

Riksdagens protokoll

2011/12:99

Onsdagen den 18 april

Kl. 09.00 – 20.51

Protokoll
2011/12:99

---

1 § Justering av protokoll

Justerades protokollet för den 12 april.

2 § Ledighet

Förste vice talmannen meddelade att *Lena Olsson* (V) ansökt om ledighet under tiden den 18 april–20 maj.

Kammaren biföll denna ansökan.

Förste vice talmannen anmälde att *Leif Lindström* (V) skulle tjänstgöra som ersättare för Lena Olsson.

3 § Fortsatt ledighet

Förste vice talmannen meddelade att *Gunnar Andrén* (FP) ansökt om fortsatt ledighet under tiden den 21 april–20 maj.

Kammaren biföll denna ansökan.

Förste vice talmannen anmälde att *Martin Andreasson* (FP) skulle fortsätta att tjänstgöra som ersättare för utbildningsminister Jan Björklund (FP) under Gunnar Andréns ledighet.

4 § Anmälan om kompletteringsval

Förste vice talmannen meddelade att Folkpartiet liberalernas riksdagsgrupp anmält Martin Andreasson som suppleant i finansutskottet, skatteutskottet och EU-nämnden under Gunnar Andréns ledighet och

att Socialdemokraternas riksdagsgrupp på grund av uppkommen vakans anmält Berit Högman som suppleant i kulturutskottet.

Förste vice talmannen förklarade vald *under tiden den 21 april–20 maj* till

suppleant i finansutskottet
Martin Andreasson (FP)

suppleant i skatteutskottet
Martin Andreasson (FP)

suppleant i EU-nämnden
Martin Andreasson (FP)

Förste vice talmannen förklarade vald till

suppleant i kulturutskottet
Berit Högman (S)

5 § Meddelande om aktuell debatt

Förste vice talmannen meddelade att på begäran av Sverigedemokraternas riksdagsgrupp skulle en aktuell debatt om polisen anordnas *fredagen den 11 maj kl. 9.00*.

Från regeringen skulle justitieminister Beatrice Ask (M) delta.

Den inkomna skrivelsen hade följande lydelse:

Till talmannen

Begäran om aktuell debatt om polisen

Frågor som berör brottsbekämpning i allmänhet och polisen i synnerhet har varit mycket förekommande i media den senaste tiden. I slutet av 2011 kom riksrevisionen med rapporten ”Att hantera brottmål effektivt – En utmaning för regeringen och rättsväsendet”. I rapporten konstaterar man att polisen och andra delar av rättsväsendet inte har blivit effektivare trots att denna och tidigare regeringar har ökat anslagen från 24,5 miljarder till 36 miljarder.

På åtta år har vi fått 3 000 nya poliser men bara vid 18 procent av de anmälda brotten har man lyckats knyta en misstänkt till gärningen. Tiden från att en polisanmälan lämnas in tills att ärendet avslutats har bara kortats ytterst marginellt. Samma problem som fanns inom polisen i början av 2000-talet finns fortfarande kvar. Forskare, fackförbund och utomstående har varnat för att polisen idag arbetar allt för mycket med tidsödande byråkrati framför att syssla med att lösa brott. Olika undersökningar har visat att polisen idag ägnar en sensationellt liten del av sina resurser åt att synas i den offentliga miljön. Rikspolisstyrelsen har inkommit med nya antagningskrav för den svenska polisutbildningen där många krav antingen sänks eller helt tas bort. I nordisk jämförelse skiljer Sverige idag ut sig som det land som ställer lägst antagningskrav för polisutbildningen.

Under föregående vecka överlämnade Polisorganisationskommittén sitt betänkande om en sammanhållen nationell polismyndighet vilket skapar intressant underlag för en diskussion.

Sammantaget talar detta för intressanta uppslag för en debatt varför Sverigedemokraterna begär att riksdagen anordnar en aktuell debatt rörande polisens prestation, arbetsmetoder och organisation.

Stockholm den 3 april 2012

Björn Söder (SD)

Gruppledare

Prot. 2011/12:99
18 april

---

6 § Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Till riksdagen hade inkommit följande skrivelser:

Interpellation 2011/12:316

Till riksdagen

Interpellation 2011/12:316 EU och moms för ideell sektor

av Hans Olsson (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 11 maj 2012.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 16 april 2012

Finansdepartementet

Anders Borg (M)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

Interpellation 2011/12:318

Till riksdagen

Interpellation 2011/12:318 Trängselskatt även för utländska fordon i Göteborg

av Lars Johansson (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 11 maj 2012.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 16 april 2012

Finansdepartementet

Anders Borg (M)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

Till riksdagen

Interpellation 2011/12:319 Politik för lycka
av Annika Lillemets (MP)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 11 maj 2012.

Skälet till dröjsmålet är tjänsteresor och sedan tidigare inbokade engagemang.

Stockholm den 16 april 2012

Finansdepartementet

Anders Borg (M)

Enligt uppdrag

Rikard Jermsten

Expeditions- och rättschef

7 § Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen

Förste vice talmannen anmälde att följande faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen inkommit och överlämnats till utskott:

2011/12:FPM130 Meddelande och beslut om upptag och utsläpp av växthusgaser från markanvändning (LULUCF) *KOM(2012)93* och *KOM(2012)94* till miljö- och jordbruksutskottet

8 § Hänvisning av ärenden till utskott

Föredrogs och hänvisades

Proposition

2011/12:143 till finansutskottet

Motioner

2011/12:T9–T11 till trafikutskottet

2011/12:U27 och U28 till utrikesutskottet

9 § Förnyad bordläggning

Föredrogs och bordlades åter

Civilutskottets betänkande 2011/12:CU15

Utbildningsutskottets betänkanden 2011/12:UbU17–UbU19

Föredrogs
utrikesutskottets betänkande 2011/12:UU12
Internationell hållbar utveckling.

*Internationell hållbar
utveckling*

Anf. 1 DÉsirÉE LILJEVALL (S):

Fru talman! Högt uppe i de solbelysta trädtopparna i Javas djupa djungler lever de märkliga och svåråtkomliga grodhannarna. De lever en slö och obekymrad tillvaro bland grenar och löv, och det finns egentligen bara en enda sak som kan få dessa gröna gentlemän att överge trädtopparna och segelflyga de femtio meterna ner till marken: parningssugna honor. När parningen på marken är över klättrar grodherrarna upp till sina trädtoppar igen. Där ligger de och steker sig i solgasset tills lusten att flyga ramlar över dem igen.

Fru talman! Frågan är hur länge dessa grodor får leva det ljuva livet. Allt tyder nämligen på att en tredjedel av alla groddjur kommer att försvinna inom en snar framtid. Anledningen till massutdöendet stavas, inte helt oväntat, klimat- och miljöförändringar.

Världens grodor är dock inte de enda som riskerar att gå en dyster framtid till mötes på grund av klimatförändringarna. Enligt Världsnaturfonden är läget allvarligt för leoparden, elefanten, noshörningen, orangutanen, bergsgorillan och den direkt utrotningshotade tigern. Av den finns det bara 3 200 individer kvar – allt beroende på klimatförändringarna.

Även människor drabbas av klimatförändringarna. Tropiska cykloner, skyfall, stormsvallvågor, torka och översvämningar tvingar folk från deras liv på landsbygden in till städerna. Dessa städer växer så det knakar och blir megastora rekordsnabbt. Det är knappt att befolkningsstatistiken hinner med. Människan har blivit en urban art – Homo sapiens har blivit Homo urbanus.

Ett exempel på en sådan megastad är Dhaka i Bangladesh. Där lever 14 miljoner människor. Det är en fördubbling på nästan tio år, och prognoser visar att huvudstaden kommer att fördubblas ytterligare en gång inom det närmaste årtiondet. Det gör platsen till en av jordens mest tätbefolkade. Det blir tre Sverige i en och samma stad.

Varje dag väller hundratusentals klimatflyktingar in i Dhaka. De flesta bosätter sig i stadens slumområden och försöker klara att överleva på gatan. Staden, som både omgärdas och genomkorsas av vatten, tampas med stigande vattennivåer och mer regn. Det är svårt för människorna att leva normalt med vatten upp till knäna. De får i sig förorenat vatten och förorenad mat. Sjukhusen är överfulla av diarrépatienter, och dödstalen stiger.

Läget är också allvarligt i Västafrika och Sahelregionen. Där har torkan tagit ett fast grepp om befolkningen och beräknas bli mer långvarig än normalt. Ungefär 15,6 miljoner människor har i dagsläget osäker tillgång till mat. Närmare en miljon barn löper risk att bli allvarligt undernärda. Även här ses klimatförändringarna som den större boven i dramat.

Fru talman! Klimatförändringar och miljöpåverkan är några av de största utmaningarna som världen står inför i dag. Vi måste lära oss att

leva inom planetens gränser. Det kräver att vi förändrar våra konsumtions- och produktionsmönster. Det kräver också att vi fördelar makt och resurser rättvist. Säckan som knyter ihop detta *kan* vara ekonomin. Den ekonomiska tillväxten får inte ske på bekostnad av ekologiska värden. Samtidigt måste miljöarbetet ske i samklang med ekonomisk tillväxt och utveckling av välfärden.

Detta är kärnan i arbetet med hållbar utveckling. Den kräver att det finns balans mellan den ekonomiska, sociala och miljömässiga utvecklingen, och arbetet måste ske på såväl lokal och nationell nivå som europeisk och global nivå. Vi socialdemokrater tycker att det är viktigt att FN aktivt tar ledningen i arbetet med hållbar utveckling. Därför är vi särskilt glada åt den stora FN-konferens, Rio + 20, som hålls i Rio de Janeiro kring midsommar och samlar 50 000 personer från hela världen.

Jag har själv den stora förmånen att tillsammans med min kollega i utrikesutskottet, Kerstin Lundgren, få åka dit som två av riksdagens sex representanter. Rio + 20-konferensen, som behandlar hållbar utveckling och fattigdomsbekämpning, är ett ypperligt tillfälle för oss svenska politiker att lyfta fram hållbar utveckling i alla dess dimensioner och visa att Sverige kan och att Sverige vill.

Fru talman! Klimatförändringarna får folk att fly landsbygden och flytta till städerna. Beräkningar visar att tre av fyra människor i världen kommer att bo i städer inom några få decennier.

Samtidigt gör världens megastäder att klimatsituationen förvärras. Den större delen av växthusutsläppen hänger just ihop med stadsliv.

I Nigerias megastad Lagos, med sina uppskattningsvis 16 miljoner invånare, håller gatorna på att kvävas. Sju miljoner människor färdas dagligen med kollektivtrafik. Ytterligare tre miljoner sitter i bilar. Infrastrukturen med sitt virrvarr av vägar och broar är kraftigt överbelastad. Hela tiden pumpar trafiken ut mer avgaser som orsakar klimatförändringar.

Vi biter oss själva i svansen.

För Bangladeshs huvudstad Dhaka är situationen kritisk. Varje år blir översvämningarna värre. Det finns dessutom ett ständigt hot av geologiska naturfenomen som jordbävningar och flodvågskatastrofer. Antalet klimatflyktingar till megastaden gör bara saken värre. För att rädda Dhaka måste människoströmmen till slummen kontrolleras. Människor måste få hjälp att anpassa sig till det nya, förändrade klimatet. Det är redan på gång i Bangladesh. Skydd mot översvämningarna byggs, och nya grödor tas fram. Folk går också sakta över från risodling till skalddjursodling i saltvatten och till hushållning av ankor som kan simma i stället för höns. Sverige och Sida finns med i det här arbetet.

Fru talman! Det krävs en kraftig minskning av växthusgaser för att stabilisera jordens klimat. Även om läget är allvarligt är jag övertygad om att det med rätt insatser och rätt resurser inte är hopplöst, varken för de segelflygande grodorna i Java eller för människorna i Bangladesh och Sahel.

Det går att omvandla klimathotet till klimathoppet.

Därmed, fru talman, önskar jag yrka bifall till reservation 1.

Anf. 2 BODIL CEBALLOS (MP):

Fru talman! Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänstern har lämnat både en gemensam reservation, den som Désirée Liljevall tog upp, och ett särskilt yttrande till dagens betänkande om internationell miljöpolitik. Jag kommer att fokusera i huvudsak på yttrandet.

Utöver det vi är överens med majoritetens ledamöter om vill vi särskilt lyfta fram att Rio + 20 är ett mycket viktigt tillfälle att lyfta fram hållbar utveckling i alla dess dimensioner. Vi talar i vårt yttrande bland annat om ekologiska fotavtryck med grund i att vi alla måste lära oss att leva inom planetens gränser rent miljömässigt. Socialt måste fördelningen av makt och resurser i världen bli mycket mer rättvis, och ekonomin kan, precis som Désirée också sade, vara det verktyg som knyter ihop säcken.

Det är viktigt att vi börjar tala om ekologiska fotavtryck för att synliggöra den globala snedfördelningen av både resurser och miljöutrymme. Vi lyfter också fram frågan om mark och vatten och att Sverige borde vara en stark röst både inom EU och internationellt för att fästa uppmärksamhet på den rådande ojämlika maktsituationen. Den gör till exempel att fattiga länder tvingas till privatiseringar av vatten för att få lån via Världsbanken. Vatten är en mänsklig rättighet.

Det finns också en problematik i frågan om markanvändning med i många fall osäkra ägarförhållanden, förutom att en ökande köttkonsumtion i den rikare delen av världen och uttaget av biobränsle ger ett förändrat tryck på markanvändningen.

Den nödvändiga omställningen till en grön ekonomi kräver ett mer intensivt internationellt samarbete inom forskningen. Den gröna ekonomin måste fyllas med innehåll.

Fru talman! Vi ser positivt på regeringens ambition att sätta ett pris på ekosystemtjänster. Det är bra att vi är överens om vikten av att utveckla ekonomiska styrmedel som rättar till marknadens misslyckanden och integrerar naturkapitalet i de ekonomiska räkenskaperna.

Regeringens vilja att avveckla handelshinder för hållbara produkter är också välkommen. Överlag behöver handelshinder mot u-länderna avvecklas, inte minst inom EU:s jordbrukspolitik. Det behöver dock kompletteras med ett arbete för en rättvis handel där kriterier för miljö och mänskliga rättigheter beaktas.

Vi tycker att det är bra att lyfta fram näringslivets roll och samverkan mellan privat och offentlig sektor, men vi menar att Sverige tydligare bör lyfta fram också civilsamhällets roll både i förhandlingarna och i den fortsatta processen.

Målsättningarna om ansvarsfullt företagande, där såväl miljö som sociala och fackliga frågor ingår, bör kompletteras med bindande regler och möjlighet till ansvarsutkrävande. Det räcker inte med det frivilliga Corporate Social Responsibility som regeringen är så väldigt förtjust i.

Fru talman! Rio + 20 är ett tillfälle då vi konkret kan börja ta itu med några av de skadliga subventioner som kräver internationella överenskommelser. En typisk sådan subvention är skattebefrielse för flygbränsle.

Många av dagens miljöskadliga subventioner har dessutom negativa fördelningseffekter eftersom de går till förhållandevis mer välbeställda grupper som redan har råd att flyga, köra bil och så vidare. Utfasningen av miljöskadliga subventioner måste ske på ett sådant sätt att den inte

försvarar för utsatta grupper att få tillgång till ren energi och möjlighet att förflytta sig.

Principerna bakom grön ekonomi bör också omfatta bevarande och hållbart nyttjande av marina resurser. Världshaven är ett praktexempel på en global fråga som kräver globala lösningar. Sverige bör driva på för en internationell konvention eller motsvarande om hållbar havsförvaltning för att få ett slut på dagens ohållbara plundring av havets resurser.

Jag vill särskilt betona vikten av att skydda Arktis mot exploatering. Jag har i många sammanhang tagit upp det absurda i att företag och länder i dag på grund av klimatförändringarnas påverkan på ismassorna och den stora avsmältningen nu vädrar morgonluft. De får ännu större möjligheter att sko sig genom att använda ännu mer olja för att förstöra klimatet ännu mer och skynda på temperaturhöjningen så att det blir omöjligt för oss människor att leva kvar på den här planeten i framtiden. Världen har inte råd med den plundring av naturresurser som nu sker. Och det är obegripligt att världens ledare, inklusive de svenska, agerar så oansvarigt gentemot både de som lever i dag och kommande generationer.

Fru talman! När vi nu ändå är inne på exploateringen av naturresurser vill jag gå in på nästa fråga. Det handlar om reservation nr 2, som jag också vill yrka bifall till.

Miljöpartiets grundläggande idéer är solidaritet med djur, natur och det ekologiska systemet, solidaritet med kommande generationer och solidaritet med världens alla människor. En exploatering av Arktis strider mot alla tre.

Trots många konventioner som överenskommit mellan länder är det i princip omöjligt att sätta stopp för ett företag som vill exploatera en fyndighet av vilket slag det vara må och med vilka konsekvenser det än får för miljön och nu levande och kommande generationer.

Bland många urfolk har naturen en mycket speciell plats. Den är bärrare av egna rättigheter. I till exempel Ecuador och Bolivia har nyligen konstitutioner antagits där också naturen och miljön ges egna rättigheter – helt i linje med deras urfolks syn på tillvaron och världen.

När rätten till ren miljö diskuteras som en rättighetsfråga hos oss har det i huvudsak handlat om människors rätt att andas ren luft, få tillgång till rent vatten och leva i en icke förorenad miljö i övrigt. Det är ett helt annat synsätt än att utgå från att fisken i vattnet eller grodan, som Désirée talade om, har rätt att inte förgiftas av de kemikalier vi släpper ut från jordbruk och fabriker, att de har rätt att överleva för sin egen skull. Det borde vara en självklarhet, men det har uppenbart aldrig varit det i våra så kallade välutvecklade samhällen. Vi ser inte människan som en del i helheten, en del av planetens varelser och arter, utan vi ser människan som en nyttjare av de resurser som finns där och att vi har rätten att utnyttja alla dessa resurser.

Först nu har det börjat gå upp för oss att vi kanske misshushållar med de resurser som finns och att vi måste vara försiktiga. Men hela systemet är uppbyggt på att det är ekonomi i att exploatera och att människor är beroende av den exploateringen för att kunna leva det liv som vi är vana vid. Därför är det så oerhört svårt att ändra den nuvarande ordningen.

Miljöpartiet hade en gång en valaffisch där det stod ”Torsken i Östersjön har ingen rösträtt – men det har du”. Och visst är det så att någon i brist på bindande och tillförlitliga internationella miljöskyddsregler

måste vara naturens och djurens röstbärare. I väldigt många länder har de gröna tagit den rollen.

Att gå så långt som att ge naturen egna rättigheter låter naturligtvis väldigt flummigt och konstigt i våra öron. Det är främmande för vårt västerländska sätt att tänka på rättigheter, men om vi i stället utgår från urfolkens syn på tillvaron och deras världsbild är det inte längre lika främmande.

Tanken tål att studeras närmare, och vi har därför föreslagit att regeringen ska ta initiativ i FN till att föra en bred dialog mellan folkrättsjurister, urbefolkningar, lagstiftare, lagtolkare, forskarsamhället med flera om begreppet naturens rättigheter i syfte att skapa ett starkare skydd för djur och natur mot människornas glupande aptit att plundra jordens innanmäte och att förstöra livsmiljön för alla arter, inklusive oss själva. Alla regelverk utgår i dag från människans behov, inte från naturens behov för sin egen skull.

Ett sådant regelverk kan i slutänden utmynna i att naturen ges egna rättigheter, som i Bolivia och Ecuador, eller i någon annan form av skydd. Jag tror att det behövs ett omtänk och att utgångspunkten behöver vara naturens behov av skydd mot oss och inte människans behov att kunna nyttja naturen för sina egna behov.

Någon gång måste vi ställa oss frågan med vilken rätt vi sätter oss till doms över alla andra arter på planeten och vilken rätt övriga arter har i förhållande till oss.

Jag yrkar åter bifall till reservationerna 1 och 2.

Anf. 3 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V):

Fru talman! Världen är inte rättvis. Klyftorna är stora mellan länder i nord och syd, mellan fattiga och rika, mellan kvinnor och män. Konsekvenserna av klimatförändringarna bidrar nu till att öka klyftorna mellan framför allt länder i nord och syd.

Klimatförändringarna är ett stort och växande hot mot utvecklingsländer och ett enormt hinder för fattigdomsbekämpning. Enligt millenniemål 7 som behandlar miljö- och klimatfrågor ska andelen människor som saknar tillgång till rent dricksvatten och sanitet ha halverats till 2015, och principerna om hållbar utveckling ska ha integrerats i alla länders politik.

Enligt FN:s klimatpanel är det de fattiga länderna i syd som kommer att drabbas värst när effekterna av klimatpåverkan blir tydligare, och som vi hörde Désirée Liljevall beskriva levande får redan nu klimatförändringarna dramatiska och mycket omfattande konsekvenser i många utvecklingsländer. Om inte alla tar sitt ansvar kommer konsekvenserna för syd att bli enorma.

Världen skulle dock kunna se annorlunda ut. Det finns tillräckligt med pengar och resurser för att åstadkomma en utveckling som är ekologiskt, socialt och ekonomiskt hållbar. Men i stället för en rättvis fördelning hamnar merparten av världens resurser fortfarande hos den rika delen av världen.

Vänsterpartiet menar att hållbar utveckling och fattigdomsbekämpning kräver åtgärder på en rad områden: skuldavskrivningar, en klimatpolitik där de rika länderna och de multinationella företagen tar sitt ansvar, ett stärkt regelverk för vapenhandel, en reformering av IMF och

Världsbanken, tydligare globala regler för utländska investeringar och rättvisa handelsregler. I grunden anser vi att det krävs en ny ekonomisk ordning med en tydlig omfördelning av makt och resurser från nord till syd.

Fru talman! Vänsterpartiet strävar efter klimaträttvisa. Med det menar vi att vi tittar specifikt på klimatförändringarna utifrån ett rättviseperspektiv och på vem som påverkar och vem som drabbas av klimatförändringarna. Situationen i världen i dag kan betecknas som djupt orättvis utifrån ett klimaträttviseperspektiv. Världens rika människor har orsakat klimatförändringarna och har fortfarande störst påverkan på klimatet. De som drabbas är däremot världens fattiga.

Utifrån ett klimaträttviseperspektiv är det de rika länderna som har det historiska ansvaret för klimatförändringarna och som nu även har det största ansvaret för att minska sina utsläpp.

Fru talman! Ska vi möta klimatkrisen behövs därför nya medel. Vi kan inte låta arbetet med att möta och förebygga klimatförändringarna ske på bekostnad av viktiga insatser för minskad fattigdom, jämställdhet och så vidare. Den svenska regeringen har hitintills valt att finansiera stora delar av sina klimatinnsatser i utvecklingsländerna med bistånd.

När biståndsmedel används för klimatåtgärder straffas världens fattiga dubbelt, först genom att drabbas av klimatförändringar de inte fått upphov till och sedan genom uteblivet bistånd.

Mer än en tredjedel av regeringens klimatåtgärder görs genom uppköp av billiga utsläppskrediter i andra länder. Dessutom har den borgerliga regeringen drivit denna politik på EU-nivå och underminerat EU:s klimat- och energipaket till att tillåta stora uppköp av utsläppskrediter i stället för investeringar på hemmaplan.

Vänsterpartiet är starkt kritiskt till detta. Vi vill se ett ökat svenskt fokus på klimatbistånd, men tvärtom vill vi genomföra en stor satsning på ett klimatbistånd som ligger utöver enprocentmålet. På så vis undandrar vi inte resurser från andra viktiga områden.

Dessutom bör Sverige verka för att internationella institutioner för klimatfinansiering underställs FN och inte Världsbanken för att säkerställa demokratisk styrning.

Fru talman! Världen är inte rättvis, och jordens resurser är begränsade. En strävan efter hållbar utveckling måste därför alltid innehålla en tydlig förståelse för hur maktperspektiven samverkar i alla tre dimensionerna: den ekologiska, den ekonomiska och den sociala.

Det är helt enkelt inte möjligt att åstadkomma hållbar utveckling om vi fortsätter att konsumera i samma takt som nu i nord på bekostnad av miljöutrymme och arbetskraft i syd. Vi vet alla att det är så. När vi står i varuhuset med ett paket plastgalgar i handen till ett pris som omöjligt kan täcka både råvara och arbetskraft inser vi att något inte stämmer.

Individuella beslut kan i viss mån påverka i vilken grad man lever hållbart eller inte, men om vi ska kunna vända den negativa klimatpåverkan och bekämpa ojämlikheten i världen krävs mer än individuella ställningstaganden i affären. För att åstadkomma förändring krävs verkliga politiska lösningar.

I det särskilda yttrandet från S, MP och V lyfts några av de frågor som måste upp på agendan för att åstadkomma en sådan förändring. Det

handlar framför allt om hur Sverige kan medverka till att utveckla och skärpa ambitionerna kring Rio + 20. Yttrandet lyfter fram tre delar.

För det första handlar det om internationellt arbete för att synliggöra ojämlika makt- och resursförhållanden. Ekologiskt fotavtryck är ett exempel på ett sätt att synliggöra hur de ekologiska, sociala och ekonomiska resurserna fördelas, samverkar och används.

För det andra handlar det om ett ökat internationellt samarbete för kunskapsökning och förvaltning. Här är forskningsfältet för grön ekonomi viktigt att utveckla för att hitta verktyg att driva ekonomiskt och socialt hållbar utveckling vidare. Dessutom kan nämnas utvecklingen av havsförvaltning för att ta till vara de marina resurserna på ett jämlikt och hållbart sätt.

För det tredje handlar det om internationella förändringar för att minska den sneda fördelningen av makt och resurser mellan nord och syd. Här är ett arbete mot handelshinder mot utvecklingsländerna avgörande liksom ett ökat fokus på mänskliga rättigheter och ekologisk bärkraft. På samma sätt kan krav från till exempel Världsbanken på fattiga länder inte tillåtas att fortsätta öka den ojämlika fördelningen av resurser inom landet. Ett exempel är kraven på privatisering av vatten för att få lån.

Fru talman! Världen är inte rättvis. Vi kan välja att fortsätta öka de sociala, ekologiska och ekonomiska klyftorna, eller så kan vi välja en kraftfull politik för hållbar utveckling. Valet borde vara mycket enkelt.

Med detta yrkar jag bifall till reservation 1.

Anf. 4 CHRISTIAN HOLM (M):

Fru talman! I betänkandet *Internationell hållbar utveckling* som vi diskuterar i dag tar vi upp viktiga frågor. Det har berörts i de tre tidigare anförandena. Vi behandlar här FN:s konferens om hållbar utveckling, det så kallade Rio + 20-mötet som hålls den 20–22 juni. Det handlar om ett långsiktigt ansvarstagande för att nå en hållbar utveckling. Klimatförändringar och påverkan på vår miljö är stora utmaningar. Det gäller inte minst världens fattigaste länder. Miljöpåverkan stannar inte vid några nationsgränser och den försvårar det arbete som vi gör världen över för att bekämpa fattigdomen. Det måste hanteras globalt genom ett ansvarstagande från världens alla länder. Världsfattigdomen är en av de största utmaningar vi står inför. Rio + 20-mötet hålls 20 år efter det förra stora mötet om hållbar utveckling. Det var det så kallade Agenda 21-mötet som hölls i Rio 1992.

För 40 år sedan, 1972, hölls här i Stockholm det första liknande mötet över huvud taget. Här fattades beslut om att inrätta FN:s miljöprogram UNEP. Nästa vecka står den svenska regeringen värd för ytterligare en konferens om hållbar utveckling, Stockholm + 40, för att uppmärksamma att det är 40 år sedan FN:s miljöprogram bildades och för att skapa en plattform inför Rio + 20 i juni. Förhoppningen är att diskussionerna och det som framkommer här i Stockholm ska kunna få en avgörande betydelse i Rio. Det är bra om Sverige kan vara med och sätta agendan inför Rio. Sverige är som vi vet en drivande kraft i dessa frågor.

Grön ekonomi inom ramen för fattigdomsbekämpning och hållbar utveckling samt det institutionella ramverket för hållbar utveckling är de teman som behandlas vid Rio-mötet.

Fru talman! Från vår sida i riksdagen och utrikesutskottet har vi varit positiva till att dessa frågor tas upp på hög nivå. Vi har också varit tydliga med att understryka vikten av den grundläggande roll som demokrati, mänskliga rättigheter, jämställdhet, transparens och ansvarsutkrävande har för hållbar utveckling, och vi är positiva till att FN:s högnivå-panel påpekar hur viktiga dessa faktorer är för att människor ska kunna göra hållbara val.

Vi är också noggranna med att påpeka att det är viktigt att Rio-mötet kommer fram till konkreta resultat. Att man kommer överens om konkreta åtaganden som omfattar samtliga länder är mycket viktigare än att man får fram ett välskrivet dokument där det saknas tydliga målformuleringar som stakar ut vägen för vad som ska uppnås. Då är risken att det blir mycket snack och lite verkstad. Vi vill att det ska hända mycket, så hellre mer verkstad och mindre snack.

Fru talman! Betänkandet tar upp ett antal motioner, och det finns ett särskilt yttrande. Det kan verka som om det råder stor oenighet i den här frågan. Men om man tar del av reservationerna och det särskilda yttrandet kan man se att de ligger väldigt nära det som står i betänkandet i övrigt. I många fall är det helt i linje med utskottets ställningstagande, men det finns självklart nyansskillnader.

Vissa saker vill vi göra på olika sätt. Det stod tydligt när Christina Høj Larsen från Vänsterpartiet talade. Vi har olika syn i vissa frågor, men i det stora hela har vi en bred uppslutning när det gäller det fokus som vi vill ha på hållbar utveckling. Det är inte ett problem utan snarare en styrka som gör att vi från svenskt håll kan betona att vi har en bred uppslutning när det gäller de här frågorna. Det ger oss styrka och möjlighet att sätta agendan.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag till beslut.

Anf. 5 DÉSIRÉE LILJEVALL (S) replik:

Fru talman! Det är glädjande att höra att moderaten Christian Holm håller med mig om att klimatförändringarna är vår tids största utmaning och att hållbar utveckling är viktig. Vi måste visa både här hemma och i andra delar av världen att det är möjligt att åstadkomma minskad fattigdom samtidigt med minskade utsläpp av växthusgaser. Sverige kan och ska gå i fronten för det arbetet; det vet jag att Christian Holm håller med mig om. Sett ur den aspekten är det oroväckande att regeringen och Moderaterna inte tar sitt fulla ansvar.

Riksdagen har beslutat att Sverige ska minska sina koldioxidutsläpp med 30 procent; jag sade *sina* koldioxidutsläpp. Trots det iscensätter Sverige en tredjedel av sina utsläppsminskningar på annan plats. Regeringen köper projekt i andra länder och tillgodoräknar sig dessa i statistiken. I verkligheten har vi till exempel hjälpt Kina. Till på köpet har Sverige under förra året ökat sina utsläpp med 11 procent.

Jag vill veta när regeringen ska ta ansvar för Sveriges koldioxidutsläpp – våra historiska utsläpp – och presentera nya skarpa förslag om hur detta ska gå till. Tiden går. Som Christian Holm själv sade: Mer verkstad och mindre snack.

Anf. 6 CHRISTIAN HOLM (M) replik:

Fru talman! Med alliansregeringen har det nog blivit lite mer verkstad och mindre snack. Våra utsläpp är inte nationella, utan globala. De stannar inte vid gränsen till vare sig Norge, Finland eller något annat land utan de sprider sig. Sverige ligger långt framme när det gäller utsläppsminskningar. Vi kan gå längre, och vi kan göra mer. Vi har mål om att minska med vissa procent under en viss period.

Här rådde det oenighet inom Klimatberedningen. Vi tycker att det är rimligt att vi gör mer i andra länder. Det var skillnaden mellan Alliansen och Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet. Det är inte ett problem om vi hjälper Kina att minska sina utsläpp. Det är den totala utsläppsminskningen som är viktig.

Vi vet att det går att göra mer för samma pengar om det görs i andra länder. Det innebär inte att vi inte ska göra något på hemmaplan, men man kan kombinera detta och göra en del på hemmaplan samtidigt som man ser till att minska utsläppen i andra länder, till exempel utvecklingsländer. I de länder som i dag har relativt låga utsläpp på grund av att de har liten produktion och liten utveckling gäller det att inte göra samma misstag som man gjort i andra länder, utan se till att från början göra klimatsmarta lösningar.

Anf. 7 DÉSIRÉE LILJEVALL (S) replik:

Fru talman! Jag tycker att Christian Holm slingrar sig. Vi har åtagit oss att minska utsläppen här. Det är bra att vi hjälper andra länder, men vi har åtaganden här först med historiska utsläpp som vi ska ta hand om.

Jag är också bekymrad över den rapport som Världsnaturfonden och Naturskyddsföreningen presenterade i går och som vi kunde höra om på nyheterna i dag. Den visar att Sverige inte kommer att uppnå målen i FN:s plan för att skydda hotade arter. Regeringen skrev under hösten 2010 på en internationell konvention för biologisk mångfald. Planen sade att alla länder ska skydda minst 17 procent av alla naturtyper på land och 10 procent av de marina miljöerna. Det har Sverige inte klarat.

Fru talman! För mig är det viktigt att Sverige har ambitionen att vara en förebild och hålla sina åtaganden. Regeringen har ansvaret och ska ta ansvaret. När kommer den skarpa planen för hur Sverige ska skydda sina hotade arter?

Anf. 8 CHRISTIAN HOLM (M) replik:

Fru talman! Jag håller med. Sverige har ett ansvar och ska ta sitt ansvar. Vi ska ta vårt ansvar både här på hemmaplan och internationellt, tillsammans med andra så klart.

Jag försöker inte att slingra mig, utan jag säger att vi har mål uppställda för vad Sverige ska uppnå. Vi har mål för vad vi vill uppnå i andra länder. Vi är inte framme vid denna tidpunkt än. Men jag tycker givetvis att vi ska fortsätta att jobba för att dessa mål ska uppnås.

Jag tycker också att det är viktigt att Sverige har ambitionen, som du säger, Désirée Liljevall, och jobbar för den biologiska mångfalden och även andra frågor.

Nu sitter inte jag i regeringen, och jag har därför inte exakt koll på när dessa delar kommer. Det är inte heller något som ligger på utrikesutskottet, utan frågan om den biologiska mångfalden hanteras till stor del i

miljö- och jordbruksutskottet. Men självklart har vi alla ett ansvar att ägna oss åt dessa frågor. Inte heller här ser jag att det finns några jättestora skillnader mellan oss. Det finns delar i politiken där vi står långt ifrån varandra. Men just här tror jag att vi står ganska nära varandra.

Anf. 9 BODIL CEBALLOS (MP) replik:

Fru talman! Jag måste hålla med Christian Holm om att ni åtminstone är mycket konstruktiva och kreativa i att hitta åtgärder, men ni hittar dem någon annanstans, inte här i Sverige.

Du talar om mer verkstad, Christian Holm. Ja, ni har ägnat er åt verkstad, men det har gått i fel riktning.

Det som Désirée Liljevall tar upp är att vi har ett åtagande att minska våra utsläpp här hemma. Men i er kreativitet räknar ni in de utsläpp som vi gör utanför landet som om de vore svenska minskningar. Samtidigt importerar vi utsläpp genom det som vi köper från andra länder och konsumerar.

Jag tycker därför att du verkligen slingrar dig, Christian Holm, och försöker säga något som inte stämmer. Men det var egentligen inte det som jag skulle fråga om. Jag skulle vilja veta vilka konkreta åtaganden som du vill genomföra dels för hur vi ska skydda grodan som Désirée talade om tidigare, dels för hur vi ska skydda Arktis. Sverige innehar just nu ordförandeskapet i Arktiska rådet och skulle kunna vara mycket mer aktivt och pådrivande för att få till ett skydd för Arktis.

Jag sade i mitt inlägg tidigare att ju mer isarna smälter på Arktis och ju lättare det blir att få upp den olja som finns därunder, desto mer kommer vi att förstöra klimatet och desto svårare blir det för människor att leva på denna jord.

På vilket sätt vill du i konkreta åtaganden skydda Arktis? Din regering vill nämligen inte göra det. Regeringen säger att det ska vara en hållbar utvinning av naturresurserna där. Men det finns ingen hållbar utvinning av olja i Arktis.

Hur vill du se till att företag som är verksamma i andra länder också tar sitt ansvar för miljö, natur och människor även för kommande generationer?

Anf. 10 CHRISTIAN HOLM (M) replik:

Fru talman! Jag börjar där Bodil Ceballos slutade. Du frågade vad vi vill göra med företag och så vidare. Jag tror att det är viktigt. Det är viktigt att det inte bara handlar om politiken utan att vi får med hela samhället, politiken, företag och individer, för att göra klimatsmarta saker och att vi har ett bra miljötänk.

Det är klart att utvinning på olika områden i Arktis och på andra ställen ska göras på ett hållbart sätt med så lite miljöpåverkan som möjligt. Däremot eftersträvar vi inte alltid att man ska lägga en helt död hand över stora områden för att vi tror att det finns olika intressen i samhället. Men då ska man göra detta så klimatsmart som möjligt. Det tycker jag att vi har en strategi för. Det vill vi göra och bör göra.

Anf. 11 BODIL CEBALLOS (MP) replik:

Fru talman! Det var egentligen inte några som helst svar på det som jag frågade om. Jag tycker inte att det innebär att ni vill göra några konkreta åtaganden, och du talar inte om hur det ska ske.

Det talas om att vi ska ha ett fossilfritt samhälle – det är målet – och att vi ska ha en fossilfri fordonsflotta. Ändå ska utvinningen av olja ske på ett hållbart sätt. Jag skulle vilja veta vad du anser är ett hållbart sätt.

Vi vet vad de fossila bränslena gör med denna planet. Vi vet att Arktis tack vare isarna, åtminstone tidigare, har varit ett fredat område. Hur ska ni kunna se till att Arktis fortsätter att vara ett fredat område?

Du säger ingenting om hur ni vill tvinga företag att faktiskt bete sig rätt utan bara att det är bra om företagen också är med. Alla ska vara med. Ja, det är jättebra om alla är med. Men alla är inte med frivilligt alla gånger, utan man måste ibland också tvinga fram ett visst beteende. Det kan man göra via lagstiftning och genom ekonomiska styrmedel. Men man kan inte bara hoppas att alla tycker att detta är så viktigt att de vill vara med på tåget. Det funkar inte så.

Du talade förut om att den totala utsläppsminskningen är viktig. Jag håller med dig fullständigt om det. Men det innebär inte att vi inte ska göra någonting i Sverige för att minska våra utsläpp också. Det svarade du inte heller på. Det är jättebra om vi kan hjälpa till att minska utsläppen i andra länder. Men hur ska vi göra det här hemma? Och hur ska vi se till att vi egentligen inte får en utsläppsökning genom den import som vi har? Det är också en fråga som du inte svarade på.

Anf. 12 CHRISTIAN HOLM (M) replik:

Fru talman! När det gäller vad som konkret ska göras på miljö- och inte minst energiområdet, som står för en stor del av utsläppen, har alliansregeringen genom sin energiöverenskommelse gjort stora satsningar. Det handlar om vilka satsningar som görs direkt på olika energislag. Men det handlar inte minst om stora forskningsinsatser för att just få fram de konkreta och bra åtgärder som man i framtiden ska vidta för att minska utsläppen.

När det gäller på vilket sätt vi räknar internationellt och nationellt har alliansregeringen inte sagt att vi inte ska göra något på hemmaplan och göra allt utomlands. Vi har sagt att vi ska göra mycket på hemmaplan men att det är smartare att även vara mer engagerad utomlands just för att man per satsad krona får mycket större positiva miljöeffekter genom de åtgärder som man gör där. Men, som jag sade, fanns det där en skillnad mellan Alliansen och de tre oppositionspartier som fanns i riksdagen 2006–2010.

Det är inte så att alliansregeringen hittar på egna räknesätt, utan vi räknar på exakt det sätt som man gör i internationella mätningar. Vi mäter både det vi gör nationellt och det vi gör internationellt. Det tycker jag är rimligt och bra, och jag tycker att vi ska fortsätta göra det. Det viktiga är att vi har en ambition men också att vi med konkreta förslag gör saker för att förbättra miljön. Det tror vi att man kan göra gemensamt inom politiken och inom näringslivet, hand i hand. Jag tror inte att vi i onödan ska ha extra mycket förbud och extra mycket begränsningar. Sedan kan ekonomiska styrmedel och även viss lagreglering vara nödvändiga.

Anf. 13 CHRISTER WINBÄCK (FP):

Fru talman! Klimat är vad vi förväntar oss, väder är vad vi får. Så har någon definierat det område som vi talar om i dag.

Jag blev särskilt inspirerad av socialdemokraten Désirée Liljevalls pilska grodor som på olika sätt riskerar utrotning när klimatet förändras. Naturligtvis är detta viktiga frågor.

Temperaturen stiger, och tvågradersmålet är på allas läppar. Två grader hit eller dit, vad gör det för skillnad? Det är en fråga som är viktig att besvara.

Jag tänker på ett annat gradtal, nämligen 78 grader nord och 11,5 grader öst. Där ligger Ny-Ålesund i den norra delen av Spetsbergen på Svalbard. Det är troligen världens nordligaste samhälle och en forskningsstation där vetenskapligt arbete bedrivs inom miljö- och klimatområdet.

Jag besökte tillsammans med Nordiska rådet Longyearbyen och Ny-Ålesund på Svalbard under en resa för några år sedan. Många nationers forskningsprojekt presenterades under dessa dagar. Ballonger släpptes ut och satellitstyrningar av väder- och klimatsatelliter visades. Jag vet också att man planerade för den stora genbanken för växter och frön, som öppnades där för några år sedan.

Några upplevelser har jag med mig därifrån. Man ville visa en del av de verkningar människans härjningar har på klimatet. Vi såg bland annat en glaciär som kalvade, ett intressant skådespel. Vi fick en inblick i många av de forskningsprojekt som pågick och även ambitionen från forskningsstationen att det egna fotavtrycket skulle bli så litet som möjligt. Sortering av de egna soporna skedde i 28 fraktioner. Det var intressant. Det skulle bli trångt under diskbänken hemma om man skulle försöka sig på det. Men det är viktigt, och man ville som sagt undvika alla typer av antropogena faktorer så långt som det någonsin var möjligt.

Att lära sig leva med naturen låter vackert, men vad innebär det? Ingen vill leva utan el – inte här i alla fall – utan transportmöjligheter och utan en ekonomi och tillväxt som tillåter att man tar sig till arbetet, äter sig mätt och slipper frysa. För att få en hållbar tillväxt krävs mycket. Fattigdomsbekämpning, demokrati och stabila institutioner är några av nyckelbegreppen.

Det finns mycket vi kan göra i både stort och smått. Earth Hour, som inföll för några veckor sedan, är ett exempel på hur människor medvetet världen över vill visa sin solidaritet i kampen för klimatet. På det övergripande planet hoppas vi alla på Riomötet senare i år. Resultaten av tidigare toppmöten på området har varit blandade, med tonvikt på svaga. Dock var bilden av statschefer med uppkavlade ärmor i Köpenhamn ändå ett budskap att man började förstå att man behövde arbeta mer tillsammans.

Nu förväntar vi oss mer. Det kräver politisk vilja och ett förnyat engagemang från stater, framför allt sådana som kanske inte varit i topp på området tidigare. Det kräver en utvärdering av vad som lovats, gjorts och fungerat. FN, som organiserar konferensen, behöver ges möjlighet att fortsätta arbetet. Det behövs muskler som ger FN de mandat och den styrka som måste till i dess institutioner för att man med framgång ska kunna gå vidare.

Frågorna är gränsöverskridande. Vi måste arbeta tillsammans. Därför är det illavarslande att några av de nationer som har störst utsläpp inte

deltar mer aktivt i samarbetet eller ställer upp på Kyotoavtal och post-Kyotoavtal. Riksdagen har många gånger diskuterat klimat- och miljöfrågor och kommer att fortsätta att göra så, långt efter att vi i dag lämnat dess kammare. Men det är nu som vi har chansen att sätta avtryck.

Utskottet var nyligen på långresa i flera av länderna i Sydamerika – Riokonferensen hålls av naturliga skäl i Rio. Klimat- och miljöfrågorna var på tapeten i många av delegationerna. Min upplevelse från mötet med ansvariga i Colombia var att det fanns ett stort intresse och ett långt gånget arbete runt de frågor som skulle tas till diskussion.

Utmaningarna är många: att säkra biologisk mångfald, att gradvis genomföra en utfasning av fossila bränslen och att stimulera individers beteende till klimatsmarta lösningar och val. En färdplan inför framtiden för klimat- och miljöfrågor är i högsta grad något angeläget. Millenniemålen för halverad fattigdom etcetera är tydliga, enkla att förstå och lätta att ställa upp på. Låt oss se till att miljömålen för minskad klimatpåverkan blir lika tydliga! Låt Rio + 20 bli ett avstamp för detta!

Anf. 14 BODIL CEBALLOS (MP) replik:

Fru talman! Eftersom jag inte fick några direkta svar av Christian Holm på vilka konkreta åtgärder ni har vidtagit tänkte jag fortsätta att ställa frågorna tills jag får några svar. Dels handlar det om utsläppsminskningarna, dels om hur vi ska skydda grodan. Jag frågade också hur vi ska kunna stoppa till exempel alla de oljebolag som vill till Arktis för att utvinna de resurser som finns där. Hur ska vi kunna freda Arktis? Jag tror inte att det går att utvinna olja i Arktis på ett hållbart sätt, inte bara för att all olja som används kommer att förstöra klimatet än mer, utan också på grund av att det är en oerhört sårbar miljö att utvinna olja i.

Jag vill få svar på frågorna. Hur skyddar vi grodan? Hur skyddar vi Arktis? Hur får vi företag att inte exploatera där det inte går att exploatera på ett hållbart sätt? Hur ska vi få företag att värna de mänskliga rättigheterna och miljön?

Anf. 15 CHRISTER WINBÄCK (FP) replik:

Fru talman! Jag tackar Bodil Ceballos för frågorna, som naturligtvis är viktiga. Vi strävar på olika sätt efter att få ned den totala mängden utsläpp, och utsläppsminskningarna värnar självklart också grodan som efterfrågades samt andra arter i vår miljö. Det är väldigt angeläget att börja med att se till att de länder som nu är på väg upp i utsläpp – mätt i antal kilo koldioxid och annat – på olika sätt fås att förstå att det inte är någonting som de kan fortsätta med. Vi vet att ett av de stora länderna i öst har sagt att de är på väg upp i tillväxt, ekonomi och annat och har samma rätt som vi hade att få chansen att släppa ut innan de börjar minska. Det är ett resonemang som inte alls är hållbart. Därför är det viktigt att i första hand stötta det landet och de länderna till att förstå att det inte fungerar samt att hjälpa dem med teknik, attityder och mycket annat. Det är svaret på det ena.

Det andra gällde att stoppa oljeutvinning i Arktis. Det är naturligtvis en diskussion som fortsätter att föras i olika forum. Jag vet inte om man klarar av att stoppa det. Jag är lika osäker på det som Bodil Ceballos är. Om man kan klara en oljeutvinning på ett hållbart sätt kan vi ha olika åsikter om. Olyckor kan alltid hända vid sådan utvinning. Problemet är

ändå först och främst den ökade totala mängd olja som kommer att användas. Den kommer självklart att öka utsläppen. Som jag sade först får vi se till att det inte blir en ökad användning, framför allt kanske i de länder som i dag ökar sin utsläppsandel totalt sett.

Anf. 16 BODIL CEBALLOS (MP) replik:

Fru talman! Jag kan hålla med om att det är väldigt bra om vi kan få de länder som nu ökar sin andel att inte göra det. Men att bara få dem att förstå att de inte ska öka utsläppen räcker inte, utan det måste också till konkreta åtgärder. Christer Winbäck sade att vi skulle hjälpa dem på något sätt, men sade inte alls hur. Är det inte så att vi faktiskt ska förse dessa länder med ren teknik på en gång, om det nu är det som behövs? I stället låter vi länder gå omvägen med fossila bränslen, till exempel genom att säga ja till att bevilja Världsbankslån till kolkraftverk i Sydafrika. Det är inte särskilt smart, om det är så att vi ska hjälpa dessa länder att minska utsläppen.

Folkpartiet är ett parti som ofta talar om rättigheter. Därför skulle jag vilja fråga dig hur du ser på möjligheten att ge naturen egna rättigheter. Det skulle i så fall kanske vara ett större skydd än alla de halvmesyrkonventioner och annat som vi i dag lyckas komma överens om men som är lätta att ta sig runt.

Jag förstår att det är ett väldigt främmande sätt att tänka, men utifrån det jag sade i mitt anförande tidigare tycker jag att vi måste börja tänka ur ett annat perspektiv, även vi i väst, tänka mer utifrån att vi inte är de enda som har rättigheter på denna jord. Vi har också en skyldighet att ge andra arter deras rättigheter. Det finns ingenting som säger att vi är de som ska ha makt över allt annat på denna jord. Hur ser Christer Winbäck på de konstitutioner som Bolivia och Ecuador har tagit fram de senaste åren?

Anf. 17 CHRISTER WINBÄCK (FP) replik:

Fru talman! Jag tackar Bodil Ceballos för frågan vad gäller rättigheter för natur och växter. Jag är inte så påläst att jag kan ge något bra svar i den delen. Men självfallet är det intressant att diskutera olika alternativ och förslag, så jag ska med glädje ta del av just denna del och sätta mig in i vad den innebär. Jag har svårt att visualisera vad det för närvarande skulle innebära för oss här i Sverige eller västvärlden, men det är som sagt självklart att det alltid är intressant att diskutera.

Däremot måste jag säga emot när det gäller dels de länder som i dag släpper ut mycket, dels de som är på väg att bli riktigt stora utsläppare. Det handlar om att få dem att förstå att de måste ändra attityd och komma överens. Oavsett om vi sedan kallar det kommission eller något annat är den typ av toppmöten som vi anordnar inom FN:s ram i Rio, Köpenhamn eller Mexiko till för att kunna resonera och diskutera och försöka få dessa länder att förstå och också inordna sig i någon form av regelverk. Det tar tid, men man måste ånyo försöka. Vi kan inte ge upp den delen. Vi kan inte sätta bindande regler för och ställa krav på andra nationer, utan det måste ske i en gemensam kontext.

Jag tror att det är viktigt att kunna visa på att det finns teknikmöjligheter. Sverige ligger långt framme inom en del miljöteknikområden. Vi

kan exportera och se till att ge know-how till länder som tar emot det och ser till att använda det.

Detta är en viktig fråga som vi måste fortsätta att diskutera. Jag tror att den typ av konferenser vi har i Rio ändå är ett av många avstamp för att komma små, små steg vidare. Jag tror inte att man ska förvänta sig underverk på någon av dem, men det är viktigt att känna att vi tar en bit i taget och att vi kommer att gå vidare. Jag tror att droppen urholkar stenen, så i det här fallet är jag övertygad om att de här länderna pö om pö ändå sakta kommer att förstå vad det innebär att inte inordna sig i ett gemensamt regelverk för klimatets bästa.

Anf. 18 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! För 50 år sedan väckte Centerpartiet en motion i riksdagen om miljöfrågor. Jag tror att det var den första miljömotion som har väckts i något parlament. Det är intressant, fru talman, att ändå påminna om när vi nu talar om internationell hållbar utveckling.

Som tidigare har sagts hade vi för 40 år sedan en konferens här i Stockholm. Det var den första internationella miljökonferensen. På denna grund kom sedan Rio. I år kommer Rio på nytt. År 2050, fru talman, är det vår ambition från Centerpartiets sida att Sverige ska vara klimatneutralt. Vi har en tydlig bild av att vi ska kunna klara det mål som FN:s klimatpanel och FN har kommit fram till: max två graders temperaturhöjning. Måhända blir det mindre än så. Målet är alltså *max* två grader.

Detta är utmaningen, fru talman. Det är en stor utmaning, inte minst med tanke på det fru talmannen och kanske andra hörde i förra veckan från USA, där det i ett antal delstater visade sig att uppåt 50 procent av naturvetenskapslärarna tog klimatfrågorna som frågor som var mer eller mindre påhittade. De lärde ut att detta inte var någonting som människan hade åstadkommit. Det är en bit av världens verklighet och de utmaningar vi står inför, fru talman.

Men det är bra att vi har en debatt här i dag, i den här kammaren. I nästa vecka kommer klimatfrågorna och hållbarhetsfrågorna att flytta in i en annan del av riksdagen när den stora konferensen Stockholm + 40 hålls. Det är en viktig konferens, för den är en del i arbetet för att bygga Rio. Det handlar om grön ekonomi, och det handlar om utveckling. Jag hoppas att fler i riksdagen har möjlighet att delta i de debatter och de samtal som kommer att äga rum här i huset, men kanske också på andra ställen i Stockholm under nästa vecka. Det finns stora möjligheter att följa och ta del av arbetet.

Fru talman! Det målas många gånger upp en motsättning mellan ekonomisk tillväxt, miljö och klimat och social utveckling. Jag tycker att man ser det tydligt när man åker runt i världen och möter de olika perspektiven. På vissa ställen är det bara ekonomisk tillväxt. På andra ställen är det, naturligt nog, social utveckling. På några ställen försöker man ändå förena de tre delarna för att bygga en hållbarhetsagenda.

Det är detta det handlar om. Det var det som egentligen var grunden i Riokonferensen för 20 år sedan: att skapa en hållbar agenda och att försöka förena de tre viktiga delarna, för de förutsätter varandra. Det var vad man då var överens om. Jag hoppas att vi om drygt en månad i Rio ska kunna ta ytterligare steg på vägen i arbetet med att skapa en gemen-

sam agenda för ekonomisk, miljömässig och social utveckling. Det är dit vi vill.

Det bidrag som jag hoppas att vi ska kunna ge från svensk sida förutom när det gäller kemikalier och annat gäller frågan om den gröna ekonomin. Jag hör att många ifrågasätter den och funderar på vad det är för någonting. Jag hoppas att vi ska kunna presentera underlag för att komma vidare i diskussionen, för det är en viktig pusselbit.

Sternrapporten har av många uppfattats som ett viktigt dokument när man diskuterar grön ekonomi och grön utveckling. Sternrapporten pekar ut kostnaderna, fru talman, men inte intäkterna. En viktig del för att försöka förena och för att försöka ge länder som kämpar för ekonomisk utveckling en möjlighet att ta sig ur fattigdom och fattigdomsmiljöer är att visa att det finns vinster i grön ekonomi. Det finns en ekonomisk grön utveckling som leder framåt.

Jag hoppas att EU ska kunna vara med på detta tåg, och jag hoppas framför allt att vi ska kunna fortsätta tillsammans med Colombia och Guatemala och arbeta för de hållbarhetsindikatorer som också är en viktig del i att försöka skapa förutsättningar för en gemensam agenda. Rio är ett steg på vägen till någonting mer. Vi siktar mot år 2015 och 2020, fru talman, då vi ska försöka få ihop de olika agendor som finns.

Vi har sett konferenser komma och gå. Det finns en konferenströtthet. I Rio var det entusiastiskt. Då var världen full av förhoppningar. Berlinmuren hade fallit, och möjligheterna såg näst intill ofantliga ut. Sedan fick vi Kyoto, där man skulle försöka lösa klimatfrågorna och klimatavtalet. Det lyckades så där. Men vi fick ändå en klimatregim som vi förhoppningsvis skulle föra vidare i Köpenhamn. Det lyckades inte alls, får man väl säga. Motsättningarna globalt är så stora. Det måste vi också från svensk sida respektera. Durban tog oss lite längre, och i Rio om drygt en månad kommer vi förhoppningsvis ytterligare en bit framåt.

Men det är en ny värld där ute. Vi har hört det när vi pratar bistånd, och vi hör det när vi är ute och diskuterar klimat, miljö och utvecklingsagenda. Vi kunde höra när vi var i Brasilien hur man då byggde för en ny utmanare till Världsbanken, IMF, genom det syd-syd-samarbete som Brasilien, Sydafrika, Kina, Indien och Ryssland är inne och resonerar om.

Det finns inte ett enda system i dag, utan det finns många som konkurrerar om agendan. Det är någonting som vi måste ta fasta på och respektera när vi diskuterar. Vi kan se att 13 procent av utsläppen av växthusgaser i dag sker inom de länder som fortfarande har ett Kyotoåtagande. Huvuddelen av de totala utsläppen rör andra länder. Det är ett dåligt tecken att Kanada, Ryssland och Japan lämnade Kyotoregimen nu senast i Durban. Jag hoppas att det kan samlas ihop de kommande åren.

Detta visar svårigheterna och utmaningarna, men det innebär inte att vi inte ska vara beredda att frejdigt ta oss an dem och möta dem. Vi måste försöka bygga koalitioner och hitta de byggstenar som krävs för att nå en hållbar agenda, till exempel hållbarhetsindikatorer med Colombia, Guatemala och Norge, som jag också tror är med nu.

Fru talman! Vi i Sverige ska ta vårt ansvar här hemma, men vi ska också göra det tillsammans i Europa och globalt. Jag och Centerpartiet hoppas att vi ska nå en hållbar agenda till 2015 där vi kan förena utvecklingsmålen med de klimat- och miljömål som finns.

Fru talman! Precis som Harry Martinson en gång så klokt uttryckte det är det ont om jordklot, och vi måste vara rädda om det vi har. Jag yrkar bifall till förslaget i utskottets betänkande och avslag på reservationerna.

Anf. 19 BODIL CEBALLOS (MP) replik:

Fru talman! Kerstin Lundgren säger att Sverige ska vara klimatneutralt 2050. Jag skulle vilja veta hur agendan ser ut för att vi ska nå dit. Vilka konkreta åtgärder tänker sig Kerstin Lundgren? Innefattar det att vi inte ska importera produkter som inte är tillverkade på ett klimatneutralt sätt från utlandet? Sådana produkter skulle ju innebära att vi får in utsläpp utifrån som räknas som utsläpp någon annanstans.

Hur ställer sig Kerstin Lundgren till det faktum att vi tog bort skatten på handelsgödsel? Det borde inte vara så smart egentligen. Hur ska vi göra med den ökade köttkonsumtionen, som också innebär ökade klimatutsläpp? Jag skulle vilja höra om de konkreta åtgärder som vi tidigare inte har hört någonting om och som jag frågade om i tidigare replikskiften. Jag hör att Kerstin Lundgren och Centerpartiet vill göra väldigt mycket, men ni har ju ett antal andra partier med er också. Det blir kanske inte så lätt att nå dit ni skulle vilja nå.

Jag har också en annan fråga som handlar om skyddade naturområden. Om vi jämför oss med andra EU-länder har vi väldigt få skyddade naturområden i Sverige. I Spanien, som annars är en miljöbov i det stora hela, har de områden där 40, 50 eller 60 procent är skyddade naturområden. I Sverige ligger vi kanske på en tiondel. Vad ska Sverige göra i den delen?

Anf. 20 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Ambitionen att Sverige ska vara klimatneutralt till 2050 är naturligtvis en tuff utmaning. De exakta planerna är inte klara ännu. Det är en del av uppdraget att titta på hur vi kommer att kunna förena oss inom EU och globalt. Det påverkar det vi måste göra själva. En av utgångspunkterna har varit det så kallade 20-20-20-målet, det vill säga att vi ska ha reducerat våra utsläpp med 20 procent till 2020.

Det är vår ambition att vi successivt ska ta oss framåt. Det var också därför som vi nu kunde få en presentation av nya åtgärder när vi ska förändra ett av de områden där vi behöver göra insatser, nämligen transportsektorn. Boendet, transporterna och industrin är viktiga när det gäller våra utsläpp.

Från 1993 till 2003 har hushållen och den offentliga sektorn minskat sina koldioxidutsläpp med 17 respektive 49 procent. Det är ett exempel. Men under samma tid har konsumtionen ökat. Vi konsumerar väldigt mycket europeiskt, och i och för sig nu också kinesiskt. Vi vill se en fri handel. Vi vet att en fri handel är en viktig förutsättning för utveckling globalt. Vi skulle gärna se ett grönt WTO-avtal för att på det sättet kunna säkerställa att de gröna frågorna inte blir ett hinder. En av de saker som vi ofta hör när vi vill införa gröna regler är: Nu försöker ni på nytt lägga upp handelshinder.

Anf. 21 BODIL CEBALLOS (MP) replik:

Fru talman! Kerstin Lundgrens svar får mig att tänka på kärnkrafts-omröstningen en gång i tiden. År 2010 skulle vi ha fasat ut kärnkraften i Sverige. I den frågan var Centerpartiet och Miljöpartiet på samma linje. Vi skulle inte ha någon kärnkraft kvar i Sverige efter 2010. Men vi vet att det inte blev så. Vi ställer upp målet att vara klimatneutralt 2050, men om vi väntar för länge är risken att vi hamnar i samma situation som vi hamnade i när det gäller kärnkraften. Därför måste vi sätta fart nu. Det måste vara ett brett upplägg som alla står bakom.

Jag förstår att det är helt omöjligt att vi alla kommer att stå bakom alla önskemål, men det jag ser som det stora problemet i dagsläget med den regering vi har i dag är hur ni ska få med er Moderaterna på allt det som ni egentligen skulle vilja genomföra. Det är inte alls lika svårt att få med oss eller Socialdemokraterna, skulle jag tro, när det gäller miljöfrågorna. Där har ni verkligen en uppgift där vi kan stötta, men sedan vill vi kanske gå ännu längre när det gäller det svenska jordbruket och annat.

Jag fick inte riktigt svar på hur de produkter som vi importerar ska vara i förhållande till det vi gör här. Ska de också vara klimatneutrala, för annars är vi inte klimatneutrala? Därför måste det till ett mycket stort internationellt arbete.

Jag fick inte heller något svar på hur det ser ut med de svenska skyddade naturområdena i förhållande till den stora mängd skyddade naturområden som finns i andra delar av Europa.

Anf. 22 KERSTIN LUNDGREN (C) replik:

Fru talman! Bodil Ceballos frågar på nytt om import av produkter. Jag försökte svara på den frågan även om det kanske var svårt att uppfatta. Jag pratade om det gröna WTO-avtalet och om att hitta ett internationellt regelverk som säkerställer att man tar miljöhänsyn. Jag hoppas dessutom att vi ska nå ett globalt klimatåtagande. Det kommer naturligtvis att påverka förutsättningar för handel, precis som andra saker. Jag vill se handel, och jag är inte negativ till att man räknar med konsumtion i det sammanhanget. Men det viktiga är att fokusera på det vi kan göra här hemma med vår egen produktion och att vi kan ta hand om det man kallar biffen, bostaden och bilen. Det är de viktiga delarna att försöka hantera.

När det gäller skyddade områden har vi i riksdagen ställt oss bakom ett miljömål. Vi jobbar för att leva upp till det miljömålet. Vi har ett förhållningssätt till skyddade områden som inte nödvändigtvis innebär att staten ska gå in och lägga en död hand över områdena. Den enskilda skogsbrukaren har vårdat och skött sitt landskap på ett sätt som är mycket värdefullt för den biologiska mångfalden, artrikedomen, och för landskapet som sådant. Vi tror verkligen att det finns ett stort engagemang och ett stort intresse – vi har sett att det är så – för att skydda områden utan att göra dem till naturskyddsområden, nationalparker eller något annat som skulle krävas enligt Bodil Ceballos syn.

Anf. 23 JULIA KRONLID (SD):

Fru talman! Utskottet behandlar som bekant i detta betänkande FN:s konferens om hållbar utveckling, även kallad Rio + 20, samt ett antal motioner från allmänna motionstiden om internationella miljöfrågor.

Frågan om hållbar utveckling är en bred och stor fråga där många aspekter måste beaktas för att man ska kunna uppnå en miljömässigt, socialt och ekonomiskt hållbar utveckling. Eftersom miljö- och klimatfrågan alldeles uppenbart är en global fråga som kräver globala insatser välkomnar vi initiativet att utifrån Rio + 20-konferensen försöka komma fram till breda överenskommelser som kan ge effekter på ett globalt plan. Om koldioxidutsläppen globalt ska minska och om vi ska uppnå resultat på andra viktiga områden för en hållbar utveckling är det en förutsättning att länder som USA, Kina och Indien också minskar sina utsläpp och är med och samarbetar.

Fru talman! Sverigedemokraterna ser människan som en del av naturen och inser att vi är helt beroende av denna för att kunna fortsätta vår existens på jorden. Naturen förser oss med de mest nödvändiga förutsättningarna för vårt livsuppehälle såsom mat, vatten och syre. Det finns även viktiga skönhetsvärden inbäddade i naturen som vi tror är nödvändiga för att fylla våra själsliga behov och möjliggöra en hög livskvalitet.

Sverigedemokraterna ser också omsorgen om djuren som ett mått på hur utvecklat ett samhälle är, och vi strävar efter ett samhälle där djuren inte behöver utsättas för något onödigt lidande.

Sverigedemokraterna betraktar merparten av dagens miljöproblem som en konsekvens av att samhället inte i tillräckligt hög grad låtit sig vägledas av den konservativa principen om ett varsamt framåtskridande. Försiktighetsprincipen är således central inom Sverigedemokraternas miljöpolitik både när det gäller att förhindra uppkomsten av nya miljöproblem och när det gäller valet av metoder för att motverka de redan befintliga problemen.

Fru talman! Förvaltarstankens, det vill säga strävandet efter att inte lämna över vår hembygd, vårt land, vår kontinent och vår planet i ett sämre skick till våra barn än vad den befann sig i när vi tog över ansvaret för den av våra föräldrar, är central för Sverigedemokraternas politik inom alla områden men är kanske särskilt vägledande inom just miljöområdet. Slutmålet för vår miljöpolitik är ett ekologiskt hållbart samhälle. Utifrån det instämmer vi i regeringens ståndpunkt kring vikten av ett hållbart jordbruk, skogsbruk och fiske.

När jag bodde i Papua Nya Guinea tyckte jag att det var förfärande att höra om hur man använde sig av fiskemetoder som sprängde bort hela korallrev med allt känsligt liv som finns där. Gällande hållbart skogsbruk vill vi också lyfta fram vikten av att stävja skövlingen av regnskogar. I regnskogarna finns en enorm rikedom av djurarter och växtarter – däribland en stor del av världens grodor, som också har kommit upp i dagens debatt. Flera folkgrupper lever också i regnskogarna, till exempel i Amazonas. Skövlingen av regnskogen påverkar vårt klimat negativt. Sverigedemokraterna anser därför att denna fråga bör lyftas upp mer i satsningar på miljö och klimat internationellt.

Fru talman! Målet om ett miljövänligare samhälle bör primärt uppnås genom medvetandegörande, forskning och teknisk utveckling samt positiva incitament till omställning mot ett mer hållbart levnadssätt. Att utveckla och exportera internationellt gångbar ny teknik är också något som vi anser att Sverige bör satsa på. Därför välkomnar vi att regeringen anser att Riokonferensens slutdokument bland annat ska ge starka signa-

ler om att näringslivets expertis, resurser och innovationskraft bättre måste tillvaratas i arbetet för hållbar utveckling.

I betänkandet lyfter utskottet också fram vikten av att involvera klimat- och miljöfrågor i biståndet, vilket också är något som Sverigedemokraterna lyft fram i sin biståndspolitik där vi ökat anslaget till miljöinsatser i biståndet. Om utvecklingsländerna ska nå målet om en hållbar utveckling är satsningar på miljö och klimat avgörande för att motverka en än mer negativ påverkan på vår miljö.

I utvecklingsländer är många människor helt beroende av naturresurser i omgivningen för att överleva, och samhällena är sårbara för naturkatastrofer. Det är därför bland annat viktigt med insatser som kan förebygga, så att konsekvenserna av naturkatastrofer inte blir lika omfattande.

Fru talman! Bland de områden som regeringen ser det som viktigt att Riömötet ger starka signaler om hör också frågan om tillgång till och hållbart utnyttjande av energi, vatten och sanitet. Just frågan om vatten och sanitet har Sverigedemokraterna tidigare lyft i en motion gällande biståndets satsningar på miljö och klimat.

Tillgången till rent vatten och grundläggande sanitet är en avgörande faktor för hälsa och utveckling i utvecklingsländer. I många länder släpps orenat vatten ut i vattendrag från industrier och hushåll. Enligt uppgifter från organisationen Wateraid saknar två och en halv miljard människor en toalett att gå till vid behov. När det saknas latriner hamnar oftast avföringen i naturen på landsbygden, i avloppsdiken eller i storstädernas slumområden. Därmed förorenas mat och dricksvatten av flugor, och dessutom kan detta spridas vidare till brunnar och andra vattentäkter via regnvattnet.

Detta är ett allvarligt miljö- och hälsoproblem. Att få i sig vatten med mänsklig avföring kan vara förenat med livsfara. Det innehåller mängder av skadliga bakterier och virus. Varje dag dör 4 000 barn i diarré som orsakas av smutsigt vatten och bristande sanitet.

Därför hoppas vi att Rio + 20-konferensen kan komma fram till slutsatser om hållbara lösningar för tillgång till rent vatten och grundläggande sanitet i utvecklingsländer.

Med detta vill vi yrka bifall till utskottets förslag i detta betänkande.

Anf. 24 ROBERT HALEF (KD):

Fru talman! Sveriges politik för global utveckling syftar till att minska världsfattigdomen genom en globalt hållbar och rättvis utveckling. År 1972 hölls den första globala miljökonferensen i Stockholm med inrättandet av FN:s miljöprogram, Unep, som följd. 15 år senare definierade Brundtlandkommissionen hållbar utveckling som utveckling som tillfredsställer dagens behov utan att äventyra kommande generationers möjligheter att tillfredsställa sina behov.

För oss kristdemokrater är detta en definition som ännu i dag bör vara vägledande för våra ansträngningar att göra världen mer hållbar. Det är en definition som ligger väl i linje med den kristdemokratiska förvaltningsstanken. Vi människor har ett ansvar att bruka och bevara, inte förbruka, vårt samhälle, vår ekonomi och vår miljö.

Dagens slit- och slängsamhälle inverkar negativt inte endast på vår generation. Det riskerar att drabba våra barn och barnbarn mycket här-

dare än det har drabbat oss. Vi har ett gemensamt ansvar att förhindra att så sker.

År 1992 hölls FN:s konferens om hållbar utveckling i Rio de Janeiro. Det var ett möte som mynnade ut i att handlingsprogrammet Agenda 21 antogs. En bred ansats till hållbar utveckling vann stort stöd och FN:s klimatkonvention undertecknades.

Den 20–22 juni i år möts världens ledare återigen i Rio. Det uttalade syftet med mötet är att stärka förutsättningarna för en grön ekonomi inom ramen för fattigdomsbekämpning och hållbar utveckling liksom att etablera ett globalt, institutionellt ramverk för att säkra en sådan utveckling.

Fru talman! Som utrikesutskottet mycket riktigt påpekar i sina överväganden slår klimatförändringarna extra hårt mot världens fattiga. Utrikesutskottets påpekande om vikten av att klimatsäkra svenska biståndsmedel är viktigt för att minska klimatförändringarnas negativa effekter för de fattiga.

Sverige kan dock inte stå ensamt i kampen mot klimathotet. Klimathotet känner inga gränser. Det är globalt och kräver därför ett kraftfullt globalt gensvar för att hanteras, minimeras och slutligen hindras. Durbanmötet i december 2011 lyckades nå viss framgång i kampen mot klimatförändringarna, men mycket återstår dock att göra.

Beslutet att upprätta en grön klimatfond till stöd för gröna anpassningsåtgärder är ett positivt exempel på vad som åstadkoms. Kanada, Ryssland och Japan är några av världens största utsläppsbovar, och deras beslut att inte ansluta sig till en förlängning av Kyotoprotokollet är beklagligt. Dessa länder, liksom USA, borde också ta sitt ansvar.

Politisk vilja, solidaritet med nuvarande och kommande generationer samt kraftfulla handlingsprogram krävs för att komma till rätta med klimathotet. För att säkerställa att Rio + 20 mynnar ut i ett konkret handlingsprogram för hållbar utveckling måste därför både de sociala, ekonomiska och miljömässiga dimensionerna beaktas.

Fru talman! Kristdemokraterna ställer sig bakom regeringens prioriterade områden inför Rio + 20-mötet. Jordens resurser är knappa. Ett hållbart energi- och vattennyttjande bör ha en självklar plats på agendan. Europaparlamentets resolution från september 2011 betonar just vikten av att EU under Riommötet går i bräschen för att öka energieffektiviteten liksom nyttjandet av förnybara energikällor. Vatten, sol och vind är garantier för vår hållbara framtid, inte kol och inte olja. Ohållbara jord- och skogsbruksmetoder hör gårdagen till och måste ersättas med hållbara alternativ.

Fru talman! Demokrati, mänskliga rättigheter, jämställdhet, transparens och ansvarsutkrävande är grundförutsättningar för att få till stånd en verkligt hållbar utveckling. Många av jordens människor föds ofria. Många föds i ofria stater utan frihet i förhållande till sina behov, utan frihet att yttra sig och utan frihet från fattigdom och förtryck.

Vi kristdemokrater menar att utan respekt för mänskliga rättigheter och garantier för mänsklig säkerhet kan sann frihet och hållbar utveckling inte skapas. Avsaknad av mänskliga rättigheter liksom odemokratiska samhällsstrukturer främjar inte fattigdomsbekämpning och därmed hållbar utveckling. Det är endast genom demokratiska processer och respekt för mänskliga rättigheter som totalitära tankar, maktmissbruk och kor-

ruption kan bekämpas. Först då kan fattigdom bekämpas och hållbar utveckling skapas.

Fru talman! Kristdemokraterna menar att strävandena efter hållbar utveckling i första hand kan och bör skapas på lokal nivå. Civilsamhället måste spela en större roll i utformningen av globala handlingsprogram för hållbar utveckling. Med dess närhet till människor och dess kunskaper och insikter om människors behov står civilsamhället mycket väl rustat att avgöra vad som krävs för hållbar utveckling på lokal nivå. Därför välkomnar vi regeringens aktiva samarbete med CSO:er inför och under Rio + 20.

För att vi ska kunna tala om verklig hållbar utveckling måste den också vara regional och global till sin natur. Genom Europeiska unionen och ett stärkt FN kan detta göras möjligt. Vi delar biståndsministrarnas uppfattning om betydelsen av att säkerställa att samtliga tre dimensioner av hållbarhetsbegreppet bättre integreras i FN:s arbete samt att FN:s huvudsakliga organ på detta område stärks.

Målsättningarna för hållbar utveckling som förväntas antas i Rio bör vara tydligt definierade med klara tidsplaner. Regeringens ambition att Rio + 20 ska bli startskottet för utformandet av en rad globala hållbarhetsmål som världen kan enas om senast 2015 är välkommen. Ett globalt giltigt ramverk är vad som krävs för att nå en hållbar värld.

Fru talman! Rio + 20 innebär ett gyllene tillfälle att möta de många kriser vår värld står inför. Faktum är att klimathotet är mer reellt än någonsin, att det leder till svält och ogripbara flyktkatastrofer i Afrika och på en del andra håll. Låt oss hoppas att politisk vilja finns för att Rio + 20 och de fortsatta klimatsamtalen förmår skapa en mer hållbar värld.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på samtliga reservationer.

Anf. 25 BODIL CEBALLOS (MP) replik:

Fru talman! Jag blir glad när jag hör att Kristdemokraterna vill satsa på de flödande energislagen, de förnybara men också flödade energislagen, de som aldrig tar slut, och jag blir glad att de inte vill ha kol och olja. Därför vill jag ställa samma fråga till Kristdemokraterna som jag ställt till de övriga deltagarna, nämligen hur vi ska kunna skydda Arktis på ett bättre sätt. Det som görs i dag är inte tillräckligt. Det finns ingen hållbar utvinning av olja under Arktis istäcke dels av klimatskäl, dels på grund av att det är en sådan sårbar miljö. Det gör att det är helt ohållbart att utvinna oljeresurserna där.

Kristdemokraterna talar också om EU och ett stärkt FN. Jag skulle vilja veta på vilket sätt de tänker stärka FN. Det är ju inte så lätt att nå hela vägen fram i FN-systemet. FN är det enda globala parlamentet, den enda globala regering vi har, men det fungerar inte särskilt bra alla gånger. På vilket sätt har ni tänkt er att stärka FN, Robert Halef?

De globala hållbarhetsmålen ska vara på plats senast 2015 säger Robert Halef. Det låter bra. Jag tog upp tidigare att man kunde ge naturen egna rättigheter, möjligheter, på global nivå, eller på nationell nivå som i Ecuador och Bolivia. Det skulle vara en grund för att man sedan även kunde arbeta med andra hållbarhetsmål. Man skulle så att säga skifta

fokus och inte bara bruka och bevara jordens resurser utan också ge den egna rättigheter. Hur ser Robert Halef på det?

Prot. 2011/12:99
18 april

*Internationell hållbar
utveckling*

Anf. 26 ROBERT HALEF (KD) replik:

Fru talman! Jag tackar Bodil Ceballos för frågorna. När det gäller Arktis är det många intressenter och länder som är inblandade. Jag tror att det ligger i de flestas intresse, särskilt Sveriges, att det arktiska området ska hanteras mycket varsamt. Det pågår ett långsiktigt arbete. Vi får se vad det leder till och vad som händer framöver. Man ska dock vara väldigt varsam med utvinning av olja och annat så att man inte förstör miljön där. Om jag fick bestämma skulle jag vilja att Arktis förblev som det är i dag.

När det gäller FN:s möjligheter att stärka miljöåtagandena, eller hur vi kan stärka FN:s roll för att ta mer ansvar för miljöbekämpningen och försörjningen av vår miljö, har det hållits konferenser, som nämnts tidigare. Vi har Riomötet, Kyoto, Durban med flera. Det är vid dessa konferenser vi kan komma överens om mål och medel för hur vi ska komma till rätta med miljöförstöringen.

Anf. 27 BODIL CEBALLOS (MP) replik:

Fru talman! Låt mig ta upp det sista som sades, det om konferenser. Christian Holm tog i sitt anförande upp att det inte ska vara så mycket prat utan mer verkstad. Många gånger blir det mycket prat och det går sakta framåt. Konferenserna är viktiga, men det går med små steg. Helt plötsligt står vi inför en katastrof och kan inte ta oss ur den. Det hade varit bättre om vi hade kunnat stärka FN, det vill säga att FN fick en större makt att tvinga fram olika beteenden.

Robert Halef svarade inte på min fråga om naturens egna rättigheter. Du får gärna komma tillbaka till den frågan i nästa inlägg. Någon gång på 90-talet – i valrörelsen 1994, min första valrörelse – deltog jag i en högstadiesdebatt tillsammans med alla partier. För mig är det självklart att alla arter har samma rätt på den här jorden. Jag har inte större rätt än vad vargen har. Jag blev därför förvånad när kristdemokraten tyckte att jag resonerade på ett konstigt sätt. Kristdemokraten menade att det var så självklart att människan står över alla andra och att människan har ett särskilt ansvar. Det var första gången jag hörde det argumentet. För mig var det så självklart att alla arter på jorden har en rätt att existera för sin egen skull.

Därför skulle jag vilja höra dig utveckla hur du ser på möjligheten att vända lite grann på steken och inte bara tänka rättigheter utifrån människans perspektiv utan också tänka rättigheter utifrån arters möjlighet att finnas på jorden.

Anf. 28 ROBERT HALEF (KD) replik:

Fru talman! Sverige gör mycket i dag när det gäller bekämpning av växthusgaser och miljöförstöringen som sker i världen. Vi är redo att bistå med vad som krävs i FN, om det är pengar till fonder och så vidare. Vi är drivande i de frågorna. Vi hoppas att även de länder som är de största bovarna i fråga om miljöutsläpp ansluter sig så att det går att få ett mätbart resultat. Vi måste sätta mål där det går att se hur mycket som kan åstadkommas på 10, 15, 20 och 50 års sikt så att vi kan komma till rätta

Prot. 2011/12:99
18 april

*Internationell hållbar
utveckling*

med problemen. Det handlar om att förvalta, inte förbruka, våra naturresurser.

Bodil Ceballos tog upp frågan om arter och biologisk mångfald. Självklart ska vi skydda de arter som finns, växter, djur, vad det än är fråga om. En biologisk mångfald är viktig för att få balansen för överlevnaden för växter, djur och mänskligheten.

Fru talman! I dag har Bodil ställt krav utan att själv prestera någonting. Jag har inte hört några konkreta förslag från Miljöpartiet på hur man ska komma till rätta med miljöproblemen. När regeringen, FN eller EU säger att de ska försöka åstadkomma något på fem tio års sikt säger Miljöpartiet att det inte räcker utan sätter ribban högre utan att det finns resurser eller en praktisk plan.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 17 §.)

*Mänskliga rättigheter
i svensk utrikespolitik*

11 § Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik

Föredrogs
utrikesutskottets betänkande 2011/12:UU8
Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik.

Anf. 29 CARIN RUNESON (S):

Fru talman! Med risk att något överskrida min anmälda talartid vill jag ändå konstatera att vi förmodligen kommer att minnas dagens debatter i utrikesutskottet och i kammaren särskilt väl. Det är med anledning av att medan vi har debatterat här har vi helt plötsligt blivit utan ordförande i utrikesutskottet. Anledningen därtill är att vår ordförande Karin Enström i dag, medan vi har suttit här, har utsetts till landets nya försvarsminister. Då vill jag ta tillfället i akt att här från talarstolen önska henne lycka till med nya uppdraget och tacka henne för gott ledarskap och ordförandeskap i utrikesutskottet. Vi kommer att sakna henne i utrikesutskottet, men vi är övertygade om att hon kommer att göra ett utmärkt jobb som försvarsminister.

(Applåder)

Så till dagens MR-betänkande!

Fru talman! Dagens betänkande om mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik behandlar ett antal motioner från de allmänna motionstiderna 2010 och 2011. Det är motioner som tar upp MR-frågor i vissa regioner i världen. Det handlar framför allt om ett antal länder i Afrika och i Latinamerika, och för Asiens del behandlas motioner som rör Burma och Kina. Det finns även ett avsnitt om en ny EU-strategi för främjande av mänskliga rättigheter i världen.

Vi socialdemokrater har två reservationer tillsammans med Miljöpartiet och Vänsterpartiet, reservation 6, som rör framför allt kvinnors situation i Nicaragua, och reservation 8, som handlar om arbetsförhållandena i Kina, och jag vill yrka bifall till båda reservationerna.

Som en följd av detta kommer jag i huvudsak att ägna min talartid åt Latinamerika, framför allt Nicaragua, och åt Kina, och jag börjar med det sistnämnda.

Fru talman! Vi socialdemokrater ser det som en absolut nödvändighet att de grundläggande mänskliga rättigheterna i arbetslivet stärks och respekteras överallt i världen. Den fria förenings- och förhandlingsrätten måste garanteras, och slavarbete, barnarbete och diskriminering ska bort. Det är inte acceptabelt att mer än 200 miljoner barn arbetar och att 12 miljoner människor arbetar under tvång, vilket i praktiken inte är någonting annat än ett modernt slaveri.

Det är också välkänt och helt förkastligt att fackligt aktiva i många länder förföljs, fängslas och till och med mördas för sitt engagemangskull.

Arbetet inom Internationella arbetsorganisationen, ILO, måste därför få ökad tyngd och fler länder måste förmås att ratificera ILO:s konventioner.

Vi socialdemokrater vill också stärka internationell facklig-politisk samverkan, och i det sammanhanget, fru talman, vill vi även se ett engagemang från den borgerliga regeringens sida.

När det gäller Kina har man sedan de ekonomiska reformerna startade för drygt 30 år sedan lyft något hundratal miljoner människor ur fattigdom, och den personliga friheten har ökat för många inom vissa områden. Det är bra.

Men, fru talman, vi vet alla att det råder stor brist på och avsaknad av respekt för de mänskliga rättigheterna i Kina. Tvångsförflyttningar, fängslande av oliktankande, stora brister i yttrandefriheten, om den alls finns, och en negativ särbehandling av minoriteter är några exempel på sådant som över huvud taget inte borde förekomma vare sig i Kina eller i något land.

Antalet länder som tillämpar dödsstraff fortsätter att minska, men enligt Amnesty årsrapport avrättas Kina ensamt fler personer än resten av världen tillsammans, vilket vi socialdemokrater helt fördömer.

Fru talman! Det är viktigt att vi inte enbart ser Kina som en gigantisk marknad för svenska produkter. Vi måste i alla våra kontakter med Kina föra fram vår ståndpunkt om mänskliga rättigheter och demokrati och fortsätta arbetet för att företag ska ta ett större socialt ansvar och för att fackliga rättigheter ska utvecklas.

Den fria förenings- och förhandlingsrätten ska garanteras liksom rätten till internationella sympatiåtgärder, vilket, fru talman, skulle kunna leda till politiska förändringar. Utöver att värna arbetstagarnas rätt bidrar fria och demokratiska fackföreningar dessutom till ökad social rättvisa.

Vi socialdemokrater kräver också att grundläggande mänskliga rättigheter i arbetslivet förs in i internationella handelsavtal. Sverige ska hävda arbetstagarnas rätt i internationella organisationer, exempelvis IMF och Världsbanken, genom bilaterala kontakter och med upphandlingsregler på alla samhällsnivåer. Därför bör Sverige ratificera ILO:s konvention 94 om offentlig upphandling.

Det är nödvändigt, fru talman, att vi alla bidrar till att skapa opinion mot urusla arbetsförhållanden i Kina och i hela världen i övrigt.

Även om regeringen Reinfeldt uttalat ”att efterlevnaden av och respekten för de mänskliga rättigheterna för arbetstagare ska stärkas globalt” verkar detta ha försvunnit helt i regeringens fokusering av målen i utvecklingspolitiken. Det ideologiska skiftet märks väl genom att fokus alltmer läggs på marknaden och inte på människan. Regeringen lägger

helt enkelt ingen större vikt vid mänskliga rättigheter i arbetslivet eller vid den fackliga organiseringens betydelse för ett samhälles utveckling, vilket vi socialdemokrater beklagar.

Fru talman! Nu tänker jag bege mig till andra sidan jordklotet och till Latinamerika, där utrikesutskottet uppdelat i tre delegationer nyligen varit på besök för att se, lära och fördjupa kunskaperna.

Jag hade själv förmånen att leda den delegation som besökte Colombia och Venezuela, två länder som betraktas som demokratier men där dess värre narkotikahandel, våld och kriminalitet är utbredd och där många, många människor lever i stor fattigdom.

I Colombia pågår dessutom sedan 40 år tillbaka en intern väpnad konflikt med framför allt Farcgerillan och paramilitären som huvudrollsinnehavare. Konflikten har i alla år inneburit grava brott mot internationell humanitär rätt. Jag kan som exempel nämna tvångsrekrytering av barn och ungdomar, urskillningslösa attacker mot civilbefolkningen, tvångsflyttningar, kidnappningar, sexuellt våld samt mord på och hot mot folkvalda, mot studenter, mot journalister – ja, listan kan göras lång.

Under senare tid har man dock kunnat se en viss ljusning när det gäller att få till stånd en lösning på konflikten, och därvidlag är det bara att önska det colombianska folket en tillvaro utan våld och hot och en bättre tingens ordning än vad som varit fallet under så många år. För de fyra fem miljoner internflyktingar som drivits från hus och hem finns nu också ett hopp om att kunna få tillbaka det stycke mark där de en gång bott och verkat, mark som innebär en möjlighet och en väg ut ur extrem fattigdom.

Fru talman! En stor och viktig fråga i Latinamerika är kvinnors och barns situation. I det här sammanhanget är det ofrånkomligt att inte beröra abortfrågan. Inget av länderna i Latinamerika har en lagstiftning som ger kvinnan rätt till fri abort, vilket vi socialdemokrater ser som ett brott mot mänskliga rättigheter och ett förmyndarskap som berövar kvinnan möjligheten och rättigheten att själv få bestämma över sin egen kropp.

Allra längst har man gått i Nicaragua, där abort inte ens är tillåten om en kvinna eller flicka blivit gravid på grund av våldtäkt eller incest – det händer tyvärr ofta – eller om det är fara för kvinnans liv. En illegal abort – det förekommer naturligtvis många, med stor fara för kvinnans liv – är i lagens mening dessutom en kriminell handling som ger såväl kvinnan som den läkare som utfört aborten två respektive tre års fängelsestraff. Detta, fru talman, är inhumant.

Nicaragua är Latinamerikas näst fattigaste land efter Haiti, och som i så många andra fattiga länder är det kvinnorna och barnen på landsbygden som är de värst utsatta. Eftersom Nicaragua är ett starkt mansdominerat samhälle är kvinnan i många fall ensam ansvarig för familjens försörjning. Till detta ska läggas att hon tvingas föda fem, sex, sju, åtta och kanske ännu fler barn. Det är heller inte ovanligt att kvinnor blir mormödrar redan i 30-årsåldern.

Tillsammans med Guatemala har Nicaragua Centralamerikas högsta barna- och mödradödlighet. Hälsovården är bristfällig, och på de statliga sjukhusen, dit de flesta och framför allt den fattiga befolkningen får vända sig, råder brist på mediciner och utrustning. Och som om inte detta räckte visar rapporter från Sida att Nicaragua är det land i Latinamerika

där kvinnomisshandel inklusive sexuellt våld är mest vanligt förekommande.

I det svenska utvecklingsarbetet med Nicaragua bidrog Sverige till flera insatser för att öka jämställdheten, men oändligt mycket återstår att göra. Men tyvärr, fru talman, kan vi konstatera att den borgerliga regeringens beslut om att fasa ut utvecklingssamarbetet bidragit till att mycket av det svenska stödet till kvinnorörelsen i Nicaragua avvecklats.

Jag vill därför markera att vi socialdemokrater anser att det är oerhört viktigt med ett fortsatt engagemang för utvecklingen i Nicaragua och inte minst när det gäller kvinnors situation, och det är angeläget att Sverige fortsätter att lämna stöd till organisationer i det civila samhället i Nicaragua, och även i andra länder, organisationer som arbetar för att stärka de mänskliga rättigheterna inklusive kvinnors rättigheter.

Avslutningsvis, fru talman, vill jag ge ytterligare ett exempel på att orättvisorna i världen kan ta sig många uttryck och att det vi betraktar som rättigheter och självklarheter långt ifrån är det för alla.

Vet ni att det finns fler hungriga människor i världen i dag än den sammanlagda befolkningen i USA, Kanada och hela EU och att mer än en miljard människor lever under den absoluta fattigdomsgränsen, som är lite drygt en dollar per dag? Och detta sker, fru talman, medan vi mer välbeställda betalar stora summor för att bli av med övervikt, högt blodtryck och andra välfärdssjukdomar.

Jag tror, fru talman, att vi har råd att bättre stå upp för de utsatta i världen. Jag är övertygad om det.

Anf. 30 BODIL CEBALLOS (MP):

Fru talman! Jag tänker börja med ett citat från betänkandet:

”Arbetet med att främja demokrati, mänskliga rättigheter och hållbar utveckling genomsyrar den svenska utrikespolitiken. Sverige ska vara en tydlig röst i världen för de mänskliga rättigheterna och ska agera bilateralt, genom Europeiska unionen (EU) och multilateralt för att de mänskliga rättigheterna ska genomföras och efterlevas fullt ut i alla världens länder. Svensk utrikespolitik ska främja respekten för de mänskliga rättigheterna. Omsorgen om och försvaret av de mänskliga rättigheterna är en integrerad och central del av den svenska utrikespolitiken. Den präglar Sveriges agerande i globala och regionala forum och genomsyrar de bilaterala kontakterna med andra länder.

Sveriges stora engagemang för de mänskliga rättigheterna, vår utrikespolitik och vårt utvecklingsarbete speglar våra förhoppningar om en värld där människor kan leva fria, utan fruktan och nöd. De mänskliga rättigheterna värnar individens grundläggande behov och syftar till att garantera friheter och ge förutsättningar för ett dragligt liv för alla. Det är legitimt att reagera och påtala kränkningar av dessa rättigheter då förtryckta människor – just därför att de är förtryckta – sällan har möjlighet att själva hävda sina intressen.”

Så inleds betänkandet om mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik. Det är riksdagsledamöternas text – inte regeringens. Det är inte utan att man undrar om alliansledamöterna och regeringen har samma uppfattning. Det verkar inte så om man tänker på alla de skandaler som omgärdar regeringens utrikespolitik. Och det är ju regeringen, inte riksdagen, som ansvarar för utrikespolitiken.

Vi har en utrikesminister med kopplingar till ett oljebolag som utreds för folkrättsbrott, brott mot mänskligheten, begångna i Sudan under den tid han själv var ledamot i bolagets styrelse. Själv har han slingrat sig som en ål och ägnat sig åt desinformation som svar på frågor från oss och från medier.

Vi har också en utrikesminister som satt stopp för sanktioner mot telekombolag vars utrustning kan användas för att punktmarkera oppositionella i Syrien.

Vi har en försvarsminister som precis avgått för att vi säljer vapen, eller tjänster, som kan hjälpa regimer att förtrycka sin egen befolkning och som sålts genom att fuska sig runt de svenska reglerna för vapenexport.

Vi har en statsminister som inte kommer att darra på manschetten när det gäller att värna svenska jobb – även om det innebär att kringgå vapenexportlagstiftningen och därmed kränka mänskliga rättigheter i något annat land.

Vi har en handelsminister som mycket aktivt rest runt i olika diktaturer för att hjälpa till att sälja svensk övervakningsutrustning för att stoppa flyktingar men också oppositionella.

Vi har en biståndsminister som ändrar riktlinjer och förutsättningar för biståndets aktörer lika ofta som andra byter skjortor och som på så sätt omöjliggör ett långsiktigt arbete för mänskliga rättigheter och demokrati.

Vi har i dag också fått höra att samtliga av Telia Soneras bolag i öst-diktaturer samarbetar med säkerhetstjänsterna i regimernas jakt på kritiker och oliktankande. Om handelsministern varit inblandad i säljfrämjandet även i de fallen har jag inga uppgifter om i nuläget, men det är väl inte helt omöjligt med tanke på alla hennes resor till diktaturer och Sveriges vurm för att sälja in svensk telekomteknik.

Min första reaktion på det avslöjandet är för övrigt att jag skulle vilja att riksdagen väljer en annan teleleverantör till oss ledamöter. Jag vill inte att vi ledamöter ska stötta ett bolag som deltar i att hjälpa diktaturer spana efter regimkritiker.

Regeringens ledstjärna för utrikespolitiken är inte mänskliga rättigheter och demokrati. Ledstjärnan är handel och business.

Jag vill därför åter upprepa att den svenska utrikespolitiken stavas dubbelmoral – inte mänskliga rättigheter. Och den är i gott sällskap med ett antal andra europeiska makthavare, tyvärr.

Fru talman! Jag skrev under allmänna motionstiden en motion som jag har valt att inte lyfta fram, eftersom den redan är överspelad. Den handlar om de två så kallade Etiopiensvenskarna. Jag och mina kolleger ville att mer skulle göras redan innan det kom så långt som till rättegång. Vi menade att det var större chans att ”prata ut dem” på diplomatisk väg innan rättegången inleddes.

Nu vet vi hur det gick, och vi kan bara vänta. Det betyder inte att vi har glömt Martin och Johan eller att vi inte kommer att fortsätta att engagera oss i deras öde – jag tror att jag kan tala för alla partier i den frågan. Både de och deras familjer kan känna sig förvissade om att vi inte kommer att sluta följa upp vad som händer dem och att vi kommer att göra vad vi kan för att hjälpa dem. Hur vi bäst agerar för att få dem att komma hem igen vet jag inte. Risken är att alltför högljudda protester får motsatt verkan.

Detsamma gäller naturligtvis Dawit Isaak. Han är självklart inte glömd.

Fru talman! Det är inte bara svenska journalister som lever farligt. Under förra året dödades sammanlagt 67 journalister och 2 medieassistenter. I år har hittills 23 journalister dödats, 162 journalister fängslats och 121 nätskribenter fängslats.

Pressfrihet och yttrandefrihet är grundläggande element i det demokratiska samhället. I Sverige är därtill meddelarfriheten en självklarhet, om än ibland ifrågasatt. En meddelarfrihet kombinerad med efterforskningsförbud är vad som har skyddat oss mot många former av korruption och maktmissbruk.

Det som för oss är självklart är brott i andra länder. Bland annat sitter nu Bradley Manning fängslad i USA för att han har använt sig av det som i Sverige skulle vara en rättighet, det vill säga rätten att informera om missförhållanden i offentliga myndigheter. Att Bradley Manning läckte uppgifter till omvärlden om vad som faktiskt hände i Irak under ledning av amerikanska soldater är viktigt både för historieskrivningen och för att medborgare runt om i världen ska få veta sanningen om det krig som så många var indragna i. Han betalar dock ett mycket högt pris – ett alldeles för högt pris.

Jag kommer inte att prata mer om Bradley Manning i det här anförandet, eftersom min kollega Annika Lillemets kommer att ta upp vår motion i sitt anförande lite senare i debatten. Jag nöjer mig därför nu med att yrka bifall till reservation 1.

Fru talman! Kina är komplext. Världens inställning till landet har ändrats i takt med att Kina alltmer blir en viktig ekonomisk partner på många områden. Kina räddar våra arbetstillfällen när de köper svenska fabriker som går i konkurs, kinesiska företag etablerar sig på många håll i Sverige, svenska kommuner har samarbeten med kinesiska kommuner etcetera.

Det leder till att vi gärna blundar för situationen för de mänskliga rättigheterna. Ändå har inte mycket förändrats. Lika många avrättas årligen, och yttrandefrihet existerar inte.

Vi betar oss mot Kina ungefär som vi har betett oss mot länderna i Nordafrika och Mellanöstern, det vill säga vi låter ekonomiska relationer gå före respekten för mänskliga rättigheter. Det är inte acceptabelt. Vi måste fortsätta att föra fram vår ståndpunkt om mänskliga rättigheter och demokrati som grund för våra relationer.

På E4:an vid Älvkarleby ligger Dragon Gate. Det är ett kinesiskt bygge som nu har varit under uppförande i rätt många år. I början, när det byggdes av arbetstagare som hade kommit hit från Kina, följdes vare sig byggnormer, miljölagstiftning eller kollektivavtal. När sopor, bland annat bildäck, eldades upp på gårdsplanen och vi protesterade i bygg- och miljönämnden fick vi höra att man måste ha overseende eftersom de var utlänningar. Lite mindre förståelse fanns det för de byggställningar i bambu som restes upp och för de dåliga arbetsvillkoren för arbetstagarna. Efter en hel del om och men tvingades företaget följa de svenska reglerna.

Jag brukar tala om vikten av att svenska och europeiska företag följer miljölagstiftningen och respekterar de mänskliga rättigheterna och sociala rättigheter när de är verksamma i andra länder. Jag lägger då ribban

mycket högre än vad som var fallet i början vid Dragon Gate, där man följde det som var brukligt i Kina.

Det räcker inte för mig att företag följer den lagstiftning som finns i landet i fråga. Det är ju väldigt beroende av var nivån på den lagstiftningen ligger, och det är inte okej att vi av ekonomiska eller andra skäl exporterar miljöstörande verksamhet till ett land där miljölagstiftningen är obefintlig eller dålig. Det är inte heller okej att exportera verksamhet till ett land därför att det finns arbetskraft där vars mänskliga rättigheter inte respekteras och som därmed är billigare.

Det är därför det behövs bindande regelverk för vad som är acceptabelt, både när det gäller miljö, arbetsmiljö och respekt för olika rättigheter, inte minst fackliga rättigheter. Det gäller både när företag kommer hit till Sverige och när svenska företag är verksamma i andra länder.

Jag yrkar därför bifall till reservation 8.

Anf. 31 JULIA KRONLID (SD):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till vår motivreservation 3 och vår reservation 7. I detta betänkande har vi även två särskilda yttranden.

I betänkandet behandlar vi mänskliga rättigheter i ett antal länder utifrån enskilda motioner. Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik är ett stort, omfattande och mycket viktigt arbete. FN:s deklaration om mänskliga rättigheter är här ett grundläggande rättesnöre. Det är ett stort antal länder som berörs i detta betänkande, men jag väljer att främst uppehålla mig vid våra reservationer och särskilda yttranden.

Fru talman! I betänkandet behandlas bland annat Sverigedemokraternas motion om karenfolkets situation i Burma. Karenfolket är en buddhistisk och kristen minoritet med hemvist i sydöstra Burma. Karenerna är i huvudsak jordbrukare och skickliga hantverkare. Deras enda önskan är att få leva i fred i områden som de har bebott i många hundra år. Karenerna har vägrat att ge upp sitt språk, sin kultur och sina religiösa traditioner.

Ända sedan Burma blev självständigt från den brittiska kolonialmakten 1948 har karenerna förföljts av ledare för landets majoritetsfolk. Värst drabbad har den kristna minoriteten varit. Sedan flera decennier försiggår en väpnad motståndskamp mot den burmesiska diktaturen, med syftet att skydda civila och vinna ökad autonomi för karenfolket inom den burmesiska statens ramar.

I syfte att demoralisera den karenska gerillan har regeringstrupperna inriktat sig på att attackera civila mål. Under regeringsoffensiverna, som ofta har tagit formen av etnisk rensning, har tortyr och våldtäkter riktade mot karenfolket varit vanligt förekommande. Karener har därför sökt en fristad i djungler och oländiga bergstrakter nära gränsen till Thailand.

Resten har tvingats underkasta sig militärens förtryck inne i landet. En del har ibland till och med tvingats gå före genom minfält, och många karener saknar därför både ett och två ben. Cirka en miljon karener beräknas i dag leva som internflyktingar inom Burmas gränser, och mer än 100 000 karener har tagit sin tillflykt till flyktingläger i Thailand.

Trots att övergreppen mot karenfolket ännu är pågående och trots att inbördeskriget mellan karenerna och den burmesiska regimen är en av världens äldsta pågående konflikter har frågan rönt förhållandevis liten

internationell och medial uppmärksamhet. Vi menar därför att det är av stor vikt att regeringen intensifierar sina ansträngningar i syfte att fästa uppmärksamhet på karenfolkets utsatta situation samt intensifierar stödet för karenfolkets strävanden efter ökad autonomi, demokrati och mänskliga rättigheter.

Fru talman! I detta betänkande redovisas även uppgifter om de råds-slutsatser som antogs den 23 januari 2012 om Burma. Rådet välkomnar där den pågående reformprocessen i Burma, med frigivande av ett stort antal politiska fångar, dialog mellan regeringsföreträdare och den politiska oppositionen, ändring av vallagen och beslut om att inleda dialog med etniska grupper för att få ett slut på de väpnade konflikterna i landet. Mot bakgrund av nämnda reformer beslutades det i rådsslutsatserna om suspendering av gällande reserestriktioner för vissa personer.

Sverigedemokraterna ser naturligtvis också positivt på de reformer som har genomförts i Burma. Men situationen i detta avseende har inte förändrats så mycket att det kan anses vara befogat att reserestriktionerna ska hävas. Precis som biståndsministern har påpekat i olika sammanhang finns det fortfarande stora brister i respekten för mänskliga rättigheter i landet.

Man bör kräva ytterligare förbättringar och reformer, framför allt vad gäller minoritetsbefolkningarnas utsatta situation, någon form av upprättelse för personer som har utsatts för allvarliga övergrepp från regimen samt frigivning av politiska fångar innan en förändring rörande reserestriktionerna kan ses som aktuell. Detta har vi framfört i ett särskilt yttrande.

Fru talman! Vänsterpartiet lyfter i kommittémotion 226 yrkande 6 fram att Sverige i EU och FN bör agera för att Colombias kvinnor får rätt till fria och säkra aborter. I utskottets motivering till att avstyrka motionen konstateras att Sverige stöder insatser som syftar till att göra aborter fria, säkra och lagliga för alla kvinnor. Sverigedemokraterna kan inte ställa sig bakom vare sig motionens eller utskottets ställningstagande i detta avseende.

Att verka för just fria aborter är ett vidlyftigt mål som är svårt att tolka, och de etiska aspekterna av abortfrågan anser vi att man här bortser helt ifrån. Ska Sverige verka för fri abort fram till födelseögonblicket, eller finns det en övre gräns? Alla oppositionspartierna har i en reservation tydligt uttryckt att rätten till sin egen kropp, inkluderat abort, är en mänsklig rättighet. Då kan man ju fråga sig om detta ska gälla i alla lägen och vid alla tidpunkter i graviditeten. Något annat vore väl ett brott emot mänskliga rättigheter med dessa mått mätt? Internationellt sett, enligt FN:s deklaration om mänskliga rättigheter, är däremot abort ingen erkänd mänsklig rättighet.

Eftersom en av de mest grundläggande mänskliga rättigheterna är rätten till liv blir det naturligtvis komplicerat om det ska bli en allmängiltig mänsklig rättighet att släcka ett liv. Därför ställer sig Sverigedemokraterna kritiska till att Sverige ska ha den aktiva roll som vi har i dag och bedriva påverkansarbete i andra länder för att förändra deras inställning till abort. Sverigedemokraterna instämmer i att det är problematiskt när abort är helt förbjuden och inte tillåts i fall där fara föreligger för kvinnans liv eller efter sexuella övergrepp. Utifrån detta är det positivt att det i Colombia nu är tillåtet med abort där fara föreligger för kvinnans liv

eller efter sexuella övergrepp. Vi ifrågasätter inte att det bör finnas en möjlighet till abort i svåra situationer i livet.

Abortlagstiftningen skiljer sig dock mycket mellan olika länder, och inte ens i exempelvis Finland, Island och Storbritannien är abort helt fri utan behovsprövning. Vi menar därför att om vi ska föra dialog med andra länder i abortfrågan bör frågan problematiseras utifrån olika aspekter, och det bör finnas en större respekt och medvetenhet om abortens etiska dilemma – att det handlar om både kvinnans och fostrets rättigheter.

Inom EU och i andra länder i världen finns skilda åsikter och inga självklara svar i den svåra frågan när det ofödda fostret eller barnet ska räknas som ett liv värt att skyddas. Sverigedemokraterna anser att vi i relationen till andra länder inte kan ta det för självklart att det är Sveriges abortlag och den syn som råder hos majoriteten svenska politiker som är den enda rätta.

En abort innebär alltid en risk och en stor påfrestning för kvinnan. Vi får inte glömma att det för många kvinnor inte är den mest önskvärda lösningen, utan de kan bli pressade från omgivningen att göra det emot sin vilja. Sverigedemokraterna anser att i arbetet för reproduktiv hälsa och rättigheter bör ett större fokus ligga på förebyggande arbete för att minska antalet oönskade graviditeter och antalet aborter. Därför har vi i detta avseende lämnat in en motivreservation. I övrigt instämmer vi i utskottets förslag avseende stycket om Colombia.

Fru talman! När det gäller Nicaragua har dock det totala abortförbudet gått så långt att även i fall där kvinnans liv är i fara eller fall där kvinnan har utsatts för våldtäkt eller incest abort inte tillåts. Det är enligt vår mening skäligt att olika kommittéer i FN kritiserat Nicaraguas abortlagstiftning för att den hindrar kvinnor att få akut vård i fall där kvinnans liv är i fara. Det är en mänsklig rättighet att erhålla akut vård enligt FN:s artikel 25. Vi instämmer också i att det går emot läkares yrkesmässiga ansvar att i dessa situationer kräva av dem att de ska avstå från att rädda livet på kvinnan och att läkarna inte bör åläggas straff om de så skulle göra. Att kvinnor ska ha rätt till vård för att behandla komplikationer av osäkra aborter bör naturligtvis inte heller förhindras. Därför har vi valt att inte reservera oss utan instämmer i stort i utskottets övervägande gällande Nicaraguas abortlagstiftning.

Fru talman! Övervakningskommittén om barnets rättigheter har rekommenderat Nicaragua att upphäva alla de paragrafer i brottsbalken som kriminaliserar abort. Att flickor och kvinnor inte ska bli offer för straffsanktioner om de söker eller gör en abort och att det inte ska vara straffbart att rädda livet på kvinnan även om det innebär risker för fostret är naturligtvis något vi skriver under på. Vi antar att det är det som övervakningskommittén om barnets rättigheter syftar på.

Vi vill ändå framhålla att när det gäller abort i ett senare skede av graviditeten, när det inte föreligger fara för kvinnans liv och om hon inte blivit utsatt för våldtäkt är det inte lika oproblematiskt att generellt kräva att Nicaragua ska upphäva de paragrafer i brottsbalken som kriminaliserar den som har utfört den. Även länder med en liberal abortlagstiftning har lagreglerade gränser för när abort får ske och ålägger den som utför en abort som är illegal någon form av straffsanktion. Även i Sverige riskerar den som utför en abort och som inte har behörighet eller inte

håller sig inom svensk abortlag att få straffsanktioner i form av böter eller fängelse. Det är viktigt att komma ihåg att det inte är orimligt att fostret och senare det ofödda barnet i alla fall i ett senare skede i graviditeten också innehar någon form av juridiskt skydd. Detta har vi framfört i ett särskilt yttrande. I övrigt instämmer vi i utskottets överväganden gällande Nicaragua.

Jag vill avsluta med att yrka bifall till Sverigedemokraternas motivreservation nr 3 samt vår reservation nr 7. I övrigt instämmer vi i stort i utskottets överväganden i betänkandet.

Anf. 32 CARIN RUNESON (S) replik:

Fru talman! Först och främst vill jag försäkra dig, Julia Kronlid, om att vi känner all respekt när det gäller abortfrågan. Det finns ingen som har minsta tanke på att det ska förekomma aborter, eller vad vi nu ska kalla det, under hela graviditeten. Något sådant har vi aldrig sagt.

Jag tycker att Julia Kronlid och Sverigedemokraterna säger emot sig själva. Jag tänker då på skrivningen i reservation 3 angående Colombia och det särskilda yttrandet om Nicaragua. Sverigedemokraterna säger att det är en mänsklig rättighet att få akut vård enligt FN:s artikel 25 och att det är skäligt att kritisera Nicaraguas abortlagstiftning för att den hindrar kvinnor att få akut vård i fall där kvinnans liv är i fara. Julia Kronlid och Sverigedemokraterna säger också att kvinnor inte ska hindras att få vård för att behandla komplikationer av osäkra aborter. Det tycker jag också, men jag skulle vilja ställa frågan till Julia Kronlid: Vore det då inte bättre att ge kvinnan möjlighet till säkra aborter – en möjlighet att slippa komplikationer och hot om att hamna i fängelse?

Anf. 33 JULIA KRONLID (SD) replik:

Fru talman! Det gläder mig att Carin Runeson tydliggör att det finns en respekt i abortfrågan. Det har jag nämligen inte sett i något uttalande i utskottets betänkande eller i till exempel det dialogmaterial har när man ska föra dialog om aborter med andra länder.

Carin Runeson frågar om det inte är bättre att ha tillgång till säkra aborter. Ja, men Carin Runeson och övriga utskottet driver inte att man i vissa svåra situationer ska ha en möjlighet till säkra aborter, utan de driver att det ska finnas fri abort för alla kvinnor i hela världen. Det är just detta mål som jag tycker är lite för vidlyftigt. Man tydliggör inte vad det är man menar, och man lyfter inte heller fram andra aspekter av abortfrågan som gäller avvägningen mellan kvinnans och fostrets intressen. När man har behovsprövad abort och inte helt fri abort kanske det finns en sådan avvägning.

Jag menar att fri abort i hela världen är ett för vidlyftigt mål. Man väger inte in andra aspekter i frågan när man uttalar sig så och säger att man ska driva den frågan i andra länder.

Sedan vill jag ställa en motfråga till Carin Runeson. Ni anser att rätten till ens egen kropp inkluderar abort och att det är en mänsklig rättighet. Om ni fullt ut menar detta undrar jag hur ni samtidigt kan anse att man efter en viss tidpunkt i graviditeten inte ska ha rätt till sin egen kropp. Inskränker detta inte kvinnans rätt att bestämma över sin egen kropp? Då är det ju förbjudet med abort.

Eftersom ni anser att fostret är en del av kvinnans kropp och så tydligt driver den frågan undrar jag om ni inte då också tycker att det borde vara en mänsklig rättighet att göra abort fram till födelseögonblicket. Annars talar ni ju mot er själva.

Anf. 34 CARIN RUNESON (S) replik:

Fru talman! Jag och Socialdemokraterna tycker att det är oerhört viktigt att en kvinna har rätt att bestämma över sin egen kropp. Självklart ska en abort inte användas som ersättning för preventivmedel – det är inte detta det handlar om – men en abort ska man ha rätt till oavsett om det handlar om fara för kvinnans liv eller om det är någon annat bevekelsegrund som har gjort att man har bestämt sig för det.

Ni skriver också i en reservation att det alltid innebär en risk och en stor påfrestning för kvinnan och att det för många kvinnor inte är den mest önskvärda lösningen, utan de kan bli pressade av omgivningen att göra en abort mot sin egen vilja.

I det här sammanhanget, när det gäller det här betänkandet, pratar vi om Latinamerika. Vi pratar om Nicaragua och andra länder där kvinnan har en oerhört utsatt situation. Tror Julia Kronlid på fullt allvar att detta gäller unga flickor som är 15–18 år eller kvinnor som redan har fött kanske fyra till sju barn?

Jag har svårt att tänka mig att det handlar om det som Julia Kronlid och Sverigedemokraterna påstår. Här handlar det i stället om möjligheten att över huvud taget överleva för kvinnor som redan har fött många barn. Mödradödligheten är oerhört hög.

Det är unga flickor som kanske helt mot sin vilja har blivit gravida. Inte handlar det om att de pressas till en abort. Många gånger, vad man än tycker om det, är det förmodligen den lösning som står till buds.

Jag frågar då Julia Kronlid om hon håller med mig om detta påstående.

Anf. 35 JULIA KRONLID (SD) replik:

Fru talman! Jag välkomnar att Carin Runeson säger att abort inte ska vara en ersättning för preventivmedel. Det är mycket möjligt att det är vanligare i Sverige än i länder där kvinnor har en så svår situation som de har i Latinamerika.

Jag har tidigare sagt att jag inte ifrågasätter att man bör kunna föra en dialog kring länder på ett respektfullt sätt om möjligheten att göra abort i särskilt svåra livssituationer, som det kanske är för unga kvinnor som har blivit gravida.

Samtidigt tycker jag att vi också bör lyfta fram de bakomliggande orsakerna och verkligen trycka på det förebyggande arbetet. Det mest önskvärda måste ändå vara flickans rätt att bestämma över sin egen kropp så att hon aldrig behöver bli gravid. Frågan om preventivmedel och sådana saker tycker jag bör lyftas fram mycket starkare.

Även om man tycker att det är en förfärlig situation att den unga flickan har blivit gravid är det också en påfrestning att sedan behöva genomgå en abort.

Jag har kanske inte hört rapporter från unga flickor i Latinamerika men däremot från tonårsflickor i Sverige som mår oerhört dåligt psykiskt efter att ha genomgått en abort. Det är kanske inte alltid den mest önsk-

värda lösningen. Nu pratar jag inte om barn men om unga kvinnor som har blivit gravida. Det kanske inte alltid är den mest önskvärda lösningen att göra en abort, för det kan ge konsekvenser.

Jag skulle vilja ställa en fråga. Nej, just det, jag får inte ställa en fråga tillbaka. Men jag tycker att man bör kunna se andra aspekter.

I Sverige har vi haft fall där foster har levt efter en abort och lämnats ensamma att dö i ett sköljrum. Om man nu ska lyfta fram aspekten mänskliga rättigheter undrar jag: Är det en mänsklig rättighet att ett foster ska lämnas att dö ensamt i ett sköljrum?

Jag tycker att vi bör lyfta fram olika aspekter av abortfrågan.

Anf. 36 LARS OHLY (V):

Fru talman! Mänskliga rättigheter – vem är emot det? Ingen i den här salen, naturligtvis. Däremot finns det alltid en anledning att ifrågasätta hur vi behandlar frågor som rör mänskliga rättigheter utifrån två perspektiv. Det kanske inte alltid är så enkelt att se att Sverige i sin officiella politik alltid hävdar mänskliga rättigheters okränkbarhet.

Det första fallet gäller synen på vilka som ska kritiseras och vilka som ska stå till svars för brott mot mänskliga rättigheter. Det finns i svensk utrikespolitik tyvärr ibland ett hänsynstagande till kommersiella intressen som gör att kritiken mot kränkningar av mänskliga rättigheter får stå tillbaka till förmån för svenska kommersiella intressen.

Den senaste debatten om Saudiarabien och vapenexport dit är ett tydligt exempel på det. Vi har en utrikesminister som tydligt försvarar att Sverige beväpnar en av de hårdaste diktaturena, en av de största kränkarna av kvinnors mänskliga rättigheter i världen. Det är klart att det hyckleriet rimmar illa med de fina ord som kommer att sägas av våra företrädare för allianspartierna här i talarstolen.

Det finns också en brist i att inte se mänskliga rättigheters vidd och bredd. Mänskliga rättigheter handlar om demokratiska fri- och rättigheter, möjligheten att uttrycka sig fritt, möjligheten att organisera sig, möjligheten att strejka och möjligheten att påverka. Vår kritik mot länder som bryter mot den typen av mänskliga rättigheter är för det mesta, men inte alltid, ganska klar.

Men det finns också en brist i att vi inte ser att mänskliga rättigheter är något mer. Mänskliga rättigheter handlar också om rätten till liv, om rätten till hälsa, om rätten till utbildning och om rätten till bostad. De sociala rättigheterna och de ekonomiska rättigheterna brukar en del som talar om mänskliga rättigheter glömma bort eller åtminstone tala lite tystare om. Men varje hemlös som finns även i vårt land innebär faktiskt en kränkning av mänskliga rättigheter.

Nu går det inte att jämföra mänskliga rättigheter och sätta betyg på vilka som har det värst. Men det är klart att det finns större kränkningar av mänskliga rättigheter i världen, och i det här betänkandet tas några av dem upp.

Låt mig också säga att det i vissa fall finns en mycket stor majoritet i Sveriges riksdag och i svensk politik som är för tydliga och klara ställningstaganden, och det är jag glad över. Jag är mycket glad över det starka stöd som finns för Dawit Isaak och mot den eritreanska diktaturen, som under lång tid inte bara har fängslat honom utan mängder av oppo-

sitionella, människorättsförespråkare, journalister och fackligt och politiskt aktiva.

Den tydligheten bör leda till att vi nu frångår den tysta diplomatin och mycket tydligare tar avstånd från den eritreanska diktaturen, menar vi i Vänsterpartiet.

Jag är också glad över att alla som har uttalat sig om fångslandet av Martin Schibbye och Johan Persson har varit tydliga med att den etiopiska regeringen därmed också bryter mot rättsstatens principer och mot journalisters möjligheter att fritt rapportera om det de har sett.

Det finns alltså fall där det finns en samstämmighet, och det ska vi naturligtvis värna. Men det finns också andra fall där vi inte är så överens. Jag nämnde vapenexporten till Saudiarabien. Regeringen, Socialdemokraterna och Sverigedemokraterna tar mer eller mindre tydligt ställning för en fortsatt sådan export. Jag tycker att det är skamligt.

Men det handlar också om synen på Honduras. Sommaren 2009 genomfördes en militärkupp. Då var det tyst från den svenska regeringens sida. När Manuel Zelaya avsattes i strid med demokrati och i strid med allt vad anständighet kräver hörde vi inte mycket av protester.

Däremot hördes det applåder från Liberala ungdomsförbundet när man genom en kupp försökte avsätta Venezuelas president Hugo Chávez. Det finns mycket att säga om brist på mänskliga rättigheter i Venezuela – jag har själv varit där och påtalat det. Men det går inte att förespråka militärkupper för att bli av med en demokratiskt vald president.

Det är alltså inte i alla fall som svensk politik är så tydlig som den är i vissa.

Låt mig ta upp ett fall i utskottets betänkande som är mer än lovligt dåligt formulerat! Det är utskottets majoritet som avstyrker motioner och ställningstaganden angående Bradley Manning.

Bradley Manning var den amerikanska soldat som vidarebefordrade en video som visade hur amerikanska soldater från en helikopter besköt civila. Det var ett uppenbart brott mot krigets lagar och mot mänskliga rättigheter. Det var avrättning av civila människor.

Bradley Manning var en så kallad whistleblower. Han tog fram vad som hade skett och visade det för omvärlden för att han tyckte att detta måste man protestera emot. Han fängslades naturligtvis. Han sitter fortfarande fängslad. Från början hotades han av dödsstraff. Vi hoppas och tror att det hotet nu är undanröjt, men han hotas fortfarande av livstidsstraff. Det är alltså whistleblowern, den som uppmärksammar brott mot mänskliga rättigheter, som nu ställs till svars.

Kära kamrater från utrikesutskottet! Läs ert eget ställningstagande! Ni har inte ett enda argument för att Sverige inte ska bifalla motionen som kräver att Sverige ska agera för Bradley Manning och protestera mot USA. Inte ett argument framför ni, sannolikt därför att ni inte har några. Ni avstyrker slentrianmässigt motioner. Det är en dålig hantering av en viktig fråga.

I betänkandet avstyrks också motioner från Vänsterpartiet om att uppmärksamma situationen i Colombia särskilt. Där har 70 000 dödat på 20 år. 60 000 är försvunna. Det är ett inbördeskrig där det är lätt för vissa att ta avstånd från gerillornas kidnappningar och brott mot mänskliga rättigheter och terror mot civila. Det är lika lätt för mig.

Men för vissa är det mycket svårare att ta ställning mot den colombianska regeringen som ansvarar för bruket av sexuellt våld mot kvinnor från militären, mördandet av människorättsaktivister och mord på fackligt aktiva. Det finns inget land i världen där det är så farligt att vara fackligt engagerad som i Colombia. 49 fackligt aktiva dödades 2010. Sedan 1986 har 2 800 mördats. Plan Colombia är ett misslyckande. USA:s närvaro är mer militär än civilt uppbyggande.

Jag vill yrka bifall till Vänsterpartiets reservation 4.

När det gäller Nicaragua är det svenska stödet till kvinnors rättigheter i princip borta. Vi har under lång tid stött både organisationer som har arbetat med kvinnors rättigheter och kampen för kvinnors rättigheter på ett allmänt plan i Nicaragua. Det abortförbud som beslutades där efter en mycket hård kampanj av den katolska kyrkan är ett av de värre exemplen på brott mot kvinnors mänskliga rättigheter i vår värld i dag.

Reservation 6, som jag yrkar bifall till, är en gemensam reservation från Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet. Jag tycker att det är märkligt att inte åtminstone några av den borgerliga Alliansens företrädare ställer sig bakom den.

Också i Kina finns en syn på mänskliga rättigheter som något förhandlingsbart. Svenska företag gör mycket pengar på handel i Kina och med Kina. Därigenom har också den svenska kritiken mot bristande mänskliga rättigheter, inte minst bristande mänskliga rättigheter i arbetslivet, tystnat. Den kinesiska diktaturen är oförändrat hård. Sverige bör inte tystna om människors rättigheter i Kina i dag. Därför yrkar jag också bifall till den gemensamma reservationen 8 från Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet i det fallet.

Allting är dock inte negativt. Låt mig avsluta med att välkomna den utveckling vi ser i Burma, där Aung San Suu Kyi, en av världens främsta människorättskämpar som har tagit oerhört mycket stryk själv för sina ställningstaganden, nu har, åtminstone tillfälligt men förhoppningsvis också på lång sikt, fått chansen att påverka politiskt och yttra sig fritt.

Låt oss fortsätta ge allt stöd till alla de människorättskämpar som liksom Aung San Suu Kyi är beredda att ta fajten. Det är tack vare den solidariteten som vi har nått framgång när det gäller Burma i dag.

Anf. 37 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M):

Fru talman! Utrikesutskottet behandlar i dag i sitt motionsbetänkande ett antal motioner från den allmänna motionstiden 2010 och 2011 om mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik. Det här betänkandet är alltså inte heltäckande, men jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på alla motioner.

Arbetet med att främja demokrati, mänskliga rättigheter och hållbar utveckling genomsyrar den svenska utrikespolitiken. Sverige ska vara och är en tydlig röst i världen för de mänskliga rättigheterna. Ingen regering kan hävda särskilda förhållanden som tradition, kultur eller religion som skäl för att kränka de mänskliga rättigheterna.

Fru talman! Det är inte bara enskilda stater och deras politiska styre vi bör se som hot mot yttrandefriheten. Även den organiserade brottsligheten inskränker i vissa länder kraftigt journalisters och andra mediearbetares arbete.

I Mexico finns det enligt Utrikesdepartementets rapport om mänskliga rättigheter från 2010 inga rapporter om systematiska kränkningar av mötes- och föreningsfriheten på federal nivå. Den mexikanska lagstiftningen anses ge ett relativt långtgående skydd för yttrande- och pressfriheten.

Men det finns i praktiken stora motgångar när det gäller journalisters arbete, och framstegen på den federala sidan undergrävs av det höga antal mord som sker på journalister och andra medarbetare. En särskild hotbild finns mot dem som granskar och rapporterar om den drogrelaterade organiserade brottsligheten. Reportrar utan gränser lyfter i rapporten *Muscling in on the Media* fram den organiserade brottslighetens hot mot journalister på olika håll i världen, däribland Mexico, en brottslighet som de anser vara ett större hot mot yttrandefriheten och journalister än förtryckarregimer och diktaturer.

Jag anser därför, precis som utskottet, att en fortsatt intensiv kamp för att stävja och motverka den globala narkotikahandeln är av yttersta vikt.

Utrikesdepartementet konstaterar i sin rapport *Mänskliga rättigheter i Kina 2010* att landet är en enpartistat som saknar fria val. Den kinesiska författningen garanterar förvisso allmän åsikts-, yttrande-, tryck-, förenings-, mötes-, demonstrations- och religionsfrihet, men i praktiken är alla dessa friheter inskränkta i varierande grad.

I utrikesdeklarationen 2012 konstaterar regeringen att ”Sveriges och EU:s relation med Kina växer. Kinas allt mer framträdande roll på den internationella arenan ställer krav på ett ökat kinesiskt ansvar i globala frågor som miljö och klimat, säkerhet och fattigdomsbekämpning. I ansvaret ryms också respekt för mänskliga rättigheter och för demokratiska principer. Denna respekt har under senare tid försämrats ytterligare.”

Sverige och EU anser att en konstruktiv dialog är det bästa sättet att agera för en förbättring av människorättsituation i Kina. Här utgör de återkommande människorättsdialogerna en kanal för att ta upp frågor som dödsstraff, omskolning genom arbete, etniska minoriteters rättigheter, medborgerliga och politiska rättigheter med mera i ett forum där Kina åtagit sig att svara.

Den svenska regeringen har beslutat om en strategi för selektivt samarbete med Kina under perioden juli 2009–2013. Det övergripande målet för strategin är demokratisk utveckling och ökad respekt för de mänskliga rättigheterna samt en miljö- och klimatomfattigt hållbar utveckling.

Fru talman! I mars 2012 genomförde en delegation av utskottet en arbetsresa till Colombia i vilken jag deltog. Den interna väpnade konflikt som pågår i Colombia sedan mer än 45 år har haft förödande konsekvenser för åtnjutandet av mänskliga rättigheter i landet. Detta konstateras i Utrikesdepartementets rapport *Mänskliga rättigheter i Colombia 2010*. Enligt den rapporten är ojämlikhet och utanförskap fortfarande en grund för missnöje och väpnad kamp i Colombia. Aktörerna i konflikten är i dag framför allt de kommunistiska gerillorna Farc och ELN, som båda är upptagna på EU:s terrorlista, paramilitära grupper samt statens säkerhetsstyrkor. Samtliga illegala väpnade grupper är involverade i produktion och smuggling av narkotika, vilket till stor del finansierar rörelserna. Försvare av mänskliga rättigheter utsätts alltså för hot och våld, vilket framkom vid flera möten under vårt besök.

Även situationen för kvinnor belystes vid flera olika möten under vårt besök. Vid ett möte med företrädare för UN Women i Colombia och tre colombianska icke-statliga kvinnoorganisationer, som samtliga får stöd från Sverige, konstaterades att den interna väpnade konflikten har omfattande inverkan på kvinnors situation. Vid mötet med kvinnoorganisationerna konstaterades samtidigt att ny lagstiftning som har bäring på kvinnors rättigheter har tillkommit de senaste åren.

De svenska insatserna i Sveriges samarbetsstrategi för utvecklings-samarbete med Colombia 2009–2013 är inriktade på fred och säkerhet respektive mänskliga rättigheter och demokratisk samhällsstyrning. Hösten 2011 genomfördes en halvtidsöversyn av samarbetet med Colombia. Slutsatsen för översynen är att Sverige under perioden 2012–2013 prioriterar följande områden: genomförande av lagen om gottgörelse för konfliktens offer och återbördande av mark, strategiska insatser för mänskliga rättigheter med särskilt fokus på MR-försvarare och kvinnor som aktörer för fred i enlighet med FN:s säkerhetsråds resolution 1325 om kvinnor, fred och säkerhet, inklusive efterföljande resolutioner kring detta tema.

Utgångspunkten för Sveriges utvecklingssamarbete i Colombia är den interna väpnade konflikten i landet och att en förhandlingslösning är den enda vägen mot hållbar fred, försoning och utveckling.

Fru talman! Dagligen kränks de mänskliga rättigheterna runt om i världen. I Sverige har vi en lång tradition av att tala för dem vars röster inte blir hörda. Den svenska utrikespolitiken präglas av både insikt om hur vi kan stödja länder i deras demokratiska processer och att tydligt uttrycka olika länders brister och tillkortakommanden när det gäller mänskliga rättigheter. Det arbetet fortskrider med kraft och med fortsatt fokus på att stärka de mänskliga rättigheterna.

Anf. 38 BODIL CEBALLOS (MP) replik:

Fru talman! Jag tog i mitt anförande upp att det finns en diskrepans mellan det som riksdagsledamöterna uttrycker i betänkandet och det som jag upplever att regeringen arbetar med. Nu ser jag en annan diskrepans också. Det är vårt sätt att se på betänkandet. Jag upplevde att Elisabeth Björnsdotter Rahm talade om mänskliga rättigheter i världen, och jag talade om mänskliga rättigheter i den svenska utrikespolitiken, som också är rubriken för det här betänkandet.

Om man tittar på hur regeringen faktiskt betar sig när det gäller mänskliga rättigheter i världen kan man se att det ju är, som vi också tidigare pratade om, mycket prat men lite verkstad. Vi talar om mänskliga rättigheter men sedan gör vi alla de här konstiga och märkliga sakerna, som att sälja vapen till icke-demokratier och det senaste, som vi hörde i morse, att Telia Sonera i alla östländer hjälper regimerna att faktiskt kontrollera regimkritikerna.

Jag skulle vilja höra från Elisabeth hur vi ska få den svenska politik som ni talar om här i riksdagen att också genomsyra regeringens utrikespolitik. Är det bara så att vi ska tycka till lite grann om de andra länderna, att det är lite taskigt i det landet, lite sämre i ett annat och någon annanstans har det gått lite bra? Eller ska vi faktiskt sätta någon kraft bakom orden, att vi står upp för de mänskliga rättigheterna?

Jag tycker till exempel att vi snarast ska byta teleoperatör så att vi inte behöver använda oss av ett bolag som hjälper till att kränka mänskliga rättigheter i ett annat land, oavsett om företaget är svenskt eller inte och vi har en del i ägandet.

Hur ska vi få ihop det?

Anf. 39 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik:

Fru talman! Svensk utrikespolitik ska genomsyras av mänskliga rättigheter. Det är helt klart. Det är det som framkommer i vårt betänkande. Det här gör ju inte Sverige på egen hand i alla lägen. Vi arbetar tillsammans genom EU. Vi arbetar tillsammans genom FN, Världsbanken och olika andra organisationer. Men ständigt lyfter vi kraven på att mänskliga rättigheter ska uppfyllas.

Vi deltar i en rad olika projekt för att stärka demokratiutveckling i olika länder, för att de ska kunna bygga sina egna demokratier för att stärka de mänskliga rättigheterna. Det här tycker jag är någonting som vi har ett ansvar för tillsammans, att skapa demokrati överallt för att lyfta fram de mänskliga rättigheterna. Det är någonting som jag tycker genomsyrar hela vårt betänkande, där man lyfter fram alla de åtgärder som den svenska regeringen gör och som framstår klart och tydligt i den utrikespolitik som vi bedriver.

Anf. 40 BODIL CEBALLOS (MP) replik:

Fru talman! Jag tror att vår bild av vad regeringen faktiskt gör är olika. Det är sant att det står väldigt många bra saker i betänkandet om hur Sverige bör agera och hur vi tror att Sverige agerar i många fall. Sedan kommer den ena skandalen efter den andra där vi inser att det vi så vackert säger och som regeringen också säger i sin regeringsdeklaration faktiskt inte genomförs i praktiken och att vi genom olika delar av vår utrikespolitik faktiskt hjälper diktaturer. Vi hjälper olika regimer i världen att slå ned på de oppositionella, att förtrycka människor, att inte respektera de mänskliga rättigheterna.

Vi måste ju få det som vi är överens om partierna emellan om mänskliga rättigheter och om demokrati att också genomsyra regeringens politik. Det är ju regeringen som är ansiktet utåt och som ansvarar för utrikespolitiken gentemot andra länder. Vi måste få regeringen på rätt köl, upplever jag det som. Hur ska vi lyckas med det?

En början kan ju vara att vi inte bara talar om mänskliga rättigheter i världen mer generellt utan att vi också verkligen betonar den svenska politiken för mänskliga rättigheter. Hur lever vi själva upp till våra egna högt ställda krav? Det kanske är en fråga för nästa års betänkande om mänskliga rättigheter, att börja lite grann i en annan ände.

När det gäller biståndsministern till exempel kan vi se att hon har ett väldigt klart och tydligt uppdrag att jobba för mänskliga rättigheter. Hon gör det också, det är tydligt. Sedan kan jag tycka att vår biståndspolitik är relativt mycket fyrverkeri just nu. Man vet inte riktigt vad den innebär den ena dagen och nästa dag är det någonting nytt. Men mänskliga rättigheter är en grundläggande del i vår biståndspolitik i alla fall.

Anf. 41 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik:

Fru talman! Det sista kan jag absolut hålla med Bodil Ceballos om, att vår biståndspolitik grundar sig otroligt mycket på mänskliga rättigheter. Vi ska bistå så att människor ska kunna bygga upp de mänskliga rättigheterna genom framför allt demokratiutveckling och se till att de kan få åtnjuta sina mänskliga rättigheter, till exempel som kvinna. Vi har genom en rad olika projekt bidragit inom hälsosektorn och inom utbildningssektorn.

Sedan tycker jag att det, som Bodil Ceballos säger, inte bara står hur vi ska göra, utan jag tycker att det står väldigt mycket om hur den svenska regeringen faktiskt gör för att lyfta fram de mänskliga rättigheterna i vår utrikespolitik. Jag tycker att vi väldigt klart har beskrivit vilka åtgärder som vi vidtar och som vi har vidtagit. Det är någonting som jag tycker framför allt genomsyrar vår svenska regerings hela utrikespolitik, att vi är väldigt duktiga på att lyfta fram vad vi gör i nuläget och vad vi har gjort.

Anf. 42 LARS OHLY (V) replik:

Fru talman! Elisabeth Björnsdotter Rahm är företrädare för majoriteten och står för utskottets betänkande. Jag lyfte i mitt anförande fram den motion från Miljöpartiet som finns om Bradley Manning och vikten av att Sverige i bilaterala kontakter med USA tar upp också whistleblowers mänskliga rättigheter.

Vad Bradley Manning gjorde var att avslöja brott mot krigets lagar och mänskliga rättigheter i Irak. Han offentliggjorde en video som visar hur amerikanska soldater i en helikopter beskjuter civila. Jag antar att Elisabeth Björnsdotter Rahm precis som jag blev upprörd av bilderna och tycker att det är förfärligt att se amerikanska soldater bete sig på det viset. Jag antar också att utskottsmajoriteten tycker att det är bra ifall de som betar sig på det sättet ställs till svars. Det hade inte kunnat göras utan Bradley Manning.

När utrikesutskottet ska behandla denna motion skriver utrikesutskottet så här: "Utskottet konstaterar att det finns en människorättsdialog mellan EU och USA där man regelbundet diskuterar en bred agenda av MR-relaterade frågor, däribland stöd till MR-försvare, dödsstraffet, etc. Dessutom finns en folkrättsdialog som förs mellan rättschefen i EU:s utrikestjänst och dess amerikanska motsvarighet."

Sedan fortsätter det några rader till med bludder. Men vad *tycker* ni då? Tycker ni inte att vi ska lyfta fram också Bradley Mannings och andra whistleblowers mänskliga rättigheter i dialog med USA? Tycker ni att det är en viktig fråga? Varför avstyrker ni motionen när ni inte har ett enda argument för att avstyrka den? Det skulle vara intressant att höra majoritetens uppfattning om Bradley Mannings mänskliga rättigheter och hur Sverige ska agera för att försvara dem.

Anf. 43 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik:

Fru talman! Jag ska börja med att säga att jag håller med Lars Ohly i alla avseenden när det gäller de övergrepp som är presenterade. Det håller jag med om; det som sker är fruktansvärt. Det är saker och ting som det är väldigt bra att de kommer upp till ytan. Det håller vi också med om.

Sedan tycker jag inte att man ska föregripa det arbete som pågår. Sverige har hela tiden ett bilateralt samtal med USA där man lyfter upp mänskliga rättigheter och lyfter upp vikten av att också USA ska följa de regler som gäller för att uppfylla mänskliga rättigheter just i dessa situationer. Att föregripa en pågående dialog tycker inte jag känns rätt att göra, och det är på de grunderna motionen avstyrks – inte på grund av någonting annat.

Anf. 44 LARS OHLY (V) replik:

Fru talman! I avslagstexten till motionen är ordet ”whistleblower” inte ens nämnt. Man behandlar över huvud taget inte motionstexten. Man diskuterar inte, argumenterar inte, utan man skriver: ”Av Utrikesdepartementets rapport Mänskliga rättigheter i USA 2010 framgår att Sverige bilateralt tar upp mänskliga rättigheter med USA. I november 2010 ställde Sverige frågor och lämnade rekommendationer till USA inom ramen för MR-rådets allmänna granskningar av länder.”

Vad har detta med motionen att göra? Inte ett dugg! Inte ett vittne! Det är bara snömos. Varför kan ni inte i stället säga vad ni tycker?

Nu fattar jag svaret så att Elisabeth Björnsdotter Rahm och jag är överens om att det var bra att offentliggöra den video som Bradley Manning offentliggjorde, att det var bra att vi fick möjlighet att fästa uppmärksamhet vid de krigsbrott amerikanska soldater begick i Irak och att det är bra ifall vi har människor som med fara och risk för att själva bli stämplade som brottslingar vågar ställa sig upp och berätta och vittna om vad de har sett. Om det är så blir avstyrkandet av motionen än mer obegripligt. Då tycker man en sak men vågar inte säga det i utskottets betänkande utan fegar ur och hänvisar till allmänt bludder.

I övrigt finns det mycket bra i detta betänkande, men det här är verkligen uselt beskrivet. Det borde egentligen utskottsmajoriteten kunna erkänna.

Anf. 45 ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik:

Fru talman! Det är alltid bra att brott mot mänskliga rättigheter lyfts fram, och det ska vi aldrig blunda för. Vi ska alltid våga lyfta upp de frågorna och ifrågasätta dem som bryter mot de mänskliga rättigheterna.

Där är vi i Sverige också väldigt klara och tydliga med att vi inte accepterar brott mot mänskliga rättigheter. Vi tar en dialog med dem som bryter mot mänskliga rättigheter. Det har vi gjort även i detta fall när det gäller USA – vi har ifrågasatt behandlingen, och precis som det står i vårt betänkande har vi en pågående dialog med USA när det gäller brott mot mänskliga rättigheter. Det är det arbete jag tycker att regeringen har på sin agenda, att lyfta fram dessa frågor. Jag tycker att vi gör ett väldigt gott arbete i den frågan.

Anf. 46 FREDRIK MALM (FP):

Fru talman! Vi har i dag att diskutera utrikesutskottets betänkande nr 8, som berör ganska många – faktiskt uppemot ett femtiotal – motioner som har skrivits av riksdagsledamöter under de allmänna motions-tiderna 2010 och 2011, och så lite EU-strategier på det.

Det berör specifikt mänskliga rättigheter i världen och den svenska politiken för att främja mänskliga rättigheter i världen. Det som rör den

arabiska våren, när den iranska regimen sätter elchocker under dissidenternas fotsulor eller när man slår ihjäl människor i Syrien och annat kommer dock i ett separat betänkande som rör Mellanöstern och Nordafrika. Vi har alltså nu att diskutera mänskliga rättigheter i världen exklusive Mellanöstern och Nordafrika, som kommer separat lite senare i år.

Det är omöjligt att gå igenom precis allting i detta betänkande på den korta tid jag har i talarstolen nu, men några punkter tycker jag ändå är viktiga att notera, fru talman.

Det finns en hel del motioner som berör situationen på Afrikas horn – Eritrea, Somalia, Etiopien, Sydsudan och så vidare. För att sträcka ut en hand över blockgränsen vill jag säga att jag tror att det ligger någonting väldigt väsentligt i det Socialdemokraterna skriver i sin motion om ett regionalt perspektiv på denna region. Det är väldigt viktigt. Det är också det Europeiska unionen nu med ett antal nya strategier försöker anamma.

Det är viktigt av det enkla skälet att de problem som finns på Afrikas horn i dag på olika sätt är tvinnade samman med varandra. De förstärker varandra, och de har skapat en negativ spiral som hela regionen drabbas av. Det handlar om gränstvister, till exempel. Det kan handla om väpnade konflikter. Det kan handla om svaga institutioner, bristen på demokrati och i många fall säkert också ett illa utformat bistånd under mycket lång tid. Det handlar förstås inte minst även om svält, torka, fattigdom och så vidare.

De olika problemen tvinnas ihop till ett kluster som gör att det är väldigt svårt för enskilda länder på Afrikas horn att häva sig ur fattigdom och förbättra sig. Det som sker i Eritrea får vissa återverkningar i Somalia, givet den eritreanska regimens stöd till jihadister i Somalia. Det som sker i konflikter mellan Etiopien och Eritrea påverkar också andra länder. Det som sker i södra Sudan och Sudan påverkas på olika sätt av det som sker i Eritrea och Etiopien. Det är väldigt viktigt att vi har den regionala ansatsen när vi tittar på detta.

Det är dock också viktigt att vi ser att det finns en regim på Afrikas horn i dag som faktiskt agerar i det närmaste mer destruktivt än de andra, och det är Eritrea. Den eritreanska regimen under Isaias Afewerke har nu antagit formen av någonting i stil med Afrikas Nordkorea. Det är en regim som blir alltmer isolerad. Det är en regim som nu är utsatt för sanktioner av Förenta nationerna. Det är en regim som har en stor diaspora, där fler och fler eritreaner nu vänder sig emot regimen.

Det är väldigt viktigt att vi kan formulera en utrikespolitik som verkar för att främja mänskliga rättigheter i Eritrea och på Afrikas horn. Det där är lite klurigt, för det är inte så lätt alla gånger att föra en dialog med en regim som Eritrea. Jag noterar att Socialdemokraterna i sin motion nämner att man vill att Sverige ska ta initiativ till en ganska omfattande och intensiv dialog med den eritreanska regimen. Det tror jag inte är en bra idé i nuläget. Vi ser inte den typen av tecken från regeringen i Asmara, att den har kommit till det stadiet att den är en partner i en sådan dialog i nuläget, tyvärr. Jag önskar att det vore så, men tyvärr.

Fru talman! Jag vill nu flytta fokus till en annan del av världen, till östra Asien. Det har i tidigare anföranden berörts en rad olika MR-problem i Kina, och Kina är mycket riktigt en enpartistat. Jag vet uppriktigt sagt inte hur man ska beteckna den. Vi skulle kunna reda ut, jag och Lars

Ohly, i något replikskifte någon gång huruvida Kina är en kommunistisk diktatur, en kapitalistisk diktatur eller någonting däremellan. I vilket fall är det inte en demokrati, och det är en mycket brutal stat när det gäller hur staten, militären, säkerhetstjänsten agerar gentemot dem som tycker annorlunda.

Det är dock viktigt att inte isolera diskussionen om mänskliga rättigheter i Kina enbart till Xinjiang, där den muslimska minoriteten lever, eller till Tibet, utan Kina är i mångt och mycket också en mycket odemokratisk stat gentemot den absoluta stora majoriteten hankineser som lever i landet. Det är viktigt att inte isolera demokratidiskussionen rörande Kina till att bara handla om just Tibet och Xinjiang, eller Östturkestan som många där själva väljer att kalla det.

Till följd av förskjutningen av ekonomisk makt från väst till öst kommer givetvis regimen i Kina och Beijing i framtiden att växla in denna ökade ekonomiska slagkraft till ett ökat politiskt inflytande. Det oroar förstås andra länder i östra Asien. Därför är det viktigt ur ett mänskligt rättighetsperspektiv att vi inte isolerar problematiken bara till det som sker i Kina, utan också ser att den kinesiska regimen har ett agerande i dag som också påverkar vad som sker i exempelvis norra Korea och Burma. Det finns demokratiska stater i östra Asien som är ganska oroade över kinesisk upprustning i dag. Dit hör till exempel Sydkorea, Japan, Taiwan, Filippinerna, Indonesien och en del andra.

Fru talman! Jag ska avslutningsvis säga några ord rörande Bradley Manning, som har tagits upp här av flera talare. Som liberal, människorättskämpe och demokrat blir jag ganska beklämd när jag ser att Bradley Manning sitter i en mycket liten cell i USA och förmodligen kommer att få spendera resten av sitt liv i fängelse, samtidigt som Julian Assange nu ska starta en tv-show i Kremlkontrollerad rysk tv, där den första gäst han bjuder in är Hassan Nasrallah från Hizbullah i Libanon.

Det är viktigt att vi ser vad Wikileakshärvan handlar om. Vissa av de saker som Manning avslöjade, till exempel videon från Irak, skulle sannolikt i en amerikansk domstol inte behöva vara olagliga läckor. Det skulle mycket väl kunna betraktas som whistleblowing. Det finns dessutom ett uppenbart intresse att få veta vad som skedde vid de olika incidenterna.

Det finns inte något land i världen där det är lagligt att gå in i olika databaser i ett land och likt en dammsugare pumpa in dokument i usb-minnen – en kvarts miljon klassificerade dokument varav ungefär en halv miljon är armérapporter från Afghanistan – och sedan ge dem till någon för att kabla ut dem på internet. Jag må ändå betona detta. På Bodil Ceballos låter det som att det Bradley Manning har gjort skulle vara en rättighet i Sverige. Bodil Ceballos kan i så fall aldrig ha hört talas om IB-affären.

I vilket demokratiskt land eller mindre demokratiskt land som helst skulle det givetvis klassas som ett brott mot utrikessäkerheten och ett samhälles nationella intressen att pumpa in en kvarts miljon hemligstämplade dokument och lämna ut dem helt utan urskiljning. Man utsätter en massa människor, som kan vara uppgiftslämnare, demokratiaktivister eller vad det nu må vara, för en mycket stor fara. Det är klart att detta inte på något sätt kan betraktas som någon sorts allmän rättighet. I så fall kan vi alla som sitter i utrikesutskottet gå in i utrikesutskottets

databas som heter Mimer och plöja ut alla dokument som är hemligstämplade därifrån, sedan ge dem till någon som lägger ut dem på internet och säga att vi är whistleblowers. Det är inte riktigt så det fungerar. Men det finns vissa saker av det som Manning har avslöjat som det finns ett allmänintresse i att det avslöjas och som även enligt den amerikanska lagstiftningen skulle klara en rättsprocess.

Fru talman! Den allmänna tendensen är att vi kommer att få se fler läckor. Det kommer säkert att följas upp av att mer konfidentiell information framöver kommer att offentliggöras. Det är säkert en utveckling som vi står inför. Och det är kanske inte riktigt rätt förhållningssätt att alla som lämnar över något som är sekretessbelagt ska dras inför rätta, utan det här är förstås en förändring som sker i samhället givet ny teknik och tekniska landvinningar som gör att det blivit betydligt enklare och dessutom att trösklarna minskat för att göra detta. Men att man helt urskillningslöst går in och offentliggör en kvarts miljon hemligstämplade dokument från en statsmakt gör en inte till en allmän whistleblower och frihetskämpe. Det är en uppfattning som i alla fall jag som demokrat och liberal inte ställer upp på.

Anf. 47 LARS OHLY (V) replik:

Fru talman! Jag kanske inte kan reda ut statusen på den kinesiska diktaturen, men låt mig göra ett försök. Jag brukar beskriva den som två av de värsta system som världen känner, nämligen stalinismen och den extrema nyliberalismen sammanfogade till en diktatur. Därför är Fredrik Malms argumentation i förhållande till den kinesiska diktaturen vällovlig. Men den landar ju i att ni vill avslå den motion som lyfter fram vikten av att Sverige faktiskt agerar vad gäller kränkningar av mänskliga rättigheter i form av dödsstraff, kränkningar av majoritetsbefolkningens och minoriteternas rättigheter men också vad gäller mänskliga rättigheter i arbetslivet, fackliga rättigheter. Argumentationen var bra, men slutsatsen blev ett avslag på den enda motion som lyfter fram att Sverige bör agera.

När det gäller Bradley Manning är argumentationen däremot inte lika glasklar. Vad Fredrik Malm egentligen gör är att han argumenterar för att vi inte ska agera, därför att Bradley Manning, förutom att han har lyft fram sådant som vi, och jag tror också Fredrik Malm, är överens om är viktigt för världen att få veta. Brott mot mänskliga rättigheter begångna av amerikanska soldater i Irak har ett allmänintresse som gör att Bradley Manning gjorde rätt när han offentliggjorde videon.

Nu tar Fredrik Malm andra material som har läckts som intäkt för att man inte ska agera. Det är en argumentation som helt saknas i utrikesutskottets betänkande och den majoritetstext som Fredrik Malm själv står bakom. Men det är åtminstone en argumentation. Den är fullständigt galen, eftersom det inte är en argumentation i sak för att Bradley Mannings rättigheter ska respekteras, utan det är en argumentation emot att Bradley Manning har rätten att vara whistleblower och att Sverige ska agera för Bradley Mannings mänskliga rättigheter. Där var väl argumentationen av det mer svårförståeliga slaget, men det kan man begripa om man läser utrikesutskottets majoritetsbetänkande.

Anf. 48 FREDRIK MALM (FP) replik:

Fru talman! En sak tror jag att vi i alla fall kan vara överens om. Nja, vi är nog inte överens om det heller, Lars Ohly och jag. Men en sak vill jag ändå vara tydlig med, och det är att Kina definitivt inte är en nyliberal stat. Hade det varit en nyliberal stat skulle den kinesiska statsmakten ha varit betydligt mindre till sin omfattning än vad den är. Nyliberaler har alltid argumenterat för en liten stat. Den kinesiska staten är mycket stor och mycket hårdhänt, och framför allt är den överallt. Den går in i varenda por hos invånarna och deras privata sfär på ett eller annat sätt.

Fru talman! När det gäller Manning är det alldeles uppenbart att det är *en* sak hur Manning behandlas av de amerikanska myndigheterna i väntan på rättegång. Där kan vi vara mycket kritiska. Det är otroligt viktigt att även en person som ska ställas inför rätta får sina rättigheter tillgodosedda och behandlas enligt rättsprinciperna i häkte och så vidare. En annan sak är huruvida de handlingar som Bradley Manning anklagas för är förenliga med amerikansk lagstiftning eller inte. Där menar jag att om det bara handlade om en video som avslöjar vissa övergrepp av amerikanska soldater i Irak hade det blivit en rättsprövning i amerikansk domstol. Det kan inte vi avgöra här, men det hade mycket möjligt kunnat frias. Det hade varit en helt annan sak.

Att gå in och pumpa ut en kvarts miljon hemligstämplade dokument ur en enskild stats databas och sedan helt vind för våg ge dem till någon som plöjer ut dem på internet är inte att vara någon sorts människorätts-hjälte. Han utsätter massor av människor för mycket stor fara – även om det givetvis är intressant för oss att känna till det som står där.

Jag skulle gärna se större transparens även i det amerikanska systemet, men det är en helt annan sak. Jag kan inte tänka mig något fritt land i världen där man kan pumpa ut en kvarts miljon hemligstämplade dokument och sedan hävda att man är en whistleblower. Jag har svårt att se det.

Anf. 49 LARS OHLY (V) replik:

Fru talman! Jag sade att den kinesiska diktaturen är en sammanfogning av två av de sämsta systemen vi har sett, nämligen stalinistisk diktatur och statsmakt kombinerat med en oerhörd frihet vad gäller kapitalets möjligheter att begå rovdrift på både människor och miljö. Att jag kallade det nyliberalt var kanske lite slarvigt, men det är i varje fall en kombination av två system som var för sig inte skulle kunna fungera som mall för det Kina vi ser i dag.

Här är vi överens i argumentationen i stor utsträckning men inte i slutsatsen eftersom Fredrik Malm inte vill att vi ska ta ställning för den enda motion i detta betänkande som kräver att Sverige agerar mycket tydligare.

När det gäller Bradley Mannings rättigheter lyfter vi fram att han behandlas på ett sätt som är helt omänskligt. Han har suttit isolerad i ett år och hotats med dödsstraff. Möjligtvis är det hotet undanröjt just nu, men det finns ingen möjlighet att hävda att behandlingen av honom står i proportion till vad han har gjort.

Dessutom har han tagit sig en rätt som vi är glada att han tog sig, nämligen rätten att avslöja brott mot mänskliga rättigheter och krigets lagar i Irak.

Signalen från Fredrik Malm och utskottsmajoriteten när man skriver snömos i texten som man avstyrker motionen med är att whistleblowers rättigheter inte är så viktiga. Det inte är så viktigt att människor får möjligheten att avslöja missförhållanden, övergrepp och kränkningar, utan det är viktigare att man håller tyst och ifrågasätter dem som offentliggör sådant som vi vill och bör få veta för att kunna göra något åt det.

I texten hänvisar man till att Utrikesdepartementet har en pågående dialog. Vet Fredrik Malm att UD och utrikesministern har lyft fram Bradley Manning? Kan Fredrik Malm svara på det? I så fall skulle det vara ett argument, men det står inte så i utrikesutskottets betänkande, och ingen har bekräftat att det pågår en sådan dialog. Är det så eller inte?

Anf. 50 FREDRIK MALM (FP) replik:

Fru talman! Vi är i varje fall överens om att Kina inte är en demokrati.

Vad gäller Manning är frågan inte helt enkel. Å ena sidan finns det vissa saker som Manning genom läckan har uppmärksammat som vi vill veta. Det har jag påtalat och varit tydlig med. Det finns saker som i en amerikansk domstol säkert skulle kunna betraktas helt annorlunda än det faktum att han också har spridit ut en halv miljon säkerhetsstämplade dokument. Jag har svårt att se att det ur laglig synpunkt skulle vara okej att göra så. Då kan vi andra göra precis samma sak.

Däremot är det givetvis viktigt att behandlingen av Manning i häktet med mera sker enligt de rättsprinciper som det amerikanska rättssystemet vilar på. Här har vi samma uppfattning.

Den enda dialog mellan Sverige och USA som jag kan yttra mig om rör Socialdemokraternas utrikespolitiska talespersons möte med den amerikanska ambassaden tidigare. Jag behöver inte gå in på var jag fick den informationen från.

Anf. 51 KERSTIN LUNDGREN (C):

Fru talman! När man lyssnar på denna debatt som nu har pågått en stund kan man tro att vi har ett brett betänkande som rör mänskliga rättigheter, vapenaffärer och allt vad det nu kan vara som har varit uppe till diskussion. Men, fru talman, så är det inte, utan det är ett motionsbetänkande som baseras på de motioner som ärade ledamöter i denna kammare väckt under 2010 och 2011 och som vi har haft att svara på.

Vi brukar från utskottet komma till kammaren för att debattera mänskliga rättigheter med lite olika utgångspunkter. Vi har nyligen haft ett större betänkande om folkrätt och många andra perspektiv, men vi har nu valt att fokusera inte på hela världen utan på några regioner. Det gör att debatten kan upplevas lite spretig eller konstig för den som lyssnar.

När det gäller mänskliga rättigheter vill jag säga det vi alla brukar lyfta fram, nämligen att de är odelbara. Några har i debatten försökt peka ut vissa som viktigare än andra, men de är odelbara och förstärker ömsesidigt varandra. Det är också en viktig utgångspunkt i den svenska synen på mänskliga rättigheter.

Det är viktigt att betona eftersom det är något som vi ser hanteras på andra sätt ute i världen där man väljer ut en eller några mänskliga rättigheter som unika och andra inte erkänns. Från vår utgångspunkt är det viktigt att betona att det inte är upp till stater att välja à la carte, utan mänskliga rättigheter gäller generellt.

Jag vill också understryka vikten av att vi har folkrätt som grund för vårt internationella samarbete: demokrati, yttrandefrihet och en rättsstat som fungerar.

Även om inte heller detta berörs i betänkandet kan jag inte låta bli att peka på de erfarenheter vi har på den europeiska kontinenten och som vi ofta lyfter fram, nämligen den gemensamma konventionstext som vi alla verkar under, Europakonventionen för mänskliga rättigheter. Den ger en standard för alla länder som anslutit sig, och den har varit viktig för oss när det gäller att utveckla någon form av samsyn i fråga om mänskliga rättigheter på vår kontinent. Det är en modell som även andra tittar på och som det vore värdefullt om andra också följde.

Jag ska också beröra frågan om dödsstraff. Här har vi en stark samsyn i kammaren. Att dödsstraff ska upphöra är också basen i Europakonventionen. År 2011 genomförde 20 länder dödsstraff. Kina är hemligast när det gäller dödsstraff och visar inte hur många som dödat på det sättet. Enligt rapporter från Amnesty vet vi dock att 676 personer i övriga världen miste livet genom dödsstraff under 2011.

I Sverige och Europa har vi alljämt våra egna problem. Det handlar om romers och hbtq-personers rättigheter, och vi ser att kvinnors sexuella och reproduktiva hälsa och rättigheter är en fråga som inte alla alltid är eniga om. Här har vi mycket att göra. Det är viktigt att vi tittar på dessa frågor också om vi ska få respekt i andra länder när vi argumenterar för mänskliga rättigheter.

Afrika är en av de regioner som lyfts fram i betänkandet, fru talman. Det är en stor kontinent där det händer mycket, också mycket spännande. Här har vi valt att utifrån motionerna fokusera på några delar och områden. Afrikas horn är en sorg. Talar vi om Somalia och mänskliga rättigheter tror jag att vi alla känner upprördhet. Det handlar om svält, flyktingar, piratverksamhet och terrorism.

Förutsättningarna för mänskliga rättigheter är hårt utmanade i Somalia och hela Afrikas horn. Jag hoppas att den samsyn som nåddes på Londonkonferensen kan bli en bas för en fortsatt lugnare utveckling som ger förutsättningar för att bygga respekt för mänskliga rättigheter också i Somalia.

Jag vill understryka det som har sagts tidigare i debatten när det gäller Dawit, Martin och Johan. Att de tre personerna inte står i fokus för den här debatten får inte tolkas som att vi har minskat vårt engagemang. Det finns där.

Jag ska också säga något om den oro som jag känner för utvecklingen av mänskliga rättigheter i Sudan och Sydsudan. Det är ett område som har haft stora utmaningar. Sydsudan är den senaste afrikanska staten. Där ser vi nu betydande oroligheter växa. Risken för nya kränkningar och nya urladdningar med brott mot mänskliga rättigheter som följd är överhängande. Det gäller att vi har stor vaksamhet i framtiden.

Kina är också föremål för motioner. Här uppfattar jag att det i grunden finns en stor samsyn. Vi försökte hitta gemensamma skrivningar i

utskottet. Det kan låta som om det vore stora avstånd mellan majoriteten i utskottet och reservanterna, men så är det inte. Det finns en mening som handlar om att man behöver fackföreningar och progressiva politiska rörelser som samverkar; där skiljer sig möjligen reservanterna från majoriteten i utskottet.

Det finns en glädjande samsyn när det gäller dödsstraff och mänskliga rättigheter. Vi lyfter upp frågan om Tibet. Vi lyfter upp frågan om de fackliga rättigheterna; det är viktigt att de finns. Det är helt klart en fråga som lyfts upp i de återkommande MR-dialoger som både Sverige och EU har, inte bara med USA utan också med Kina. Jag har uppfattat, inte minst genom egna kontrollfrågor, att den kinesiska regimen är klar över vår uppfattning. Däremot utmanar de genom sitt sätt att agera, inte minst i Afrika, vår syn på mänskliga rättigheter. Det är något som vi får jobba med. Det är en diskussion där ute som försöker bryta upp mänskliga rättigheter som en gemensam ömsesidig förstärkande bas.

Det kommer en kinesisk delegation till Sverige nästa vecka. Då får vi möjlighet att på olika sätt lyfta upp de här frågorna på nytt, även om man då deltar i Stockholm + 40-konferensen.

I övrigt vill jag understryka det som har framkommit när det gäller intryck från våra resor i Latinamerika. Det är vandan över utvecklingen i Colombia och flera andra stater i Latinamerika när det gäller mänskliga rättigheter. Det är också vandan över straffriheten. Det rör inte bara Latinamerika utan är ett globalt problem. Centerpartiet tycker att det är viktigt att komma till rätta med straffrihet mot brott mot mänskliga rättigheter, inte minst när det gäller folkmord. Vi vill gärna se ett stärkt ICC. Det är förödande för utvecklingen av mänskliga rättigheter i världen att så många vitala länder ännu inte har anslutit sig till Romstadgan och ställt sig bakom ICC. Det är ett bekymmer när det handlar om att kunna bygga en rättsstatlighet på den internationella arenan. En stärkt rättsstatlighet globalt är något som vi skulle välkomna.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 52 DÉsirÉE PETHRUS (KD):

Fru talman! Det här betänkandet tar upp det område som Sverige har prioriterat i den utrikespolitiska deklARATIONEN, nämligen vikten av att värna grundläggande mänskliga rättigheter. Som flera talare har sagt tar betänkandet inte upp alla länder i världen utan fokuserar på de motioner som har kommit in på det här området.

Människovärdet är okränkbart. De mänskliga rättigheterna kom till för att försvara respekten för människovärdet. De ger fria och ofria människor möjlighet till ett liv i frihet, fritt från fruktan och nöd. Det är det som är målet. Sedan 2008 utgör främjandet av mänskliga rättigheter och demokrati ett av tre prioriterade områden i Sveriges politik för global utveckling, syftandes till att halvera världsfattigdomen. Mänskliga rättigheter har satts i centrum för EU:s externa agerande. FN förblir de mänskliga rättigheternas förkämpe. De mänskliga rättigheterna är odelbara och universellt giltiga. Det är alla staters skyldighet att se till att de efterlevs.

De mänskliga rättigheterna omfattar flera olika områden, som politiska och demokratiska rättigheter. Vi kristdemokrater vill också lyfta fram betydelsen av minoriteters rättigheter och religionsfrihet. Utan

dessa rättigheter finns det stora risker för konflikter och våld, och en risk för att demokratisk utveckling motverkas.

Fru talman! För oss kristdemokrater är mänskliga rättigheter en grundförutsättning för utveckling. Särskilt stort är behovet av utveckling i Afrika. Därför är det A och O att både Sverige och EU även framöver satsar på att främja mänskliga rättigheter på den afrikanska kontinenten. På Afrikas horn är brotten mot mänskliga rättigheter många. Somalia blöder och står i all egentlig mening fortfarande utan en fungerande centralregering. Kvinnor könsstympas alljämt, och väpnade strider och sjöröveri fortsätter att sprida blodsutgjutelse. Sverige, EU och det internationella samfundet måste fortsätta sina ansträngningar för att förbättra säkerhetssituationen i Somalia. För detta ändamål är det glädjande att EU nu utsett en särskild representant för Afrikas horn.

Delningen till trots pågår våldet och övergreppen inom och mellan Sudan och Sydsudan. Sudans president al-Bashir är efterlyst av ICC för människorättsbrott i Darfur, och Shariilagstiftningens giltighet återspeglas på Khartoums gator. I Sydsudan hotar klanrelaterat våld att slita isär världens yngsta land. Båda staterna måste visa allvar med kvarvarande åtaganden i det så kallade Comprehensive Peace Agreement, CPA, och al-Bashir måste gripas för att skydda sudaneserna mot fortsatta kränkningar av de mänskliga rättigheterna.

Oljebolagens ansvar i regionen måste också uppmärksammas, och de måste kunna ställas till ansvar om de inte bidrar till grundläggande mänskliga rättigheter i sitt arbete. De bör ta ansvar där de har bidragit till folkfördrivning och övergrepp på civilbefolkningen.

I Etiopien och Eritrea oroar vi oss för brottet omfattande pressfrihetskränkningar. I båda dessa enpartistater sitter journalister fängslade för att i skrift ha uttryckt sin åsikt. Däribland finns tre svenskar: Dawit Isaak i Eritrea sedan 2001 och Martin Schibbye och Johan Persson i Etiopien sedan 2011. Journalister som bara utför sitt journalistiska uppdrag ska naturligtvis inte fängslas. I allt fler länder används nu olika antiterroristlagar för att sätta journalister i fängelse. Detta är helt oacceptabelt. Sveriges och EU:s ansträngningar för att värna mediefrihet måste intensifieras.

Fru talman! Fattigdomsbekämpningen har varit mer framgångsrik i Latinamerika än på många andra håll. Inkomstskillnaderna måste dock ytterligare jämnas ut. Betydelsen av EU:s strategiska partnerskap med kontinenten är stor. Ett associeringsavtal med de centralamerikanska staterna liksom frihandelsavtal med Colombia och Peru har ingåtts. Ett associeringsavtal med Mercosur förväntas slutas under 2012.

Den ekonomiskt gynnsamma utvecklingen till trots är situationen när det gäller mänskliga rättigheter i många stater fortfarande oroväckande i Latinamerika. Därför stipulerar frihandelsavtalen med Colombia och Peru att dessa omedelbart kan dras tillbaka vid brott mot mänskliga rättigheter. Det är viktigt att EU driver på för att få till stånd stora förändringar på området mänskliga rättigheter.

Situationen när det gäller de mänskliga rättigheterna i framför allt Colombia är långt ifrån idealisk. Samtliga stridande parter har under det 45-åriga inbördeskriget gjort sig skyldiga till omfattande kränkningar av mänskliga rättigheter. Andelen internflyktingar är en av de största i världen. Barn militariserar, kvinnor utsätts för urskillningslösa övergrepp, och försvarare av de mänskliga rättigheterna förföljs och mördas. Både

gerillagruppernas, paramilitärernas och säkerhetsstyrkornas övergrepp måste noggrant granskas av den nuvarande presidenten Juan Manuel Santos regering. Genom fokus på försvarare av mänskliga rättigheter och efterlevande av FN:s resolution 1325 bör Sverige fortsätta stödja Colombias civilsamhälle.

Flera karibiska länders övervägande att återinföra dödsstraffet är beklagligt. För oss kristdemokrater strider dödsstraffet mot de mänskliga rättigheterna, då det kränker rätten till liv.

När vi nyligen med utrikesutskottet besökte Chile mötte vi olika kvinnoorganisationer som berättade om att det råder totalförbud mot aborter i Chile. Om en kvinna till exempel har ett utomkvedshavandeskap, där man vet utgången, väntar man tills kvinnan i princip är på väg att dö innan man räddar henne. Att inte ens vid våldtäkt och incest tillåta abort är inhumant. Det har i stället lett till ett stort antal illegala och osäkra aborter, vilket gör att kvinnor dör helt i onödan.

När Sverigedemokraterna i sin reservation ifrågasätter utskottets text angående fria aborter står det faktiskt också att de ska vara lagliga. Abortlagarna är en nationell fråga, men vi anser att de kvinnor som inte på något sätt kan få en laglig abort ens vid risk för sin hälsa är i en mycket utsatt situation. Om man ska betala för aborten kan det också slå hårt mot fattiga kvinnor vars hälsa står på spel. Vi måste därför ta vårt ansvar att ha en abortpolitik som är human och som ser till både kvinnan och barnet. Vi vill självklart se det förebyggande arbetet utvecklas, och det är just det som vi ger mycket av våra biståndspengar till. Vi vill se till att det ges sexualupplysning, att föräldrar hittar alternativ till att gifta bort sina tolvåriga döttrar och att flickor kan skydda sig mot smittsamma sjukdomar och oönskade graviditeter. Allt detta är oerhört viktigt för att se till att lyfta fram dessa flickors och kvinnors rättigheter.

Fru talman! Sverige måste nu tydligare visa stöd för den demokratiska oppositionen på Kuba. Under Raúl Castro tillåts kränkningar mot mänskliga rättigheter fortsätta. Trycket på regimen måste intensifieras. EU:s ministerråd klargjorde 1996 att "ett fullständigt samarbete med Kuba är beroende av förbättringar avseende de mänskliga rättigheterna och rätten till politisk frihet". Tyvärr kan vi se att inga förbättringar har skett.

Det är därför beklagligt att EU nu, med Spanien som pådrivare, tycks ha öppnat upp för fördjupade handelsrelationer med kommunistregimen innan man sett några som helst demokratiska reformer. I stället har ett stort antal kubaner nyligen fängslats i samband med påvens besök på Kuba. Telefoner har stängts ned.

Den kristdemokratiska människorättskampen på Kuba, Osvaldo Paya, tillika mottagare av Sacharovpriset, har under en lång tid drivit några enkla och grundläggande krav på frihet för medborgarna på Kuba som att kunna starta partier, fackföreningar, företag och så vidare. Hans hus omringades av säkerhetstjänsten när påven nyligen hade sin mäsas, så att han inte skulle kunna delta. Flertalet som denna gång deltog i mässan, både i Santiago och i Havanna, var i stället utskickade av regimen. De som gick dit var inte vanliga katoliker, utan det var regimtrogna. Mässan blev därför någonting helt annat än vad den har varit tidigare. Rödakorspersonal var utklädd, och säkerhetstjänsten slog ned folk på gator. Sådan är tyvärr regimen på Kuba i dag. Sverige måste fortsätta att hålla fast vid

att EU inte bör ingå avtal utan att Kuba påbörjar steg mot demokrati och öppenhet.

Fru talman! Asien är nu den nya ekonomiska jätten. Kina övertog nyligen andraplatsen från Japan som nummer två på listan över världens ekonomiska supermakter.

Ett ekonomiskt under tycks ha flyttat uppmärksamheten från de brott mot mänskliga rättigheter som Peking dagligen gör sig skyldig till. Det enväldiga kommunistpartiet inskränker systematiskt invånarnas fri- och rättigheter. I det land som årligen avrättar flest brottsanklagade är oppositionspartier olagliga. Yttrande-, förenings- och religionsfrihet existerar inte, och rättssäkerhet saknas. Ettbarnspolitiken lever vidare, och nationella minoriteter förtrycks. Genom EU:s människorättsdialoger och Sveriges selektiva samarbete med Kina måste Peking pressas att respektera mänskliga rättigheter.

De senaste årens framsteg i Burma inger dock framtidshopp. Ett och ett halvt år har gått sedan oppositionsledaren Aung San Suu Kyi frigavs efter årtionden i husarrest. Alldeles nyligen tog hon och 42 partikolleger plats i parlamentets underhus. EU har under våren lättat på sanktionerna mot Burmas militärregim. Med försiktig optimism hoppas vi kristdemokrater att detta är början på en omfattande demokratiseringsprocess i Burma.

Fru talman! Avslutningsvis: Respekten för de mänskliga rättigheterna är inte given. Dagligen begås MR-brott världen över i betydligt fler länder än som har tagits upp i detta anförande. Varje brott mot mänskliga rättigheter är en kränkning av människovärdet, en kränkning som också hindrar fattigdomsbekämpning. Vi kristdemokrater vill att främjande av mänskliga rättigheter förblir centralt inom svenska och europeiska utvecklingsinsatser.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 53 ANNIKA LILLEMETS (MP):

Fru talman! Whistleblowers, personer som avslöjar missförhållanden och korruption, spelar en ovärderlig roll i öppna och demokratiska rätts samhällen. Det är viktigt att de som har mod och integritet att slå larm när något gått fel inte själva råkar illa ut.

USA:s president Barack Obama slår fast detta i sin Open Government Plan. På Vita husets hemsida förkunnade hand stolt den 20 september 2011 att ”vi ska arbeta för att reformera och utöka skyddet för ’whistleblowers’ som avslöjar statligt slöseri, bedrägeri och statliga övergrepp”.

Men de amerikanska myndigheterna talar med klaven tunga. Ord och handling ger helt olika signaler. Det visar sig med smärtsam tydlighet genom behandlingen av Bradley Manning. Den unge amerikanen tjänstgjorde som menig underrättelseanalytiker i Irak. Han greps i maj 2010 efter att Wikileaks hade publicerat videon *Collateral murder*. Filmen visar hur amerikanska helikopterburna soldater sköt ihjäl en grupp oskyldiga civila i en förort till Bagdad 2007. Manning åtalades ett par månader senare för att ha laddat ned och vidarebefordrat denna sekretessbelagda video och annan dokumentation av övergrepp i Irak och Afghanistan till Wikileaks. Han misstänks utöver detta ha läckt hundratusentals diplomatrapporter. Åtalet mot honom har utökats med 22 nya punkter, däribland

medhjälp till fienden, ett brott som kan ge livstids fängelse och till och med dödsstraff.

Manning hölls fängslad i en isoleringscell i ett militärfängelse på marinbasen Quantico i Virginia i nästan ett år, enligt flerstämmiga uppgifter under tortyrliknande omständigheter. Efter omfattande protester från många organisationer och enskilda flyttades han till en mindre hårdbevakad militärbas i Kansas.

Enligt bland andra Amnesty International är den behandling som Manning utsatts för på Quantico ett brott mot internationella konventioner om human behandling av icke dömda fångar.

Att Wikileaks försetts med material till deras största och mest uppskakande avslöjanden om amerikanska soldaters dödande av oskyldiga människor i Irak och om USA-ambassadernas internationella dubbelspel har enorm betydelse. Det underlättar och möjliggör utredningar av krigsförbrytelser så att de ansvariga kan ställas till svars. Ökad öppenhet kan också hjälpa till att förebygga brott.

Europarådet lyfte i höstas i ett resolutionsutkast fram betydelsen av whistleblowers för ett öppet och transparent samhälle.

Man menar bland annat att sekretessbeläggningen av videofilmen från dödsskjutningarna i Bagdad, som Bradley Manning anklagas för att ha läckt, är ett exempel på en illegitim sekretessbeläggning. Europarådet skriver att enligt de anklagelser som riktas mot Manning står vi i tacksamhetsskuld till honom för att ha publicerat denna videofilm, liksom många ambassadrappporter som har stort allmänintresse. Manning har även nominerats till Nobels fredspris.

Bradley Manning har redan innan hans sak prövats i rättegång fått betala ett mycket högt pris och riskerar sin framtid, sin frihet och till och med sitt liv. Den amerikanska statens hårda agerande mot honom står i skriande kontrast till president Obamas Open Government Plan. Hur Bradley Manning behandlas av de amerikanska myndigheterna framöver har stor betydelse, inte bara för honom själv utan för oss alla som värnar ett öppet och transparent samhälle. Hans öde är en fråga som angår oss alla som värnar öppenhet, demokrati och rättssamhälle.

De nationella och internationella protesterna mot hur de amerikanska myndigheterna behandlar Manning har växt sig allt starkare. Det är väldigt viktigt att även Sveriges regering och riksdag står upp för att stärka rätten att slå larm om missförhållanden.

Efter attacken den 11 september 2001 har USA börjat tänja folkrätten till oigenkännlighet i kampen mot terrorismen. Att en demokratisk stat som USA avlägsnar sig från de gemensamma regelverk vi alla åtagit oss att försvara försvarar folkrätten. Det är farligt och oacceptabelt och leder till en försämrad säkerhet i hela världen. USA:s agerande är därför inte en intern angelägenhet.

Därför är det så viktigt att Sverige talar tydligt om detta med USA. I betänkandet hänvisar man till den dialog som Sverige och USA samt EU och USA för om mänskliga rättigheter. Man talar inte om vad som faktiskt sägs, men förhoppningsvis är de svenska representanterna tydliga i dialogen med USA och framför med kraft att vi som nation anser att det är av yttersta vikt att USA följer folkrätten och respekterar även whistleblowers mänskliga rättigheter. Var hamnar vi annars i världen, om ingen vågar slå larm när det har gått fel? Men vad som egentligen sägs av de

svenska representanterna vet jag inte. Jag skulle väldigt gärna vilja veta mer om det och hoppas att få mer förklarat framöver.

I detta anförande instämde Valter Mutt (MP).

Anf. 54 FREDRIK MALM (FP) replik:

Fru talman! Vi har diskuterat denna fråga i några tidigare replikskiften, och det är bra att den diskuteras. Det är väldigt viktigt att USA på samma sätt som alla andra stater ska behandla människor som sitter häktade enligt vissa gällande rättsprinciper. Det ska självklart också gälla Bradley Manning.

Vad jag inte kan förstå är hur Miljöpartiet kan vara så svajigt på en avgörande punkt, nämligen att Bradley Manning inte anklagas allena för att ha läckt en video om ett amerikanskt övergrepp i Irak, utan för att mer eller mindre likt en elektronisk dammsugare ha tagit ut en kvarts miljon hemligstämplade dokument ur amerikanska databaser samt därtill en halv miljon amerikanska armérapporter. Jag utgår från att Bradley Manning själv inte har kunnat läsa och analysera innehållet i alla dessa dokument. Därefter ger han dem till Julian Assange som lägger fram dem på internet.

Är han då en whistleblower? Jag tror, om jag får säga det, fru talman, att det finns vissa saker som kommit fram genom Wikileaks läcker tack vare Manning som är viktiga saker att få veta. Det finns säkerligen saker till exempel i Irakvideon som det kan finnas legitima skäl att röja och som också ur den amerikanska lagstiftningens synpunkt definitivt skulle klara en domstolsprövning.

Men om man tar en kvarts miljon dokument som kan utsätta väldigt många människor för fara och ger dem till någon som lägger upp alla grejerna på internet vind för våg, då är man inte en whistleblower. Det är viktigt att nyansera debatten på den punkten och klargöra att detta inte kan vara lagligt. I så fall skulle vi alla här kunna gå in i riksdagens olika databaser, ta hem hemligstämplade dokument, ge dem till en blogg och hävda att vi är whistleblowers. Det tror jag inte att någon av oss vill.

Anf. 55 ANNIKA LILLEMETS (MP) replik:

Fru talman! Det är naturligtvis en viktig poäng Fredrik Malm har. Detta är en rättssak som pågår i USA och som vi givetvis inte ska yttra oss om. Men Europarådet säger att om Manning har gjort det han anklagas för är vi honom tack skyldig. Dessutom har till exempel Robert Gates, den tidigare amerikanske försvarsministern, bedömt effekterna av Wikileaks avslöjanden som ganska måttliga.

Det viktiga i den principiella frågan handlar naturligtvis om mer än en person. Det är viktigt att människor får en rättvis rättegång och inte hålls fängslade på sätt som står i strid med både nationell lag och internationell rätt samt att människor behandlas korrekt och väl.

Man får också se till hur viktigt det är att svåra brott kommer till allmänhetens kännedom. Det är det som detta handlar om, och whistleblowers är en generell fråga som det är oerhört viktigt att Sverige talar med USA om. Oavsett om Bradley Manning gjort rätt eller fel är den principiella frågan hur det går ihop med Open Government Plan, med öppenhet och transparens, om det är riskabelt att avslöja brott som begåtts.

Anf. 56 FREDRIK MALM (FP) replik:

Fru talman! Jag tycker att debatten är principiellt viktig och att det är bra att den förs. Ett skäl till detta är att vi har en utveckling i världen där vi säkert kommer att få se många sådana här exempel framöver, givet den tekniska utveckling vi har och den transparens och de ökade krav på transparens som finns hos många.

Jag vill också tydliggöra att jag tycker att behandlingen av Manning i amerikanskt häkte, enligt vad jag har läst om det, uppenbart står i strid med hur man ska behandla en person. Det är uppenbart att han behandlas på ett mer negativt sätt än många andra fångar.

Dessutom vill jag för att ytterligare understryka min stora sans och balans i denna diskussion betona att det finns vissa saker av det som röjts i Wikileaks som jag tycker att det finns ett allmänintresse av, som jag sagt tidigare. Det finns också information som jag tycker att det kan finnas legitima skäl att röja.

Men jag måste ändå tillstå att det tycks som att Miljöpartiet i någon mån förbiser den ändå ganska centrala frågan att Manning är anklagad för att ha gjort sig skyldig till att mer eller mindre dammsuga amerikanska databaser på hemligstämplad information. Det är fråga om en kvarts miljon dokument och en halv miljon armérappporter, och det är inte lite! Det är orimligt att i det sammanhanget hävda att allt detta har analyserats och att allt detta är information som röjer olika typer av brott som begåtts. Nej, de kan röja en hel del iranska dissidenter, en hel del pakistanska kvinnorrättsaktivister och en hel del människor som kämpar för demokrati och yttrandefrihet och som anförtrott saker och ting åt diplomater eller åt en historiker som talar med en statsvetare som därefter talar med en andresekreterare på en amerikansk beskickning någonstans.

Anf. 57 ANNIKA LILLEMETS (MP) replik:

Fru talman! Självklart är detta en komplex fråga, och det är inte bara svart och vitt. Men det stora problemet är att vi har för få whistleblowers i världen, inte för många. Vi behöver dem här i Sverige också, så att det inte byggs upp vapenfabriker i Saudiarabien när transparensen är för dålig och det kan ske saker i skymundan. Det är det som är det allra största problemet, vill jag ändå påstå.

Därför är det så allvarligt om människor som slår larm riskerar att råka illa ut. Det är väldigt viktigt att vi uppmärksammar detta och har en dialog. Vad vet jag – regeringen kanske har en jättebra dialog med USA om detta, men det framgår inte i betänkandet. Därför måste vi hålla ögonen på detta och göra vad vi kan för att whistleblowers ska kunna slå larm utan att råka illa ut. Givetvis ska man få en rättvis rättegång om man har gjort något som kan vara fel.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 17 §.)

12 § Alkoholservering på särskilda boenden

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2011/12:SoU15
Alkoholservering på särskilda boenden (prop. 2011/12:61).

Anf. 58 CATHARINA BRÅKENHJELM (S):

Fru talman! Tänk – i dag ska vi ta ett steg i rätt riktning, och människor ska få börja bestämma lite mer själva när kroppen har blivit lite skröplig eller man av annan anledning behöver bo på ett särskilt boende! Nu ska det bli lättare för dem som vill ta ett glas vin till maten eller en nubbe till sillen – kanske tillsammans med sina nära och kära, för även deras anhöriga omfattas av förslaget.

Nu lättar man upp lagstiftningen, för nu ska det inte längre behövas särskilt tillstånd för att servera alkohol på särskilda boenden. Serveringen ska omfattas av kommunal tillsyn men kräver inte särskilt serveringstillstånd. Kontrollen ska ske genom så kallad egenkontroll, vilket minskar byråkratin. Det är bara bra.

Ett särskilt boende ska vara så hemligt som möjligt. Man ska kunna leva som man gjorde hemma så långt som det går. Man ska själv kunna bestämma över sitt liv och sin vardag. Man får inte heller glömma bort att detta är de äldres hem, oftast livet ut.

Detta är ett bra förslag som gör det hela mycket mer rättvist och mycket mindre moralistiskt. Som det fungerar i dag bygger det på personalens och chefens moral och goda vilja. Detta gör att det ser mycket olika ut, inte bara över landet utan också mellan de olika boendena inom samma kommun.

I ärendet finns inga reservationer, för vi är politiskt överens om att det här är ett bra förslag. Så gott som alla remissinstanser, bland andra Folkhälsoinstitutet och Svenska Kommunalarbetsförbundet är positiva till förslaget, så också vi socialdemokrater.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 59 METIN ATASEVEN (M):

Fru talman! Från och med den 1 juni kommer det att bli tillåtet att servera alkohol till maten på särskilda boenden. Det innebär att vi gör undantag från alkohollagen om kravet på serveringstillstånd.

Undantaget från alkohollagen syftar till att göra det enklare för dem som driver och arbetar på särskilda boenden att tillgodose de boendes önskemål om att dricka alkoholhaltiga drycker till maten. Ändringarna ska ses som stöd för personalen, och de eliminerar den osäkerhet som kan finnas om huruvida det är tillåtet eller inte att servera alkohol.

Anledningen till ändringarna är att vi måste respektera de boendes vanor och val. Att kunna dricka ett glas vin till maten eller ta en punsch till kaffet kan ha stor betydelse för välbefinnandet och livskvaliteten för många boende. På samma sätt som de boende ska kunna påverka när de ska äta och vad de ska äta bör de också kunna ha inflytande över vad de ska dricka till sina måltider. Det handlar om att låta de boende få bestämma över sitt eget liv, helt enkelt.

En del särskilda boenden har haft egna serveringstillstånd. De flesta äldreboenden har dock inte haft möjligheten att servera alkohol i sam-

band med måltidsservering i gemensam matsal. Därför underlättar vi nu för särskilda boenden att kunna servera alkohol till en boende och dennes besökare vid måltidsservice. Serveringen av alkohol kommer självfallet att ske under insyn av personal, och det särskilda boendet ska utöva egenkontroll över serveringen.

Fru talman! Detta beslut är inte något som välkomnas bara av oss som sitter här i kammaren, utan det är goda nyheter för alla de människor som sitter på särskilda boenden.

Vad är då ett särskilt boende? När man läser utredningen står det ingenting om detta. Det anges inte riktigt. Men en definition som jag har hittat av begreppet är det som finns i Socialstyrelsens termbank. Där anges att med särskilt boende avses individuellt, behovsprövat boende som ges med stöd av socialtjänstlagen eller lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade. Ett särskilt boende behövs då man inte själv klarar sig hemma. Man kan inte bo kvar, och man har ett stort behov av omsorg. Det särskilda boendet blir ditt hem, och här kan du få stöd och hjälp från både omvårdnadspersonal och sjuksköterska. För att få en bostad på ett särskilt boende måste man ha fått ett biståndsbeslut enligt socialtjänstlagen. De boende hyr en lägenhet inom det särskilda boendet och använder egna möbler. Mat och omsorg betalas separat. Särskilda boenden utgör ofta samlingspunkter dit även andra än de boende kommer för att äta i matserveringen och delta i aktiviteter.

Vi inom Moderaterna välkomnar de föreslagna ändringarna. Vi anser att det är en självklarhet att de boende på särskilda boenden ska kunna få köpa sig ett glas vin eller en öl i samband med måltidsservering. Det är deras egen bostad och boendemiljö det handlar om.

Jag yrkar därför bifall till utskottets förslag i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 60 BARBRO WESTERHOLM (FP):

Fru talman! En viktig fråga för oss liberaler är utgångspunkten att man måste få leva sitt liv som man själv väljer att göra det så länge ingen kommer till skada. Det gäller hela livsresan fram till dess att en del kommer att bo i särskilda boenden. Det särskilda boendet är ett eget boende. Där bor man med eget kontrakt, så också där borde detta gälla att man får välja hur man fyller dagen med innehåll.

Inte minst handlar det om måltiden, där dryck är en viktig sak. I synnerhet gäller det när man har kommit till ett särskilt boende. Då har världen krympt för en. Man har inte så mycket som man kan tycka är positivt, utan då är måltiderna och vad därtill hör en viktig sak.

Därför har denna fråga kommit upp: Får man eller får man inte servera alkohol – det är främst vin det handlar om – till maten? En del boenden har löst detta på ett pragmatiskt sätt. De säger: Det här är ett eget boende, och den gemensamma matsalen är en del av det egna boendet! Där har man inte haft några restriktioner. Andra har haft svårigheter. Det handlar om ifall det är nödvändigt eller inte med serveringstillstånd. Man undrar om man bryter mot lagen, och man vill inte råka ut för trassel.

Detta har alltså inte gått att lösa den pragmatiska vägen, utan nu fattar vi ett riksdagsbeslut om att det blir tillåtet med vin till maten i boendena. Det gäller också annat för den delen – om man nu vill ha en nubbe till kräftorna eller vad det nu kan vara. Det finns en egenkontroll. Om detta

missköts finns sanktioner, alltifrån varning ända till fängelse. Det finns alltså möjligheter att ingripa om det hela skulle gå över styr, men det har jag ingen anledning att tro när det gäller dessa boenden.

Det är ett mycket bra beslut som vi är på väg att fatta i dag. Det ger en frihet åt människor vars värld ändå har begränsats genom de funktionsnedsättningar de har. De har inte längre frihet att leva sitt liv som de gjorde tidigare just på grund av de hälsoproblem de har.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 61 RICKARD NORDIN (C):

Fru talman! Det är med glädje jag nu yrkar bifall till förslaget i betänkandet om alkoholservering på särskilda boenden i sin helhet. Det är också glädjande att vi är helt överens om detta.

Den som blir gammal ska inte tvingas göra val som denne inte vill. En human och kvalitativ äldreomsorg tar hänsyn till den äldres behov och önskemål. Min farfar drack såvitt jag vet ganska måttligt, men han ville gärna ta sig en liten sup till sillen på midsommar och en till julbordet. Varför ska äldre, som har haft samma rutiner i kanske 40 år, inte få kunna ta med sig dem till sitt nya boende? I grunden handlar det om vem vi tror vet bäst. Vet den äldre bäst vad som är bäst för honom själv, eller ska staten bestämma vad som är bäst för den äldre? Varför skulle min farfar bli nekad en tradition som han hade genomfört så länge? För honom var en sup till julbordet en lika viktig ingrediens som julskinkan.

Det är därför glädjande att alliansregeringen har kommit fram till att det är den äldre som ska bestämma över sitt liv och sina vanor. Ett glas vin till maten eller en sup till midsommar handlar om livskvalitet snarare än om potentiella alkoholskador.

Det här betyder dock inte att de särskilda boendena blir några kroghak, och det ligger i sakens natur att serveringen kommer att ske med en viss måtta. Risken för negativa hälsoeffekter och fylla känns ganska begränsad vid den här typen av servering. Det är också viktigt att alkoholpolitiken uppfattas som rimlig och meningsfull. Det är i mina ögon inte meningsfullt att tvinga någon att helt sluta dricka alkohol så länge personen själv är vid sina sinnens fulla bruk och vill ha en måttlig mängd alkohol.

Det är också viktigt att mina åsikter och värderingar inte ska styra andras handlande och möjligheter till egna val. Att jag råkar vara nykterist betyder inte att jag har rätten att förvägra andra möjlighet att ta sig en öl mer regelbundet.

Med detta beslut i riksdagen har vi kommit ett litet men ändå viktigt steg mot att ge människor rätten att bestämma över sin egen vardag och sin egen konsumtion. Att ha egenbestämmande som ledstjärna i riksdagsarbetet är ett bra sätt att flytta makt från oss ned till den enskilda människans köksbord, i det här fallet bokstavligen talat. Det är där makten ska ligga, inte i Stockholm.

Anf. 62 ROLAND UTBULT (KD):

Fru talman! Ett enigt socialutskott står bakom betänkandet om alkoholservering på särskilda boenden. För mig som kristdemokrat är det en principfråga att äldre ska kunna fortsätta, så långt det är möjligt, att leva sina liv så som de är vana vid även när de flyttar till ett särskilt boende.

Det handlar inte om någon överkonsumtion av alkohol utan om en måltidskonsumtion. Det handlar om livskvalitet och självbestämmande.

Jag kan inte låta bli att referera till när jag för några veckor sedan praktiserade på ett äldreboende i Uddevalla. Det var några spännande dagar tillsammans med personal och brukare i det särskilda boendet. Jag blev imponerad av personalens arbete men också av den självständighet som brukarna hade.

Det är rätt märkligt att tänka på att när jag var liten grabb tyckte jag att de som på den tiden var runt 50 år var urgamla människor. De klädde sig gammalt, och de tänkte gammalt. I dag är 70-åringar många gånger pigga och alerta. Vi talar till och med om att jobba tills man är 75.

Den här situationen har gjort att man gärna vill bo självständigt och få leva sitt liv ungefär som man brukar göra.

Redan i dag kan man på en del ställen i landet beställa ett glas vin till helgmaten. På andra ställen är det inte möjligt. Nu får vi gemensamma regler över hela landet på alla särskilda boenden. Där man tillhandahåller måltidsservice kan man efter den 1 juli i år få servera alkohol till maten. Den som bedriver alkoholserving ska utöva egenkontroll, men om man bryter mot detta kan kommunen förbjuda fortsatt servering.

Däriigenom anser jag att risken är minimal för att någon boende ska få alkoholproblem genom den nya lagen. I stället får den som vill förhöja måltiden med ett glas vin eller en öl. Det handlar, som jag sade, om livskvalitet och om att behandla äldre med respekt. Vi ska aldrig glömma bort att för den som bor i särskilt boende är detta hans eller hennes hem. Där ska man så långt det är möjligt få bestämma själv över sitt liv och sin vardag.

Nykterhetsorganisationerna har naturligtvis reagerat på förslaget, men de anser inte att man måste bli nykterist för att man flyttar till ett äldreboende. För dem är inte alkoholservingen en prioriterad fråga och där är vi eniga, det är den inte heller för oss kristdemokrater. Vi anser att vi framför allt måste arbeta för att förbättra kvaliteten inom de särskilda boendena och att kommunernas uppföljning behöver bli bättre. Det ska vara ett ständigt pågående arbete.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkande SoU15.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 17 §.)

13 § Läkemedelsfrågor

Läkemedelsfrågor

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2011/12:SoU16
Läkemedelsfrågor.

Anf. 63 LENNART AXELSSON (S):

Fru talman! Läkemedel är i dag den i särklass vanligaste behandlingsmetoden inom vården och kommer i framtiden att bli än viktigare. Tack vare framgångsrik forskning och utveckling blir det möjligt att bota och behandla allt fler sjukdomar och skador. Det är en fantastisk framgång som räddar liv och ger livskvalitet åt många människor. Samtidigt

behöver läkemedelsanvändningen förbättras och effektiviseras på flera områden. Det gäller inte minst läkemedelsförskrivningen till äldre. Mer än 95 procent av de över 75 år konsumerar något receptbelagt läkemedel.

Kunskapen om hur olika terapier ska vägas och prioriteras mot varandra vid en genomgång av en multisjuk patients läkemedelsanvändning är i dag inte tillräckligt bra. Dessa patienter har ofta upp till tio olika läkemedel och många gånger ännu fler. Alltför ofta görs inte någon samlad bedömning av vilka läkemedel patienten har och hur de påverkar varandra. Det finns därför ett stort behov av en ökad kunskap till förskrivare om hur läkemedel ska värderas och prioriteras för sådana patienter.

Av alla äldre som läggs in akut på sjukhus har upp till en femtedel drabbats av biverkningar av läkemedel. Dödligheten i denna patientgrupp är avsevärt större än i andra patientgrupper.

Vi socialdemokrater menar att det behövs fler läkemedelsgenomgångar och att alla äldre patienter som behöver det bör få tillgång till en läkare med ett helhetsansvar för den medicinska behandlingen och läkemedlen. Över huvud taget bör personal i vård och omsorg få regelbunden utbildning och fortbildning i en effektiv och säker läkemedelshantering.

Vi har föreslagit ett nationellt initiativ för läkemedelssäkerhet för att kartlägga omfattning och orsaker till just felaktig läkemedelsanvändning. Vi har också flera gånger föreslagit en så kallad lex Gulli med anmälningskyldighet vid misstanke om läkemedelsvanvård där även anhöriga ska kunna anmäla. Varje kommun borde ha ett särskilt ansvar och ett särskilt system för säkerhet och kvalitet i sin läkemedelshantering för äldre. Det är därför med stor tillfredsställelse som vi nu kan se att det kommer att bli resultat av vårt engagemang i denna fråga.

Socialstyrelsen presenterade i juni 2011 resultatet av ett egeninitierat projekt för att utreda läkarens roll för kvaliteten i äldres läkemedelsbehandling. I rapporten redovisas förslag till åtgärder för att förbättra kvaliteten. Socialstyrelsen arbetar också med att skärpa de befintliga föreskrifterna för läkemedelshantering i hälso- och sjukvården, vilket bland annat redovisades i en tv-intervju med företrädare för Socialstyrelsen nyligen. Ändringarna innebär bland annat att personer som är 75 år eller äldre och har fem eller fler läkemedel ska erbjudas läkemedelsavstämningar när de för första gången får hemsjukvård, flyttar in i ett särskilt boende, besöker den öppna vården eller läggs in på sjukhus.

Varje vårdgivare ska dessutom erbjuda läkemedelsgenomgångar åt de patienter som har problem som beror på läkemedel. De här föreskrifterna beräknas vara klara vid halvårsskiftet 2012.

Fru talman! Nya läkemedel kan inte introduceras utan kliniska läkemedelsprövningar. Under senare år har föreskrifterna om hur prövningarna ska gå till blivit mer allsidiga. Om ett läkemedel ska användas av både kvinnor och män måste båda könen ingå i de kliniska prövningarna. Men det kommer att ta lång tid innan detta har fått fullt genomslag eftersom många läkemedel godkändes långt innan nuvarande föreskrifter kom till.

Olämplig läkemedelsbehandling är vanligare bland äldre kvinnor än bland äldre män. Vi kan naturligtvis inte nöja oss med att bara konstatera detta faktum. Frågan behöver uppmärksammas ytterligare, och vi förbehåller oss rätten att återkomma i den frågan.

Fru talman! Riksdagens borgerliga majoritet beslutade 2009 om en avreglering av apoteksmarknaden. Vi socialdemokrater röstade emot. Utgångspunkten för vårt ställningstagande var att det är av största vikt att läkemedelshanteringen är kostnadseffektiv, säker, lättillgänglig och ses som en del av sjukvården och inte som en marknad vilken som helst.

Det svenska apotekssystemet där Apoteket AB hade ensamrätt på försäljning till konsumenterna och där läkemedelsbolagen konkurrerade om att få sälja läkemedel till Apoteket AB var ett mycket framgångsrikt system. Det bidrog till att vi hade ett av de säkraste och mest kostnadseffektiva distributionssystemen för läkemedel i världen samtidigt som apoteken låg i topp när det gällde kundnöjdhet inom detaljhandeln.

Riksdagens beslut innebär att Apoteket AB:s ensamrätt på försäljning av läkemedel till konsument avskaffades. Beslutet motiverades bland annat med behovet av ökad tillgänglighet för konsumenterna, men det fanns även starka ideologiska inslag i argumentationen från borgerligheten.

Den av staten fastställda handelsmarginalen, med andra ord hur lönsamt det ska vara, för apoteken höjdes i samband med avregleringen för att locka nya apotekskedjor att etablera sig. Därmed fick samhället ta på sig ökade kostnader för apoteksservicen.

Sedan avregleringen har över 600 av de ca 900 apoteken sålts. Inga apotek, inte heller det som är kvar av det statligt ägda Apoteket AB, har numera något specifikt samhällsansvar. Genom en tillfällig lösning ska systemet med apoteksombud förlängas ytterligare. Det är dock inget svar på vad som händer med olönsamma apotek i glesbygd.

Mycket tyder på att vi under de närmaste åren kommer att få se en stor omstrukturering av apoteksbranschen med uppköp och nedläggningar. I denna process finns en uppenbar risk att olönsamma apotek i glesbygden avvecklas.

En annan fråga som väckt diskussion är hur den så kallade 24-timmarsregeln, det vill säga att kunden ska kunna få sitt läkemedel inom 24 timmar, ska kunna garanteras på den avreglerade marknaden där möjligheterna att hänvisa till ett annat apotek är starkt begränsade.

Vi menar att tillsynen behöver skärpas och att möjligheter till sanktioner införs för att värna 24-timmarsregeln. Sanktionerna ska kunna riktas antingen mot apoteksledet eller mot distributionsledet beroende på var ansvaret ligger. Vi vill också se en ny lagstiftning om ett gemensamt läkemedelsregister som gör det möjligt för den enskilde konsumenten att få reda på var medicinen finns oberoende av apotekskedja.

Konsumentverket redovisade sommaren 2011 att svenska konsumenter nu ger apoteken sämre betyg än de gjorde före avregleringen. År 2008 gav 95 procent av de tillfrågade apoteksmarknaden ett gott betyg, medan siffran 2011 sjunkit till 77 procent. Trots fler apotek att välja på upplever alltså konsumenten att det har blivit sämre.

Fler uppger nu att de får vänta på sina receptbelagda mediciner när apoteken inte har dem på lager, och det är fler som tycker att personalen på apoteken inte kan ge råd om de receptbelagda medicinerna i samma utsträckning som tidigare.

Det finns alltså ett antal problem som måste få sin lösning för att apoteken ska kunna återta sin roll som en välfungerande del av vår hälso- och sjukvård. I det sammanhanget är det inte minst viktigt att behovet

och utformningen av en förutsägbar och kostnadseffektiv lösning för apotekstäckningen i glesbygd analyseras.

Frågan om djurläkemedel kommer Catharina Bråkenhielm att beröra lite senare.

Jag yrkar bifall till reservationerna 3 och 7.

Anf. 64 AGNETA LUTTROPP (MP):

Fru talman! Läkemedel är *en* viktig behandling inom hälso- och sjukvården. Nya läkemedel står i dag för en betydande del av de behandlingsframgångar vi har. De medicinska framstegen innebär att allt fler sjukdomar kan botas och behandlas. Läkemedel kan dess värre också ha negativa effekter i form av biverkningar, och en del sådana är mycket allvarliga.

Ett fall vi säkert alla minns är Gulli, damen som fått så många läkemedel i en förödande kombination att hon inte fungerade och inte kunde leva ett aktivt liv. Så togs medicinerna bort, och Gulli fick ett nytt liv – ja, hon fick ett liv! Ingen ska behöva uppleva det Gulli och hennes familj upplevde.

Anmälningar gjorda till Socialstyrelsen utifrån lex Maria från äldreboenden var 2010 drygt 1 600. Av dem handlade 32 om läkemedelsanvändning. Motsvarande siffra för förra året var drygt 1 800, varav 53 var om läkemedelshantering. Det är inte många, bara 2–3 procent. Därför är det viktigt att förtydliga att man vid utsättning av läkemedel gör en sammanvägning så att olämpliga läkemedelskombinationer aldrig uppkommer.

Många åtgärder inom det här området är på gång från Socialstyrelsen, och det finns också nya EU-direktiv om säkerhetsövervakning av läkemedel. Det finns motioner om läkemedelsanvändning – bland annat Miljöpartiet har en – utifrån just lex Maria, och vi föreslår en lex Gulli. Motionen har i utskottets text blivit tillgodosedd när det gäller att förbättra läkemedelsanvändningen för äldre. Bland annat finns förslaget att anhöriga ska kunna anmäla.

Fru talman! Något som Miljöpartiet däremot fortfarande oroas av är hur det ska se ut med apotek i glesbygden efter den 1 juli i år. Det blir *bara* apoteksombud och *bara* fram till 2015. I dag finns runt tusen ombud i Sverige, och de fungerar som en mellanhand mellan apotek och konsument.

Många som hämtar ut sin medicin vill träffa en farmaceut eller annan personal med kunskap om receptbelagda läkemedel. Den möjligheten kommer kunderna som bara har tillgång till ombud inte att ha. Mannen eller kvinnan i Ica- eller Konsumbutiken är knappast utbildad för att vara stöd i läkemedelsfrågor.

När man ska hämta medicin hos ombuden går beställningen till så kallade distansapotek som vi har två eller tre stycken av i Sverige. Det finns inga garantier för att 24-timmarsregeln håller. Vi har sett flera bevis på att det inte alltid fungerar.

I många städer snubblar man över apotek, men landsbygden ska tydligen få nöja sig med ombud utan farmaceutisk kompetens. Att låta landsbygden leva låter ju vackert, men det är beklagligt att det inte längre finns något speciellt samhällsansvar för att apotek ska finnas i hela landet. Och då menar vi riktiga apotek, inte bara ombud.

Vi utgår från att det blir en utvärdering av hur ombuden kommer att fungera, om de fungerar, i glesbygden.

Med detta vill jag lyfta fram reservation 8.

Prot. 2011/12:99
18 april

Läkemedelsfrågor

Anf. 65 MARGARETA SANDSTEDT (SD):

Fru talman! Vi tvivlade tidigare på omregleringen av apoteksmarknaden. Tveksamheterna bestod kanske mest i att de statliga apoteken stod som en garant för kompetens och ett gott utbud av läkemedel. Trots det valde vi att svänga i frågan och stödde en omreglering.

Vi anser att tillgängligheten när det gällde läkemedel var begränsad i det förra systemet, och det kan också medföra vissa risker. Man kan tycka att det är rimligt att om samhället kräver av oss alla medborgare att vi i högre grad ska vara mer flexibla i arbete och i dygnsrytm får samhället rimligtvis också bistå med ökad service och tillgänglighet när det gäller varor och utbud. Det kan man tycka är helt korrekt.

Vi måste få vardagen att fungera någorlunda friktionsfritt, för allting är ju i föränderlighet. Samtidigt måste vi börja ställa högre krav på seriösa utredningar innan vi börjar sjösätta nya idéer och projekt. Det är oerhört angeläget, anser jag, att man inför varje omdaning blir insatt i hur logistiken fungerar för att minimera sådana olyckliga moment som vi ser i dag.

Jag tycker att man rent allmänt är dålig på det i Sverige. Jag tycker mig se att man gör tvärtom, nämligen att man först driver igenom en idé eller ett beslut för att sedan hoppas att allt ska gå bra. När i mångt och mycket så inte sker sätter man i gång ett räddningspaket, gör en mängd brandkärsutryckningar för att försöka säkerställa en från början kanske dålig idé. Därför har vi i dag ett lapptäcke av regler, förordningar och undantag, vilket gör att det blir krångligt att leva i Sverige. Jag tror att många kan hålla med om den bilden.

Nu har omregleringen av apoteksmarknaden inte blivit så värst bra, som vi kunnat se. Apoteken har visserligen blivit fler, vilket i och för sig är bra, men de klarar inte av att leva upp till regeln att leverera medicin inom 24 timmar. I vår motion har vi framhållit Konsumentverkets undersökning förra året. Den visar att konsumenternas uppfattning är att apotekspersonalens kompetens blivit sämre. Dessutom framgår det, vilket är hårresande, att 11 procent uppgav att de fått vänta mer än 24 timmar för att få ut receptbelagda läkemedel. År 2008 var motsvarande siffra 4 procent, alltså före omregleringen. Det innebär att väntetiden efter omregleringen ökat med ca 200 procent, vilket är svårt att acceptera.

Däremot säger jag inte att det är ovanligt eller på något vis konstigt att det kan begås fel i början när man sätter i gång ett nytt system och innan det har satt sig. Men när feLEN fortsätter över tid, och det till och med blir förvärrat, måste vi omedelbart in med resultatnriktade insatser. I annat fall finns snart inget förtroende kvar för våra apotek.

Jag läste nyligen, fru talman, Sveriges Apoteksförnings senaste undersökning. Där beskrivs läget i dag med att hundratusentals kunder varje månad tvingas vända i dörren utan medicin eller också tvingas de ta med sig något annat i påsen än vad de tänkt från början. Trots att apoteken har en 24-timmarsregel att hålla sig till – och det finns säkert många anledningar till bristen – kan vi inte acceptera system där man kan undgå den regeln.

Jag kan förstå att mindre apotek inte vill ha alltför stora lager med tanke på kostnaden, men det innebär inte att vi ska se mellan fingrarna på att många blir utan medicin. Det är mycket allvarligt om patientsäkerheten tillåts balansera mot avkastningen på det egna kapitalet. Därför anser jag att tillståndet ska dras in för apotek där det framkommer att de medvetet inte lagerför de varor som de ska enbart för att spara på lagerhållning.

Det gläder mig förvisso att utskottet delar vår uppfattning att det behövs förbättringar på det här området. Vi har fått veta att regeringen gett Läkemedels- och apoteksutredningen i uppdrag att kartlägga hela distributionssidan och leveranssidan, men jag anser att Läkemedelsverket samtidigt ska gå igenom alla anmälningar som gjorts för att pricka de apotek som bör prickas. Vi har en 24-timmarsregel, och den ska vi absolut inte tumma på eftersom läkemedel är en stor del av patientsäkerheten.

Utifrån detta vill jag, fru talman, yrka bifall till reservation 5.

Anf. 66 EVA OLOFSSON (V):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 4 om apoteksregleringens konsekvens för konsumenterna och till reservation 7 om apotek i glesbygd.

Vi har ett betänkande som handlar om läkemedelsfrågor, apoteksfrågor och försäljning av receptfria läkemedel. Som sagts tidigare är läkemedel en oerhört viktig del i vår hälso- och sjukvård. Det är den vanligaste behandlingsmetoden inom sjukvården. Vi kan i dag bota och lindra många sjukdomar. Vi kan använda läkemedel där vi förr behövde operera. Vi kan skraddarsy läkemedel för den enskildes behov, vilket sker i alldeles för liten omfattning i förhållande till möjligheterna.

Samtidigt finns det, som tidigare talare sagt, risker med felaktig läkemedelsanvändning. Beräkningar visar att det förutom det mänskliga lidandet kostar runt 10 miljarder kronor om året. Mellan 6 och 16 procent av alla sjukhusinläggningar är orsakade av läkemedelsrelaterade problem, och flera tusen dör årligen på grund av felaktig läkemedelsanvändning. Inte minst är det bekymmersamt för äldre. Äldre har i många fall alldeles för många läkemedel eller läkemedel som inte passar ihop.

Det måste till krafttag mot överbehandlingen av våra äldre med läkemedel. Regelbundna läkemedelsgenomgångar ska vara en självklarhet. Många bor dock hemma och sköter själva sina mediciner, och därför måste läkarna ta ett patientansvar och ett helhetsansvar vad gäller patientens hälsa och läkemedel och regelbundet följa upp medicineringen. Det måste forskas om hur läkemedel fungerar för äldre så att doserna anpassas rätt, eftersom äldre kan tåla mindre och reagera annorlunda på läkemedel än när de var yngre.

Den nationella läkemedelsstrategin är ett steg framåt, men mycket mer behöver göras innan handlingsplanens förslag får genomslag i praktiken. Som det sades tidigare är det egeninitierade arbete som Socialstyrelsen dragit i gång för att stärka kvaliteten på äldres läkemedelanvändning viktigt.

Fru talman! Jag är ganska säker på att vi kommer att få höra hur bra det gått med apoteksreformen och utförsäljningen av det statliga Apoteket AB, hur många fler apotek vi fått och hur mycket tillgängligheten ökat. Jag skulle vilja säga att det beror på vad man menar med tillgäng-

lighet. Konsumentverket fick i uppdrag att följa upp konsumenternas upplevelse av utförsäljningen och omregleringen av Apoteket. Jag kan inte riktigt förstå Sverigedemokraterna som säger att de var för avregleringen av Apoteket och sedan beskriver de negativa konsekvenser det fått, exempelvis att tillgängligheten inte ökat i verkligheten. Det handlar ju inte bara om fler apotek.

Det faktum att förtroendet bland apotekskunderna minskat rejält, från 95 till 77 procent – från 95 procent före omregleringen till 77 procent 2011 – är ett allvarligt tecken; man får exempelvis vänta mycket längre på de läkemedel man ska ha. Särskilt har förtroendet minskat på områden som konsumenterna tycker är extra viktiga, som att personalen har kunskap och kan ge råd och stöd om hur läkemedlen ska användas och hur kombinationer fungerar, att man helt enkelt ska kunna tala med någon som kan ge det stöd man vill ha. Det rankas av konsumenterna som det allra viktigaste, medan tillgängligheten med kort sträcka till apoteket rankas som en av de minst viktiga frågorna. Det är allvarligt att konsumenterna känner ett minskat förtroende för personalens kunskap och för möjligheten att få stöd och information för att använda läkemedlen rätt. Det måste ju vara den allra viktigaste frågan.

Tillgängligheten är sämre för äldre och funktionsnedsatta. Inte heller det är något plus. Det är orimligt att människor ska behöva jaga mellan olika apotek för att få tag i den medicin de behöver. Delvis är det ett resultat av att man slagit sönder ett sammanhållet apotekssystem som fungerade bra, som kunderna var nöjda med, som var patientsäkert och ekonomiskt effektivt. När det finns många fler kedjor med apotek och ungefär samma antal kunder med recept ska fördelas bland dem blir lagerhållningen förstås mindre.

Man har också affärshemligheter i förhållande till varandra. När Apoteket AB drev samtliga apotek var det enkelt för kunderna eftersom de kunde ta fram information om var medicinen fanns om den inte fanns på det apotek man gått till. Nu har det blivit affärshemligheter av det hela. Vi får hoppas att den av regeringen tillsatta utredningen verkligen kommer med konkreta förslag. Det behövs, som har sagts här tidigare, ett nationellt register så att människor kan få information om på vilket apotek medicinen finns om den inte finns på det apotek de besöker.

Det finns människor i vårt land som inte har råd att hämta ut sina läkemedel. Man kunde få kredit på Apoteket AB. Nu behöver man plötsligt få kredit på flera olika apotekskedjor eftersom den medicin man ska ha kanske inte finns på det apotek där man först sökt kredit. Det här ställer till det för många människor som har dålig ekonomi, inte minst för äldre med låga pensioner och som har besvärligt att gå runt på olika apotek. Jag tycker att ingen människa ska behöva avstå från medicin i Sverige på grund av att man inte har råd. Därför borde ett kreditsystem införas som täcker alla apotekskedjorna.

Jag har varit inne på apoteken i glesbygd. Jag tror att alla har hört att apoteksombudens avtal ska förlängas till 2015. Det är bra, även om det också är en tillfällig lösning. Som har sagts här tidigare har vi inte sett något förslag för apoteken i glesbygd. Det kom med ett avtal när delar av Apoteket AB såldes ut att apoteken i glesbygden skulle drivas vidare ett tag. Vad som händer nu har vi inte fått något besked om. Det är en viktig fråga att vi kan få tillgång till läkemedel i hela landet.

Farmaciförbundet är en av de fackföreningar som organiserar de som jobbar på apoteken. Förbundet tog 2011 också fram en arbetsmiljöbarometer. Det intressanta är att den stämmer så oerhört väl med Konsumentverkets rapport. Det är många som känner att de har fått det mer slitsamt, att belastningen på deras hälsa har blivit större, att arbetsmiljön har blivit sämre. Bland dem som arbetar med att ge råd om läkemedel anger hela 57 procent att de inte har tid att ge en bra rådgivning. Över 20 procent känner oro för att recepthanteringen inte görs på ett korrekt sätt.

Många vittnar också om att det inte längre finns tid till att läsa in information om nya läkemedel. Det här visar återigen att det finns ett reellt problem med att när apoteket har privatiserats, Apoteket AB har delats upp, finns inte längre den kvalitativa höga kompetens, den tid att sätta sig in i olika typer av läkemedel, den tid att ge råd och stöd som har funnits förut. Det är den allvarligaste frågan när det gäller avregleringen av apoteket.

Vänsterpartiet var emot avregleringen. Vi kan inte se att den borgerliga regeringen har uppgett något hållbart skäl mer än att skapa en ny vinstmarknad för stora privata apoteksbolag.

Det finns också receptfria läkemedel. De säljs på en mängd olika ställen. Folkhälsoinstitutet tittade på hur många som är läkemedelsberoende och kom fram till att det är fråga om 65 000 personer i Sverige mellan 16 och 64 år. Missbruksutredningen har lyft fram 13 000 som får vård inom hälso- och sjukvården. Men mörkertalet är oerhört stort, och det gäller både ungdomar och äldre. Inte minst är det flickor och kvinnor som hamnar i ett missbruk, och det är ofta fråga om smärtstillande preparat.

Det är faktiskt en annorlunda upplevelse att gå in i ett apotek. Då får man en känsla av att det är fråga om läkemedel, inte vilken vara som helst, man köper. Det finns också en speciell användning av läkemedlet, och man ska tänka sig för. Samma känsla får man kanske inte på bensinmacken eller i Ica-affären.

Det har satts en gräns på 18 år. Men vi vet att när det gäller folköl och tobak finns det problem med att följa åldersgränsen. Vi i Vänsterpartiet anser att läkemedel i första hand ska säljas på apotek. Det finns ett antal åtgärder som vi tycker bör vidtas för de receptfria läkemedlen. Bland annat behöver det ske en översyn av de läkemedel som säljs i dagligvaruhandel, kiosker och bensinstationer ur ett patientsäkerhetsperspektiv. Är den godkända listan den bästa listan?

Sedan finns inget krav på bassortiment. Det innebär att det finns inget krav på sortiment för både barn och vuxna. Det finns heller ingen personal med kunskap som får säga något eller som man kan fråga. Det ökar riskerna för feldoseringar för barn som ska få läkemedel. Vi tycker att ett bassortiment ska införas. Det vore också bra att göra försäljningen tillståndspliktig, så att tillstånd kan dras in om försäljningen inte sköts ordentligt.

Det här är förslag som vi har för läkemedel. Det är oerhört viktigt att läkemedel hanteras som den viktiga del av hälso- och sjukvården de är. Då måste vi komma till rätta med feldosering, överkonsumtion och läkemedelsmissbruk. Jag tycker att vi tydligt kan se att apoteksreformen inte har förbättrat den kvalitativa tillgången till läkemedel för dem som apoteket är till för, det vill säga kunderna som ska köpa läkemedel. I stället kan vi se tydliga försämringar. Det här visar på hur rätt vi från

Anf. 67 ISABELLA JERNBECK (M):

Fru talman! Vi har olika bilder av Sverige och vad som är bra, det vill säga vad som är bra för invånarna som kunder, patienter och konsumenter. Det fanns en tid då tv och radio var lika med statligt monopol och få kanaler med ett begränsat utbud. Det fanns en tid då ett samtal kostade 22 kronor per minut när man skulle ringa utomlands med Televerket som enda operatör – ett samtal som i dag kostar 1 öre. Det fanns en tid då alla barn inte kunde välja skola utan politikerna skulle göra det. Det fanns också en tid då det var omöjligt att få tag på värktabletter eller nässprej en kväll eller helg eller då köerna ringlade långa utanför Stockholms enda helgöppna jourapotek för att få ut ett recept.

Mycket har hänt. Servicen har utvecklats och utökats, och medborgarnas inflytande och valfrihet har också ökat. Vi har i dag en debatt om ett betänkande som behandlar 47 motionsyrkanden från den allmänna motionstiden. Det är viktiga motioner som tar upp frågor angående läkemedelsanvändning och omreglering av apoteket. Frågorna är viktiga därför att de belyser vissa problem som finns när det gäller förskrivning av läkemedel, patientsäkerhet och över- och feldosering av läkemedel till multisjuka äldre samt tillgången till läkemedel.

Regeringen har uppmärksammat problemen och med hjälp av en rad åtgärder satt i gång flera utredningar och översyner för att komma till rätta med brister på området.

I januari i år trädde patientsäkerhetslagen i kraft. Den syftar till att göra vården säkrare och göra det enklare att anmäla felbehandlingar. Här finns bestämmelser angående patientsäkerhetsarbetet och att vårdgivaren ska anmäla händelser som har medfört eller hade kunnat medföra en allvarlig vårdskada, så kallade lex Maria-anmälningar. Här ingår också anmälningar vid feldoseringar och felförskrivningar av läkemedel, och patienter och anhöriga kan anmäla direkt till Socialstyrelsen.

Hösten 2010 tillsatte Socialdepartementet två grupper för att utarbeta en nationell läkemedelsstrategi. Strategin lägger stor vikt vid patientsäker läkemedelsanvändning där samordning mellan myndigheter, landsting och privata aktörer är central. Ett av delmålen i strategin är att utveckla nationella riktlinjer för hur äldre multisjuka ska behandlas.

Socialstyrelsen arbetar också med skärpningar i föreskrifterna för läkemedelshantering i hälso- och sjukvården. Personer över 75 år som har fem eller fler läkemedel ska erbjudas läkemedelsavstämningar då de får hemsjukvård, läggs in på särskilt boende, besöker öppenvården eller läggs in på sjukhus. Sedan finns stimulansbidrag till de kommuner och landsting som kan minska den felaktiga användningen av läkemedel med minst 10 procent.

Dessutom införs nya regler om rapportering av biverkningar – genomförande av ett EU-direktiv – där rapporteringen kommer att utvidgas till icke allvarliga biverkningar och felmedicineringar.

Jag går över till motionerna som tar upp apoteksrelaterade frågor. De varierar från dem som belyser problem med leveranser och lagerhållning till dem som inte tycker att ökad tillgänglighet och service är av godo för medborgarna.

Läkemedelsfrågor

Apoteksomregleringen som trädde i kraft den 1 juli 2009 hade som syfte att öka tillgängligheten och öppettiderna samt att utöka servicen. Vi ska komma ihåg att Sverige då var näst sämst i Europa vad gäller apotekstätheten. Fler apotek har öppnats, öppettiderna har förlängts och servicetjänsterna har ökat. Läger man också till den receptfria försäljningen i affärer och på stationer förstärks bilden än mer av en framgångsrik reform. Läkemedelskostnaderna har inte ökat.

När en omreglering görs är det dock viktigt att den följs upp och utvärderas. Det är något som också sker. Vi måste alltid titta på eventuella förbättringar som kan behöva göras för att stärka kundernas möjlighet att få tillgång till läkemedel. Statskontoret har fått ett sådant uppdrag som ska slutredovisas senast juni 2013.

Flera motionärer pekar på problem med den så kallade 24-timmarsregeln och att väntetiderna för att få läkemedel överstiger två dygn. Då ska man veta att de två dyggen gäller endast tätort samt fem dagar i veckan. Men även om 96 procent av alla kunder får läkemedel på en gång i dag, vilket för övrigt också gällde före omregleringen, är det angeläget att både kartlägga och analysera var det klickar. Är det i leveransskedet eller är det i lagerhållningen? Även här har regeringen gett Läke- medels- och apoteksutredningen ett uppdrag som ska redovisas senast den 1 september 2012.

Det har funnits en oro över tillgången till läkemedel på landsbygden. Apoteket AB fick i uppdrag att behålla befintliga apoteksombud till den 1 juli 2012, men detta uppdrag har nu förlängts tre år till 2015.

Avslutningsvis vill jag påpeka att det pågår omfattande utredningar med syftet att säkerställa både en god tillgång till läkemedel och förbättrad läkemedelsanvändning. Därför kan jag i dag, i förvisningen om att åtgärder för förbättringar har vidtagits och kommer att redovisas, yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på motionerna.
(Applåder)

Anf. 68 LENNART AXELSSON (S) replik:

Fru talman! Jag läste i min lokaltidning hemma i Nora för ett tag sedan en insändare från en kvinna som led av en ganska allvarlig allergi och hade fått medicin utskrivna av sin läkare som hon skulle hämta på ett av de nya apoteken. Men det visade sig att de hade infört ett nytt sortiment med parfymer som gjorde att hennes allergi blossade upp när hon kom in där, och det blev omöjligt för henne att besöka just det apoteket. När hon frågade hur det kunde komma sig att man hade tagit det steget sade de att de är tvungna att utöka sortimentet för att få verksamheten att gå runt eftersom det är stor konkurrens från flera apotek.

Jag tycker att det är bekymmersamt om allergiker inte ska få tillgång till apoteken på samma sätt som tidigare, så jag skulle bara vilja fråga Isabella Jernbeck hur hon ser på utvecklingen och vilket råd hon kan ge till denna kvinna. Man kan ju byta apotek, men risken är väl stor att samma problematik uppstår på ett annat, närliggande apotek. Isabella Jernbeck kanske kan säga något om sin syn på utvecklingen som kvinnan beskrev i insändaren.

Anf. 69 ISABELLA JERNBECK (M) replik:

Fru talman! Först vill jag säga att jag tycker att det är bra att det har blivit fler apotek och längre öppettider så att fler har tillgång till apotek, även denna kvinna. När det sedan gäller just detta fall är det inte alls bra om man får en allergisk reaktion på apoteket. Men så kan det vara i sjukvården också – det har hänt mig när jag har gått på mammografi. Man kan få vända därför att folk använder parfym. Jag tycker att man ska ställa krav på att det inte är parfym runt om dit man går. Men om det är tillslutna flaskor tycker jag inte att det är något problem.

Anf. 70 LENNART AXELSSON (S) replik:

Fru talman! Rådet är alltså att man ska klaga på att apoteket har gjort på det här viset, om jag fattar saken rätt.

Det visar kanske på en större problematik än det här enskilda fallet. Då har man gått från att huvudskälet med verksamheten är att se till att den medicin som läkarna skriver ut så snabbt som möjligt kommer den sjuke till del, till att numera ha en diversehandel med andra saker som man måste ha för att få lönsamhet i verksamheten. Men jag hör vad Isabella Jernbeck säger.

Den andra saken berörde Isabella också i sitt anförande, och det gäller glesbygden och möjligheten att ha apotek där i en framtid. Jag tycker att det är lite anmärkningsvärt att man under tre år inte har kommit med något förslag om hur man ska säkra tillgången på apotek i glesbygden i en framtid. Det är naturligtvis bra att man har förlängt Apoteket AB:s skyldighet att ha apoteksombud i ytterligare tre år, men det finns fortfarande ingenting, vad jag vet, om hur man ska klara det på sikt.

Är det någonting som Isabella Jernbeck har funderat kring eller fått några tankar om från departementet? Jag tror att det är viktigt för folk i glesbygden att kunna känna att det inte tar samma väg som bensinpumpar och liknande, som har försvunnit på många ställen. Det här är en viktig del av svensk hälso- och sjukvård, och då måste det finnas en möjlighet för alla människor oavsett var man bor att få snar tillgång till sin medicin.

Anf. 71 ISABELLA JERNBECK (M) replik:

Fru talman! Det låter på Lennart Axelsson som att apoteken ska bli parfymbutiker. Men det krävs tillstånd för att få driva apotek. Själva idén med apotek är att man säljer läkemedel – 80 procent av all försäljning är läkemedel. De som arbetar där är farmaceuter som har fem års högskoleutbildning och är experter på att sälja läkemedel. Jag känner inte den oro som Lennart Axelsson gör för att det ska bli någon annan typ av butik, för det är inte själva idén med ett apotek. Det är att sälja läkemedel, och det är professionell personal som hanterar recept och läkemedel där.

Vad gäller apoteksombuden minskade antalet apoteksombud ute i landsorten redan före avregleringen. Jag sade att Alliansens hela idé med omregleringen var att öka tillgängligheten så att fler har närmare till ett apotek. Det är hela vår idé. Därför känner jag mig trygg. Nu har vi förlängt det här tre år, och jag känner mig helt trygg i att apoteksombuden och apotek kommer att finnas kvar över hela landet. Det är det som är vår viljeinriktning.

Anf. 72 EVA OLOFSSON (V) replik:

Fru talman! Jag vet inte om Isabella Jernbeck har tagit del av Konsumentverkets rapport om vad konsumenterna tycker. De fick ett uppdrag av regeringen att följa det. Där kan man läsa på s. 11 vad de personer som de har pratat med tycker är viktigast när det gäller apoteket.

Det är att personalen har goda kunskaper om läkemedlet, 49 procent, att personalen har utbildning som apotekare eller farmaceut, 40 procent, att man får veta hur medicinen verkar i kombination med andra läkemedel, 35 procent, att de läkemedel man fått på recept finns i lager, 35 procent, och att man får råd när man är osäker, 33 procent. Sedan är det att det tar kort tid att ta sig till butiken, det vill säga att det finns många apotek, och det är 2 procent.

Om vi sedan tittar på hur konsumenterna uppfattar det som de tycker är viktigt har siffrorna sjunkit drastiskt. I fråga om information, rådgivning och service när det gäller receptbelagda läkemedel har andelen av befolkningen som instämmer i påståendet att personalen är kunnig om receptbelagda läkemedel minskat från 83 till 65 procent. Andelen som instämmer i påståendet att apotekspersonalen kan ge råd om receptbelagda läkemedel har också minskat, från 77 till 56 procent.

Det är alltså när det gäller de saker som är allra viktigast för konsumenterna som man upplever den största försämringen. Är det inte något att ta på allvar? Har man då verkligen gjort det bättre för konsumenterna? Du hävdade att det var huvudskälet för den här förändringen.

Anf. 73 ISABELLA JERNBECK (M) replik:

Fru talman! Jag hävdar fortfarande att det är bättre för konsumenterna att det finns fler apotek och att det är närmare till apoteket. Naturligtvis är det så.

Vad gäller de här undersökningarna kan jag tycka att det är lite konstigt. I de flesta fall är det samma personal på apoteken, och det är välutbildad personal. Det tar fem år att bli farmaceut, ungefär som att utbilda sig till läkare. Nu finns det också ett skärpt krav på att det ska finnas en läkemedelsansvarig på alla apotek, vilket har införts efter omregleringen. Det Eva Olofsson säger är därför lite förvånande. Det är samma personal med hög utbildning som arbetar på apoteken.

Jag skulle vilja ställa en fråga till er: Vilka apotek vill ni lägga ned? Eftersom ni inte ville ha den här omregleringen undrar jag vad vi ska göra. Vilka ska inte få tillgång till apotek? Var ska vi dra ned? Är det i Ystad, i Båstad eller i Botkyrka? Vem ska inte få tillgång till apotek i Vänsterpartiets Sverige?

Anf. 74 EVA OLOFSSON (V) replik:

Fru talman! Jag tror nog att både Ystad, Båstad och Botkyrka hade apotek också före omregleringen. Du får väl bevisa för mig att de inte hade några apotek då.

Vad jag ifrågasätter är att det är antalet apotek som är den högsta lyckan för människor. Det människor säger är: När jag kommer till apoteket vill jag att min medicin finns, eller så vill jag ha besked om vilket annat apotek jag kan få den på. Man säger att man vill ha personal som har tid att ge information, råd, stöd och att prata. Upplevelsen är att personalen nu har mindre tid med det man ägnade sig åt förut. Den fackför-

ening som organiserar många säger att det är mindre tid för de anställda att sätta sig in i nya läkemedel, och man säger att man känner en ökad stress. Det är samma personal, visst, men man är uppdelade på fler ställen och mindre arbetsplatser. Det påverkar naturligtvis kompetensen, och det kan också påverka den tid, de möjligheter och det utrymme man på ett mindre apotek har för att ge råd, stöd och information.

Jag tycker att detta visar på att det man efterfrågar inte är att det ska vara öppet hur länge som helst överallt eller att det ska vara hur många apotek som helst. Naturligtvis ska man ha bra öppettider och tillräckligt många apotek. Det hade man kunnat ändra genom direktiv till statliga Apoteket AB, som man ju bestämde över. I stället privatiserade man och sålde ut det.

Vi ser nu att konsumenterna uppfattar att det som faktiskt är viktigast för dem har blivit sämre. Det tycker jag är allvarligt. Det fanns ingen massrörelse som krävde privatiserade apotek. Det var något som ni borgerliga drev igenom mot vad de flesta svenskar faktiskt tyckte och tänkte.

Anf. 75 ISABELLA JERNBECK (M) replik:

Fru talman! TLV har gjort en undersökning och tittat på hur många som får ut medicinen på sina recept när de kommer till apoteket. Det var 96 procent före omregleringen och 96 procent efteråt. Jag säger inte att det är bra att det är 4 procent som inte får sin medicin, men det har inte skett några försämringsringar i och med omregleringen.

Regeringen har också tillsatt en särskild utredare för att titta på vad det är som klickar här. Jag tror att det kan handla om distribution. Det finns två distributionskedjor som levererar mediciner en gång om dagen fem dagar i veckan. Det säger sig självt att man inte kan få det 24 timmar om dygnet.

Jag har varit i både USA och England och tittat på detta. Där levererar man till apoteken tre gånger om dagen. Det finns alltså andra sätt att göra det.

Jag undrar om Eva Olofsson har varit runt och besökt apotek. Jag har varit på väldigt många. Affärsidén hos de privata, där man lyser av kraft av att få driva sitt företag, är att sätta kunden i centrum. Det är det viktigaste. Med fri företagsamhet får man människor som brinner för att sätta kunden i centrum. Utan det kan man inte överleva som apotek.

Jag ser att detta är av godo. Vi har fått fler apotek, längre öppettider och bättre tillgänglighet för konsumenterna.

Anf. 76 AGNETA LUTTROP (MP) replik:

Fru talman! Jag ska börja med att säga att det naturligtvis är reservation 7 som jag yrkar bifall till.

Apoteksregleringen blev egentligen ingen hit, åtminstone inte för kunden. Har det blivit bättre tillgänglighet? Tja, det beror på vad man menar – om man menar antalet apotek eller om man menar tillgänglighet till det apoteken är till för. Precis som du själv sade, Isabella Jernbeck, ska 80 procent handla om läkemedel. Där är tillgängligheten definitivt inte bättre.

Har det blivit utökad service? Tja, det beror också på vad man menar. Det är ju i regel mediciner som man är där för.

Sedan har jag samma frågeställningar som Eva. Kundnöjdheten sjunker. Det kunde vi höra Eva redogöra för. Det är egentligen det mest alarmerande. Är det inget som oroar? Siffrorna är ju väldigt höga när det gäller förtroendet för apotek. Är det något som ni tar till er? Jag vet att det är en utredning på gång. Det är mycket oroande att kundnöjdheten sjunker så drastiskt.

Vi ser också att tillgängligheten till det fysiska apoteket inte är så viktigt för kunden som ni alltid framhäver.

Anf. 77 ISABELLA JERNBECK (M) replik:

Fru talman! Det finns andra undersökningar som visar hur positivt det är för konsumenterna med omregleringen. Till exempel har Konkurrensverket gjort en utredning, och branschen har gjort en annan.

Vi har pekat på att 24-timmarsregeln inte efterlevs helt och hållet. Det är därför som Tillväxtanalys och Statskontoret har fått i uppdrag att se över hela omregleringen.

Vårt mål är att få bättre tillgänglighet för kunderna, så att de kan få sina mediciner. Det måste också vara varje apoteks mål. Därför finns också en frivillig överenskommelse i branschen om att man ringer runt till andra apotek om man själv inte har medicinen inne. På de apotek som jag har besökt gör man så, för där är man väldigt mån om att kunderna ska bli nöjda.

Anf. 78 AGNETA LUTTROPP (MP) replik:

Fru talman! Det är uppenbart att detta inte räcker. Kunden är fortfarande inte nöjd.

Isabella Jernbeck säger att det är samma personal. Ja, det är det till viss del, men nya apotek måste ändå innebära ny personal. Den gamla personalen kan ju inte räckta till alla hundratals nya apotek. Det är klart att det är jättemycket ny personal. På den utfrågning vi höll här i riksdagen framkom att ett av problemen var att det inte fanns utbildade farmaceuter på varje apotek. Det stämmer alltså inte riktigt att det hela vägen är samma personal.

Återigen undrar jag: Kan ni ta till er detta? Jag vet att ni tittar på detta med 24-timmarsregeln, men det är inte det enda som kunden inte är nöjd med. Det finns andra delar i apoteksavregleringen som man inte är nöjd med. Hur ser ni på de delarna?

Anf. 79 ISABELLA JERNBECK (M) replik:

Fru talman! Jag måste tydligen säga detta flera gånger. Andelen som får ut sin medicin på en gång var 96 procent före avregleringen, och den är fortsatt 96 procent efter avregleringen.

Det är lite lustigt att höra Agneta Luttrupp säga att det är ett problem att det ska anställas fler personer. Jag tycker att det är bra att det skapas fler arbetstillfällen om det finns ett tryck på att anställa fler på apoteken.

Sedan är det hela väldigt reglerat. Man får inte driva ett apotek utan att ha farmaceuter. De som sköter läkemedelshanteringen är utbildade farmaceuter med fem års högskoleutbildning. Jag tycker att det är lite nonchalant att påstå att det inte skulle fungera.

Fler arbeten på fler apotek är väl jättebra?

Anf. 80 BARBRO WESTERHOLM (FP):

Fru talman! Läkemedel är inte vilken vara som helst. Läkemedel kan jämföras med kirurgens kniv. Det innebär att man alltid måste visa respekt för behandling med läkemedel. Det måste ske effektivt och säkert.

Vi har en ingående kontroll alltifrån produktionen i läkemedelsindustrin fram till dess läkemedlet lämnar apotekets disk. Det är också en väldigt noggrann kontroll av vilka som får arbeta på apotek och hur man säkerställer att patienten får rätt läkemedel på apoteket. Den svaga länken är läkarnas förskrivning och konsumenternas användning men också i viss mån den personal som finns runt en patient. Jag tänker då närmast på personalen i särskilda boenden.

En av många väckarklockor var fallet Gulli 2008. Hon var inte ensam. Det hade inträffat många sådana fall tidigare, men Gulli blev uppmärksam i medierna. Det satte i gång en debatt, och vi hade särskild debatt här i riksdagen. Då kom också tanken på en lex Gulli upp.

Sedan dess har dock en rad saker hänt. Vi har fått patientsäkerhetslagen den 1 januari 2011, som innebär att läkemedelskomplikationer och felaktig läkemedelsbehandling liksom andra incidenter i hälso- och sjukvården ska anmälas till Socialstyrelsen och utredas där på ett sådant sätt att man inte främst letar syndabockar utan försöker hitta systemfelen och hur man kan förebygga nya fall. Detta arbetar Socialstyrelsen för fullt med. Det är ett större arbete än man kunde ana, och styrelsen har successivt tillförts resurser för det. Det tar dock sin tid.

Den 2 juli i år kommer EU:s patientsäkerhetslag som innebär att medlemsstaterna ska rapportera läkemedelsbiverkningar och också medicineringsfel till den europeiska läkemedelskontrollen. Hur det här praktiskt ska gå till är nu under diskussion.

Sedan har regeringen och SKL slutit avtal om en läkemedelsstrategi som tar fasta just på målet att det ska vara rätt läkemedelsanvändning till nytta för patient och samhälle. Här kommer läkemedelsgenomgångar och allt möjligt annat in, som vi fick redogjort för oss också i utskottet.

Det sker också annat. Läkarutbildningen är nu föremål för översyn för att just ett sådant område som läkemedelsbehandling ska komma in på ett tydligare sätt, tillsammans med geriatrik, psykiatri och allmänmedicin.

Landstingen får ett stimulansbidrag på 325 miljoner att dela på om de kan visa att den felaktiga läkemedelsanvändningen minskar med minst 10 procent. Där har vi de öppna jämförelserna som hjälp för att kunna se hur den här förändringen sker.

Det finns en reservation kring läkemedelsprövningar. Här är det så att den europeiska läkemedelskontrollen kräver prövning på barn och på äldre på ett sätt som man inte gjorde tidigare, av lite olika skäl, och även på män och kvinnor. Det arbetet är i full gång, och för läkemedel som redan finns på marknaden krävs det här vid femårsprövningen.

Det finns producentbunden läkemedelsinformation från Läkemedelsverket. Vi har *Läkemedelsboken*. Vi har också en särskild bok om vad man ska tänka på när man avslutar läkemedelsbehandling.

Sedan ska jag gå över till apoteksfrågorna. Då vill jag tala om att jag har arbetat i Apoteket AB i tio år. Men jag slutade för 19 år sedan, så preskriptionstiden torde vara tillräckligt lång.

Under den tid jag var där lade vi ned glesbygdapotek, det ena efter det andra. Det fick då kompenseras med apoteksombud, men det gavs också telefonservice och så vidare från det närliggande apoteket. Det är sådant som finns i dag också. De lärdomar som Apoteket AB fick under de här neddragningarna är vitt kända. Det beaktas också i dag.

Jag tycker att det är en viss glamorisering av den här perioden. Det visas siffror från undersökningar om kundnöjdhet. Man får ju svar ungefär som man frågar. Svaren är också – det ska man komma ihåg – påverkade av vad som står i medierna.

I början av 2000-talet gav Sveriges Pensionärsförbund, när jag var där, sina medlemmar en lista – det har jag berättat om förut – med frågor att ställa till doktorn som man skulle få svar på. Hur gick det med de där frågorna? Det var väldigt frekvent att man sade: Doktorn har ju så bråttom, så vi får fråga på apoteket i stället. Hur gick det på apoteket? Man sade: Där har de inte tid att svara heller, så vi frågar grannen eller någon annan bekant.

Tidspressen på apotek är alltså ingenting nytt. Men det lyfts fram nu, och vi måste naturligtvis ta siffrorna på allvar. Och jag vet att de som driver apotek, de olika kedjorna och också enskilda, tar det här på allvar.

Jag tycker att man ska ha i minnet att en sådan här stor omställning innebär en massa inkörningsproblem. Det är datasystem som ska fungera och lokaler som ska godkännas av läkemedelskontrollen. Det är mycket administrativt.

Det jag upplever nu när jag möter företrädare för olika apotek eller apoteksgrupper är att man säger: Nu kan vi börja jobba med kvalitetsfrågorna, utbildning och tider. Man tar de här nöjdhetsundersökningarna på största allvar.

Man ser också att man är en del av hälso- och sjukvården. Det gläder mig särskilt, för det var en sak som jag jobbade med på Apoteket AB men som man aldrig riktigt fick tid att förverkliga. Därför är det som musik i mina öron när jag får möta företrädare för de här apotekskedjorna som säger: En viktig del är att vi måste in som en del av hälso- och sjukvården i de områden där vi verkar.

Jag vill också understryka att vi i Alliansen var medvetna om att det var en stor och komplicerad omstrukturering. Det är därför vi har satt i gång så många myndigheter när det gäller att utvärdera alla de här olika delarna, detta för att korrigera och utveckla där vi ser att det är nödvändigt.

Därmed yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 81 EVA OLOFSSON (V) replik:

Fru talman! I Konsumentverkets rapport – det var ju de som fick specialuppdraget att fråga konsumenterna – har man tagit upp det här med att förbättra tillgängligheten till personal med farmaceutisk kompetens. Det handlar kanske inte bara om att de inte finns utan om att de kanske ska ha den tid som behövs för olika saker.

Man har tagit upp det här med förköpsinformation och rådgivning inför köp av läkemedel. Och man har tagit upp bristande tillgänglighet till lokalerna.

Jag har fått information från Synskadades Riksförbund om att tillgängligheten för dem som är blinda och gravt synskadade också har blivit sämre på flera håll.

Jag har också varit och pratat med Farmaciförbundet, som organiserar många som jobbar på apotek. De rapporterar de fått från sina medlemmar har handlat om minskad tid för utbildning och för att sätta sig in i frågorna och ofta om en ökad stress.

Farmaciförbundet har föreslagit en kompetensplattform, att man skulle göra ett samlat jobb för att få en ökad och bra kompetens för alla som jobbar på apotek.

Jag vill gärna höra av Barbro Westerholm om det finns några tankar på att på olika sätt försöka satsa när det gäller just kunskapen och kompetensen. Det är ju ett område som kan bli hotat. Apoteket AB hade naturligtvis stora resurser för att jobba med kompetensfrågor om man ville. Man kan jämföra med en massa mindre apotek eller kedjor. Det finns kanske i och för sig de som är stora, men alla är inte lika stora.

Är det här med en kompetensplattform en bra idé, eller finns det andra förslag?

Anf. 82 BARBRO WESTERHOLM (FP) replik:

Fru talman! Jag är övertygad om att varenda en som har ansvar för en apotekskedja eller ett apotek är väl medveten om de här behoven. Och det här är en viktig konkurrensfaktor. Det är just kvaliteten som man kommer att konkurrera med.

Man erkänner på sina håll att man inte har hunnit med. Det har handlat om att få datasystem och annat att fungera. Nu är det på plats, och det här är det som man går i gång med härnäst.

Det är därför det är så viktigt att man gör sådana uppföljningar som Konkurrensverket gör, att man följer över tid hur verksamheten utvecklas.

Apoteket AB hade den typen av undersökningar internt. Där kunde man se en stor variation mellan apoteken. Det konstiga var att de apotek som hade störst antal kunder och kortast tid för kunderna var de apotek där kunderna var mest nöjda. Vi djupdök i det här för att se vad som låg bakom. Det handlade mycket om bemötande. Man kan klara mycket på kort tid också. Det här är undersökningar som jag hoppas att man tar vara på i den kommande apoteksverksamheten.

Anf. 83 EVA OLOFSSON (V) replik:

Fru talman! Ja, men det är alltså inga speciella insatser när det gäller kompetensen så långt, utan det kommer att fixa sig.

Jag tänkte ställa en annan fråga. Vi har receptfria läkemedel som man kan köpa på ett helt annat sätt. Vi har våra dubier i Vänsterpartiet. Det finns faktiskt brister här. Man skulle behöva titta över listan igen och se om det är rätt mediciner där. Det skulle behöva vara ett bassortiment, så att man inte hamnar i det här att man försöker anpassa till barn sådant som är för de vuxna. Man kanske inte klarar av det, och det finns ingen att fråga. Det skulle vara bra med en tillståndsprövning, så att man lättare kan ställa krav och dra in tillståndet om någon inte sköter sig.

Är Folkpartiet och Barbro Westerholm nöjda med detta som det ser ut i dag eller behöver man utvärdera, titta närmare och förändra något? Det

finns ändå en överkonsumtion och ett missbruk av bland annat receptfria smärtstillande läkemedel.

Anf. 84 BARBRO WESTERHOLM (FP) replik:

Fru talman! Läkemedelsverket följer ju utvecklingen. Ett smärtstillande läkemedel som vi var väldigt tveksamma till om vi skulle kunna ha ute i handeln var paracetamol, därför att det behövs ganska små mängder för att man ska förorsaka sig själv en svår leverskada. Men så här långt har det inte synts några stora hotande moln.

Det här är någonting som Läkemedelsverket verkligen håller ögonen på, liksom förpackningsstorlekar och sådant. Jag tycker att vi har sört för en tillfredsställande tillsyn när det gäller det området.

Anf. 85 AGNETA LUTTROPP (MP) replik:

Fru talman! Eva Olofsson och jag tycks ha läst samma rapporter. Jag har också tittat på Farmaciförbundet. De gjorde alltså en undersökning förra året med över tusen medlemmar. Över 50 procent av personalen på apotek upplever att arbetsmiljön har försämrats efter omregleringen.

Det är naturligtvis precis som du säger, att tiden fattades även tidigare, men över hälften tycker att det har blivit sämre, och det var väl inte riktigt meningen. De har inte tid med rådgivning. De tycker att utvecklingen går åt fel håll och att det riskerar att drabba konsumenten. Mer än var femte känner oro över recepthanteringen, att det handlar om felmedicinering. Det tycker jag är väldigt allvarligt.

Egentligen ställer jag samma fråga som Eva: Vad kan man göra åt det här? Farmaciförbundet föreslår ju själva den här kunskapsplattformen. Någonting måste man göra. Det kan inte vara meningen att över hälften av dem som arbetar inom apotek ska uppleva att det är en försämring.

Anf. 86 BARBRO WESTERHOLM (FP) replik:

Fru talman! Så här stora organisationsförändringar leder alltid till problem på arbetsplatser. Man upplever försämringar men man upplever också sådant som blir bättre. Det är inte någon quick fix. Jag är inte förvånad över att det ser ut som det gör.

Däremot är det naturligtvis en signal till ytterst ansvariga för de olika kedjorna, apoteken, att det här måste man när man har kommit in i ett lugnare skede göra någonting åt. Det är jag övertygad om att man kommer att göra. På myndigheter som har genomgått stora sådana här omregleringar eller omorganisationer finner man precis samma sak. Trivseln går ned och tempot går upp innan man är på plats.

När man sedan ser på det hela i backspegeln, i ett längre perspektiv, finner man att det var värt det. Jag är övertygad om att det kommer att ha varit värt det. Men det har varit tuffa år för dem som har arbetat inom den här sektorn. Det tror jag att vi alla är medvetna om.

Samtidigt är det fantastiskt hur alla har bjudit till för att det ska lyckas. Det har jag fått många vittnesmål om. Det var inte så att alla som arbetade inom Apoteket AB ville att det skulle förbli som det var. Man ville ha en förändring.

Anf. 87 AGNETA LUTTROPP (MP) replik:

Fru talman! Frågan är hur länge apoteken ska få betraktas som en ny arbetsplats och en ny organisation. Förhoppningen är, åtminstone hos mig, att jag inte står här om ett år med samma fundering. Hur länge ska det vara nytt och hur länge ska man kunna säga att det här är en stor organisation och att man får räkna med det här? Hur länge ska man räkna med att det här fortgår?

Om vi pratar arbetsplatser kan det vara ganska intressant att höra att det apotek som utsågs till det allra bästa apoteket förra året var ett Apoteket AB i Kristianstad. Det är bra där också, menar jag.

Anf. 88 BARBRO WESTERHOLM (FP) replik:

Fru talman! Som jag har sagt flera gånger, ska man få en verksamhet att överleva måste man skapa både nöjd personal och nöjda kunder, annars går man under. Det är också det som gör att man kan jämföra sig med varandra. Personal kommer ju att söka sig till apotek där det är bra arbetsmiljö. Kunder kommer att söka sig till apotek där man blir väl bemött och där personalen har tid.

Jag tror att mycket kommer att ske utan att vi ska stå här i riksdagen och dona med att precis så här ska det vara. Jag tror att det värdefullaste här är att verksamheten kommer att utvecklas så som det passar bäst på den ort där man befinner sig. I Stockholm är det en sak, i Borlänge en annan, i Luleå en tredje och i det inre av Sverige på ett fjärde sätt.

Man får också ha lite tålmod. Jag vågar inte säga när det är idealiskt överallt. Det kommer det sannolikt aldrig att vara, för det är det inte i några verksamheter. Men det är på god väg och det finns massor av god vilja när det gäller att det ska lyckas, alltifrån oss i Alliansen till dem som arbetar ute på de enskilda apoteken och sedan också förskrivare. Det är inte bara apoteken vi har talat om i det här betänkandet, utan det är en mycket bredare fråga än så.

Anf. 89 RICKARD NORDIN (C):

Fru talman! Jag skulle vilja börja med att yrka bifall till förslaget i dess helhet och avslag på motionerna.

Det är glädjande att se allt det som faktiskt nu görs på läkemedelsområdet. Den nationella läkemedelsstrategin som alliansregeringen tillsammans med Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, har lagt fram pekar ut många områden som förtjänar att lyftas fram lite extra.

Jag vill börja med att visa på frågans tyngd. Det kan ibland vara svårt att tänka sig att läkemedel kan spela en negativ roll för människor i samhället, men genom felaktiga förskrivningar och misstag i administrationen skadas många människor varje år. Det leder till kostnader för miljarder och ett mänskligt lidande som är helt onödigt. Gulli är bara ett exempel i raden av drabbade.

Det är fler än man tror som berörs av det här. Varje år hämtar två tredjedelar av den vuxna befolkningen ut en eller flera receptbelagda mediciner. Att sedan använda läkemedlen som skrivits ut på rätt sätt och undvika farliga kombinationer är viktigt för att inte orsaka de här vårdskadorna.

Det finns uppskattningar som säger att mellan 6 och 16 procent av alla vårdinläggningar beror på läkemedelsrelaterade problem och runt

hälften av dessa beror på att patienten inte har följt ordinerad behandling. Här krävs en utökad dialog och förståelse mellan personal och patient. Det är inte acceptabelt att var tionde sjuksäng är upptagen av någon som egentligen kunde ha varit frisk om botemedlet hade hanterats korrekt av patient och personal. Det måste ju vara ett av de billigaste sätten att få fram fler vårdplatser, att se till att de här människorna inte behöver komma tillbaka.

Under alliansregeringens första mandatperiod, så långt jag har statistik, har andelen invånare över 80 år som har över tio läkemedel samtidigt minskat med 13 procent och andelen med riskfyllda läkemedelskombinationer i samma åldersgrupp har minskat med 15 procent. Trots detta är läkemedelsbiverkningar den näst största anledningen till att patienter skadas i vården.

Det finns ofta bristfällig forskning på biverkningar och konsekvenser av att kombinera olika läkemedel, och att kombinera mer än tio stycken är ofta mer än vad som är överblickbart ur biverkningssynpunkt.

Sedan ska man försöka komma ihåg att ta de här läkemedlen, vilket är en halv vetenskap i sig. De ska tas i olika doser, vid olika tidpunkt och olika ofta, några i samband med mat, andra när man ska gå till sängs och så vidare. Att klara av det här själv eller tillsammans med sjukvårdspersonal är inte lätt.

Jag vill också lyfta fram en framtidsfråga för svensk och internationell sjukvård. En av de allra första debattartiklarna jag någonsin skrev lyckades jag få publicerad på Expressens debattsida. Den handlade om antibiotikaresistens. Det var efter ett inslag i *Vetenskapens värld*, där de hade smygfilmat hur enkelt det var att få ut antibiotika mot förkylning i Spanien, alltså ett EU-land. Det är dessutom så att en förkylning är en virussjukdom, och där hjälper inte antibiotika.

De problem som vi nu börjar få här i Sverige är alarmerande, även om de inte är så stora än så länge. Det sägs att många i min generation kommer att leva tills vi fyller hundra. Ja, men det förutsätter att vi faktiskt inte har förbrukat möjligheten att använda antibiotika det närmaste halvsekle. Kommer vi inte att klara av att hantera detta på ett bättre sätt är det tveksamt om jag ens lever till 75.

Det är nämligen en skrämmande verklighet som går oss till mötes om vi inte hanterar dessa problem nu. Många enkla operationer skulle vara livshotande med tanke på att vi inte kan behandla infektionsrisker. Lunginflammation skulle återigen bli en vanlig dödsorsak, inte bara för äldre. Kostnaden för sjukvården skulle inte bara gå i taket utan slå i himlen.

Att använda alldeles för mycket antibiotika nu till behandlingar som läker ut bra själv eller som egentligen inte alls behöver antibiotika är lite som att kissa i byxan – det känns rätt bra nu, men längre fram blir det betydligt jobbigare. Sverige är förhållandevis bra på det här, men det går att göra mycket mer.

Självklart kan vi ställa krav på de tillverkare av läkemedel vi anlitar. Forskare från Göteborgs universitet åkte till Indien och tog miljöprover vid en av de fabriker vi köper antibiotika ifrån. Det visade sig att halterna av bredspektrumantibiotika, alltså sådant man använder för att bekämpa många olika bakterier samtidigt, var högre i vattnet utanför fabriken än vad de är i blodet hos en patient. Du skulle alltså kunna dricka vattnet och få läkande effekt. Det är inte konstigt om resistens uppstår då.

Det är dock inte bara Indiens ansvar, utan det är faktiskt vårt ansvar. Det är det offentliga Sveriges ansvar att ställa krav på inköpare. Precis som vi förväntar oss att konsumenter ställer krav när de är i affären och köper kött med god djurhållning är det vårt ansvar att ställa krav på att de läkemedel vi använder tillverkas på ett sjyst sätt.

Sedan måste vi också agera inom EU och Världshälsoorganisationen, WHO, för att minska användningen av antibiotika. När den spanska läkaren skriver ut antibiotika i onödan, för att lugna patienten, tar han eller hon nämligen inte ansvar för hela bilden. Visst är det viktigt med trygga patienter, men det är viktigare att vi kan operera och behandla sjukdomar i framtiden.

Det pratas mycket om att skapa incitament för att ta fram ny antibiotika. Det är bra, men det är viktigare att vi inte förbrukar de möjligheter vi faktiskt har att använda den som redan finns i dag.

Slutligen skulle jag vilja lyfta upp den omreglering av apoteksmarknaden som regeringen gjorde 2009. Den har lett till att över 300 fler apotek finns i landet, och tillgängligheten och öppettiderna har ökat. Det är bättre med öppettider även på helger och inte bara på vardagar. Det går att få tag i huvudvärkstabletter och medel för pollenallergi, som till exempel jag har, på bensinmackar och i mataffärer.

Här kommer vi dock till det som har varit uppe tidigare i debatten: Det är också viktigt att värna apoteksombuden på mindre orter. Därför har regeringen för avsikt att förlänga den ägaransvisning som Apoteket AB nu har fram till mitten av 2015. Självklart ska det gå att få tag i läkemedel även i mindre orter. Även hemma hos mig i Hult i Småland ska det gå att få tag på läkemedel hos den lokala lanthandeln, precis som nu. Under tiden fram till 2015 får vi också möjlighet att fundera på hur vi bäst säkerställer att det finns en god läkemedelsförsörjning i hela landet även efter detta.

Centerpartiet i regeringen är den största garanten för att hela Sverige ska leva och för att vi ska ha en trygg samhällsservice över hela landet. Samtidigt ska man också vara självkritisk i viss mån, och man ska vara medveten om att detta inte har fungerat helt smärtfritt. Det finns problem med 24-timmarsregeln, som vi har hört tidigare, och det finns vissa problem med kompetensförsörjning och så vidare. Man måste dock komma ihåg att så här stora reformer inte görs över en natt eller en dag. Därför är det också skönt att regeringen har gett Läkemedels- och apoteksutredningen i uppdrag att kartlägga dessa frågor och se hur vi ska lösa detta på bästa sätt för att patienter ska få sina läkemedel inom rimlig tid.

Sammanfattningsvis måste jag säga att jag är stolt över det betänkande vi nu lägger fram till riksdagen. Vi har en regering som är mycket aktiv på läkemedelsområdet och som kommer att vara det också framöver. Vi har en stolt tradition av forskning på området. Trots nedläggningar i Södertälje kommer vi på andra håll i Sverige, bland annat i Mölndal, att forska och ta fram nya läkemedel. Jag är övertygad om att Sverige även i framtiden kommer att ligga i framkant både när det gäller forskning och när det gäller en klok användning av och tillgänglighet till läkemedel.

Anf. 90 LENNART AXELSSON (S) replik:

Fru talman! Jag uppskattar den ödmjuka inställning Rickard Nordin hade i talarstolen just när det gäller att det inte bara är guld och gröna skogar med apoteksavvecklingen, som jag tänkte orda lite mer om.

Jag tycker kanske inte att det är så fruktsamt att vi håller på och kastar detta fram och tillbaka varenda gång vi möts. Vi tyckte inte att det var någon god idé att avveckla, omreglera eller sälja ut apoteken, vilket nu har gjorts. Vi tror att man hade kunnat göra det mycket bättre om man hade haft det kvar i egen regi. Nu är det dock gjort. Det finns ett antal saker vi skulle behöva styra upp för att det ska bli ännu bättre än vad det är.

Något av det Rickard Nordin nämnde är sådant som vi också slåss för. Det handlar om 24-timmarsregeln och att vi verkligen ser till att människor får den medicin de behöver ha så snabbt som möjligt. Det gäller även möjligheterna att få till ett centralt register som gör att man kanske redan på sjukhuset skulle kunna få veta var någonstans medicinen finns. Sedan är det hur skattepengarna ska användas på ett så bra sätt som möjligt. Vi är inte riktigt överens om vem som egentligen har betalat de tillskott eller den höjning av handelsmarginalen som gjordes, men det må vara. Det viktiga är att vi ser till att de skattepengar folk faktiskt betalar används så bra som möjligt.

Sedan var det landsbygdsproblematiken. Jag har bara nio sekunder talartid kvar, så jag får ta det i nästa replik. Det är dock bra om vi kan bli överens om hur vi ska hantera också den saken, så att det faktiskt finns apotek runt omkring i landet.

Anf. 91 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Det trevliga är att Sverige nu faktiskt har lämnat Nordkorea och Kuba bakom sig som de enda länder som har statliga apoteksmonopol. Det tycker i alla fall vi är bra, och vi ser också att det har ökat tillgängligheten – vi har över 300 nya apotek.

Sedan håller jag med om att vi har ett problem på vissa områden. Där är vi överens, och det får vi självklart titta vidare på. Det är ju så att dessa reformer inte direkt görs över en natt. När det gäller landsbygdens möjligheter till apotek är vi dock överens om att vi måste titta vidare på detta. Vi har fram till 2015 att jobba med detta via Läkemedels- och apoteksutredningen. Jag hoppas att de kommer fram till bra lösningar.

Jag kan inte säga att jag har ett färdigt recept på detta här och nu; då hade vi inte behövt tillsätta en utredning. Här har vi i stället en möjlighet att se framåt, ta med oss olika åsikter och perspektiv in i detta och göra något bra.

Anf. 92 LENNART AXELSSON (S) replik:

Fru talman! Det är bäst att jag börjar med det jag tänkte ta upp i min första replik. Det gäller alltså någonting SVT redovisade för ett antal månader sedan om apoteken i glesbygden, nämligen att de inte har ökat efter reformen. Så är det, totalt sett. De har dock inte minskat heller, och det är väl bra.

Sedan intervjuade man socialministern, och han säger att han inte anser att det är ett misslyckande att apoteken inte har ökat i glesbygden. Sedan säger han att det säkert kan finnas underlag för ytterligare apotek

på vissa ställen men att det inte är upp till oss att bestämma utan upp till aktörerna att avgöra. På något sätt tycker jag att det känns oroande om man lägger hela ansvaret för apoteksverksamheten på marknaden, för det är egentligen vad han säger.

Det vore alltså intressant att veta om detta synsätt är någonting Rickard Nordin och Centerpartiet delar eller om ni anser att vi här skulle kunna medverka och se till att människor faktiskt får tillgång till den medicin de behöver, oavsett var de bor.

Anf. 93 RICKARD NORDIN (C) replik:

Fru talman! Att några, företrädesvis i storstäder, har fått större tillgång till apotek medan de i glesbygden inte har fått mindre tillgång innebär inte ett problem när det gäller tillgängligheten. Det är snarare så att några fått det bättre och några inte fått det sämre.

När det gäller den grundläggande samhällsservice du talar om, Lennart Axelsson, måste vi självklart se till att det finns ett grundläggande samhällsserviceutbud även i glesbygden och på landsbygden. Det måste definitivt vara möjligt, och för min och Centerpartiets del vill vi trygga den tillgången. Där kan inte jag se att det bara ska vara upp till marknadsaktörer att se till att det finns.

Anf. 94 ANDERS ANDERSSON (KD):

Fru talman! Det vi nu diskuterar handlar om en viktig del i den samlade hälso- och sjukvården, nämligen läkemedel och läkemedelshantering.

Jag är glad över att den nationella läkemedelsstrategin, som är framtagen av regeringen i samverkan med Sveriges Kommuner och Landsting, tydliggör för oss visionen när det gäller läkemedelsfrågorna. Rätt läkemedelsanvändning till nytta för patient och samhälle är den vision som är framskriven av regeringen i samverkan med våra kommuner och landsting, och jag är övertygad om att den har ett mycket starkt folkligt stöd.

Läkemedel ger lindring. Läkemedel kan hålla sjukdomar i schack. Läkemedel kan bota sjukdomar. Det är den positiva delen, och det är den som vi ska ta till vara.

Men läkemedel kan vid fel användning vara rena giftet. Till exempel varnade engelsmannen Alexander Fleming, som upptäckte penicillinet och fick Nobelpriset 1945, redan då för att bakterierna kunde bli resistenta. Och vi har sett att de skadliga läkemedelscocktailar som framför allt äldre och multisjuka ibland har erbjudits har innehållit detta. Därför måste vi följa upp effekterna, öka kunskaperna och framför allt ge läkarna tillgång till uppgifter om tidigare förskrivningar och behandlingar. Det är det som är basen i arbetet för att få en mer effektiv och patientsäker läkemedelsanvändning. Jag vill säga att regeringen på den här punkten har varit offensivare än vad regeringar har varit under många tidigare mandatperioder, och det är en del i tryggheten.

I vår, de närmaste månaderna, sjösätts två nationella projekt, NOD och Pascal. I den nationella ordinationsdatabasen, NOD, ska all information samlas om vilka läkemedel som ordinerats patienten. Pascal är ett ordinationsverktyg som finns på webben och som är läkarens nyckel för att komma åt uppgifterna i databasen. I svensk informationsdatabas för

läkemedel hittar man till exempel varningar för farliga interaktioner som kan finnas mellan olika läkemedel.

Socialstyrelsen har konstaterat att var tionde äldre får fel mediciner-
ing, trots den positiva utveckling som Rickard Nordin redovisade i sitt
anförande. Detta faktum att alltför många får felaktig medicinering gör
att det är viktigt att i läkemedelshanteringen ta till vara nya it-system för
att därigenom få en bättre hantering och undvika feLEN.

Vid besök i Västerås på ett antal vårdcentraler för en tid sedan fick
jag en rad goda exempel på hur man har utvecklat it-hjälpmiddel till lä-
karnas hjälp för att se till att inte riskera hälsan för våra äldre.

Fru talman! Landets pensionärer ska kunna lita på att vår hälso- och
sjukvård tar till vara olika erfarenheter och olika it-lösningar för att se till
att undvika fel. Läkemedel är till för att lindra, för att hålla sjukdomar i
schack och för att bota sjukdomar. Det är utgångspunkten, och då ska vi
undvika de bekymmer som vi kan ha sett här och var i förgången tid.
Framtiden ska innebära att det blir mindre av den felaktiga läkemedels-
hanteringen med en bristande hälsa som följd. Vi ska satsa på hälsa åt
alla, inte minst landets pensionärer.

Fru talman! En annan del i det här betänkandet från socialutskottet
handlar om apoteksomregleringen, som har inneburit en tillgänglighets-
förbättring för den breda allmänheten, för landets pensionärer och patien-
ter. På ungefär 6 000 ställen har vi nu möjlighet att inköpa receptfria
läkemedel, och på många dygnet runt. Man ska inte behöva vänta på att
få köpa febernedsättande medel eller hostmedicin. Utgångspunkten har
varit att se till att patienten, den enskilde, finns i centrum. Förutom att det
finns möjlighet på 6 000 ställen att på ett smidigt sätt köpa receptfria
läkemedel har antalet apotek ökat med 300 i landet. Och precis som har
framgått av tidigare debattinlägg har det inte skett en försämring av ser-
vicen i glesbygd, utan det har skett en förbättring i stora delar av landet.
Servicen har också kunnat upprätthållas genom apoteksombud. Här finns
också besked från regeringen att detta förlängs.

Jag tror att det ibland är viktigt att hålla i minnet hur det var i går och
i förrgår. Och Barbro Westerholms inlägg var ju underbart att lyssna till.
Hon är en person som har minnet i behåll och som kan använda detta för
att också påminna om hur det var före den omreglering som vi nu har fått
genomförd.

Läkemedelsförsörjning i hela landet är en utgångspunkt för mig som
kristdemokrat och en utgångspunkt för alliansregeringen. Vi vill inte
vandra tillbaka till den tid då monopolet styrde tillgänglighet, tider och
möjligheter för patienterna.

Jag kan egentligen inte påminna mig någon reform som har granskats
och utvärderats så djupt som omregleringen av apoteksmarknaden. Jag
tror att man skulle kunna få något universitet eller någon student att göra
en analys. Är det någon reform i modern tid som det har gjorts så oerhört
mycket analyser och fördjupningar av? Jag tycker att det är bra. Vi ska
veta att läkemedel och apotek är en del i hälso- och sjukvården. Det är
därför som det är viktigt att det är en bra service till patienterna, att det är
en hög kompetens och att alla kan känna en trygghet. Det är utgångs-
punkten.

Den så kallade 24-timmarsregeln har inneburit problem, och det
gjorde den även förr. En del har glömt det, andra kan påminna sig. Under

monopolets tid klarade man att tillhandahålla ca 95 procent av läkemedlen. Tandvårds- och läkemedelsförmånsverket har gjort en översyn och konstaterar att servicegraden i dag är ungefär densamma efter omregleringen. Det ligger dessutom i apotekens intresse att hjälpa patienter och kunder att hitta ett annat apotek om man inte har varan i lager. Dessutom finns det en branschöverenskommelse.

Det är viktigt att kunderna inte ska behöva vända hem utan det läkemedel man behöver. Det är en grundprincip att patienten ska kunna känna trygghet i att kunna få sitt läkemedel på det apotek man uppsöker. Det är också bakgrunden till att vi har givit Läkemedels- och apoteksutredningen ett särskilt uppdrag som kommer att redovisas den 1 september 2012.

Vi vill att apoteksreformen just ska ha syftet att man ska kunna lindra, hålla sjukdomar i schack och bota. Det ska vara i livets tjänst, det ska vara i patienternas tjänst och det ska vara i kundens och de breda medborgarlagrens intresse. Det är därför som jag, fru talman, vill avsluta med att yrka bifall till socialutskottets förslag i betänkandet.

Anf. 95 CATHARINA BRÅKENHJELM (S):

Fru talman! Jag ska prata lite grann om en del i det här betänkandet som handlar om djurläkemedel och bristen på tillgängligheten till djurläkemedel. Nu har vi hört alla allianspartiernas företrädare slå sig för bröstet och tala om att tillgänglighet är lika med antalet apotek, inte vad som finns där. Och jag kan försäkra Anders Andersson att jag kommer ihåg både det som var i går och det som var i förrgår, och när det gäller djurläkemedel var det betydligt bättre.

Det finns ett stort antal sällskapsdjur i Sverige. Exempelvis finns det över 2 miljoner registrerade rashundar och nästan lika många blandraser.

I dag används hundarna alltmer av oss människor, kanske på ett lite annorlunda sätt än förr. Ett exempel på det är vårdhundarna, som vi fick höra lite om i utskottet för ett litet tag sedan.

Modern forskning fastlägger den stora nyttan som husdjuren gör, inte minst förebyggande för folkhälsan, och betydelsen i vården ökar ständigt. Husdjuren utgör i dag också en del av familjen, och skötseln och omvårdnaden är oftast mycket god. Man bryr sig om sina husdjur.

Den veterinärmedicinska kompetensen ökar, och många husdjur behandlas av veterinär när de blivit sjuka och ordinerar därefter läkemedel för djur.

Så långt är allt bra, men efter apoteksavregleringen har tillgängligheten på djurläkemedel försämrats kraftigt.

Detta är något som djurägare upplever och har reagerat på då det är mycket svårt att få tag i läkemedel till sitt djur i rimlig tid.

Veterinärförbundet har fått in många klagomål från professionen och delar uppfattningen att det har blivit en kraftig försämring.

Starkt kritiskt är också Zoobranschens Riksförbund, framför allt i den delen av utredningsuppdraget som lyder ”att analysera om det bör vara möjligt att sälja vissa receptfria läkemedel för djur på andra försäljningsställen än apotek”. Man undrar varför apoteksavregleringen inte inkluderar människor med sällskapsdjur?

Den pågående läkemedels- och apoteksutredningen har fått uppdraget att föreslå hur tillgängligheten kan bli bättre när det gäller läkemedel för djur. Man menar gissningsvis lika bra som det var innan apoteken såldes ut.

Påpekas bör att huvuduppdraget inte är detta utan att man ska se över om det är möjligt att driva särskilda apotek för djurläkemedel. Det må så vara, men det löser inte problemet med tillgängligheten.

Djurläkemedel utgör en pytteliten del av den totala omsättningen, så underlaget för apotek enbart för djurläkemedel måste vara litet. Möjligtvis kan det bära sig vid de stora djursjukhusen eller i de allra största städerna.

Den viktigaste frågan att utreda måste vara i vilken utsträckning djurläkemedel ska finnas på vanliga apotek – som vi har fått några stycken fler av, åtminstone i de stora köpcentrumen. Men den frågan är dess värre sekundär i utredningsuppdraget.

Apotek enbart för djurläkemedel kommer aldrig att kunna vara så många till antalet att tillgängligheten blir god.

Vi anser att huvuduppdraget borde ha fokuserat på tillgängligheten och inte på att starta nya apotek och företag enbart för djurläkemedel.

Utredningen ska redovisas i höst, men den del som rör djurläkemedel är lågprioriterad och framskjuten ända till våren 2013.

Vi befarar dock att ärendet inte heller denna gång kommer att föras framåt. Därför har vi ett särskilt yttrande, och vi kommer att följa frågan och förväntar oss att den utlovade tillgängligheten snart blir verklighet.

Jag yrkar bifall till reservationerna 3 och 7.

Anf. 96 BARBRO WESTERHOLM (FP) replik:

Fru talman! Vi i Alliansen vill lösa problematiken också för djuren. Det är inte oproblematiskt eftersom djur är olika varandra både inom samma ras och mellan raser. Läkemedel till ko som ska blandas i foder tar plats medan läkemedel till katt inte tar plats. Man måste alltså organisera detta på ett så bra sätt som möjligt för både apoteken och djurägarna.

Jag kan försäkra att vi vill lösa denna fråga lika mycket som ni, men den är inte så enkel.

Anf. 97 CATHARINA BRÅKENHJELM (S) replik:

Fru talman! Jag talade inte om kor och jordbruksdjur i mitt anförande utan om husdjur och exemplifierade med hundar och katter.

Utredningsuppdraget är luddigt, och man har inte prioriterat denna fråga. Om det vore som Barbro Westerholm säger att man vill lösa frågan skulle utredningsuppdraget ha sett helt annorlunda ut. Man skulle ha kortat av tiden och lagt slutdatum samtidigt som de andra viktiga frågorna, alltså nu i höst, och inte skjutit på det ytterligare.

Det har blivit en klar försämring. De stora organisationerna har reagerat och klagat, och ändå är det så lågprioriterat.

Det handlar alltså inte om kor, Barbro Westerholm.

Anf. 98 BARBRO WESTERHOLM (FP) replik:

Fru talman! Jag tog med hela bredden för att vi ska lösa hela allt. Det finns en fara i att göra utredningsdirektiv för detaljerade, för då kan

man missa en del poängar. Därför har de den utformning de har. Vi återkommer.

Prot. 2011/12:99
18 april

Anf. 99 CATHARINA BRÅKENHIELM (S) replik:

Fru talman! Det är bra att Barbro Westerholm säger att man vill lösa hela alltet.

Vår önskan är ganska anspråkslös, nämligen att det ska vara lika bra som det var innan man sålde ut apoteken. Då kunde man gå till sitt apotek och hämta ut sitt djurläkemedel när man varit hos veterinären. Så är det inte i dag. Det är vår enda önskan, och vi kommer att bevaka detta.

Anf. 100 FINN BENGTSSON (M):

Fru talman! För 30 år sedan hade vi en icke-reglerad, icke-monopolistisk apoteksmarknad. Det var av beredskapsskäl efter världskrigen som man valde att monopolisera apoteksmarknaden, ett skäl som knappast är giltigt i dag.

Det är därför tråkigt att höra den bakåtsträvande oppositionen tala sig varm för att återgå till det läge som fanns i beredskapstider med en utveckling som gav oss färre och färre apotek.

Att vi i dag har vänt den trenden och har mer än 300 nya apotek i Sverige kan knappast vara en utveckling som vi vill vrida tillbaka – än mindre det faktum att öppettiderna har blivit längre. Faktum är att det behövs en ökad apotekstäthet i vårt land, för vi har legat allra lägst i Europa.

Fru talman! Det var inte därför jag gick upp i talarstolen utan för att konstatera något som är mycket glädjande från alliansregeringens håll, nämligen den nationella läkemedelsstrategin. I oppositionen är man andefattig när det gäller apoteksmonopoliseringstankarna. Vi har dock enligt min uppfattning, som är ganska lik den Barbro Westerholm har efter ett långt yrkesliv i apoteks- och läkemedelsvärlden, aldrig sett en sådan fantastisk övergång från fokus på distribution av läkemedel till ordination av läkemedel. Kvalitetsökningen på området hur man optimalt använder läkemedel är politiskt unik och har saknats tidigare. Det var en vit fläck under den socialdemokratiska tiden att titta djupare politiskt på detta.

De motioner i betänkandet som rör detta område kan avstyrkas eftersom de i princip är besvarade. Det gäller dock ej den motion som vi har skrivit. Det är tråkigt eftersom den anger en förstärkning och förbättring av den redan anlagda nationella läkemedelsstrategin. Även om motionen avstyrks av utskottet är min förhoppning att de som implementerar den nationella läkemedelsstrategin ändå läser igenom den, för den innehåller många konkreta förslag till ytterligare förbättringar i närtid. Man kan också tänka sig ett tilläggsdirektiv till en del av de utredare som jobbar vidare för att förbättra läkemedelskvalitetsarbetet i Sverige.

Jag ska peka på en viktig komponent i motionen som förtjänar att diskuteras och tas till protokollet. Det handlar om generikautbyte. Sedan 2002 har vi en lag som reglerar utbytet av så kallade likvärdiga läkemedel när patenttiden har löpt ut på ett speciellt läkemedel. De kallas då generika. Det innebär att apoteket tillhandahåller fullt ut inom läkemedelsförmånen endast den för tillfället billigaste läkemedelsprodukten av

Läkemedelsfrågor

just en likvärdig, men dock inte likadan, produkt när det finns konkurrerande produkter.

Inom alla stora folksjukdomar har man ett antal sådana här produkter, kanske upp till ett tiotal i värsta fall, och de ska priskonkurrera per öre tablett varje månad. Man får då förslag hela tiden att inom folksjukdomarna framför allt, där det finns många så kallade generika, byta från en distributör till en annan.

Viktigt att notera är att förpackningar och tabletter ser olika ut. En patient som kroniskt behandlas brukar få en förskrivning över tre månaders tid och kommer sedan för att få en ny omgång mediciner. Risken är då med många generika att man har pressat priset något öre, och så får man en helt ny tablettförpackning. Det kan framför allt förvirra äldre individer som har många sådana här läkemedel och kan innebära att man antingen tar för mycket läkemedel för att man tror att det är två stycken olika eller inte tar något alls för att man blir rädd och osäker på vad man ska ta.

Detta leder till ett övergripande problem inom sjukvården, nämligen risken för antingen bristande effekt eller ökade biverkningsproblem.

Det är något som man inte har tagit hänsyn till i generikautbytet eftersom man vill pressa ned priset per tablett och på så sätt spara ett antal miljoner till statskassan. Det är säkert välkommet att tänka så, men det är synd om det visar sig att man riskerar något ur patientsäkerhetssynpunkt och ur effektivitetssynpunkt och därmed får miljardutgifter för sämre sjukvårdsbehandling. Detta har inte varit analyserat.

En medicinsk konsekvens av generikautbyte som inte har studerats är den potentiella kliniska skillnaden mellan ständiga byten vid långtidsbehandling. Man har ett godtyckligt regelverk för hur kopiorna ska anses likvärdiga. I det som är myndighetsregleringens kontroll av likvärdighet sägs det att kopian ska innehålla minst 80 procent och inte mer än 120 procent av originalläkemedlets mängd. Detta godtycke i oprecis mängd av vanligen potenta läkemedel kan i ett extremfall innebära att patienten vid en expediering får en dos som vid nästa expediering, när man får en annan förpackning, är 40 procent högre, eller till och med 40 procent lägre.

Detta är ett regelverk för godkännande av lika läkemedel som inte är försvarbart. Jag föreslår att man tittar djupare på detta i den nu framlagda läkemedelsstrategin.

Om den som är satt att implementera läkemedelsstrategin läser denna punkt och mer konkret anger hur man kan gå till väga för att göra ett bättre regelverk för att få fram likadana och inte bara likvärdiga produkter, eller om man ger utredningen ett ytterligare tilläggsdirektiv kan regeringen överväga.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 17 §.)

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2011/12:SoU17
Genomförande av ändringsdirektivet 2010/84/EU avseende säkerhetsövervakning av läkemedel (prop. 2011/12:74).

Förste vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 17 §.)

15 § Hälso- och sjukvårdsfrågor samt tandvårdsfrågor

Hälso- och sjukvårdsfrågor samt tandvårdsfrågor

Föredrogs
socialutskottets betänkande 2011/12:SoU14
Hälso- och sjukvårdsfrågor samt tandvårdsfrågor.

Anf. 101 ANN ARLEKLO (S):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationerna 1, 5 och 7.

En väl fungerande hälso- och sjukvård kan vara skillnaden mellan liv och död för en människa. När en svårt sjuk kan botas och återvända till ett aktivt liv eller när ett för tidigt fött barn kan räddas är det för den enskilde, familjen och de närstående det absolut viktigaste och mest betydelsefulla som hänt i livet. Inget är mer avgörande för livskvalitet.

Det som dagligen utförs i svensk hälso- och sjukvård kan upplevas som ett mirakel för den enskilde men är ett resultat av professionellt och hårt arbete av engagerade medarbetare. Det är också ett resultat av gemensamma investeringar under lång tid i en strävan att erbjuda alla, inte bara några, den allra bästa hälso- och sjukvården.

Detta har drivit på utvecklingen och bidragit till att svensk hälso- och sjukvård i internationella jämförelser rankas mycket högt när det gäller medicinsk kvalitet. Ska svensk hälso- och sjukvård kunna behålla den toppositionen måste den ha tillgång till den allra senaste kunskapen, professionella medarbetare, de mest avancerade behandlingsmetoderna samt teknik och läkemedel för att kunna bota, lindra och förebygga sjukdomar och ohälsa. Målet måste vara att ständigt flytta fram positionerna genom investeringar i forskning och utveckling så att fler med dödliga sjukdomar kan räddas till livet, att kroniska sjukdomar kan behandlas så att människor kan leva ett gott och självständigt liv och att behandlingsbara sjukdomar kan förebyggas och botas.

Fru talman! Forskning och utveckling måste vara en central och integrerad del i svensk hälso- och sjukvård så att ny kunskap snabbt når ut och används i vården och kommer patienterna till del. För att svensk hälso- och sjukvård ska kunna behålla sin tätposition krävs en uthållig offentlig satsning på investeringar i hälso- och sjukvård. Detta måste gå före kortsiktiga skattesänkningar.

Investeringar i sjukvård är en investering för ett bättre samhälle för oss alla. Den som blir sjuk ska veta att han eller hon får hjälp av personal som har den absolut bästa utbildningen och tillräckligt med tid och som

arbetar med de mest moderna metoderna och den senaste medicinska tekniken.

Det finns i dag alltför stora skillnader i den vård som erbjuds. En del skillnader är ofrånkomliga och har till exempel att göra med Sveriges geografi och med avstånd. Men det finns i dag skillnader som är omotiverade och påverkbara. För att säkerställa att alla offentligt finansierade vårdgivare erbjuder vård av hög kvalitet föreslår vi att ett system med nationell kvalitetscertifiering införs. Den nationella certifieringen ska gälla alla offentligt finansierade vårdgivare, offentliga såväl som privata. För att få certifiering ska vårdgivaren visa att vården är av hög kvalitet, är evidensbaserad, håller god tillgänglighet och uppfyller krav på patientsäkerhet med mera. Certifieringen innebär att alla vårdgivare måste följa nationella riktlinjer och ingå i samma nationella system för kvalitetsregister och öppna jämförelser. Den som besöker den allmänna sjukvården ska vara tryggt förvissad om att behandlingsmetoderna säkert vilar på vetenskap och beprövad erfarenhet. Att tillförsäkra detta borde vara en självklar del av de nationella riktlinjerna.

Vi anser vidare att regeringen bör ta fram ett förslag till förtydligande av hälso- och sjukvårdslagen om att ersättningssystemen i vården ska utformas så att de utifrån ett jämlikhetsperspektiv premierar hälsofrämjande och sjukdomsförebyggande insatser.

Fru talman! I dag vittnar många människor om problem med att komma i kontakt med vården. När man väl får vård är man oftast nöjd med kvaliteten, men virrvarret mellan olika instanser i sjukvården, väntan på remiss, nya läkarbesök och överlämnandet mellan olika vårdnivåer tar tid och skapar frustration.

Vårdgarantin är viktig, men vårdgarantin har ett stuprörstänkande och det som händer däremellan räknas inte. Vi föreslår därför att det införs ett system med patientkontrakt som omfattar alla delar i hälso- och sjukvården: besök, undersökningar, röntgen och remisser.

I kontraktet ska det finnas en tidsplan för remisser och eventuella behandlingar, och det ska klart framgå vem som ska utföra behandlingarna. När vården och patienten har kommit överens om vad som ska göras och när, ska kontraktet fungera som en vårdgaranti som säkerställer att patientens sammanlagda tid för undersökning och behandling blir kort.

Ett sådant kontrakt skulle enligt vår mening modernisera sjukvården, strukturera kvalitetsarbetet och höja kvaliteten i vården. Regeringen bör återkomma till riksdagen med ett förslag om detta.

Fru talman! En angelägen fråga för oss gäller arbetet med patientsäkerhet. Alla patienter ska kunna veta att de får en säker vård av god kvalitet oavsett var i landet de bor eller vilken sjukdom de söker för. Säker vård av hög kvalitet anser vi vara grundläggande för den svenska vården. Vi anser att statens insatser för att säkerställa kvalitet och säkerhet i alltför hög grad har varit fokuserad på tillsyn när något händer.

Hälso- och sjukvården måste enligt vår mening hela tiden dels arbeta systematiskt med patientsäkerhet, dels lära av sina misstag för att förbättra och utveckla kvaliteten och bekämpa ojämlikheter i vården.

För att all personal ska känna sig trygg med att rapportera in avvikelser är det viktigt att misstag och tillbud används i lärande och förebyggande syfte, inte för att peka ut syndabockar även om felbehandlingar

självlklart alltid ska utredas och leda till konsekvenser för den som brister i ansvar.

Fru talman! Det bör genomföras regelbundna vårdskadeundersökningar inom hälso- och sjukvården, och dessa ska åtföljas av särskilda åtgärdsprogram. Arbetet kräver naturligtvis flera insatser och bygger på att det bedrivs ett aktivt arbete över hela landet och i alla delar av vården. Det arbete som bedrivs i dag med nationella riktlinjer och öppna jämförelser är ett bra första steg.

Den nya patientsäkerhetslagen är ett steg i riktning mot att titta på system och styrning snarare än att fokusera på enskilda människors misstag. Den nya lagen infördes emellertid på ett alltför snabbt och ogenomtänkt sätt.

Socialstyrelsen, som tog över merparten av Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnds uppgifter, fick inte tillräckliga resurser för att sköta den viktiga klagomålshanteringen. Detta har gjort att tusentals ärenden ligger på hög och ännu inte har behandlats.

Vi anser att det är av största vikt att Socialstyrelsen ges möjligheter att hantera klagomålshanteringen och att regeringen noga följer denna fråga och vid behov vidtar ytterligare åtgärder.

Samhället måste kunna erbjuda tydliga kommunikationsvägar för patienter som har blivit felbehandlade eller skadade i vården.

Dessa patienter måste kunna känna trygghet i att veta att deras fall verkligen prövas. Det handlar om förtroende för hela sjukvårdssystemet.

Fru talman! Jag vill också ta upp en annan fråga, nämligen missbruksproblematiken. Där har vi ett särskilt yttrande. Missbruksutredningen, som presenterades våren 2011, visar på flera utmaningar för den svenska missbrukarvården, inte minst på alkoholområdet.

300 000 personer bedöms befinna sig i missbruk, men av dem är det ytterst få – en av fem – som får behandling.

Utredningen framhåller dels den höga tröskel som hindrar många att söka sig till den kommunala socialtjänsten, dels bristen på kompetens för att diagnostisera och behandla alkoholberoende. Det saknas specialistutbildad personal i den utsträckning som skulle vara nödvändig, och det råder brist på flera utredande och behandlande specialiteter inom missbrukarvården.

Detta gäller läkare, psykoterapeuter, psykologer och socionomer. Även andra yrkesgrupper behöver kompetensförstärkning för att svara mot behandlingsbehoven.

Vi anser att det är viktigt att snabbt bidra till att fylla de luckor som finns i utbildningen av personal som ska hantera missbruksproblematik.

Det tunga alkohol- och narkotikamissbruket har ökat med 20 procent på tio år.

Inom primärvården har man på många ställen infört särskilda resurser för att minska tobaksbruket. Vi anser att man måste tänka i liknande banor när det gäller den stora grupp som brottas med riskbruk av alkohol.

Med rätt utbildningsinsatser skulle primärvården kunna erbjuda stöd där man klarar av att bemöta frågor om alkohol på samma sätt som patienter ofta får stöd i frågor om kost, rökning och motion.

Utbildningarna för sjukvårdspersonal som rör grundutbildning av sjuksköterskor, socionomer, psykologer och läkare bör därför stimuleras

Prot. 2011/12:99
18 april

*Hälso- och sjukvårds-
frågor samt
tandvårdsfrågor*

till att utöka och fördjupa inslagen om missbruk och beroende i utbildningsprogrammets obligatoriska delar.

Fru talman! Avslutningsvis: Avgörande för hälso- och sjukvårdspolitiken nu är att regering och riksdag bedriver en uthållig politik där hälso- och sjukvården prioriteras i ett 10–15-årsperspektiv i stället för att man satsar på kortsiktiga skattesänkningar. Sjukvården byggs upp under mycket lång tid. Det tar tio år att slututbilda en läkare. Det tar år att bygga upp en sjukhusverksamhet.

Anf. 102 AGNETA LUTTROPP (MP):

Fru talman! En bra hälso- och sjukvård ska finnas oavsett var i landet man bor, om man är man eller kvinna eller vilken utbildning eller status man har. Så är det dess värre inte. Sjukvården är inte så jämlik som den borde vara. Det gäller att bo på rätt ställe, ha rätt utbildning och helst vara man om man blir sjuk.

En hel del av skillnaderna är berättigade. Men frågan är om alla skillnader beror på att vi bor i ett avlångt land.

Ett exempel på ojämlig vård är var kostnaderna för barnsjukvård ska ligga. Det ser också, som så mycket annat, olika ut i landet. Akutsjukvården kan kosta i en del landsting, medan den är gratis i andra. I en del landsting kostar det att gå till vårdcentral och jourläkare, vilket kan vara gratis i andra. Det är landstingets ekonomi, inte barnets behov, som avgör om det ska tas ut en avgift eller ej.

Miljöpartiet vill ha en samlad bild över hur det ser ut i de olika landstingen när det gäller barn och deras behov av sjukvård. Vi ser det som en fördel, naturligtvis framför allt för barnen, men också för landstingen, att veta hur det ser ut i de olika landstingen. Därför föreslår Miljöpartiet att Socialstyrelsen, eller annan lämplig aktör, får i uppdrag att se över hur avgiftssystemen inom sjukvård för barn skiftar mellan landstingen. En del av skillnaderna är befogade, men frågan är om alla skillnader är befogade med tanke på barnets bästa.

Fru talman! Ett annat område som Miljöpartiet har tagit upp gäller medicinsk abort. I abortlagen från 1974 står det: Endast den som är behörig att utöva läkaryrket får utföra abort eller avbryta havandeskap.

Denna lag är från den tid då abort alltid innebar ett kirurgiskt ingrepp. Så är det inte i dag. Det finns medicinsk abort som gäller före graviditetsvecka nio. Medicinsk abort innebär helt enkelt att kvinnan tar ett piller.

Frågan om att ändra i abortlagen har varit uppe tidigare, senast 2010. Anledningen till att det då blev avslag var att Socialstyrelsen gjorde bedömningen att detta redan i vissa fall är möjligt inom ramen för gällande författningar, naturligtvis förutsatt att det inte sker på bekostnad av patientsäkerheten. Det låter bra. Problemet är löst.

Men utskottet kommenterar inte det faktum att den gammalmodiga lagstiftningen kvarstår. Den är inte ändrad. Där står det att endast den som är behörig att utöva läkaryrket får utföra abort. Det står alltså att det bara är en viss yrkeskår som har ansvaret för detta. Därför måste vi göra någonting.

Specialutbildade barnmorskor har till exempel rätt att förskriva p-piller. Det är också barnmorskor som man ofta har mest kontakt med när man ska göra en medicinsk abort.

Miljöpartiet anser att dessa specialutbildade barnmorskor också ska kunna ta ansvar för hela vårdprocessen när det gäller medicinska aborter, men naturligtvis inte när det gäller kirurgiska ingrepp. Vi menar att abortlagen behöver ändras så att denna möjlighet ges.

Jag står naturligtvis bakom Miljöpartiets reservationer, men för tidsvinnande yrkar jag bifall bara till reservation 15.

Anf. 103 JULIA KRONLID (SD):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till Sverigedemokraternas samtliga reservationer i detta betänkande – 3, 8, 10, 14 och 16.

Jag kommer i huvudsak att tala om våra tre motioner som rör abortfrågan, medan min kollega Per Ramhorn senare kommer att tala lite grann om några av våra andra motioner.

Fru talman! År 2009 genomfördes 37 524 aborter i Sverige. År 2010 hade antalet aborter ökat till 37 693. Däremot hade tonårsaborterna minskat något, vilket är positivt. Jämfört med våra nordiska grannländer har dock Sverige det i särklass största antalet aborter varje år. En abort behöver ses som en sista nödlösning, och det är oroande om abort alltmer ses som ett alternativ till preventivmedel.

Sverigedemokraterna menar att det i bedömningen av Sveriges abortlag måste finnas med en större respekt för människolivets okränkbara värde och en medvetenhet kring etiska dilemman, såsom också lyftes fram i en utredning om det ofödda barnet för ett antal år sedan. Där framhålls att kvinnan och fostret är två skyddsvärda individer, att den ena partens intressen ibland måste gå före den andras och att fostrets intressen bör väga tyngre allt eftersom fosterutvecklingen och graviditeten fortskrider.

Fru talman! I dagens abortlagstiftning kan kvinnan göra abort oavsett anledning upp till vecka 18. Därmed finns det ingen avvägning mellan fostrets och kvinnans intressen före detta tidsintervall. Sverige är det enda land i Europa som tillämpar fri abort upp till vecka 18. De flesta länder i Europa tillåter fri abort upp till vecka 12. Därefter måste det finnas ett särskilt tillstånd för abort. Vi anser graviditetsvecka 12 vara en rimlig gräns för fri abort som också Sverige borde anpassa sig efter.

Ju tidigare en abort görs, desto mindre kännbar har graviditeten blivit för kvinnan, och själva aborten blir också mindre påfrestande för kvinnan. För att få göra abort efter vecka 18 krävs det i Sverige synnerliga skäl och en prövning i Socialstyrelsens rättsliga råds abortnämnd. Enligt vår mening bör denna prövning ske redan efter vecka 12. På detta sätt skulle det finnas ett större rättsligt skydd för fostret, eftersom det då sker en prövning med en övervägning mellan kvinnans och fostrets intressen.

Fru talman! Någon övre gräns för abort finns i dag inte med i Sveriges abortlagstiftning. Däremot finns det ett livsduglighetskriterium gällande fostret. Lagen säger att abort endast får utföras om man anser att fostret inte kan överleva utanför livmodern. Gränsen för livsduglighet har i dag definierats till att gå vid 22 veckor och 0 dagar. Synnerliga skäl för abort i detta tidsintervall kan vara fosterskada, kromosomavvikelse, psykosociala skäl samt somatisk och psykisk sjukdom. Sociala skäl kan vara missbruk och kriminalitet, men också arbetslöshet, brist på bostad eller pågående utbildning, enligt uppgifter från riksdagens utredningstjänst.

Att det tillämpas en övre gräns vid vecka 22 har sin grund i att det ska finnas en betryggande säkerhetsmarginal till livsdugliga foster. Praxis för sen abort har tidigare sänkts från vecka 24 till vecka 22 för att den medicinska utvecklingen gått framåt. Nu har den medicinska utvecklingen gått framåt än mer, och barn kan räddas i vecka 21, vilket är fantastiskt. Det finns ett exempel i Sverige med en pojke som 2007 föddes på Akademiska sjukhuset när han var 21 veckor och sex dagar gammal och överlevde. Det finns också fall i Tyskland och USA där barn kunnat räddas så tidigt som i vecka 21.

Nu är sådana fall ovanliga, men en stor svensk studie som letts av professor Karel Maršál och presenterats i ett pressmeddelande från Lunds universitet visade att bland de extremt för tidigt födda i Sverige som vårdades på en neonatal intensivvårdsavdelning överlevde så många som 26 procent av barnen som förlösts vecka 22. Det är också viktigt att komma ihåg att ultraljudsdateringen av en graviditet kan ha en felmarginal på plus minus två veckor. Det betyder att ett foster som är daterat att vara 21 veckor gammalt i praktiken skulle kunna vara 23 veckor gammalt och därmed livsdugligt i fall där det inte föreligger allvarliga fosterskador. Därför är praxis med att tillåta aborter upp till vecka 22 inte längre hållbart utifrån att ha en betryggande säkerhetsmarginal till livsdugliga foster.

Fru talman! Förra året genomfördes 410 aborter mellan vecka 18 och 22, enligt statistik från Socialstyrelsen. 93 av dessa aborter skedde mellan vecka 21 och 22. Av dessa 93 aborter gjordes 41 av sociala skäl, enligt uppgifter från riksdagens utredningstjänst, och man får anta att dessa foster var fullt friska. Under samma tidpunkt genomfördes 51 aborter med fosterskada som skäl, där till exempel Downs syndrom kan vara ett skäl men inte alls behöver ha någon betydelse för fostrets livsduglighet. Det finns nämligen inga kriterier för graden av allvar i fosterskador, utan det som avgör är föräldrarnas upplevelse av att kunna ta hand om barnet.

Detta innebär i princip att vi med dagens abortpraxis riskerar att utföra aborter på fullt livsdugliga foster, vilket direkt står i strid med Sveriges abortlagstiftning, som är tydlig med att inga aborter får göras på foster som antas vara livsdugliga. Detta tycker vi i Sverigedemokraterna naturligtvis är fullständigt oacceptabelt. Livsduglighetskriteriet finns för att gränsen ska anpassas efter verkligheten, men dagens praxis har inte anpassats efter den medicinska utvecklingen vad gäller att rädda livet på för tidigt födda barn.

Fru talman! Sverigedemokraterna vill se en praxis där det alltid finns två veckors marginal från det tidigast överlevande födda barnet till den senast godkända tidpunkten för abort. Detta skulle i dag innebära en praxis där inga aborter görs efter den 19:e graviditetsveckan annat än om fostret är så allvarligt skadat att det bedöms inte kunna överleva utanför livmodern. Om graviditeten behöver avbrytas efter vecka 19 på grund av att mammans liv eller hälsa hotas ska man i möjligaste mån rädda livet på både barn och moder, enligt samma riktlinjer för livsuppehållande behandling som gäller vid en spontan förlossning vid samma tidpunkt. Det är också de rutiner som gäller i dag efter vecka 22.

I detta sammanhang vill jag också framföra att det är otroligt viktigt att vi har nationella riktlinjer vad gäller livsuppehållande behandling till

extremt för tidigt födda barn, såsom vi också framför i vår motion om detta. Det är fullständigt orimligt att man i det ena landstinget försöker rädda livet på ett för tidigt fött barn som man i ett annat landsting inte skulle försöka rädda även om det skulle ha samma ålder och storlek. Föräldrar ska inte behöva känna att om de hade bott i ett annat landsting kanske deras lilla barn hade kunnat räddas till livet.

Fru talman! Utifrån de rapporter som kommer från barnmorskor i svenska medier om foster som lever efter abort menar vi att det också finns starka skäl att förändra praxis vid sena aborter. Den 18 maj uttalade en sjuksköterska i Dagens Medicin: ”Det känns fruktansvärt att låta fullt friska foster ligga och dö framför våra ögon, men vi kan ingenting göra. Eller rättare sagt: vi får inte göra någonting. I så fall bryter vi mot lagen.”

Efter en rundringning av tidningen Dagen publicerades den 25 maj förra året en artikel som sade att man på nästan hälften av Sveriges sjukhus upplevt att aborterade foster visat livstecken. En barnmorska berättar i artikeln att fostren ofta lever bara någon minut, men att de haft fall där de levtt längre än så, och att det aborterade fostret en gång levde upp till en timme. På något sjukhus läggs fostret i ett bäcken med locket på, några håller det i famnen tills det går bort och andra lägger det ute i sköljrummet där det lämnas ensamt att dö.

Att foster lämnas att dö på detta vis i Sverige anser vi är fullständigt orimligt, och det är djupt omänskligt att kvinnan, fostret och vårdpersonalen ska utsättas för detta obehag. Såsom locket läggs på de foster som föds levande för att vi ska slippa se det hemska kan vi inte lägga ett lock av tabu på dessa etiskt och känslomässigt svåra frågor, utan vi måste kunna föra upp dem i ljuset och diskutera dem.

Fru talman! Det finns många aspekter i hur man ska hantera foster som lever efter abort, men ett steg i rätt riktning anser vi vara att ändra praxis för sena aborter, så att livsdugliga foster inte kan aborteras, samt att göra en översyn av de synnerliga skäl som ligger till grund för aborten. Om till exempel arbetslöshet, brist på bostad eller pågående utbildning är orsak till att kvinnan upplever en sådan yttre press att abort ses som enda lösningen, i värsta fall mot hennes egen vilja, måste det vara rimligt att man i större grad väger in om föräldrarna tillsammans med berörda myndigheter kan lösa situationen på ett mer önskvärt sätt, både för kvinnan och för fostret.

Fru talman! I detta sammanhang kommer vi också in på vikten av förebyggande arbete. En abort innebär en påfrestning för kvinnan både fysiskt och psykiskt. Det är givetvis olika för olika kvinnor beroende på många olika faktorer. Det finns dock ett flertal forskningsrapporter som tyder på att många kvinnor kan må dåligt i flera år efter en abort. I en studie av Anne Nordal Broen från 2006 framkom att kvinnor som gjort abort upplevde psykologiska bekymmer även år efter ingreppet. Därför är det av stor vikt att så få kvinnor som möjligt ska behöva genomgå en abort. Att många kvinnor av yttre omständigheter som ekonomisk situation och påtryckningar från omgivningen känner sig pressade att genomgå en abort och efteråt mår dåligt är något vi tycker lyfts fram alldeles för lite.

För att kunna förebygga antalet aborter måste vi först ta reda på de bakomliggande orsakerna till abort och oönskade graviditeter genom en omfattande utredning. Denna typ av undersökning måste givetvis bygga

på frivillighet och garantera full konfidentialitet för de deltagande. En av de viktigaste målsättningarna i det förebyggande arbetet måste vara att så få som möjligt blir oönskat gravida och att ingen kvinna ska behöva genomgå en abort mot sin vilja. En undersökning av denna typ har givetvis ingen större verkan om inte regeringen samtidigt utifrån det underlag som framkommer upprättar en handlingsplan för att minska antalet aborter. Detta vill vi att riksdagen ska ge regeringen till känna.

Jag yrkar bifall till våra reservationer 3, 8, 10, 14 och 16.

Anf. 104 EVA OLOFSSON (V):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till reservation 4 om inriktning på sjukvården, reservation 7 om patientsäkerhet och reservation 13 om att sprida kunskaperna om tortyr- och traumaskador inom sjukvård och socialtjänst.

I går när jag lyssnade på radio på morgonen hörde jag hur personalen på Gröndals psykosenhets kämpade och bad om att slippa bli utsatta för privatisering och upphandling. Detta är en väl fungerande enhet där man under många år har byggt upp förtroendefulla relationer och ett bra stöd till en grupp mycket sköra människor. Den ansvariga läkaren beskrev det som att detta nu riskeras att slå sönder och att det kommer att ta flera år att på nytt bygga upp lika förtroendefulla och goda relationer till dessa patienter.

Nyligen genomfördes världens största upphandling av akutsjukvård. Riskkapitalbolaget Capio fortsätter att driva Sankt Görans sjukhus i Stockholm. Det kanske inte var så konstigt; Capio hade redan drivit det och det var svårt för det andra riskkapitalbolaget, Aleris, att slå Capio som hade god kännedom om det sjukhus man lade anbud på. Avtalet är värt 15 miljarder. Sankt Görans sjukhus ska bedriva bättre vård med 120 miljoner kronor mindre om året. Sjukhuset får även möjlighet att ta emot privatfinansierade patienter, vilket öppnar för gräddfiler inom sjukvården. Vänsterpartiet var det enda parti som ville att Sankt Görans skulle återgå till landstinget.

Nyligen kunde vi ta del av hur det har gått med den landstingsdrivna vårdcentralen Serafen. År 2007 såldes Serafen till de egna läkarna – övrig personal fick inte vara med – för en kostnad av 694 500 kronor. Nu har Serafen enligt säker källa sålts vidare för runt 20 miljoner kronor till Capio, som är ett känt riskkapitalbolag.

Detta är tre aktuella bilder av hälso- och sjukvården i dagens borgerliga Sverige. För 20 år sedan tror jag att många människor skulle ha tänkt: Detta händer inte i Sverige, men kanske i USA eller i något annat land långt bortifrån oss! Men det händer i dagens borgerligt styrda Sverige, och det händer i det borgerligt styrda Stockholm.

Allt större delar av sjukvården tas över av stora riskkapitalbolag som i sjukvården ser en växande lönsam marknad. Det är en utveckling som öppnar för minskad insyn och demokratisk styrning och för vård utifrån efterfrågan i stället för behov, det vill säga en vård där ojämlikheten ökar. I förlängningen skapar vi en marknad och ett utrymme för privata sjukförsäkringar, det vill säga att de med pengar går före i kön. Det är en utveckling som vi i Vänsterpartiet säger klart och tydligt nej till. Vi säger också nej till gräddfiler i sjukvården för patienter med privata sjukförsäkringar.

Vi tycker inte att riskkapitalister har i hälso- och sjukvården att göra över huvud taget. Privata vinstintressen snedvrider sjukvården och ökar ojämlikheten. Vi vill utveckla den landstingsdrivna hälso- och sjukvården. Men vi välkomnar också idéburna icke vinstdrivna verksamheter som vi tycker kan vara med och som också är med i dag och utvecklar sjukvården på ett bra sätt.

Vi anser att det snarast bör tas fram förslag för att skattemedel ska stanna inom hälso- och sjukvården och förslag på vilka icke vinstdrivna driftsformer som passar just i hälso- och sjukvård.

Fru talman! Vi föreslår också en rad satsningar för en bättre hälso- och sjukvård. Som en följd av vårdvalet är den erfarenhet som vi har gjort och sett när vi har varit ute i olika landsting, också där vi ansvarar för sjukvården, att det förebyggande hälsovårdsarbetet har tagit stryk. Man berättar för oss att man inte har lika mycket tid eftersom det inte finns lika mycket resurser. Man har inte resurser för att samarbeta med skola, socialtjänst och andra organisationer och viktiga instanser i sitt område.

Ett tvärprofessionellt förebyggande samarbete med andra gynnar inte minst de människor som har störst ohälsa och som inte själva söker sig till hälso- och sjukvården. Det hjälper också till att förebygga sjukdom och ohälsa, så det tycker vi är jätteviktigt. Därför har vi lagt en förebyggande miljard.

Vi har också sett att det behövs fler vårdplatser. Det har länge varit så att vårdplatserna har minskat. Socialstyrelsen har slagit larm och Läkarförbundet har slagit larm. Arbetsmiljöverket är ute och ger böter när det är överbeläggningar i sjukvården. Nedskaeringar på flera håll har inneburit färre vårdplatser. När man har för få vårdplatser uppstår sådana saker som att det hamnar fem patienter i stället för fyra i ett rum. De hamnar i korridorer, på expeditioner eller på en avdelning som inte alls har den kompetens som ska finnas för just den sjukdom som patienten har kommit in för.

Tillgängligheten kan också påverkas. Man kan behöva skjuta på planerade behandlingar. Personal får inte så sällan ägna arbetspass åt att sitta och jaga sängar i stället för att ta hand om patienter. Vi satsar därför på en vårdplatsmiljard för fler vårdplatser till de landsting som själva är med och bekostar 50 procent. Vi ser alltså till att det blir fler vårdplatser.

Vi ser med oro på att antalet specialistsjuksköterskor har minskat så rejält – från 65 procent av sjuksköterskorna år 2005 till omkring 50 procent nu. Vårdförbundet anser att det egentligen bör vara 70 procent. Det finns flera anledningar till det här. En anledning är att sjuksköterskorna får betala sin utbildning själva till skillnad från läkarna som har sin specialiserade utbildning med lön. En annan anledning är att det inte lönar sig lönemässigt. Man får i stort sett börja om från början i sin lönekarriär när man kommer tillbaka som specialistsjuksköterska.

För sjukvårdens kvalitets skull men också därför att det är bra ur jämställdhetssynpunkt satsar vi på 80 procents lön under de tio månader man utbildar sig till specialistsjuksköterska. Detta är en satsning som vi gör för att höja kvaliteten, men som sagt också därför att vi tycker att sjuksköterskorna måste ha en möjlighet att skaffa sig sin specialistutbildning. Jag vet att flera partier har talat om detta före valen, men några förslag har vi inte sett.

I ett politiskt klimat där Folkpartiet och Centerpartiet talar om lägre ungdomslöner och lägre ingångslöner på arbetsmarknaden måste jag säga att det gläder mig att nyutbildade sjuksköterskor sätter ned foten och säger: Vi är värda en lön på 24 000 – annars tar vi inte jobbet! Ju fler låg- och felavlönade kvinnor som säger ifrån, desto bättre.

Jag ska ta upp två frågor till lite kort. Den ena är en fråga som jag hade uppe förra gången. Jag tycker att det är en skam att vi fortfarande i Sverige har människor som inte har rätt till hälso- och sjukvård. Det är gömda flyktingar och papperslösa människor som inte har fått asyl men som inte vågar ta sig hem. Det är ingen migrationsfråga, utan detta är en fråga om mänskliga rättigheter och en hälso- och sjukvårdsfråga. Förra gången vi stod och debatterade detta frågade jag Mats Gerdau när utredningen kommer ut på remiss. Utskottet hade besök av Rätt till vård-initiativet i förra veckan. Fick de något besked? Jag kunde tyvärr inte vara med, för jag var bortrest. Rätt till vård-initiativet är i princip alla fackföreningar och alla yrkesorganisationer inom vård- och omsorgsområdet och hälso- och sjukvårdsområdet. Jag tycker att det är dags att det händer något nu.

Vi har tydligt lyft fram två saker från Vänsterpartiet. En av dem gäller det yrkande jag har gjort. Det handlar om att många som kommer hit har traumaskador från krig, förföljelser och tortyr. När de kommer hit mår de psykiskt dåligt, men det finns ingen rätt till rehabilitering.

Om man har svåra trauman från krigsskador och tortyrskador har man svårt att ta till sig och lära sig det svenska språket, svårt att börja jobba och svårt att vara förälder. Vi tycker att det borde vara självklart att man har rätt till rehabilitering. På samma sätt finns det väldigt dålig kunskap om tortyrskador. Vi anser att man måste se till att alla som möter flyktingar har denna kunskap.

Jag vill avsluta med att prata om en grupp som blir ganska misshandlad i sjukvården i dag. Det är en enskild motion som jag har skrivit, men jag väljer att ta upp den ändå. Den handlar om dem som har myalgisk encefalomyelit eller chronic fatigue syndrome. Det är en kronisk, neurologisk sjukdom. Den brukar kallas för ME. Det finns alldeles för dålig kunskap om de människor som lider av denna. De drabbas mycket hårt av sin sjukdom. De blir väldigt utmattade. Det är som att ha influensa på högsta nivå. Det påverkar fysiskt och kognitivt, och den blir ofta kronisk. Dessa människor far ofta runt i hälso- och sjukvården och får inte rätt behandling. De blir uppmuntrade till att ta promenader och blir liggande i flera dagar eller en vecka i sängen efteråt. De blir kränkta och inte trodda.

Det finns två mottagningar i Sverige. Det är Gottfriesmottagningen i Mölndal och en nyöppnad i Stockholm. Det har väldigt snabbt bildats en rejäl kö till den i Stockholm. Jag tycker inte att det är ett bra sätt att ta hand om de 40 000 människor det handlar om – mest kvinnor men också barn och äldre – att låta dem fara runt på det här sättet. Det ska inte handla om huruvida man kan åka till Belgien eller Holland och träffa en specialist.

Jag tycker att vi måste ta reda på hur det ser ut för den här gruppen människor och se till att vi förbättrar läget för dem så att de får den vård och den hjälp de har rätt till.

Anf. 105 MATS GERDAU (M):

Fru talman! I dag ska vi ta ställning till 127 yrkanden om hälso- och sjukvård från motionstiden i höstas. Ett antal motioner har lyfts härifrån. Det är assisterad befruktning, könstillhörighet, organdonation och sådana saker som vi redan har beslutat om i kammaren.

Vi föreslår att alla yrkanden ska avslås. Det gör vi inte därför att alla är dåliga. En del är dåliga, men inte alla. Många är bra, men väldigt mycket pågår redan för att förbättra sjukvården.

Ledstjärnor för oss moderater och för oss i Alliansen är att sjukvården ska vara säker och tillgänglig, hålla hög kvalitet och självfallet utgå från patientens individuella behov. Den ska naturligtvis också vara modern, bygga på senast tillgängliga kunskap och vetenskaplig grund och vara jämlik i landet. Den ska vara jämlik mellan olika grupper, mellan män och kvinnor, mellan unga och gamla och mellan etniska svenskar och personer med annan etnisk bakgrund.

Utifrån det genomför alliansregeringen nu ett helt batteri av insatser. Det är en cancerstrategi och överenskommelser med SKL om patientsäkerhet, e-hälsa, läkemedel, som vi har pratat om, och massor med insatser för de mest sjuka äldre.

Jag vill i dag ta upp två andra frågor som är helt centrala för att vi ska nå de mål som vi har.

Den första är vårdgarantin och kömiljarden som infördes för några år sedan. Det har bidragit till att kraftigt korta väntetiderna till vården. När vi tog över 2006 var det inte ovanligt med åratals väntetider till olika behandlingar. Jag tror att den här sanningen var så obehaglig för Socialdemokraterna att de inte ens vågade mäta väntetiderna, men det gör vi nu. Vi ser hur de kontinuerligt minskar månad för månad. Det finns goda exempel här i Stockholm och i Östergötland. Där har man minskat de långa väntetiderna både för att få träffa en specialistläkare och för att sedan få en operation. Det är tusentals personer som slipper lida, kanske slipper vara sjukskrivna och kan jobba och fungera.

Dess värre går det inte lika bra i alla landsting. I synnerhet tycker jag att Dalarna inger viss oro. Där väntar nästan var tredje patient längre än tre månader på den operation som de faktiskt behöver.

Socialdemokraterna förefaller lite skeptiska till den här vårdgarantin, och det bekräftades av Ann Arleklo tidigare i talarstolen. De vill i stället att vården ska komma överens med patienterna om vad som ska göras, när det ska göras och av vem. Det låter kanske klokt. Men om man inte blir överens då? Vad händer om man inte tycker att det är okej att vänta ett halvår på en ny höftled, en ny knäled eller en starroperation? Vem har makten då? Ska patienterna ha någon makt och möjlighet att välja något annat än det Socialdemokraterna erbjuder? Jag efterlyser besked från Socialdemokraterna.

Fru talman! Den andra frågan som jag vill ta upp är också en succé-reform. Det handlar om vårdvalet. År 2009 införde vi här i riksdagen vårdval i primärvården. Det innebär att alla patienter skulle få möjlighet att välja vårdcentral och allmänläkare. Samtidigt blev det också möjligt för sjuksköterskor och läkare att starta vårdcentraler, givetvis förutsatt att man följer hårda kvalitetskrav. Det ger vi aldrig avkall på.

År 2005 fanns det 977 vårdcentraler i Sverige. Nu finns det 1 213 stycken enligt Konkurrensverket. Under den borgerliga regeringens tid

har alltså över 200 nya vårdcentraler tillkommit i Sverige. Det är en väldig kontrast mot hur det var när Socialdemokraterna styrde och Ylva Johansson var socialminister. Då lades vårdcentraler ned i Sverige.

Vården har kommit närmare. Det är lättare att få kontakt med sin doktor nu. Vårdvalet är en verklig välfärdsreform som ger mersmak. Därför vill vi i Alliansen gå vidare också inom den öppna specialistvården. Men det gillar inte Socialdemokraterna och oppositionen. I reservation 1 skriver de att vårdval skulle slå sönder fungerande vårdkedjor och göra det helt omöjligt för landstingen att planera, lokalisera och bygga upp en effektiv specialistvård.

Här någonstans tror jag att man ser den största skillnaden mellan oss i Alliansen och de rödgröna. Det är skillnad mellan frihet och förmynderi. Det är också skillnad mellan tilltro till att andra också kan erbjuda vård och en övertro på att allt ska planeras i detalj av politiker. Det är en fråga om makt. Ska patienten få lite mer att säga till om eller inte? Vi diskuterade tidigare här att man på äldre dagar ska få makten att dricka ett glas vin till maten när man bor på ett särskilt boende. Men makten att välja läkare vill Socialdemokraterna inte ge de äldre, och inte de yngre heller för den delen.

Jag har faktiskt mycket svårt att förstå varför man inte ska få välja hjärtdoktor, gynekolog eller hudläkare. Jag undrar vad Socialdemokraterna egentligen menar när de säger att vårdvalet slår sönder vårdkedjor. Situationen för många i dag är ju att de inte får någon vård alls. Det finns ingen kedja som kan gå sönder. De sitter hemma och väntar och är oroliga. De har ont. De ser kanske inte. De behöver få komma till en doktor som de själva har valt och har förtroende för. Vad menar Socialdemokraterna med att det är helt omöjligt att planera?

I Stockholm finns numera ett femtontal olika vårdval. Det kortar väntetiderna eftersom det blir fler som vill vara med och hjälpa patienterna. Det hindrar inte alls en sammanhållen och fungerande vård. Sedan är det inte heller alla som behöver en väldigt sammanhållen vård. På vilket sätt skulle möjligheten att välja läkare för att få en starroperation eller möjligheten att välja gynekolog slå sönder vården, för att tala med socialdemokratiskt språkbruk? Vilken vårdkedja slås sönder om jag får välja gynekolog?

Socialdemokraterna säger också att det finns stora och avgörande brister med lagen om valfrihet. Vilka då? Det specificerar ni inte närmare. Vad är det som är så dåligt med vårdvalet, som har gjort att vi har fått 200 nya vårdcentraler i Sverige, bland annat i Vetlanda, Skövde och på andra håll? Vad är det som är så dåligt med det? Behövs inte de nya vårdcentralerna kanske? Är det det som är problemet?

Landstingen avgör själva reglerna för hur vårdvalen ska se ut i respektive landsting, så det finns säkert anledning att slipa lite på det här och var, det tror jag säkert. Men utan den grundläggande lagstiftningen som tvingar fram vårdval hade vi aldrig fått se de 200 nya vårdcentralerna. Det är jag helt övertygad om.

Socialdemokraterna säger att de gillar valfrihet, men de visar det aldrig någonsin i praktiken, tycker jag. Det är inte särskilt trovärdigt. Jag efterlyser nu här konkreta besked från Socialdemokraterna och Ann Arleklo. Vad menar ni egentligen, och vad vill ni faktiskt göra? Vad plane-

rar ni för lagstiftningsändringar som försvårar för oss som patienter att välja?

Avslutningsvis, fru talman, måste jag säga någonting om det som Agneta Luttröpp tog upp här tidigare. Det handlade om aborterna. Agneta Luttröpp pratade en del om att andra än läkare skulle kunna få utföra medicinska aborter. Enligt vad jag känner till är det möjligt för läkare att delegera den rätten till barnmorskor, och det är något som fungerar ganska väl i dag.

Dess värre är det inte just det här som står i den reservation som Agneta Luttröpp yrkade bifall till, utan hon yrkade i stället bifall till reservation 15 som handlar om att vi i Sverige ska subventionera utländska kvinnors aborter i Sverige, alltså att de ska kunna komma hit och få en abort och vi ska betala. Det är något helt annat.

Vi tycker inte att det finns något behov av att se över abortlagstiftningen i dagsläget. Om det vore så att den medicinska och tekniska utvecklingen förändrar dagsläget ska initiativet komma från professionen som vet hur det faktiskt ser ut.

Med det, fru talman, vill jag yrka bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.

(Applåder)

Anf. 106 JULIA KRONLID (SD) replik:

Fru talman! Min fråga till Mats Gerda i Moderaterna är hur han försvaret att socialutskottet och regeringen står bakom att vi i dag har en praxis vad gäller sena aborter som går i direkt strid med abortlagstiftningens krav på att inga aborter får genomföras på foster som kan överleva utanför livmodern.

Att det är problematiskt med sena aborter kan knappast vara något nytt för Moderaterna. Redan 1997 fanns en motion underskriven av 19 riksdagsledamöter från ditt parti om att praxis för sena aborter behövde ändras. Nu har den medicinska utvecklingen gått ännu mer framåt. Ett barn som var 21 veckor och sex dagar gammalt har kunnat räddas, och samtidigt sker aborter i vecka 21 och vecka 22. Förra året gjordes 41 aborter i detta tidsintervall av sociala skäl, och man får anta att dessa foster var fullt friska.

Hur kommer det sig att Moderaterna efter så lång tid fortfarande inte fått till stånd en förändring gällande praxis för sena aborter och att dagens betänkande inte ens bemöter denna problematik att gränsen för tidigast överlevande foster och gränsen för abort faktiskt överlappar varandra?

Anf. 107 MATS GERDAU (M) replik:

Fru talman! Det genomförs många aborter i Sverige i dag. Jag tror inte att någon kvinna genomför en abort lättvindigt, utan det är ett genomtänkt val varje gång det görs. Jag tycker inte att vi ska skuldbelägga de kvinnor som gör det.

Jag tycker också, som jag sade i mitt anförande, att om det finns behov av att ändra abortlagstiftningen ska det byggas på vetenskaplig grund och komma från professionen själv. Jag tror inte att vi politiker ska tala om när det finns en lämplig gräns eller vilken typ av insatser som ska göras.

Jag blir lite förvånad, eller kanske ändå inte, över att den enda sjukvårdsfråga som Sverigedemokraterna, ett av riksdagens partier, lyfter fram här handlar om aborter. Det finns en ganska bred flora av sjukvårdsfrågor som är rätt intressanta att diskutera. Det är vårdval, det är köer, det är jämlik vård, det är rättvisefrågor och det handlar om cancerstrategi och läkemedel, och det har Sverigedemokraterna inte en endaste uppfattning om. Jag tycker att det är något märkligt, måste jag säga.

Anf. 108 JULIA KRONLID (SD) replik:

Fru talman! Vi har väldigt mycket politiska förslag som vi vill föra fram när det gäller sjukvården i stort. För att ta del av detta är det bara att läsa vår vårproposition som kommer snart om våra reformer inom sjukvården!

Här har vi ett betänkande som berör olika enskilda motioner gällande sjukvården, och vi har tre motioner om abortfrågan som vi tycker är en viktig fråga och som vi vill lyfta upp. Därmed inte sagt att vi inte vill driva en bred politik allmänt sett när det gäller sjukvård.

När det gäller frågan om sena aborter pratar jag inte om att skuldbelägga kvinnor. Det handlar om att ha en praxis för abort som följer vår svenska lagstiftning. Mats Gerdau säger att vi får vänta på vetenskapen och att det är därifrån initiativen ska komma, men det är väl lite märkligt om Sveriges riksdag inte ska kunna reagera när vi upptäcker att det finns förhållanden i svensk sjukvård som inte lever upp till svensk lagstiftning! Det är ju fallet när denna praxis att godkänna aborter upp till vecka 22 ligger kvar samtidigt som det går att rädda foster så tidigt som i vecka 21. Gränserna överlappar varandra, och därmed kan det förekomma aborter av foster som är livsdugliga.

Jag tycker att Mats Gerdau åtminstone kunde ge en kommentar om vad han anser om att det förhåller sig så. Vill Mats Gerdau kanske upphäva det här livsduglighetskriteriet för att det inte är så viktigt?

Jag skulle också vilja ha en kommentar om hur Mats Gerdau ser på de rapporter som har kommit om foster som lever efter abort. Ska vi vänta på att vetenskapen har något uttalande där också, eller kan kanske Moderaterna och regeringen faktiskt agera så att det sker en förändring av abortlagstiftningen så att inte så utvecklade foster ska aborteras?

Anf. 109 MATS GERDAU (M) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är ganska allvarliga insinuationer från Julia Kronlid här om att massor av läkare i Sverige bryter mot svensk lagstiftning när de utför aborter. Jag tror inte riktigt att det är så. Om det vore så skulle det vara en fråga för i första hand Socialstyrelsen och vårt rättsväsen som ska följa det som händer i Sverige. Socialstyrelsen har ju ett tillsynsansvar när det gäller att man följer svensk lagstiftning och alltså håller den kvalitet och gör på det sätt som våra lagar föreskriver.

Julia Kronlid insinuerar att man inte gör det. Jag delar inte den uppfattning som Julia Kronlid ger uttryck för.
(forts. 18 §)

Kammaren beslutade kl. 15.47 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

16 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 12 april

SkU10 Ändring i skatteavtalet mellan Sverige och Schweiz

Kammaren biföll utskottets förslag.

SkU14 Allmänna motioner om beskattning av företag, kapital och fastighet

Punkt 1 (Företagande och investeringar, allmänna frågor)

1. utskottet

2. res. 1 (S)

3. res. 2 (V)

Förberedande votering:

94 för res. 1

15 för res. 2

183 avstod

57 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

183 för utskottet

94 för res. 1

16 avstod

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 M, 19 MP, 20 FP, 16 C, 18 SD, 16 KD

För res. 1: 94 S

Avstod: 1 MP, 15 V

Frånvarande: 18 S, 13 M, 5 MP, 4 FP, 7 C, 1 SD, 4 V, 3 KD, 1 -

Punkt 4 (Tonnageskatt)

1. utskottet

2. res. 3 (S, SD, V)

Votering:

166 för utskottet

127 för res. 3

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 M, 20 MP, 20 FP, 16 C, 16 KD

För res. 3: 94 S, 18 SD, 15 V

Frånvarande: 18 S, 13 M, 5 MP, 4 FP, 7 C, 1 SD, 4 V, 3 KD, 1 -

Punkt 5 (Uttagsbeskattning av vindkraftskooperativ)

1. utskottet

2. res. 4 (S, MP, V)

Votering:

161 för utskottet

125 för res. 4

63 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 93 M, 20 FP, 15 C, 18 SD, 14 KD

För res. 4: 90 S, 20 MP, 15 V

Frånvarande: 21 S, 14 M, 5 MP, 4 FP, 8 C, 1 SD, 4 V, 5 KD, 1 -

Shadiye Heydari (S) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Carin Runeson (S) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats ha röstat ja.

Mats Odell (KD) anmälde att han avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 10 (Boendebeskattning)

1. utskottet

2. res. 7 (SD)

Votering:

142 för utskottet

18 för res. 7

131 avstod

58 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 91 M, 2 MP, 18 FP, 16 C, 14 KD

För res. 7: 18 SD

Avstod: 92 S, 3 M, 18 MP, 1 FP, 15 V, 2 KD

Frånvarande: 19 S, 13 M, 5 MP, 5 FP, 7 C, 1 SD, 4 V, 3 KD, 1 -

Anders Ygeman (S) anmälde att han avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Maria Abrahamsson (M) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Otto von Arnold och Robert Halef (båda KD) anmälde att de avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Punkt 13 (Andrahandsuthyrning av bostäder)

1. utskottet

2. res. 8 (SD)

Votering:

274 för utskottet

19 för res. 8

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 94 M, 19 MP, 20 FP, 16 C, 15 V, 16 KD

För res. 8: 1 MP, 18 SD

Frånvarande: 18 S, 13 M, 5 MP, 4 FP, 7 C, 1 SD, 4 V, 3 KD, 1 -

Punkt 16 (Skatt på arv och gåva)

1. utskottet

2. res. 10 (V)

Votering:

275 för utskottet

18 för res. 10

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 94 M, 17 MP, 20 FP, 16 C, 18 SD, 16 KD

För res. 10: 3 MP, 15 V

Frånvarande: 18 S, 13 M, 5 MP, 4 FP, 7 C, 1 SD, 4 V, 3 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KrU5 Spelfrågor

Punkt 1 (Reglerad spelmarknad)

1. utskottet

2. res. 1 (S)

3. res. 2 (SD)

4. res. 3 (V)

Förberedande votering 1:

18 för res. 2

16 för res. 3

259 avstod

56 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Förberedande votering 2:

94 för res. 1

18 för res. 2

181 avstod

56 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Prot. 2011/12:99
18 april

Huvudvotering:
167 för utskottet
93 för res. 1
33 avstod
56 frånvarande
Kammaren biföll utskottets förslag.
Partivis fördelning av rösterna:
För utskottet: 1 S, 94 M, 20 MP, 20 FP, 16 C, 16 KD
För res. 1: 93 S
Avstod: 18 SD, 15 V
Frånvarande: 18 S, 13 M, 5 MP, 4 FP, 7 C, 1 SD, 4 V, 3 KD, 1 -
Tomas Eneroth (S) anmälde att han avsett att rösta nej men markerats ha
röstat ja.

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU26 Bredare mått på samhällsutvecklingen

1. utskottet
2. res. (MP, V)

Votering:

256 för utskottet

36 för res.

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 S, 94 M, 20 FP, 16 C, 18 SD, 16 KD

För res.: 1 S, 20 MP, 15 V

Frånvarande: 19 S, 13 M, 5 MP, 4 FP, 7 C, 1 SD, 4 V, 3 KD, 1 -

FiU32 Offentlig upphandling

Punkt 1 (Kollektivavtal, socialt företagande m.m.)

1. utskottet
2. res. 1 (S, V)
3. res. 2 (SD)

Förberedande votering:

109 för res. 1

18 för res. 2

165 avstod

57 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

166 för utskottet

109 för res. 1

18 avstod

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 M, 20 MP, 20 FP, 16 C, 16 KD

För res. 1: 94 S, 15 V

Avstod: 18 SD

Frånvarande: 18 S, 13 M, 5 MP, 4 FP, 7 C, 1 SD, 4 V, 3 KD, 1 -

Punkt 2 (Miljökrav)

1. utskottet

2. res. 3 (S)

3. res. 4 (SD)

Förberedande votering:

94 för res. 3

18 för res. 4

181 avstod

56 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Huvudvotering:

166 för utskottet

94 för res. 3

33 avstod

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 M, 20 MP, 20 FP, 16 C, 16 KD

För res. 3: 94 S

Avstod: 18 SD, 15 V

Frånvarande: 18 S, 13 M, 5 MP, 4 FP, 7 C, 1 SD, 4 V, 3 KD, 1 -

Punkt 3 (Mindre företag, närproducerat)

1. utskottet

2. res. 7 (SD)

Votering:

165 för utskottet

18 för res. 7

109 avstod

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 M, 20 MP, 20 FP, 16 C, 16 KD

För res. 7: 18 SD

Avstod: 93 S, 1 M, 15 V

Frånvarande: 19 S, 13 M, 5 MP, 4 FP, 7 C, 1 SD, 4 V, 3 KD, 1 -

Punkt 7 (Databas, information, insyn, ökade kunskaper m.m.)

1. utskottet
2. res. 11 (MP)

Votering:

163 för utskottet

34 för res. 11

93 avstod

59 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 92 M, 20 FP, 16 C, 18 SD, 1 V, 16 KD

För res. 11: 1 S, 19 MP, 14 V

Avstod: 92 S, 1 M

Frånvarande: 19 S, 14 M, 6 MP, 4 FP, 7 C, 1 SD, 4 V, 3 KD, 1 -

Boriana Åberg (M) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats ha avstått från att rösta.

Lise Nordin (MP) anmälde att hon avsett att rösta nej men markerats som frånvarande.

Punkt 8 (Översyn av LOU och EU:s regelverk samt egen-regi-undantag)

1. utskottet
2. res. 12 (S)

Votering:

184 för utskottet

94 för res. 12

15 avstod

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 M, 20 MP, 20 FP, 16 C, 18 SD, 16 KD

För res. 12: 94 S

Avstod: 15 V

Frånvarande: 18 S, 13 M, 5 MP, 4 FP, 7 C, 1 SD, 4 V, 3 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

FiU35 Riksrevisionens rapport om statliga myndigheters tjänsteexport

Kammaren biföll utskottets förslag.

UU12 Internationell hållbar utveckling

Punkt 1 (Internationellt klimatarbete)

1. utskottet

2. res. 1 (S, MP, V)

Votering:

164 för utskottet

129 för res. 1

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 M, 20 FP, 16 C, 18 SD, 16 KD

För res. 1: 94 S, 20 MP, 15 V

Frånvarande: 18 S, 13 M, 5 MP, 4 FP, 7 C, 1 SD, 4 V, 3 KD, 1 -

Punkt 2 (Biologisk mångfald)

1. utskottet

2. res. 2 (MP)

Votering:

273 för utskottet

20 för res. 2

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 94 M, 20 FP, 16 C, 18 SD, 15 V, 16 KD

För res. 2: 20 MP

Frånvarande: 18 S, 13 M, 5 MP, 4 FP, 7 C, 1 SD, 4 V, 3 KD, 1 -

Punkt 3

Kammaren biföll utskottets förslag.

UU8 Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik

Punkt 8 (USA)

1. utskottet

2. res. 1 (MP, V)

Votering:

257 för utskottet

36 för res. 1

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 94 M, 20 FP, 16 C, 18 SD, 16 KD

För res. 1: 1 S, 20 MP, 15 V

Frånvarande: 18 S, 13 M, 5 MP, 4 FP, 7 C, 1 SD, 4 V, 3 KD, 1 -

Punkt 11 (Colombia)

Propositioner ställdes först beträffande utskottets förslag till beslut och därefter i fråga om motiveringen.

Förslag till beslut:

1. utskottet
2. res. 4 (V)

Votering:

278 för utskottet

15 för res. 4

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag till beslut.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 94 M, 20 MP, 20 FP, 16 C, 18 SD, 16 KD

För res. 4: 15 V

Frånvarande: 18 S, 13 M, 5 MP, 4 FP, 7 C, 1 SD, 4 V, 3 KD, 1 -

Motiveringen:

Godkännande av

1. utskottets motivering
2. motiveringen i res. 3 (SD)

Votering:

260 för utskottet

18 för res. 3

15 avstod

56 frånvarande

Kammaren godkände utskottets motivering.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 94 M, 20 MP, 20 FP, 16 C, 16 KD

För res. 3: 18 SD

Avstod: 15 V

Frånvarande: 18 S, 13 M, 5 MP, 4 FP, 7 C, 1 SD, 4 V, 3 KD, 1 -

Punkt 15 (Nicaragua)

1. utskottet
2. res. 6 (S, MP, V)

Votering:

164 för utskottet

129 för res. 6

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 M, 20 FP, 16 C, 18 SD, 16 KD

För res. 6: 94 S, 20 MP, 15 V

Frånvarande: 18 S, 13 M, 5 MP, 4 FP, 7 C, 1 SD, 4 V, 3 KD, 1 -

Punkt 17 (Burma)

1. utskottet

2. res. 7 (SD)

Votering:

274 för utskottet

18 för res. 7

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 S, 94 M, 20 MP, 20 FP, 16 C, 15 V, 15 KD

För res. 7: 18 SD

Frånvarande: 18 S, 13 M, 5 MP, 4 FP, 7 C, 1 SD, 4 V, 4 KD, 1 -

Punkt 18 (Kina)

1. utskottet

2. res. 8 (S, MP, V)

Votering:

164 för utskottet

129 för res. 8

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 M, 20 FP, 16 C, 18 SD, 16 KD

För res. 8: 94 S, 20 MP, 15 V

Frånvarande: 18 S, 13 M, 5 MP, 4 FP, 7 C, 1 SD, 4 V, 3 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU15 Alkoholservering på särskilda boenden

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU16 Läkemedelsfrågor

Punkt 9 (Apoteksomregleringens konsekvenser för konsumenterna)

1. utskottet

2. res. 3 (S)

3. res. 4 (MP, V)

4. res. 5 (SD)

Förberedande votering 1:

34 för res. 4

19 för res. 5

238 avstod

58 frånvarande

Kammaren biträdde res. 4.

Förberedande votering 2:

99 för res. 3

34 för res. 4

158 avstod

58 frånvarande

Kammaren biträdde res. 3.

Åsa Coenraads, Bino Drummond och Edip Noyan (alla M) anmälde att de avsett att avstå från att rösta men markerats ha röstat ja.

Huvudvotering:

146 för utskottet

94 för res. 3

53 avstod

56 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 94 M, 20 FP, 16 C, 16 KD

För res. 3: 94 S

Avstod: 20 MP, 18 SD, 15 V

Frånvarande: 18 S, 13 M, 5 MP, 4 FP, 7 C, 1 SD, 4 V, 3 KD, 1 -

Punkt 11 (Apotek i glesbygden)

1. utskottet

2. res. 7 (S, MP, V)

Votering:

164 för utskottet

128 för res. 7

57 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 1 S, 94 M, 20 FP, 15 C, 18 SD, 16 KD

För res. 7: 93 S, 20 MP, 15 V

Frånvarande: 18 S, 13 M, 5 MP, 4 FP, 8 C, 1 SD, 4 V, 3 KD, 1 -

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

SoU17 Genomförande av ändringsdirektivet 2010/84/EU avseende säkerhetsövervakning av läkemedel

Kammaren biföll utskottets förslag.

*Hälso- och sjukvårds-
frågor samt
tandvårdsfrågor*

18 § (forts. från 15 §) Hälso- och sjukvårdsfrågor samt tandvårdsfrågor (forts. SoU14)

Anf. 110 EVA OLOFSSON (V) replik:

Fru talman! Jag vill egentligen fråga Mats Gerdau samma fråga som jag hade förra gången vi debatterade.

Det finns en grupp människor som lever här i Sverige som saknar hälso- och sjukvård. Det är ett oändligt lidande som pågår varje dag, när människor har gömt sig därför att de inte har fått asyl och av olika skäl

väljer den tuffa tillvaro det är att leva gömd, eftersom de inte anser sig kunna åka hem. Det är människor som är papperslösa.

Jag har varit på Rosengrenska en gång till. Det är de som på ideell basis hjälper papperslösa i Göteborg. Där kommer det hundratals människor, vuxna och barn. Många har behov av direkt sjukvård och har större problem ibland. Man har också svåra trauman och upplevelser som man behöver hjälp med.

Personer från Rätt till vård-initiativet har varit i utskottet. Jag antar att du till skillnad från mig hade möjlighet att vara med. Du har lyssnat på alla de synpunkter som man har från läkare, sjuksköterskor, tandläkare, socionomer och allt vad det är som står bakom Rätt till vård-initiativet.

Jag vill fråga dig: Är det på väg en rätt till sjukvård även för dem? Detta är en viktig mänsklig rättighetsfråga. Vi har fått kritik för detta, men det viktigaste är ju alla människor som far illa under tiden.

Det finns en utredning som inte har gått ut på remiss som innehåller bra förslag. Vad händer nu, för att dessa människor ska få den rättighet som de ska ha?

Anf. 111 MATS GERDAU (M) replik:

Fru talman! Den utredning som finns bereds för närvarande inom Regeringskansliet, på Socialdepartementet och andra departement. Man arbetar med att ta fram ett komplett underlag som man sedan ska kunna skicka ut på remiss. Det är det besked som vi har gett tidigare och det besked som gäller fortfarande.

Jag blev glad när Eva Olofsson begärde replik, för då kan jag ställa lite motfrågor.

I sitt huvudanförande var Eva Olofsson väldigt skeptisk mot Sankt Görans Sjukhus och Capio och det fria vårdvalet, utan att på något sätt tala om på vilket sätt det var problem med att Sankt Görans Sjukhus drivs som i dag, som det har varit i tio år. Som jag förstår är det omvittnat väldigt god kvalitet där. Man ligger, tror jag, längst fram i Stockholms län när det gäller kundnöjdhet, väntetider och medicinsk kvalitet. Det finns inga gräddfiler. Det är ingen som nekas vård, vilket Eva Olofsson insinuerade inledningsvis.

Du får faktiskt utveckla detta lite grann. Handlar det bara om ideologiska skäl från en marxist som inte tycker om privat verksamhet, eller finns det något annat som är ett sakligt skäl som gör att ni inte vill ha mångfald och valfrihet?

Det är likadant med vårdvalet i primärvården. Du hävdade att det förebyggande arbetet har tagit stryk. Det är möjligt att det är så på en del håll. Men det är inte lagstiftningens fel, utan det är upp till varje landsting att utforma regelverk som främjar förebyggande arbete och besök och att man tar hand om de mest sjuka och sådant. Det har ingenting med lagstiftningen att göra.

När oppositionen skriver i sina motioner och reservationer att det är omfattande problem med lagstiftningen skulle jag gärna vilja ha lite klargöranden. Vad är det för problem med själva lagstiftningen?

Anf. 112 EVA OLOFSSON (V) replik:
Fru talman! Jag vill återgå till min replik på Mats Gerdau, som ändå sitter i regeringen.

(MATS GERDAU (M): Nej, det gör jag inte.)

Man bereder och bereder den här frågan, men under tiden tar barn och vuxna stryk. De får inte den sjukvård som de har rätt till.

Hur länge ska man hålla på och bereda? När kommer det ut? Varför kan man inte skicka ut den utredning som finns på remiss? Det är ju normalt. Då hade man fått in synpunkter från en himla massa håll som man hade kunnat ta med i beredningen.

Det är inget normalt förfarande. Det är en utredning som är bra. Den sitter man bereder och låter inte alla möjliga andra instanser, som landsting, kommuner, läkarförbund, vårdförbund etcetera, tycka till om, för att få in synpunkter, om det finns något som brister i utredningen.

Varför ligger man på utredningen? Varför kommer den inte ut? Varför ska de här människorna vänta? Det undrar jag, Mats Gerdau.

Sedan kan jag kort svara dig om det andra, men jag vill att du svarar på den fråga som jag ställer till dig i den replik som jag tog på dig.

Det handlar om hur vi ser på sjukvård efter behov, på jämlik sjukvård, på vad skattepengar ska användas till och på vem som ska ha makten över sjukvården, om det är valda instanser eller om stora riskkapitalbolag ska ge sig in i hälso- och sjukvården.

Vilken makt kommer de bolagen att få? Man kan se hur Stockholms läns landsting avlövar själva landstinget, den offentliga verksamheten, och slår sönder vårdkedjorna. Du frågade. Javisst, gör man det.

Du sade något väldigt roligt. Först sade du: Okej, här har vi en kömiljard, här går det så bra, och det är inga väntetider. Men sedan sade du att specialisterna måste privatiseras eftersom folk satt hemma och väntade och hade ont och inte kom till doktorn. Jag fick inte ihop de två delarna, Mats Gerdau.

Självklart handlar det om att vi lägger ut stora akutsjukhus som stora företag får. Alla vet att det var jättesvårt för någon annan att ta över efter Capio. Den makten vill vi inte ge till riskkapitalister, och vi vill också ha skattepengarna till hälso- och sjukvården.

Anf. 113 MATS GERDAU (M) replik:

Fru talman! Jag upprepar precis det jag sade alldeles nyss. Frågan bereds. Jag tror att underlaget, som vi hade fått från utredningen, inte var riktigt komplett. Regeringen bedömer att man behöver mer underlag, så att de som ska ta ställning till det här sedan får ett bra, gediget och fullödigt underlag, så att de också kan ta ställning.

Från moderat sida tycker vi att det är viktigt att utvidga rätten till vård också till fler grupper, precis som vi har sagt tillsammans inom Alliansen och tillsammans med Miljöpartiet. Vi tänker inte backa från det heller, utan det kommer när det underlaget är klart.

Jag välkomnar att jag åtminstone fick ett svar av Eva Olofsson. Det var rätt tydligt. Det är inga kvalitetsbrister som gör att man inte vill ha en mångfald i vården och fler vårdgivare, utan det är enbart ideologiska skäl

som gör att marxister i Vänsterpartiet inte ser någonting annat än offentligt driven vård.

Vi i vårt parti tycker att det är jätteviktigt med en offentligt finansierad vård som är tillgänglig för alla och jämlik för alla. Men sedan ska det finnas flera utförare, så att man som patient får mer makt.

Eva Olofsson vill ha mer makt som politiker. Jag tycker att det är bra att jag som politiker får lite mindre makt och att medborgarna får lite mer makt. Det är det som vi moderater och vi i Alliansen står för.

Det var ett tydligt och bra klagörande. Tack för det!

Anf. 114 ANN ARLEKLO (S) replik:

Fru talman! Jag begärde replik på Mats Gerdau när vårdgarantin kom upp och vårt förslag om patientkontrakt.

Vårdgarantin anger inom vilken tid vården ska ges. I september 2008 lanserade också den borgerliga regeringen den så kallade kömiljarden. Tanken med det här delar jag – det är ju att få bort köerna – jag vill ha sagt det. Men vad vi har sett på vägen är att det också har uppstått en hel del komplikationer med det här.

Konstruktionen med en kömiljard inbjöd till fiffel med siffror för att man skulle kunna nå målet. Jag känner till Region Skåne ganska väl. Där fanns det flera olika köer. En del flyttades över till en kö som inte var den officiella kön, och då räknades man inte, så att säga.

Läkare har på senare tid pekat på problemet med att sjukvården prioriterar yngre och friskare patienter på bekostnad av kroniskt sjuka. Det är nybesöken som, så att säga, ger pinnar.

Jag, som själv jobbade inom sjukvården, såg hur remisser som hade skickats kom tillbaka. Man bad om att få nya remisser med nya datum. Det var för att få bort några månader som de hade legat och väntat.

Vi har upptäckt med tiden att det fanns en hel del sådana bekymmer.

Det här pekar regeringen själv på – det kan man se i betänkandet. Där säger man att det är viktigt att följa upp den lagreglerade vårdgarantins effekter. En fråga som enligt regeringen är särskilt relevant att följa berör eventuell förekomst av undanträngningseffekter, det vill säga situationer när lägre prioriterade patienter ges vård före patienter som har högre prioritet.

Det är utifrån den här diskussionen – och det tar jag upp i nästa replikskifte – som vi lyfter fram förslaget om patientkontrakt.

Anf. 115 MATS GERDAU (M) replik:

Fru talman! Jag kan hålla med om att det finns tendenser till fiffel och fusk. Man skapade nya köer och sådana saker. Men så fort vi har fått kännedom om något sådant har vi täppt till hålen. Det ska inte vara på det här sättet, utan man ska räkna alla som väntar.

Jag tänker på så kallad självvald väntan. Vårdgivaren har kanske sagt: Visst kan du väl vänta till i september när doktor Karlsson är ledig. Så ska det naturligtvis inte vara.

Jag tycker att det finns skäl att se över hur vi ytterligare kan skärpa reglerna för att man ska få ta del av kömiljarden. Det har vi också gjort under resans gång. Från början var det inom tre månader. Nu får man också pengar när man uppfyller det här inom två månader. Detta gör vi

för att hela tiden korta köerna och korta väntetiderna och göra vården ännu mer tillgänglig.

Jag tycker att det finns skäl att fundera över om man också ska ta med tiden för diagnostisering. Det handlar alltså om att komma till en magnetröntgen och få andra prover tagna, gjorda och analyserade. Detta ligger liksom utanför det hela i dag.

Visst finns det sådana skäl. Men det förtar inte det stora värde som vi har fått med den här kömiljarden, nämligen att vården är mycket mer tillgänglig i dag och att köerna är mycket kortare.

När Socialdemokraterna styrde pumpade man in miljard efter miljard till dem som hade långa köer och långa väntetider. Men det hände ingenting, för kravet för att få pengar var att man hade väntetider. Nu har vi gjort precis tvärtom. För att få pengar måste du minska köerna, och det ger en jätteeffekt.

Det jag funderar på och som jag också frågade om i mitt anförande i talarstolen gäller det vårdkontrakt som Socialdemokraterna lanserar här. Det ska bygga på att man kommer överens. Vad händer om man inte gör det, om man inte vill vänta ett halvår på en operation och om man inte vill ha den vårdgivare som landstinget pekar ut? Vem har makten i slutändan? Är det vårdgivaren, eller är det den enskilda patienten?

Anf. 116 ANN ARLEKLO (S) replik:

Fru talman! Ett problem med dagens vårdgaranti är att det är väntetid vid varje undersökning, varje besök eller varje behandling. Det är inte den sammanlagda väntetiden vi pratar om. Men för patienten eller individen, eller vad vi kallar det, är det viktigt med den sammanlagda tiden. Det är det som det handlar om för den enskilda personen.

Det vi föreslår är ett patientkontrakt som omfattar alla delar i hälsa- och sjukvården, besök och undersökningar, röntgen och remisser.

Mats Gerdau var själv inne på att vissa delar kanske kunde plockas in i vårdgarantin. Det känns bra att vi möts lite grann.

I det här kontraktet, som jag ska precisera, ska det finnas en tidsplan för remisser, återbesök och eventuella behandlingar. Det handlar om att övergången mellan olika vårdenheter fungerar. Och patienten ska inte själv behöva vara den som ringer runt till olika vårdgivare eller kökanslier.

Jag som har varit sjukskriven i två månader från utskottet vet hur mycket tid man lägger på att hålla på och ringa runt för att man inte får besked.

Det ska finnas kontaktpersoner. Man ska veta vem man ringer, för det är inte patienten som aktivt ska vara den som ska gå runt och handla på den här sjukvårdsmarknaden.

Vi tror att det här gör att vi faktiskt får en betydligt bättre sjukvård och en humanare sjukvård för patienterna.

Anf. 117 MATS GERDAU (M) replik:

Fru talman! Jag noterar en sak. Trots att Ann Arleklo har haft två gånger på sig tog hon inte chansen att svara på: Vem har makten om man inte kommer överens?

Men det är för att hon inte vågar tala om att det är politikerna och landstinget som ska ha makten. Patienterna ska inte få mer makt när Socialdemokraterna får regera. Det är det som är så tråkigt med det hela.

Det är tråkigt att ni inte vågar vara tydliga med att det är detta ni faktiskt vill och står för.

Jag tycker förvisso att det är viktigt, precis som Ann Arleklo säger, att den sammanlagda vårdtiden ska vara kort. Men det vet man ju inte när man söker doktorn för första gången. Du vet ju inte vad det är för åkomma eller för sjukdom du har. Därför tycker jag att det känns rätt viktigt att du vet, innan du går till husläkaren eller till vårdcentralen, att du ska få kontakt första dagen. Uppfattar läkaren att du behöver komma till en specialist ska det ske inom en viss kort tid. Uppfattar specialisten sedan att du behöver en behandling, en operation eller någonting annat ska det inte ta alltför lång tid. Med det här vet man, som sagt, kanske inte alltid från början.

Det vi gör är att vi hela tiden skärper reglerna för kömiljarden och vårdgarantin, så att patienter får en så kort väntan som möjligt från början till slut.

Tyvärr har inte Socialdemokraterna bidragit någonting till det här. Ni har inga konkreta förslag på hur det ska bli bättre. Det här kontraktet kanske låter fint. Men vad händer om man inte blir överens? Hela upp-lägget är att vården och patienten ska komma överens. Vad händer om man inte gör det? Där är Ann Arleklo och Socialdemokraterna helt svars-lösa, för de vill fortfarande att landstinget ska ha makten och få be-stämman. Det tycker jag är jättetråkigt. Vi moderater tycker inte att det ska vara på det sättet i alla fall, kan jag säga.

Anf. 118 BARBRO WESTERHOLM (FP):

Fru talman! Det är precis som Mats Gerdau inledde med att säga. Det här är ett motionsbetänkande, och det spretar.

Jag vill först säga några allmänna ord. Jag är stolt över det arbete som Folkpartiet och de andra tre allianspartierna bedriver inom det här områ-det. Det händer väldigt mycket.

Det som vi också tog upp i samband med läkemedelsbetänkandet är att vi försöker komma till rätta med problem. Det gäller till exempel vårdköer och när vi startar en sådan aktivitet som kömiljarden. Då följer vi hela tiden resultaten och rättar till problem när vi finner sådant som Ann Arleklo var inne på. Jag tänker på det som hände i Skåne, hur man försökte komma åt pengarna genom att ordna om i de här köerna.

Det vi naturligtvis arbetar för är hälso- och sjukvård efter behov. Vi arbetar även för jämlik vård, och där ser vi tyvärr i dag att det finns en åldersdiskriminering. Det finns också problem med att män och kvinnor behandlas olika. Sådant arbetar vi vidare för att komma till rätta med, och får vi nu den lag mot åldersdiskriminering som är på gång är den ett redskap i det sammanhanget.

Vi arbetar för kvalitet. Den solidariska finansieringen är grunden, men utförandet kan ske i både offentlig och privat regi.

Väldigt viktigt är också patienternas självbestämmande, vilket även Mats Gerdau var inne på. Det är patienten som bestämmer över vad han eller hon vill ta emot och inte. Det är väldigt viktigt att självbestämman-det finns med under hela livsresan, ända till livets slutskede där vi har

exempel på att ingrepp har förvandlats till övergrepp, som Daniel Brattgård brukar uttrycka det. Det sker en självvrannsakan inom vården när det gäller att efterhöra vad den enskilde känner är till nytta.

En del motioner handlar om det som landsting och kommuner har ansvar för, men det finns en frustration över att det inte alltid går så fort eller åt riktigt rätt håll. Det är dock tillsynsmyndigheten Socialstyrelsen som har ett stort ansvar för att rätta till detta.

Regeringen har gjort en rad insatser för att stärka patientens ställning. Här kommer LOV in som ett viktigt instrument. Den inrymmer faktiskt det som Socialdemokraterna tar upp, nämligen certifiering. Man lägger en ribba, och den ska man vara över för att kunna arbeta inom ramen för LOV. Här är det så att landsting och även kommuner måste lära sig att på ett bra sätt formulera vilka krav och certifieringsgrader som behövs. Här finns en hel del arbete på gång.

När det gäller patienträttigheterna och den tidsplanerade vårdkedjan har vi en utredning på gång som kommer in på frågan. Men det är inte alldeles enkelt att från början säga att detta kommer att ta så och så många dagar. Det beror ju väldigt mycket på vilken diagnos man kommer fram till. Man har en patient som kommer till primärvården med ett symptom, och så ska man då försöka hitta orsaken till det. Vad som sedan ska göras beror på vilken diagnos det handlar om, och det kan ta olika lång tid. Det som är det viktiga är att det är ett flyt i åtgärderna, insatserna och diagnostiken.

Tillsynen har skärpts. Patientsäkerhetslagstiftningen är väldigt viktig i det sammanhanget. Socialstyrelsen har fått ökade resurser. Från Folkpartiets sida menar vi att hela arbetet med tillsynen bör lyftas över i en egen myndighet, eftersom det har blivit en sådan omfattning på det hela. När det gäller syndabocksletandet vill jag understryka att när det handlar om systemfel är det det man ska fokusera på. Sedan finns det en och annan som inte är en bra vårdgivare, och det ska man naturligtvis också komma åt.

Vad gäller Missbruksutredningen har remissvaren kommit in, och de spretar. Regeringskansliet har sorterat upp dem utifrån olika inriktningar, och arbete pågår för att se vilka förslag som ska läggas fram till riksdagen. Det finns naturligtvis olika synpunkter från kommun- och landstingssidan om huvudmannaskap och sådant, men jag är övertygad om att denna utredning kommer att landa i bra förslag.

Det finns en motion om livets slutskede som har ett eget avsnitt här. Där har Socialstyrelsens föreskrifter om livsuppehållande behandling varit väldigt viktiga. En människa som har legat i respirator i många år ska efter noggrann utredning kunna få sin vilja igenom om man vill avsluta den behandlingsinsatsen.

I det här sammanhanget är det också väldigt viktigt med den ställföreträdarutredning som är på väg att komma i gång. I det sammanhanget vill jag bara säga ett par ord om självmord. Som jag också har sagt tidigare i kammaren är begås en fjärdedel av självmorden av människor över 65 år. Just i dag på morgonen fick jag några artiklar som tar upp självmord i anslutning till att man har fått en cancerdiagnos. Tidigare har det funnits arbeten om ALS och Huntingtons sjukdom. Det är oerhört viktigt att vi blir medvetna om att dessa patienter behöver särskilt stöd när de just har fått sin diagnos.

I ett tidigare inlägg togs det här med aborterna upp. Jag har upplevt en tid när vi inte hade den svenska abortlagen. Jag har funnits vid obduktionsbordet med kvinnor som har avlidit som en direkt följd av en illegal abort och kvinnor som hoppat från nionde våningen därför att man inte såg någon annan utväg när man hade blivit ofrivilligt gravid.

Nu överskrider jag mina åtta minuter, men jag måste ändå understryka att den abortlag som vi har i Sverige innebär att vi inte ser några illegala aborter. Barn kommer till världen önskade. Kvinnor föder de barn de har önskat. De av er som hörde Alf Svensson i *Godmorgon, världen!* i söndags fick också en redovisning av hur han förändrade sin syn på aborter när han hade varit biståndsminister och sett ute i världen konsekvenserna av de olika ländernas brist på bra abortlag.

Den svenska lagen är så utformad att kvinnan själv bestämmer om hon kan ta ansvar för ett barn, och det finns lämpliga tidsgränser. När vi kommer till de mycket sena aborterna har Folkpartiets ledamot i Rättsliga rådet just berättat för mig att de beslut man tar om sena aborter handlar om svårt missbildade barn. Det är viktigt.

När det gäller det här med 21 veckor och så vidare pågår bland barnläkare en diskussion om hur de barn som föds mycket tidigt kan gå ett bra liv till mötes. Är det kanske vård i livets slutskede vi ska ge de här barnen? Det finns nämligen en rad barn som tyvärr går vidare till ett liv med mycket, mycket svåra handikapp utan något medvetet liv. Precis som Mats Gerdau sade måste professionen få diskutera detta vidare för att komma fram till vilka riktlinjer man ska ha i det här sammanhanget.

Nu har jag överskridit min tid med två minuter, men varav hjärtat är fullt och så vidare. Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.

I detta anförande instämde Anna Steele (FP).

Anf. 119 EVA OLOFSSON (V) replik:

Fru talman! Först vill jag instämma i allt det du sade om rätten till abort, Barbro. Jag kan instämma i det Mats Gerdau sade också. Jag tycker att det är väldigt viktigt att vi har kvar kvinnors rätt till abort och att barn ska födas önskade.

Jag skulle egentligen vilja ställa samma fråga till dig som till Mats Gerdau, om rätt till sjukvård för papperslösa och flyktingar. Jag tycker inte att jag har fått något svar från Mats Gerdau mer än att man bereder och bereder. Det är egentligen en skam att vi har det som vi har det, att de här människorna inte har rätt till sjukvård.

En del landsting har tagit det här beslutet på egen hand, men även där landstinget har tagit beslutet är det väldigt mycket som sker på ideell basis och många människor som inte får den sjukvård de ska ha över huvud taget.

När kommer det ett förslag som ger gömda och papperslösa rätt till hälso- och sjukvård?

Anf. 120 BARBRO WESTERHOLM (FP) replik:

Fru talman! Jag svarar Eva Olofsson som jag svarade vid en tidigare debatt att Folkpartiet vill att den här utredningen ska ut på remiss. Vi

driver på och vi driver på. De signaler jag får är att det går framåt i Rege-
ringskansliet, men jag kan inte ge några tider.

Jag ser samtidigt att landsting efter landsting på eget initiativ inför
den här möjligheten. Det tycker jag är utmärkt utifrån en mänsklig ut-
gångspunkt, men också för att vi då får mer och mer fakta om vad det här
egentligen kostar. Det finns en kostnadsberäkning i utredningen. Den har
ifrågasatts, men det finns andra som säger att den är korrekt. Det är en
ganska liten kostnad i förhållande till vad hela hälso- och sjukvården
kostar. Det är det svar jag kan ge Eva Olofsson i dag.

Anf. 121 EVA OLOFSSON (V) replik:

Herr talman! Jag bor ju i ett landsting, Västra Götaland, som har in-
fört rättigheter, men så länge vi inte har en tydlig nationell rättighet kan
vi ändå konstatera att det finns en rädsla för att personalen inte ska förstå
och känna till. Människor blir ibland fel bemötta och de vågar inte rik-
tigt. Fortfarande är det så att de ideella, som Läkare i världen och Ro-
sengrenska, för i Stockholm har landstinget också tagit det beslutet, be-
driver en väldigt stor del av den sjukvård som de här människorna behö-
ver och har rätt till.

Jag hoppas verkligen att den rätten kommer. Det blir många gånger
en kostnad av att inte ha rätten till sjukvård. Det händer ju att människor
får sjukvård i ett alldeles för sent skede därför att de inte fångas upp av
den ordinarie sjukvårdsapparaten. Jag hoppas verkligen att rätten till
sjukvård kommer och att man faktiskt ser på den kostnaden också.

Sedan skulle jag vilja ställa frågan om de patienter som har ME. Det
är en grupp som är väldigt hårt drabbad i dag. Jag känner personligen
människor som har drabbats av den här sjukdomen och vet att man har
tvingats utomlands för att få den specialisthjälp man behöver. Och jag
vet att den enhet i Stockholm som har startat har fått en lång kö med en
gång. De kan inte ta emot alla som inte har kunnat tas om hand av sjuk-
vården i övrigt.

Jag vet av de mejl jag har fått att man hade väldigt stora förväntning-
ar på att fler partier än Vänsterpartiet skulle säga någonting i den här
frågan. Jag har fått förklara för många att en motion inte innebär att för-
slaget går igenom i riksdagen utan att man uppmärksammar frågan. Men
jag skulle vilja ställa frågan till dig, Barbro Westerholm: Vad tycker
Folkpartiet och du att man ska göra för dem som har drabbats av ME?

Anf. 122 BARBRO WESTERHOLM (FP) replik:

Herr talman! Folkpartiet som sådant har inte diskuterat frågan. Själv
håller jag på och läser in mig på den. Det här är ett reellt problem och det
här är patienter som är illa ställda därför att sjukvården kan för lite och
inte tar, skulle jag vilja säga, deras problem på allvar.

Det som gör mig beklämd när jag nu läser in mig på det hela är att det
inte är någon bra prognos. Man har inte hittat någon riktigt bra behand-
lingsmetod. Det gör att det också måste till forskningsresurser här för att
finna orsaken. Sjukdomen kommer tydligen i anslutning till infektioner
som följs av en sådan här abnorm trötthet.

Hur man ska behandla är inte klart, men det är väldigt bra att det är
fler och fler läkare som börjar intressera sig för den här sjukdomen. På
det sättet kan vi också få mer kunskap om hur man ska kunna lägga upp

en strategi för hur patienten ska kunna leva ett bra liv med sjukdomen så länge vi inte hittar någon bra behandling för den. Mer än så kan jag faktiskt inte säga i dag, men det är vad jag tycker just nu.

Anf. 123 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Barbro Westerholm lyfte fram problematiken med illegala aborter. Då vill jag säga att det inte är så att vi på något sätt vill omöjliggöra aborter i Sverige. Vi vill ha fri abort till vecka 12 och efter en prövning upp till vecka 19. Möjligheten till abort ska självklart fortfarande finnas, men vi vill att det ska vara en rimlig abortlagstiftning som tar hänsyn till olika aspekter av abortfrågan. Då tycker jag att vi bör diskutera sena aborter utifrån den medicinska utveckling som har skett när det gäller att rädda barn väldigt tidigt.

Barbro Westerholm sade i sitt anförande att de aborter som görs sent i graviditeten rör sig om svårt handikappade barn. Då undrar jag om Barbro Westerholm lyssnade på det jag framförde i mitt anförande. Enligt en utredning som riksdagens utredningstjänst har gjort, där man har gått igenom de beslut som har tagits i Abortnämnden, en del av Rättsliga rådet, har det framkommit att det förra året gjordes 41 aborter mellan vecka 21 och 22 av sociala skäl, där det alltså inte förelåg några fosterkador. Då undrar jag vad Barbro Westerholm har för kommentar till det.

Det jag vill framhålla är just problematiken när det görs aborter av fullt friska foster vid nästan exakt samma tidpunkt som det också går att rädda barn. Barbro Westerholm sade att vi ska ta hänsyn till att de här barnen kan bli svårt handikappade, men det är inte så att alla blir det. Det finns de som räddas väldigt tidigt, som i vecka 22, som kan leva fullt normala liv också.

Anf. 124 BARBRO WESTERHOLM (FP) replik:

Herr talman! Först och främst är det för tidigt att stanna vid tolfte veckan. Människor har ju rätt till fosterdiagnostik. Även om man kan få fram tidigare och tidigare om det är ett skadat foster eller inte är det mellan den tolfte och den artonde veckan som diagnoserna i stor utsträckning ställs. Kvinnor och par måste själva ha rätt att välja om de vill gå igenom fosterdiagnostik eller inte och sedan bestämma sig för om de vill fortsätta graviditeten eller inte. Det ska inte samhället gå in och ha synpunkter på. Det är deras val. Det är deras självbestämmande som ska gälla. Vården ska ställa upp och stödja dem oavsett vilket beslut de tar. Det här är oerhört viktigt för att vi ska ha en mänsklig vård där man ska känna sig trygg.

När det gäller de sociala skälen måste man gå bakom varje individuellt fall för att se vad som ligger bakom de beslut som har tagits och inte se på statistiken. Jag vet, för jag har gjort analyser vid tidigare tillfällen när den här diskussionen har kommit upp, att det här är extremt bekymmersamma fall. Det är människor i en väldigt svår situation. Det var alltså 41, sade du, förra året. Det är alltså väldigt få fall det handlar om.

Det som jag tycker är det viktigaste att vi diskuterar är hur vi förebygger att man blir oönskat gravid. Där är Socialstyrelsen, Smittskyddsinstitutet och Folkhälsoinstitutet på G.

Prot. 2011/12:99
18 april

*Hälso- och sjukvårds-
frågor samt
tandvårdsfrågor*

Anf. 125 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Vi vill ju att aborter fortfarande ska vara möjliga efter vecka 12, men efter en prövning. Huruvida man efter en fosterdiagnos ska bestämma om man ska göra abort eller inte får ske efter en bedömning utifrån hur de här synnerliga skälen ska vara. En sådan bedömning sker redan i dag mellan vecka 18 och vecka 22. Men vad gäller fosterdiagnostiken kan jag fråga tillbaka om Barbro Westerholm tycker att det är rimligt att man genom fosterdiagnostik ska kunna få reda på kön och sedan göra abort fritt på grund av att det är en flicka. Det är möjligt med dagens abortpraxis.

Jag vill framhålla att även om det föreligger väldigt tunga skäl har vi ändå en abortlagstiftning som talar om att vi inte ska göra aborter på livsdugliga foster. Det är den huvudlinje som jag har velat föra fram i dag. Om det är friska foster där det sker av sociala skäl kan de vara livsdugliga. Det är den aspekten jag vill föra fram. Då hade det kanske varit möjligt att göra aborten tidigare i stället.

Gällande förebyggande arbete lyfter utskottet fram att man vill förebygga oönskade graviditeter. Det är absolut jätteviktigt, och jag skriver under på det. Men jag undrar hur Barbro Westerholm ser på det som vi har framfört i vår motion om att också gå till botten med bakomliggande orsaker. När en kvinna står inför en abort kan det vara så att hon på grund av olika yttre omständigheter upplever en press utifrån. Vi har hört historier om kvinnor som har känt sig pressade från anhöriga, vårdpersonal och myndigheter, som anser att det bästa beslutet nog vore att göra abort. Man lägger den pressen på kvinnan. Borde man inte utreda hur det är med det, så att vi bättre kan stötta kvinnor som vill föda sitt barn men har svåra omständigheter?

Anf. 126 BARBRO WESTERHOLM (FP) replik:

Herr talman! Kön är inte giltigt skäl för abort. Men detta står mot kvinnans eget val. Det förs en diskussion om detta inom läkarkåren. Ingen vill abortera på grund av kön. Men det är en fråga som är mer aktuell i andra länder än i Sverige.

När det gäller kvinnor under press handlar det i så fall om undantagsfall. Vi lever i ett land där det inte är någon enkel sak för en kvinna att gå och göra en abort. Det är väl överlagt och övertänkt. Det är snarare den brottningskamp man har inom sig själv innan man tar beslut som är det svåra. Yttre press är inte skälet här.

Anf. 127 RICKARD NORDIN (C):

Herr talman! Jag skulle vilja börja med att yrka bifall till förslaget i betänkandet i dess helhet och avslag på motionerna och reservationerna.

Är det någon som kommer ihåg hur det såg ut i Sverige i januari 2006? Man blev tilldelad en vårdcentral. Tyckte man inte om personalen var det bara att bita ihop eller stanna hemma. Min mormor kunde inte välja vem som skulle komma hem till henne med mat och annan hemtjänst. När jag fick pollenbesvär på våren kunde jag inte titta in i min Icabutik ett par hundra meter hemifrån, utan fick snällt ta mig till ett apotek, som ofta hade stängt. När jag skadade mitt knä visste jag att jag kunde få vård, men jag hade ingen aning om hur länge jag skulle få

vänta. Att det skulle ta ett och ett halvt år till operation i Göteborg visste varken jag eller sjukvården, för ingen hade koll, och ingen måtte köerna.

Under Alliansens första mandatperiod sjösatte vi flera stora reformer för att råda bot på de problem vi upplevde. Vårdvalet gjorde att jag kan välja den vårdcentral som passar mig bäst, inte bara den som ligger närmast mitt hem. Jag går dit där jag känner mig nöjdast och där det är lättast att få tider. Genom lagen om valfrihet kan min mormor nu välja om hon vill att kommunen eller någon annan ska utföra hemtjänsten, även om hon nyligen har flyttat till ett äldreboende. När gräspollensåsongen drar i gång behöver jag inte bekymra mig om jag glömt mina allergipiller hemma när jag åker på scoutläger, för jag kan titta in på närmaste bensinmack. Och jag vet hur lång tid det skulle ta om jag skadade knät igen. Tack vare kömiljarden och tillgänglighetssatsningar vet jag dessutom att jag inte skulle behöva vänta lika länge.

Alla reformer är dock inte perfekta. Det är bäst att erkänna det med en gång. Det finns detaljer som borde ordnas, lösas eller utredas mer. 24-timmarsregeln pratade vi om tidigare. Tidigare i debatten nämndes också de undanträngningseffekter som kömiljarden eventuellt har skapat och som det är säkert bra att utreda vidare. Det går att förfina och justera de instrument som vi infört.

Det gäller att komma ihåg att detta är stora reformer. Man kan inte tro att man gjort något perfekt från början. Tror man det har man tagit sig vatten över huvudet och kommer snart att drunkna i problem. Med ödmjukhet, tålmod och stolthet kan vi däremot vara glada över de framsteg som vi faktiskt har gjort. Samtidigt ska vi spetsa till dem ytterligare för att inte bara flyta utan också sväva fram.

Det är också viktigt att bredda de reformer som är genomförda. Kraven på kömiljarden ska givetvis gradvis öka, och motsvarande system har införts och utökats när det gäller patientsäkerhet.

Vi i Centerpartiet är också glada för Missbruksutredningen. Vi tycker att sjukvården verkligen bör ha det samlade ansvaret för missbruksbehandlingen. Alla som är fast i ett missbruk ska givetvis få individuell behandling med vetenskapliga och beprövade metoder.

Herr talman! Jag såg för inte så länge sedan Håkan Juholt. Han rasade mot privatiseringar och vinster i vården. Han ville omreglera och påreglera. Nu vill Stefan Löfven enligt uppgifter som jag läst nyligen till och med ha privata vårdföretag. Han vill överlåta åt kommunerna att själva organisera sin vård. Han kan till och med tänka sig att sälja sjukhus, trots att man hade en extremt aggressiv kampanj från Socialdemokraterna inför omvalet i Västra Götaland där man hotade med att det var just detta som borgerligheten ville.

Hur ska Socialdemokraterna ha det egentligen? När svänger vindflöjeln nästa gång? Jag tror att den som vill ha verklig valfrihet och möjlighet att själv bestämma vem som ska behandla en gör klokt i att rösta på Alliansen nästa gång, innan S byter både partiledare och åsikt igen.

För oss i Centerpartiet är det nämligen kvalitet och inte upplåtelseform som är det viktigaste. Den bredd som uppstått sedan vårdvalet infördes har enligt Konkurrensverket visat att både de privata och de offentliga vårdcentralerna har blivit bättre.

Samtidigt måste man understryka att de vårdskandaler som skett inom både offentligt och privat driven vård inte är acceptabla. Det be-

hövs bättre uppföljning och granskning av vårdgivare. Det behövs också bättre kunskap hos dem som upphandlar och köper in vård inom kommuner och landsting. De måste få större stöd och bättre kompetens och våga ställa kvalitetskrav, för det är där vården börjar: hos den som bestämmer vilken vård som ska upphandlas.

I den tidigare debatten talade jag mycket om vårdskador, men det tål att upprepas: Vårdskador som går att undvika är så förbaskat onödiga! De skapar lidande för patienten och en kostnad för landstingen. Det talas alltför ofta om att sjukhusen har svårt att få resurserna att räcka till. Visst sjutton blir det så om en stor del av resurserna används för att behandla människor som blivit sjuka av att vara på sjukhuset eller äta medicin! Sjukvården behöver medel, men en stor del av det behovet kan tillgodoses om vi bekämpar det onödiga lidande som vårdskador medför.

Jag vill också sticka in en liten passus om sjukvårdens miljökonsekvenser. Det handlar om läkemedelsutsläpp som påverkar både djur och växter. Jag vet att exempelvis Centerpartiet i Stockholms län framgångsrikt har drivit kampanjer mot lustgasutsläpp. Det är också viktigt att alla delar av vårt samhälle hjälps åt i kampen för en giftfri och ren miljö. Här måste sjukvården lyfta sig ett snäpp.

Jag är glad att de papperslösas situation har lyfts fram tidigare i debatten. Jag har precis som Eva Olofsson besökt Rosengrenska stiftelsen i Göteborg och sett vilket fantastiskt arbete de utför. Exempel finns över hela landet. Men det är ett arbete som inte borde behöva göras. Alla människor bör ha samma möjligheter till vård på lika villkor. Därför jobbar vi i Centerpartiet för att den utredning som nu bereds snarast ska ut på remiss, så att vi kan få till en lagstiftning på det här området.

Precis som med apoteken vill Centerpartiet ha en trygg samhällsservice över hela landet. Det är därför viktigt att minska de skillnader som finns i vårdkvalitet. Det är varken rimligt eller acceptabelt att bostadsorten ska avgöra vilka behandlingar som erbjuds. Vi i Centerpartiet vill öka valfriheten. Vi vill att det ska bli möjligt att välja inte bara vilken vårdcentral, utan även vilket sjukhus, vilket landsting och till och med vilket land man ska få sin vård i.

Jag kan fortsätta att lyfta fram reformer och förslag som regeringen planerar, gör och har gjort: cancerstrategin, den nationella läkemedelsstrategin, it i vården, innovationer i vården, organdonationer, Missbruksutredningen, vaccinationsprogram och så vidare. Men jag vill stanna här och konstatera att det är en omfattande hälso- och sjukvårdspolitik som vi har från Alliansens sida. Det är en politik att glädja sig över och vara stolt över.

Anf. 128 ANDERS ANDERSSON (KD):

Herr talman! När man blickar tillbaka fem år och gör en jämförelse mellan Sverige år 2006 och nu kan man se att oerhört mycket har hunnit hända inom hälso- och sjukvården. Det har skett en utveckling inom hälso- och sjukvården där patientens makt och patientens rättigheter har stärkts, där vårdval har införts, där vårdköerna har halverats, där vårdgaranti har införts, där patientsäkerhetsarbetet har satts i fokus, där psykiatrin har fått ett lyft och där statens anslag till tandvården har fördubbats. Där har det skett en hundraprocentig ökning under perioden. De grupper som sällan går till tandläkaren får dessutom ett särskilt stöd.

Kvalitetsregisterarbetet har utvecklats, läkemedelsförskrivningarna har börjat bli säkrare och äldre med många läkemedel får chans till läkemedelsgenomgångar. Samarbetsansvaret mellan landsting och kommuner kring de äldres behov har blivit förtydligat på olika sätt.

Herr talman! Den lista som jag nu har läst upp skulle kunna göras mycket längre. De reformer och det utvecklingsarbete som allianssamarbetet har lett till har byggt på två grundläggande synsätt. Vi som kristdemokrater ser att dessa synsätt är en del av fundamenten i utvecklingen av sjukvården. För det första handlar det om att vården är till för den enskilde patienten. Det är ett patientfokus. För det andra handlar det om att kvaliteten som ges i vården ska mätas och redovisas öppet. Det är på det sättet vi kan skapa en utvecklingskraft – genom respekten för den enskilde och genom att ha en utvecklingskraft i och med att kvalitetsfrågorna står i fokus och mäts och redovisas öppet.

Men det finns mer att göra. Mycket har blivit gjort, men det finns mer att göra. Vi är långt ifrån en jämlik hälso- och sjukvård – en vård på lika villkor för hela befolkningen. Därvidlag har svenska folket under alltför lång tid levt i en mytbildning. Man har trott att det Sverige vi har haft under 70-talet som en följd av 50- och 60-talen och fortsatt under 80- och 90-talen var jämlikhetens paradiset. Men när vi nu tittar på hälso- och sjukvården visar det sig att vi historiskt har haft stor ojämlikhet. Det är en ojämlikhet som alliansregeringen och Socialdepartementet har tagit sig an för att se till att vi ska få en ökad jämlikhet ur olika synpunkter. Detta är en av våra stora utmaningar.

Den andra stora utmaningen handlar om den redovisning som vi har levt med i många år utan att ta krafttag om. Det handlar om det oacceptabla i att misstag och felbehandlingar i sjukvården leder till att 100 000 människor drabbas av onödiga skador. Hela 3 000 människor drabbas av en för tidig död på grund av misstag eller felbehandlingar. Detta är oacceptabelt.

Det är därför det nu pågår ett omfattande arbete initierat av den alliansregering där Socialdepartementet med våra kristdemokratiska ministrar har satt ut en tydlig färdriktning. Detta är inte rimligt i en modern svensk hälso- och sjukvård. Därför måste vårdskadorna minska, och vi måste ha ett aktivt fokus på dessa områden.

Herr talman! Bland de motioner som vi behandlar i betänkandet finns en om assisterat självmord. Det är något som vi kristdemokrater tar hundraprocentigt avstånd från. Vi värnar människolivet. Assisterat självmord strider också mot det som vi menar är grundläggande i läkaretiken.

Detta avsnitt behandlas i betänkandet på s. 42–44. Jag vill då gärna citera vad som är skrivet utifrån Läkarförbundets etiska regler som antogs på förbundsfullmäktige 2009. Där skrivs bland annat: ”Läkaren ska besinna vikten av att skydda och bevara människolivet och får aldrig medverka i åtgärder som syftar till att påskynda döden.” Detta är viktigt att upprätthålla. Jag är glad över att socialutskottet i de skrivningar som finns i betänkandet på s. 44 har lyft fram vikten av Socialstyrelsens arbete med att utforma ett nationellt kunskapsstöd för en god palliativ vård.

En god palliativ vård är det jag vill se som svar på den debatt som finns när man diskuterar en utveckling som innebär att man ska hjälpa människor att förkorta livet. Vi vill se till att sjukvården står i livets tjänst. Det är därför jag välkomnar de riktlinjer som är på väg och ser

fram emot sommarens redovisning från Socialstyrelsen när det gäller kunskapsstödet för en god palliativ vård.

Herr talman! Om det är något jag särskilt skulle vilja lyfta fram i betänkandet är det en önskan att fler läkare skulle söka sig till geriatrisk utbildning. Jag tror att det är oerhört viktigt om vi ska klara sjukvårdens utmaningar att det finns geriatrisk kompetens och en organisation där sjukvården samlar kompetensen kring åldrandets sjukdomar ungefär på samma sätt som man har gjort när det gäller barnsjukvård och barnkliniker.

I det senaste numret av Läkartidningen, som vi har fått som riksdagsledamöter och som läkarna har fått del av, lyfter man fram Norrköping och Vrinnevisjukhuset. Där tar geriatriken ett helhetsgrepp, och man har den bästa livskvaliteten för de äldre genom äldremottagningar där geriatrik, allmänmedicin och internmedicin samverkar. Det är de tre specialföreningarna som har gjort ett gemensamt dokument. Jag vill i debatten lyfta in att detta är ett föredöme för Östergötland och Norrköping men också för landet i övrigt. Jag vill påstå att vi i utvecklingsarbetet för hälso- och sjukvården behöver sätta ytterligare fokus på detta. Jag hoppas att vi tillsammans kan åstadkomma det.

Herr talman! En stor reform som innehåller en fördubbling av det ekonomiska anslaget är tandvårdsreformen från 2008. Vi har fortfarande, och vi har historiskt haft, jättestora debatter om tandvården och bristerna, där människor upplever att det är orimliga förhållanden. Regeringen har gått med på, och har gjort, en utveckling från ca 3 miljarder upp till 6 miljarder i anslag både när det gäller de stora insatserna och för att stimulera unga människor mellan 20 och 29 år och äldre över 75 år att oftare gå till tandläkaren.

Tyvär har vi inte sett effekterna av satsningen fullt ut. Det är lite synd eftersom det är en investering för framtiden att vårda sina tänder oavsett om man är ung eller gammal. Jag hoppas att man nu på webbplatsen 1177.se, där man kan jämföra kostnadsförslag och behandlingar, får en ökad utveckling när det gäller att människor nyttjar detta. Tandvårdsreformen är en oerhört viktig del för en bättre hälsa. Färre hål i tänderna och mindre hål i plånboken – det är ungefär vad vår tandvårdsreform handlar om. Detta är också vad människor efterlyser när det gäller tandvårdsfrågorna.

Herr talman! Jag ser att talartiden har gått ut, och jag ska bara kort nämna något med anledning av den diskussion som har framkommit med anledning av abortfrågan i olika delar.

Vi kristdemokrater har sedan många år ett gemensamt medicinsk-etiskt program där vi har resonerat igenom och gjort vissa politiska gemensamma ställningstaganden kring de svåra etiska frågorna i livets början och livets slut och allt däremellan. Det är utgångspunkten för oss kristdemokrater i våra ageranden.

När det gäller detta arbete vill jag säga att på s. 47–49 i det betänkande vi nu behandlar redovisas bakgrund och pågående arbete i regeringen. Det har också funnits en redovisning av socialministerns svar på interpellationer, där det tydliggörs vad vi nu kan åstadkomma och hur vi nu ser på utveckling. Med denna hänvisning till vårt medicinsk-etiska handlingsprogram och till det arbete som pågår i regering och riksdag ber

jag att få tacka få ordet och yrka bifall till socialutskottets förslag i betänkandet.

Prot. 2011/12:99
18 april

*Hälso- och sjukvårds-
frågor samt
tandvårdsfrågor*

Anf. 129 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Kristdemokraterna har under ett antal år regelbundet väckt motioner om att just ändra praxis vad gäller sena aborter. Det finns även motioner att läsa om att sänka gränsen för fri abort från vecka 18 till vecka 12. För ett antal år sedan uttryckte både er förra partiledare Alf Svensson och er nuvarande partiledare Göran Hägglund att den nuvarande praxisen på 22 veckor inte längre räcker för att utesluta att aborter görs av livsdugliga foster.

Jag undrar hur det kommer sig att Kristdemokraterna så tydligt har ändrat inställning i abortfrågan och kommer att rösta emot en tydlig förändring av praxis när det gäller sena aborter och en sänkning av gränsen för fri abort.

Anders Andersson lyfter upp att det ska pågå en utredning i regeringen, men det är ingenting som framkommer tydligt i betänkandet. Det finns bara ett otydligt svar från Göran Hägglund i en interpellationsdebatt som vi hade. Om det finns en vilja i socialutskottet att en sådan utredning ska finnas och att man ska komma fram till detta bör man också lyfta fram det i betänkandet, men i stället står det ganska tydligt att man inte vill att några initiativ ska tas när det gäller Sveriges abortlagstiftning. Det måste alltså vara så att Kristdemokraterna tycker att det är rimligt att det sker aborter av fullt friska foster i vecka 21 i Sverige samtidigt som det går att rädda foster i denna vecka.

Ni skriver på er hemsida att i er ideologi är människolivet okränkbart. Du talade om vikten av att värna livet i svensk sjukvård i ditt anförande. På vilket sätt tycker ni att ni försvarar människolivets okränkbara värden genom att försvara att vi med dagens praxis när det gäller sena aborter riskerar att genomföra aborter av livsdugliga foster?

Anf. 130 ANDERS ANDERSSON (KD) replik:

Herr talman! Julia Kronlid ställer en del frågor till mig med anledning av vårt agerande i abortfrågan. Kristdemokraterna är det parti som har lyft fram det etiska dilemma. Jag har respekt för ditt engagemang, Julia Kronlid, men på s. 19 i det här programmet som jag kan erbjuda dig – jag är inte säker på att Sverigedemokraterna har något motsvarande – talar vi kristdemokrater om samhällets regelverk för aborter. Vi skriver att fokus i det abortförebyggande arbetet bör ligga på stödjande åtgärder som kan leda till en minskning av antalet aborter. Vi har inte satt fokus på tidsgränserna. Vi kristdemokrater vågar i stället skriva att det etiska dilemma en abort innebär avgörs inte i första hand av när den görs utan om den görs. Detta är det etiska dilemma.

Det etiska dilemma förskjuts inte om vi talar om den ena veckogränsen eller den andra. Det handlar om etiken, och detta brottas vi med. Jag erkänner gärna i denna kammare, inför dig, Julia, och andra, att detta är ett djupt etiskt bekymmer.

Vi kristdemokrater formulerar oss på följande sätt: Kristdemokraternas etiska grundsyn och mål är ett samhälle där aborter inte efterfrågas och där de betraktas som en nödfallsåtgärd. Med denna inställning som grund föreslås därför att fokus i det abortförebyggande arbetet bör ligga

på åtgärder som enligt vår uppfattning kan medverka till en påtaglig minskning av antalet aborter.

Detta är våra ingångsvärden. Vår socialminister, som är partiledare, redovisar också utgångspunkterna i betänkandet, i redovisningen av interpellationssvaret. Det här är grunden för Kristdemokraternas engagemang och Kristdemokraternas etiska hållning.

Anf. 131 JULIA KRONLID (SD) replik:

Herr talman! Eftersom Kristdemokraterna sitter i regeringen önskar jag att Anders Andersson kunde lyfte fram dessa etiska dilemman och de etiska frågorna. Enligt min mening har de helt försvunnit från dagens abortdiskussion. I stället lyfter man fram att fostret är en del av kvinnans kropp. Fostret tillmäts nästan ingen betydelse.

Jag tycker inte att diskussionen om huruvida en abort görs och när den görs behöver utesluta varandra. Man behöver faktiskt diskutera både och. Varför ska vi annars ha en tidsgräns över huvud taget?

När det gäller det förebyggande arbetet vill jag säga att vi har en motion om att man bör utreda de bakomliggande faktorerna till att så många gör abort och till att så många blir oönskat gravida, men den motionen avstyrker utskottet, inklusive Kristdemokraterna. Ni tänker rösta emot den.

Genom att vi har en reservation och Kristdemokraterna kommer att rösta för utskottets förslag kommer ni att motsäga att vi ska ha en förändring av praxis när det gäller sena aborter. Det finns väldigt lite information om den utredning som ska finnas hos regeringen.

Det här är en fråga som har diskuterats väldigt länge. Det fanns motioner om detta redan i mitten av 90-talet. Man diskuterade problemen med att vi kan rädda foster i ett tidigt skede samtidigt som det sker aborter. Jag tycker att vi har väntat länge nog. Vi har väntat i snart 15 år på att det ska ske en förändring. När kommer den här förändringen att ske? Kan Anders Andersson bidra till att den här processen skyndas på lite så att vi ser en förändring? Eller tycker Anders Andersson att det är helt okej att det sker aborter så sent i graviditeten att fostren till och med lever efter en abort och lämnas att själv dö i ett sköljrum? Är det etiskt enligt Kristdemokraternas politik?

Anf. 132 ANDERS ANDERSSON (KD) replik:

Herr talman! Jag är inte nöjd med hur det ser ut nu. Som många andra här i riksdagen och ute i samhället är jag orolig över det stora antalet aborter, och särskilt tonårsaborter. Det är därför som socialutskottet i sin första mening formulerar sig så här: Utskottet anser att det är angeläget att antalet aborter, särskilt tonårsaborter, minskar och vill därför betona betydelsen av abortförebyggande arbete.

Detta är vår ingång. Det innebär inte att vi accepterar detta och tycker att det är okej. Däremot förs det ett resonemang om detta, vilket också Göran Hägglund gör i sitt interpellationssvar till dig som redovisas på s. 48 i det här betänkandet. Där markerar han att praxisförändringar diskuteras i Socialstyrelsens etiska och rättsliga råd. Där görs de justeringar som kan krävas i takt med de landvinningar som framkommer när det gäller medicinsk teknik. Göran Hägglund säger också i svaret, vilket jag hoppas att du har läst: Jag tror att vi till följd av den medicinska utveckl-

ingen så småningom kommer att få skäl att justera den övre gränsen, men det är viktigt att det görs grundligt, genomtänkt och utifrån alla de medicinska fakta man kan ha i sammanhanget.

Det är vår ingång. Vi vågar bedriva den praktiska politiken för att förebygga önskade graviditeter. I det sammanhanget ser jag fram emot det som Socialdepartementet och Regeringskansliet har när det gäller ett nationellt samlingsprogram för sexuell och reproduktiv hälsa. Det arbetet jobbas nu fram i ett samarbete mellan Socialstyrelsen, Smittskyddsstyrelsen och Statens folkhälsoinstitut. Detta är en del av det praktiska, politiska arbete som vi kristdemokrater vill delta i. På det sättet tror jag att vi upprätthåller respekten för livet.

Kristdemokraternas medicinsk-etiska program slår också fast att kvinnan och fostret är två skyddsvärda individer. Det är utifrån den etiska problematiken som vi vågar säga det. Därför måste samhället sträva efter att minska antalet aborter. Det kan också ske inom en lagstiftning som ger kvinnan rätt att fatta det avgörande beslutet om abort under graviditetens första del.

Anf. 133 ANNA-LENA SÖRENSON (S):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservationerna 1, 5 och 7.

Jag vill fortsätta med att slå fast att vi i Sverige har en hälso- och sjukvård som vi kan vara glada och stolta över. Handen på hjärtat, den var inte så jättedålig före 2006 heller. Det var inte den öken av sjukvård som många av de föregående talarna har försökt utmåla den som. Det är noterbart att flera av dem var med och styrde den sjukvården, till exempel som landstingsråd eller generaldirektörer. De hade stora påverkansmöjligheter på den sjukvården, och jag tror att de tyckte att de gjorde ett bra jobb även på den tiden.

Jag tycker att det är viktigt att slå fast att svensk sjukvård håller en hög internationell kvalitet. Jag tror också att vi kan säga att i jämförelse med många andra länder är svensk sjukvård ganska bra på att ge sjukvård på lika villkor överallt i vårt avlånga land och också efter behov. Jag tror att vi kan börja med att säga det.

Medborgarna hyser också ett stort förtroende för hälso- och sjukvården, och det är någonting som jag tycker att vi allihop ska värna om. Det är mycket viktigt i sammanhanget.

Men mycket mer kan naturligtvis göras för att ytterligare förbättra den här vården, för att utveckla den och för att göra den mer modern. Det handlar inte minst om att möta moderna människors krav på tillgänglighet, en trygg hälso- och sjukvård, en säker hälso- och sjukvård och en sjukvård som fokuserar på patienten, inte minst för att medborgarna fortsatt ska ha ett högt förtroende för sjukvården och fortsatt vilja vara med och solidariskt bidra till den. Det är ju själva förutsättningen för vår goda hälso- och sjukvård. Det är väl värt att värna om att människor faktiskt vill vara solidariska och dela med sig.

Jag vill precis som flera andra, herr talman, lyfta fram de oroande tecken som vi ser i skyn när det gäller hälso- och sjukvården. Vi ser att vården blir sämre på att erbjuda vård på lika villkor. De som har den sämsta hälsan blir också de som inte får tillgång till den bästa vården – de allra mest utsatta och de mest sköra människorna.

Andra orosmoln som tornar upp sig vid horisonten är att om den svenska hälso- och sjukvården inte får de rätta förutsättningarna att utvecklas kommer framstegen inom vården att ske långsammare än hittills. Det tillsammans med den förändrade demografin, att vi får allt fler äldre i samhället, kommer att ställa sjukvården inför väldigt stora utmaningar.

Till skillnad från Moderaterna och Mats Gerdau tror vi mycket på de politiska möjligheterna. Det är kanske det som skiljer oss socialdemokrater från i första hand Moderaterna. Vi tror att här behövs det mer politiska beslut och inte minst mer politiskt nytänkande för att ge sjukvården bättre förutsättningar att utvecklas, bli ännu bättre, ge professionen möjligheter att organisera sig och utöka sin kompetens och att inte minst utveckla och organisera sjukvården runt patienten.

Vi tror också att det krävs mer politiska beslut för att stärka patientens ställning, för det behövs. Att vi pratar om patientens ställning i sjukvården är egentligen ganska nytt i svensk sjukvård.

Jag tror att Mats Gerdau har fått om bakfoten att vi socialdemokrater skulle vara emot att man kan välja sin vårdgivare. Jag tror att det är bra att man kan välja sin vårdgivare. Det är att ge patienten en stark ställning. Det är också hälsofrämjande – det känner vi till från olika undersökningar. Men för oss socialdemokrater kan en stark ställning för patienten aldrig enbart handla om att patienten ska agera som en kund på en marknad och därmed själv bära ansvaret för att kvaliteten ska vara hög och vården vara säker och trygg.

Sjukvården är inte som vilken vara eller tjänst som helst på marknaden. Vi kan inte själva bedöma behov, kvalitet och risker. Där måste samhället ta ett ansvar för att garantera att den sjukvård som ges är trygg och säker, håller den högsta kvaliteten, är den mest moderna och den bästa tänkbara och att den också ges på ett likvärdigt sätt. Det ska inte vara ett lotteri beroende på vilken dörr man går in genom och vilken vårdgivare man väljer.

Därför är en nationell kvalitetscertifiering på sikt ett väldigt bra sätt att ge trygghet till den enskilde patienten som söker vård och som väljer vårdgivare.

Staten bör också, tycker vi socialdemokrater, ta ett större ansvar för kunskapsstyrningen av vården. Regeringen bör ge Socialstyrelsen fler uppdrag när det gäller att ta fram nationella riktlinjer för hur god vård ska ges och prioriteras.

Målet måste vara att ge alla certifierade vårdgivare möjlighet att följa de här riktlinjerna – de ska följa de här riktlinjerna – men då måste också vården, huvudmännen och vårdgivarna, ges förutsättningar att kunna göra det. De riktlinjer som hittills har utarbetats av Socialstyrelsen när det gäller till exempel cancersjukvård, hjärtsjukvård och demenssjukdomar ställer oerhört höga krav på vårdgivarna när det gäller att man ska kunna mobilisera resurser och prioritera i fördelningen av resurserna och mellan de olika sjukdomsgrupperna. Man måste orka utmönstra metoder och annat som inte hör hemma i vården och inte håller den högsta kvaliteten, och man måste kunna organisera sig på ett sätt som gör att man kan ta in de här nya riktlinjerna. Man måste kunna nivåstrukturera sin organisation, inte minst, och man måste kunna skapa strukturer för att implementera kunskaper i vårdorganisationen.

Herr talman! En god och hälsofrämjande vård ställer patienten i fokus, och därmed stärker man också patientens ställning. Alltför ofta ser vi hur vården organiseras efter vårdens eget behov och inte efter patienterna. Varje del i en vårdkedja kan i och för sig fungera alldeles utmärkt. Jag tror att man ofta möts av den här föreställningen i vården: Vi sätter patienten i centrum hos oss. Men man ser inte patientens behov i ett helhetsperspektiv.

Vi ser ofta brister i patientens väg genom vården, och kedjan av vårdinsatser tenderar att bli svag när delarna ska länkas ihop. Det saknas ofta ett helhetsperspektiv, och patienten får påfallande ofta också själv bära ett ansvar för att hålla ihop vården och vårdkedjan. Ofta skulle det faktiskt behövas ett starkare mandat för någon att vara processledare på resan genom vården.

Jag tror att ett vårdkontrakt skulle vara ett alldeles utmärkt sätt att komma dithän att vårdkedjan hålls ihop. Jag förstår inte riktigt motviljan som finns mot att patienten mycket väl skulle kunna köpa en resa, om vi säger så, genom vården som börjar med ett besök i primärvården, går vidare genom diagnostik och utredning till behandling, palliation eller rehabilitering och att man på detta vis håller ihop det. Jag tror att vården är förmögen att organisera sig runt patienten på det sättet, men det krävs nytänkande, och det krävs förutsättningar för vården att kunna göra det.

Patientens ställning stärks alltså inte av att vården fragmentiseras ytterligare, vilket blir en följd av att införa fri etablering. Ett fritt vårdval behöver inte vara detsamma som en fri etablering, framför allt inte inom specialistsjukvården.

Vi socialdemokrater tror att en fragmentisering bidrar till att cementera rådande, mindre bra strukturer i vården. Vi vill hellre se en utveckling som ger huvudmännen möjlighet att bygga upp och planera sjukvården på ett sätt som möter patienternas behov ur ett helhetsperspektiv och som också ger förutsättningar att skapa en effektiv sjukvård som tillvaratar modern forskning och som kan implementera innovationer i vården. Detta för att kunna erbjuda medborgarna bästa tänkbara hälso- och sjukvård på ett likvärdigt sätt och efter behov.

Anf. 134 MATS GERDAU (M) replik:

Herr talman! Anna-Lena Sörenson, du konstaterade inledningsvis att vården är bra i Sverige och att den var bra även före 2006, och det vill jag gärna ge dig rätt i. Sedan kan vi möjligen ha olika uppfattning när det gäller om den har blivit bättre eller sämre sedan 2006. Min bild är att den har blivit klart mycket bättre. Jag undrar om Anna-Lena Sörensons uppfattning är att den har blivit bättre eller sämre än 2006. Jag uppfattade att du sade att den har blivit sämre på att erbjuda en jämlik vård.

Jag tittade på vad Socialstyrelsen sade i november när det kom en stor rapport. De sade då att hälso- och sjukvårdens kvalitet och effektivitet fortsätter att förbättras, och de konstaterade att detta sker samtidigt som skillnaderna mellan landstingen på flera områden minskar. Det är alldeles utmärkt och leder mig till tanken att vården har blivit mer jämlik i Sverige. Sedan är jag absolut inte nöjd, men skillnaderna i landet har minskat. Dödligheten i stroke minskar, allt fler blir nöjda och sådana saker, så det är alldeles utmärkt.

Sedan funderar jag en del över det som Anna-Lena Sörenson säger när det gäller vårdvalet och hur hemskt det skulle bli om man också får välja sin gynekolog eller sin hudläkare. Det är just det som den öppna specialistvården handlar om. Det är just den typen av läkare man måste kunna få välja själv. Jag uppfattar det som att du vill att man ska få välja, men du vill inte att det ska få finnas några att välja mellan. Det blir väldigt svårt.

Ni hävdar i er motion och i er reservation att vårdvalet och LOV har stora och avgörande brister. Vilka är de bristerna? Är det ett problem att vi har 200 nya vårdcentraler i Sverige? Vilka är det i så fall som inte ska vara kvar? Är det den i Skövde eller den i Vetlanda som ska bort? Vad är problemet med den här lagstiftningen som faktiskt gör det möjligt att få vård i tid, alltså precis det som vi moderater vill?

Anf. 135 ANNA-LENA SÖRENSEN (S) replik:

Herr talman! Mats Gerdau frågar mig om jag tror att vården har blivit bättre eller sämre. Jag tror att den har blivit bättre, men inte tack vare Mats Gerdau. Tyvärr är det inte politiken som kan ta åt sig äran av det, utan svensk hälso- och sjukvård är jättebra på att hela tiden utvecklas och bli allt bättre. Det finns en stark drivkraft inom svensk sjukvård att hela tiden öka sina kunskaper, att jämföra sig med andra, att utvecklas. Det är också en utmaning, vilket Mats Gerdau säkert känner till, herr talman. Vi ställs hela tiden inför nya utmaningar för att ge en allt bättre vård till allt fler behövande.

Däremot tror jag att likvärdigheten, förmågan att ge vård på likvärdiga villkor, har blivit sämre, vilket flera studier visar. Förmodligen har vi blivit bättre på att ge vård på likvärdiga villkor regionalt men inte socioekonomiskt. De som har det sämst i samhället har sämre tillgång till vård, får sämre tillgång till de goda medicinerna, får inte de bästa metoderna. Undersökning efter undersökning visar att det är på det sättet.

För oss kan ett fritt vårdval aldrig vara detsamma som en fri etablering. Vi tror att det går alldeles utmärkt att ansluta fria vårdgivare, privata vårdgivare, som kan tillföra vården mycket som är bra i form av kvalitet och alternativ. Det går alldeles utmärkt att ansluta med vårdval, men då finns de i ett system som är möjligt att planera. Alla bor inte i Stockholm, Göteborg eller Malmö. I landsorten är det ofta svårt att över huvud taget finna exempelvis en gynekolog. Det är brist på specialister. Släpper vi loss den fria etableringen vet vi att vi får en anhopning av specialister i centralorterna, inom de specialområden som är enklast att diagnostisera och identifiera och därmed ge den vården till patienterna.

Anf. 136 MATS GERDAU (M) replik:

Herr talman! Jag fick inget svar om de 200 nya vårdcentralerna. Är det bättre eller sämre att de tillkommit? De har tillkommit av ett enda skäl, nämligen att vi infört en lag om vårdval i primärvården. Hade den inte införts skulle det inte ha tillkommit 200 nya vårdcentraler. Anna-Lena Sörenson kan vara hur positiv som helst till valfrihet, men det hade inte funnits något redskap för att få de nya vårdcentralerna, den bättre tillgängligheten och möjligheten att välja en läkare och en vårdgivare som jag har förtroende för. Det skulle aldrig någonsin ha inträffat.

När det gäller vårdvalet inom specialistvården kan man ha vårdval eller kunna välja läkare utan fri etableringsrätt, säger Anna-Lena Sörenson. Det stämmer faktiskt inte. Vad ska vi välja mellan om det inte finns någonting att välja mellan, om det inte finns någon annan? Varför inte släppa det fritt? Varför inte se att det finns en möjlighet att någon vill starta där det är en bristsituation, till exempel i Dalarna där väntetiderna är långa? Varför inte erbjuda någon möjligheten att starta en gynekologmottagning, hudmottagning, reumatologimottagning eller vad det kan tänkas vara? Den möjligheten finns inte i dag. Inte någonstans där Socialdemokraterna styr vill man ha vårdavtal med privata aktörer som ett sätt att antingen öka valfriheten eller kapa köer och öka tillgängligheten. Det finns inga sådana exempel.

När jag var i Dalarnas landsting för ett tag sedan frågade jag vad de gör för att minska köerna, om de frågat några andra. Nej, sade de, det har vi inte, för det är ingen som vill. Hur vet ni det om ni inte ens har frågat, undrade jag. Det finns alltså inga exempel på att Socialdemokraterna aktivt ser till att det skapas valfrihet.

Att det skulle bli större socioekonomiska skillnader på grund av vårdvalet är inte heller sant. Vi kan titta exempelvis på Stockholmsregionen. Var ökar antalet vårdbesök mest på vårdcentralen? Det är i Botkyrka. De som har sämst socioekonomisk ställning har i dag fler vårdbesök tack vare vårdvalet. Det tycker jag är mycket bra.

Anf. 137 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik:

Herr talman! Jag tycker att Mats Gerdau far lite ovarsamt med sanningen. Tidigare i debatten sade han att Socialdemokraterna inte hade velat mäta väntetider före det gyllene året 2006 när allt bra började. Det är inte sant. Det mättes tidigare både här och där, och vi jämförde med varandra. Jag har själv erfarenhet av att göra det.

Det är heller inte sant att socialdemokratiskt styrda landsting inte skulle vara öppna för privata vårdgivare och sluta vårdavtal. Flera av oss har suttit i landsting och känner till landsting där Socialdemokraterna varit med och styrt och tagit initiativ till upphandlingar för att skapa alternativ i vården. Mats Gerdau skakar på huvudet, men jag kan verifiera det, herr talman, och även flera andra kan vittna om det. Jag tror inte att vi har något principiellt motstånd till det. Snarare känner vi att vi vill fokusera på att styra vården utifrån behov och patienternas önskemål samt utifrån kvalitet och resultat.

Vad gäller 200 nya vårdcentraler tycker jag att det är bra om man kan öka tillgängligheten. Det är viktigt att medborgarna kan känna förtroende genom att ha tillgänglighet till vården. Det är bra att tillgängligheten ökar. Jag skulle gärna vilja se på vilket sett den ökat och i vilket förhållande den står till undanträngningseffekterna när det gäller kronikerna. Vi har än så länge inte sett några undersökningar om det. Låt oss därför vänta med att utropa den reformen till det bästa som hänt under detta århundrade.

Anf. 138 PER RAMHORN (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation 3 som handlar om tillgången till barnhospis. Det är en angelägen fråga som ligger mig varmt om hjärtat.

Hur kan det vara så hemskt att en del måste dö när de inte ens fyllt tio år? Så börjar Astrid Lindgrens kända bok *Bröderna Lejonhjärta*. Det är en historia som handlar om livet och döden och som berörde mig djupt när jag läste den. Barn ska helt enkelt inte dö. Det är bara så. Barn ska inte ens bli sjuka, i alla fall inte mer än i en förkylning.

Tyvärr ser verkligheten inte riktigt ut så. Barn blir sjuka. Barn drabbas av cancer och av andra svåra sjukdomar. Vart fjärde barn som drabbas av cancer kommer att dö av sin sjukdom. Att förlora ett barn är varje förälders värsta mardröm, något man inte ens vill tänka på.

I dag erbjuds svårt sjuka och döende barn oftast vård i hemmet eller på en akutvårdsavdelning. Inom den vanliga vården finns oftast inte tiden, kunskapen eller utrymmet för den lindrande och tröstande vård som ska ta vid när den akuta vården är över. Många föräldrar har vittnat om den ensamhet och utsatthet de känt när deras barn ansetts färdigbehandlade. Vi sverigedemokrater vill ge dessa barn och familjer den allra bästa vården och omsorgen i den oerhört svåra situation som de befinner sig i.

Herr talman! I slutet av 2010 öppnade Ersta diakoni Nordens första barn- och ungdomshospis, som ett komplement till den vanliga vården. Där bedrivs palliativ barnsjukvård för svårt sjuka barn och ungdomar. Vårdfilosofin är precis densamma som för hospis för vuxna, det vill säga att trösta, vårda och lindra när de akuta vårdinsatserna inte längre är aktuella. Där har varje barn ett eget rum med plats för anhöriga och vänner. Där finns upplevelserum och målarverkstad men också vårdhunden Livia, som ger tröst och glädje till barnen. Där finns utrymme för sorg och samtal men också för skratt och lek, precis som det ska vara när ett barn är svårt sjukt och på väg att gå bort.

Ett enda hospis med sju vårdplatser för barn och ungdomar täcker inte det behov som finns i landet. Mellan 400 och 500 barn och ungdomar dör årligen av olika svåra sjukdomar. Vi sverigedemokrater anser att man måste ta ett helhetsgrepp om den palliativa vården i landet och se över tillgången på barnhospis så att barn och ungdomar får samma rätt som vuxna att få avancerad och högspecialiserad vård i livets slutskede, oavsett var i landet man bor.

Herr talman! Woody Allen lär ha sagt att han inte är rädd för att dö bara han slipper vara med när det händer. Och visst är det så många av oss känner. Döendet skrämmer oss mer än själva döden. Att förbättra vården i livets slutskede är ett prioriterat område för oss sverigedemokrater så att vi kan öka tryggheten inför det som är allra svårast för oss alla att hantera men också för att det säger oerhört mycket om hur vi ser på livet. Livet är värdefullt oavsett hur lång tid man har kvar att leva.

Avslutningsvis yrkar jag bifall till samtliga våra reservationer.

Anf. 139 EVA FLYBORG (FP):

Herr talman! Jag ska börja med att poängtera att i den här debatten i dag talar jag inte för mitt parti. Det har Barbro Westerholm gjort på ett förtjänstfullt sätt. I dag talar jag på mitt eget och medborgarnas uppdrag.

Herr talman! Vem skall bestämma över min och er egen död?

I dag debatterar riksdagens socialutskott betänkande SoU14. Det handlar om hälso- och sjukvårdsfrågor samt tandvårdsfrågor.

Insprängt i detta betänkande, på några sidor, finns det ett kort avsnitt som behandlar en motion om något som berör alla människor till sist, nämligen vår egen död. Motionen tar upp frågan om vem som har rätt att besluta om vårt eget livsslut, och man menar att det borde vi själva få göra, inte vare sig läkaren, politikerna eller Bibeln. Ganska självklart? Jo, för en förkrossande majoritet av svenska folket, men inte för de politiska partierna – ännu.

Jag har funnit, herr talman, allvarliga fel vid utskottets behandling av vår motion. Hela utskottets resonemang behandlar de livsuppehållande metoder och processer som finns att tillgå, inklusive sedering. Det är i och för sig bra att det nu klart framgår att det är möjligt med kontinuerlig sedering. Det är också bra att man nu fastslår att man självklart kan få avböja eller avsluta livsuppehållande insatser om man så själv vill – allt gällande om en läkare bedömer att man är beslutsförmögen till detta.

Men vår motion handlar inte alls om det utskottet väljer att prata om utan vår motion handlar om respekten och rättigheten för varje människa att få avsluta sitt eget liv i lugn och värdighet, med samhällets stöd och i en rättssäker process. Det handlar inte om att till varje pris hålla liv i döende, svårt plågade människor. Utskottet väljer att helt bortse från det vår motion tar upp och föreslår.

Herr talman! Varje motion som väcks av en ledamot av Sveriges riksdag har rätt att bli behandlad av riksdagen. Det har faktiskt inte vår motion blivit, och därför borde utskottet få bakläxa på sitt eget betänkande. Icke godkänt, socialutskottet!

Herr talman! Samhället förändras varje dag. Så är det. Det som var omöjligt i går är möjligt i dag. Det kan handla om rymdresor, genmanipulation, surrogatmoderskap, diktatorer som kastas ut eller att livslängden ökar för oss människor.

Vår syn på saker förändras också över tiden. Elvis Presley med sina vickande höfter tyckte man var skadlig för den unga generationen – eller hur? Beatles långa hår över öronen och ned i pannan sågs med förfäran av en del. En ensam ogift mamma var en skam för den övriga familjen. I dag är allt detta fullt normalt och helt okej – särskilt att gilla Beatles, det är väldigt normalt.

Att vara homosexuell sågs för inte så länge sedan som en sjukdom, och det är i många länder brottsligt och belagt med höga straff, till och med dödsstraff. Det är helt borta i vårt samhälle i dag.

När frågan om aborter kom upp blev det en massiv protestvåg och ett fullständigt ramaskri, särskilt från vissa grupper. Men i ljuset av kvinnans självständighet och rätten till sin egen kropp ändrades den allmänna uppfattningen i frågan. De som var emot fick acceptera att samhället helt enkelt gått vidare och ändrat åsikt.

Det här, herr talman, är bara några få exempel på hur samhällets uppfattning radikalt förändras över tid. Det som var fel då är rätt nu. Och så måste det få lov att vara. Det är själva grunden, drivkraften, för människans hela existens. Vi utvecklas och förändras.

Även den fråga jag vill lyfta upp i dag om självbestämmande vid livets slut måste få debatteras på ett sansat och omdömesgillt sätt. Den moteld som möter oss som står bakom motionen, och fler med oss, är inte sällan lika hård som den som dåtidens abortförespråkare mötte. Inte

sällan var det med liknande argument och från liknande grupperingar. Ibland är nivån oroväckande låg.

Vi motionärer menar att människor har en rätt till sina egna kroppar, en rätt till sitt eget liv och en rätt till sin egen död. En människa som står inför sin egen snara död ska *inte* tvingas att pinas ihjäl utan få den lindring eller hjälp han eller hon behöver. Den hjälpen kan ibland vara att få avsluta ett liv i plågor, att själv få bestämma när och hur man vill avsluta sitt liv – ett värdigt liv, en värdig död.

Herr talman! Men omvärlden då? Ja, vi vet att flera länder redan har en liknande lagstiftning på plats och att fler länder följer i den riktningen, bland annat Kanada, flera grannar i Europa och flera delstater i USA. Senast var det Storbritannien, som nu har ändrat lagen så att den som hjälper en nära anförvant eller vän att ta sitt eget liv inte ska bli åtalad för medhjälp till dråp eller annat.

Undersökningar som gjorts i Sverige visar att en förkrossande majoritet, runt 80 procent av svenska folket, stöder rätten att själv få bestämma över sin egen död. I Finland har motsvarande undersökning precis gjorts, och där hamnade man på ungefär samma siffror som i Sverige, nämligen att 77 procent var entydigt positiva.

Herr talman! Vi vet också att Smer, Statens medicinsk-etiska råd, inte tycker att den palliativa vården fungerar som den ska, att kompetensen är för dålig, att det är för få platser där vården över huvud taget finns och att uppföljningen är för dålig. Så utskottets antagande att allt nu är bra är en kraftig missbedömning. Dessutom landar Smer i slutsatsen att frågan om att läkare i speciella fall ska ha rättighet att förskriva läkemedel vid ett självvalt livsslut ska utredas. Det är precis det som vi motionärer i vår blocköverskridande motion menar är en rimlig och balanserad väg framåt.

Herr talman! Det är i grunden mycket olyckligt att en liten minoritet ska få hindra en modern syn på rätten till våra egna liv och vår egen död. Jag uppmanar alla riksdagsledamöter att tänka själva i denna fråga. Den är inte ett dugg partipolitisk utan allmänmänsklig. Det är inte fråga om religion utan om lagstiftning. Det är fråga om liv och död.

Vid morgondagens votering finns det tyvärr ingen reservation att ta ställning till eller att rösta på. Motionen kommer inte att bifallas – i alla fall inte i morgon. Men, herr talman, jag hoppas på ett tyst bifall i era hjärtan. Det vore i alla fall ett första steg.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 19 april.)

19 § Arbetslöshetsförsäkringen

Föredrogs
arbetsmarknadsutskottets betänkande 2011/12:AU8
Arbetslöshetsförsäkringen.

Anf. 140 PATRIK BJÖRCK (S):

Herr talman! Det monumentala misslyckandet med jobbpolitiken som alliansregeringen nu står inför, som uppmärksammas i tidningsartiklar

och i medierna, som känns in på bara skinnet på dem som drabbas av arbetslöshet, på dem som låses in i långtidsarbetslöshet, finns ute i verkligheten bland de arbetslösa, bland alla de arbeten som inte blir utförda, den produktion som inte kan utföras eftersom matchningen på arbetsmarknaden inte fungerar. Det här misslyckandet drabbar enskilda individer, det svenska samhället och i slutändan oss alla.

Svenskt Näringsliv har i sin rekryteringsenkät som lades fram häromdagen konstaterat att var femte rekrytering misslyckas. Det finns inget annat ord än misslyckande när det gäller att beskriva jobbpolitiken – arbetsmarknadspolitiken – som den moderatledda regeringen står för. Om dessa personer hade fått arbete, om rekryteringarna hade lyckats, om produktionen och tjänsterna hade kunnat utföras, hade det inte bara gett dessa tiotusentals människor jobb utan det hade i sin tur skapat nya jobb, herr talman. Dem är vi i stort behov av i det moderatledda Sverige där arbetslösheten når nya toppar dag för dag. 8 ½ procent var massarbetslösheten uppe i vid den senaste undersökningen häromdagen.

När den moderatledda regeringen tog över ledningen av landet efter valet 2006 var det med ett löfte om att avskaffa arbetslösheten. De två enskilda åtgärder som man själv lyfte fram som skulle leda till det här, som skulle se till att man lyckades med jobben, var jobbskatteavdraget och arbetslöshetsförsäkringen. Det som vi debatterar här i dag, herr talman, är arbetslöshetsförsäkringen, och den är alltså den enskilt viktigaste åtgärden för att lyckas med att avskaffa arbetslösheten, enligt den moderatledda regeringen. Det är man själv som beskriver det här.

Vad är det då som har hänt?

År 2006 genomförde man försämringar. Man genomförde höjda avgifter. Man genomförde sänkta ersättningsnivåer. Man genomförde sänkta tak i arbetslöshetsförsäkringen. Då sade man att det var väl avvägt och väl utrett. Man påstod att man hade forskning bakom sig.

Man sade att den nivå som man införde från och med den 1 januari 2007, som i dag motsvarar 680 kronor som högsta ersättningsnivå i a-kassan, var en så väl avvägd nivå att den skulle öka funktionen på arbetsmarknaden, att arbetslöshetsförsäkringen då skulle medverka till att skapa fler jobb. Den nivån motsvarar i dag ca 800 kronor om man ser till hur utvecklingen har varit på lönesidan. 680 kronor 2006 motsvarar ungefär 800 kronor 2012. Men det är fortfarande 680 kronor.

En fråga, herr talman, som jag har ställt flera gånger till företrädarna för allianspartierna här i riksdagen och som jag tänker ställa också i dag är: Vad ska det vara för nivå för att er försäkring ska fungera så som det var tänkt?

Arbetslösheten ökar. Den här åtgärden har inte fungerat. De arbetslösa har blivit fattigare, men de har inte fått några jobb. Hur länge ska ni vänta med att höja ersättningsnivåerna i arbetslöshetsförsäkringen? Och vilken nivå är det som skulle vara den optimala, den nivå som skulle göra att er försäkring fungerar på det sätt som ni själva ger uttryck för?

En fråga som man också skulle kunna ställa sig i dagens debatt är om allianspartierna själva tror på sin egen politik.

Herr talman! Vi kan välkomna arbetsmarknadsutskottets ordförande till debatten. Bland andra arbetsmarknadsutskottets ordförande har gett uttryck för att han vill öppna upp försäkringen. Han är häpen, herr talman, över att hundratusentals människor har hamnat utanför försäkringen

och säger att han vill öppna upp försäkringen så att fler ska få ta del av den.

Då kan ju vän av ordning fråga sig varför man har genomfört en politik som har drivit ut dessa hundratusentals människor ur försäkringen. Det är inte någonting som har skett av sig självt. Det är någonting som arbetsmarknadsutskottets ordförande har genomfört när han har genomfört sin och den moderatledda regeringens politik här i kammaren när man har voterat för de regelverk, sänkta nivåer, höjda avgifter och andra regler som gör att folk inte får ta del av försäkringen.

Nu verkar det som att arbetsmarknadsutskottets ordförande är bekymrad över vad han själv har åstadkommit. Det må möjligen, herr talman, vara positivt att arbetsmarknadsutskottets ordförande är bekymrad över vad han har åstadkommit. Men då funderar jag över varför man i så fall inte lägger konkreta förslag på att återställa och förbättra det som man har rivit ned och förstört.

Arbetsmarknadsministern var också ute när hon, hårt trängd av journalister som frågade hur arbetslösa personer i Sverige skulle försörja sig utan en fungerande försäkring, försökte hänvisa till Socialförsäkringsutredningen, trots att den inte har några direktiv att öppna upp försäkringen. Då säger arbetsmarknadsministern: Ja, men det kan man väl göra i alla fall – det spelar väl inte så stor roll vad det är för direktiv. Även arbetsmarknadsministern verkar ändå, åtminstone när hon ställs inför reportrars frågor, vara bekymrad över vad hon själv och hennes regering har ställt till med.

Centerpartiet, här representerat av Annika Qarlsso, vill höja ersättningsnivåerna. Det verkar som att Annika Qarlsso har insett att den försäkring som hon själv har varit med om att förstöra inte längre fungerar, och då vill hon höja ersättningsnivåerna.

Folkpartiet, här representerat av Hans Backman, brukar prata om att det ska vara en inkomstrelaterad försäkring. I dag har 3–4 procent av de arbetslösa sin inkomst skyddad i försäkringen. Det kan ingen, Hans Backman, påstå är en inkomstrelaterad försäkring.

När man får alla dessa signaler om missnöje med försäkringen från allianspartiernas olika representanter, som jag delvis här har exemplifierat, och när man konstaterar att den inte fungerar undrar jag: Vad vill ni i Alliansen egentligen med arbetslöshetsförsäkringen? Det skulle vara spännande att få några svar på det i dag, herr talman.

Är det bara statsministern som står fast vid fattigdomslinjen? Statsministern gick ut och sade att det väl inte var så farligt att det inte fanns någon fungerande försäkring. Man kan ju leva på sina anhöriga, och om de inte skulle ha några pengar finns det i värsta fall socialbidrag eller försörjningsstöd, säger statsministern. Ståndaktigt som tennsoldaten står han fast vid fattigdomslinjen.

Vad är detta i övrigt ett uttryck för, de olika signalerna om att man vill öppna upp och höja ersättningsnivån? Har man insett att arbetslöshetsförsäkringen inte fungerar? Har man insett att den moderatledda regeringens arbetsmarknadspolitik är ett monumentalt misslyckande? Det är en fråga som det skulle vara spännande att få reda ut här i dag, herr talman.

Vad vill då vi socialdemokrater med den här försäkringen, och vad är vårt alternativ? Ja, det är ganska enkelt.

Vi vill ha en försäkring som fungerar och som alla ska ha råd att vara med i. Det är första delen, att vi måste öppna upp försäkringen så att folk har möjlighet att vara med. Vi vill kraftigt sänka avgifterna så att de med låga inkomster inte av ekonomiska skäl väljer att stå utanför.

Vi vill inte att det ska variera på det sätt som det gör nu när det gäller arbetslöshetsnivån inom avtalsområdet. Vi vill att arbetslöshetsförsäkringen ska vara till för den som har en arbetsinkomst att försäkra. Vi vill att villkoren ska utformas så att den som blir arbetslös normalt ska kunna få ut ersättning från försäkringen under den omställningstid när man drabbas av arbetslöshet.

Vi vill höja taket i försäkringen. Taket, som bland annat Folkpartiet brukar prata om för att man ska kunna få den inkomstrelaterade försäkringen, måste naturligtvis höjas. Annars är det inte en inkomstrelaterad försäkring.

Vi vill att en stor majoritet av löntagarna ska få ut 80 procent när man drabbas av arbetslöshet.

Vi vill ha en frivillig försäkring som är solidariskt finansierad, som administreras av de fackliga organisationerna. Vi vill inte att man ska göra försäkringen obligatorisk. Man har från allianspartierna kört ut en bluff, herr talman, där man säger att man löser problemet med alla som står utanför försäkringen genom att göra den obligatorisk. Det kan jag direkt dementera här i kammaren i dag och konstatera att det är en bluff, att det alltid har varit en bluff och att det kommer att vara en bluff även när det framförs från talarstolen här i dag, herr talman. Om man genomför den obligatoriska försäkringen med det förslag som ligger kommer inte fler att ha nytta av försäkringen.

En stark a-kassa ska omfatta alla löntagare och är en avgörande del av en väl fungerande arbetslinje. Det måste naturligtvis också innebära krav på aktiva insatser från den enskilde, och det måste mötas av en aktiv arbetsmarknadspolitik och utbildningsmöjligheter. Det är det här som är helt avgörande om vi ska lyckas klara den svåra utmaningen med jobben.

Vi vet i dag att matchningen inte fungerar. Vi vet i dag att arbetslösheten ökar. Vi vet i dag att långtidsarbetslösheten biter sig fast. Vi vet i dag att regeringens politik inte fungerar.

Vi måste ha ett alternativ. Vi måste ha en aktiv arbetsmarknadspolitik, och den måste kompletteras med en arbetslöshetsförsäkring värd namnet.

Med detta vill jag yrka bifall till reservation nr 1 i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 141 ANN-LOUISE HANSSON (MP):

Herr talman! Jag vill börja mitt anförande med att jag självklart står bakom Miljöpartiets båda reservationer i betänkandet.

I dag debatterar vi arbetslöshetsförsäkringen, en försäkring som berör många människor, både dem som omfattas av den och speciellt alla dem som står utanför.

Arbetslöshetsförsäkringen ska fungera som en ekonomisk grundtrygghet för människor som ofrivilligt blir arbetslösa. Den ska vara en omställningsförsäkring under tiden en person söker ett nytt jobb. Men som situationen ser ut på arbetsmarknaden i dag omfattar nuvarande arbetslöshetsförsäkring alldeles för få människor.

Vi i Miljöpartiet anser därför att det behövs ett moderniserat trygghetssystem, som är bättre anpassat till dagens arbetsmarknad och omfattar även företagare.

Regeringen har genomfört en rad försämringar av trygghetssystemen genom bland annat höjda avgifter till a-kassan, hårdare krav och sämre ersättningsvillkor.

Miljöpartiet har bett riksdagens utredningstjänst att ta fram siffror. Initialt tappade a-kassan en halv miljon medlemmar. År 2005 var andelen av arbetskraften utanför a-kassorna 16 procent. I dag är det hela 30 procent, det vill säga en av tre står utanför. Bland unga är siffran ännu högre. Det beror till stor del på att det så kallade studerandevillkoret har avskaffats, vilket har gjort det omöjligt för arbetslösa att kvalificera sig för ersättning genom att studera.

Medlemsrasen beror på ändrade ersättningsvillkor men också på den direkta kopplingen mellan avgifter och arbetslöshet. Dessa höjningar ledde till att personer med högst sannolikhet för arbetslöshet fick de högsta medlemsavgifterna. A-kassan har med andra ord blivit dyrast för dem som behöver den mest.

Många människor har inte råd med de dyra avgifterna. Det har drabbat främst sjukskrivna, studerande och deltidsarbetslösa. I stället tvingas allt fler söka försörjningsstöd från kommunen. Ekonomiskt bistånd genom försörjningsstöd från kommunerna har ökat med 1,7 miljarder de senaste åren. Det innebär en tung belastning på de kommunala budgeterna. Och vi hör att fler människor i behov av försörjningsstöd blir hänvisade till frivilligorganisationer.

Ca 40 procent av dem som i dag får försörjningsstöd är arbetslösa som inte har rätt till a-kassa. Är det meningen att ekonomiskt bistånd – det yttersta skyddsnätet – ska vara det som den som förlorar sitt jobb ska vara hänvisad till? Det ska tydligen svida rejält att vara arbetslös.

Herr talman! Regeringen har sett till att a-kassan blir dyrast för den som behöver den bäst. Är det så vi får en dynamisk arbetsmarknad som skapar nya arbetstillfällen?

Regeringens politik har inte lett till några nya jobb. I stället har arbetslösheten ökat. Redan innan krisens effekter har nått oss med full kraft ser vi ett ökat försörjningsstöd på grund av arbetslöshet.

Som en konsekvens av regeringens försämringar av trygghetssystemen står alltså en tredjedel av arbetskraften utanför a-kassan. Detta faktum försvårar rörligheten och omställningen på arbetsmarknaden, både generellt och för den enskilda individen.

Miljöpartiet vill ha en socialförsäkring och ett trygghetssystem som omfattar alla. Det ska vara ett modernt trygghetssystem – arbetslivs-trygghet – som ska fungera som en omställningsförsäkring och inkludera såväl sjukdom som arbetslöshet. Människor ska slippa slussas runt mellan olika myndigheter. På så vis skapas en större tydlighet för individen och ett effektivare arbetssätt för myndigheterna.

Vi vill ha en allmän och gemensamt finansierad försäkring. Med en enda ingång blir det en bättre helhetssyn på individen och dennes behov. Arbetslöshetsförsäkringen ska hjälpa människor tillbaka i arbete.

Som ett steg på vägen mot arbetslivs-trygghet föreslår vi ett antal förändringar i sjukförsäkringen och arbetslöshetsförsäkringen. Vi föreslår

en långsammare nedtrappning av ersättningsnivån och en höjning av taket i arbetslöshetsförsäkringen.

Alliansens företrädare talar ibland föraktfullt om det så kallade Bi-dragssverige, som skulle göra människor mindre benägna att arbeta. Men det finns forskning som visar att en hög ersättning på längre sikt leder till att den arbetslöse får ett mer välbetalt jobb. Om en person inte tvingas bort från hus och hem hittar den lättare tillbaka till ett mer stabilt arbetsliv.

Herr talman! Vi i Miljöpartiet vill förbättra möjligheten att starta eget företag, till exempel genom kooperativ och egenanställningar. Det ska vara lika självklart att starta ett företag som att söka ett jobb. Vi vill sänka trösklarna för människor att pröva sina företagsidéer och förverkliga sina drömmar. Men då måste trygghetssystemen hänga med.

Egenanställning är en smidig lösning för den som vill marknadsföra sin kompetens utan att ta steget att starta ett eget företag. I stället blir personen anställd av ett företag som fungerar som arbetsgivare, medan det är individen själv som skaffar sina uppdrag. Det minskar den administrativa bördan. Egenanställning ger möjlighet att utvecklas successivt som företagare och efter hand gå vidare och starta eget företag med ett uppbyggt nätverk av kontakter och arbetstillfällen.

Problemet är att a-kassorna betraktar egenanställda som självständiga uppdragstagare och därmed klassar dem som egenföretagare, vilket gör att de inte har rätt att vara kvar i a-kassan.

Miljöpartiet vill också att en anställd i ett socialt företag ska få a-kassa vid arbetslöshet även om denne sitter i en styrelse eller tecknar företagets firma. I dag är det stor risk att en anställd i ett socialt företag inte kan få a-kassa vid arbetslöshet i denna situation. Det är ett bekymmer och hindrar människor från att ta ansvar.

För att underlätta egenanställningar måste reglerna för a-kasseersättning ändras.

Vi vill med vårt yrkande att regeringen återkommer med förslag på regelförändringar för att underlätta egenanställningar.
(Applåder)

Anf. 142 JOHNNY SKALIN (SD):

Herr talman! Låt mig börja med att klargöra att Sverigedemokraternas inställning till arbetslöshetsförsäkringen är mycket tydlig: A-kassan ska – utöver sjukförsäkringen och pensionsförsäkringen – utgöra det tredje allmänna försäkringsbenet i form av en omställningsförsäkring, det vill säga en trygghetslina vid arbetslöshet och en försörjning mellan två jobb.

Men för att arbetslöshetsförsäkringen ska upplevas och uppfattas just som en allmän omställningsförsäkring – som skänker den nödvändiga försörjningen och tryggheten mellan två jobb – måste den också vara utformad och tillämpbar för alla.

Av den anledningen kan till att börja med inte taket på arbetslöshetsersättningen vara för lågt satt. Med dagens taknivå på ersättningen blir det, för många med lån och utgifter, ohållbart – eller för vissa till och med omöjligt – att överleva arbetslösheten med mindre än att man måste ta det jobb som erbjuds hellre än att avvakta ett kort tag för att finna det arbete man är kvalificerad och utbildad för.

Faktum är att man med regeringens politik redan vid en månadsinkomst på 18 700 kronor slår i ersättningstaket. Ersättningen från a-kassan blir då 14 960 kronor – före skatt. Inte heller justeras ersättningsnivåerna upp i takt med inflationen, vilket betyder att arbetslöshetsersättningen urholkas för varje år den inte förstärks.

Den låga ersättningsnivå som regeringen önskar ska leda till att arbetslösa piskas att söka arbeten tenderar således att straffa inte bara dem som har drabbats av tillfällig arbetslöshet utan även de grupper som – för både sin egen och samhällets skull – i stället för att söka första bästa arbete skulle behöva söka mer avgränsat.

De kortsiktiga fördelar regeringen anser sig vinna med arbetslinjen äts således upp av den grundtrygghet en mer ambitiös a-kassa skulle innebära för oss som – till skillnad mot regeringen – tror att människor som har drabbats av tillfällig arbetslöshet dessutom, sist av allt, skulle vilja permanenta den situationen, såväl som av den minskade matchningen på arbetsmarknaden.

Ett rimligare system vore att den som blir temporärt arbetslös inte tvingas ta första bästa jobb för att klara de omedelbara utgifterna utan i stället ges möjlighet att se sig om efter ett arbete som motsvarar dennes kvalifikationer eller utbildning. Även om det kanske innebär en ökad kostnad på kort sikt gynnas hela samhället av att på lite längre sikt ha en arbetskraft där individerna i hög grad arbetar inom sina respektive kompetensområden, för att inte tala om den individuella tillfredsställelse som kan uppnås.

Med nära 700 000 inskrivna på Arbetsförmedlingen torde knappast sökbenägenheten bland arbetslediga vara det största bekymret för oss politiker att tackla utan snarare att lösa kombinationen av att för få arbeten erbjuds de arbetslösa och att delar av de arbetslösa inte är kvalificerade för de arbeten som erbjuds. Om regeringen hade som mål att få människor i arbete vore därför snarast matchande åtgärder, till exempel satsningar på lärlingsjobb och utbildning, där vi bland annat föreslår 50 000 lärlingsjobb med slopade arbetsgivaravgifter, tillsammans med en betydligt mer selektiv invandring mycket effektivare medel.

Själva grundförutsättningarna för att människor ens ska få ett arbete är dels att arbeten finns att söka dels, inte minst, att arbetskraften är anställningsbar. Vi vet att drygt 90 procent av de utlysta arbetstillfällena har krav på utbildning.

Den som vill stärka arbetslinjen per definitionen att varaktigt öka arbetsdeltagandet satsar således rimligen också tillräckliga resurser på att göra människor anställbara och trygga i tider av förändring snarare än att tvinga dem att matransonera i sina egna hem. Av den anledningen väntar vi också på att regeringen hör sammar riksdagsmajoritetens mening i fråga om att återinföra den så kallade 100-dagarsregeln, med innebörden att den arbetslöse, tvärt emot i dag, slipper att tvingas söka arbeten över hela landet redan från dag ett utan i stället får 100 dagar på sig att söka i sitt närområde.

Det kan ju inte vara en rimlig ordning att man ska behöva ryckas upp med rötterna redan i början av arbetslösheten för att söka jobb i andra delar av landet – arbeten som man dessutom kanske inte har vare sig utbildning för eller erfarenhet av. Det är varken en bra eller en human arbetsmarknadspolitik.

Likaså måste 75-dagarsregeln slopas, då den kvarhåller människor i arbetslöshet på grund av att deltidarbetslösa endast berättigas 75 ersättningsdagar. Det är enligt vår mening inte hållbart med ett system som med ekonomiska sanktioner inte i realiteten tillåter människor att ta vägen från ett deltidarbete till ett heltidsarbete.

Ett deltidarbete, menar jag, kan vara nödvändigt för många, då de kanske inte kan jobba mer än så. Men det kan också vara en bra väg, vilket bland annat Långtidsutredningen också visar, till ett heltidsarbete för dem som både kan och vill arbeta mer. Omvänt kan också situationer uppstå där heltidsanställda tvingas välja mellan att gå ned till halvtid eller att förlora arbetet. Är då den bästa vägen att inte arbeta alls? Det tror inte jag, inte mitt parti och inte heller riksdagsmajoriteten, som också har fällt regeringen i denna fråga.

Ändå ser vi anmärkningsvärt nog ännu ingen förändring från regeringens sida. Men när regeringen slutligen kommer till skott och tar riksdagsmajoritetens vilja på allvar, ta då och lyd mitt råd och löp linan ut genom att även göra arbetslöshetsförsäkringen tillämpbar för alla. För även om fler i dag, enligt Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, IAF, är medlemmar i a-kassan, förmodligen delvis som en trolig reaktion på lågkonjunkturen, så står fortfarande hundratusentals människor utanför.

Genom att göra arbetslöshetsförsäkringen till en del av välfärdssystemet görs inkomstförsäkringen tillgänglig för alla som arbetar. Till sammans med ökade ersättningsnivåer, så att även normal- och höginkomsttagarna får en reell nytta av en allmän arbetslöshetsförsäkring, görs på så vis omställningen mellan arbete, arbetslöshet och åter arbete betydligt enklare och mer åtkomlig till gagn för samhället i stort.

Ökar man därtill a-kassans servicegrad, så att handläggningstiderna för utbetalning av arbetslöshetsersättning kan garanteras inom rimliga tidsramar, får också den arbetslöse både större möjligheter att snabbare påbörja sitt sökande efter ett nytt arbete och mindre problem att hantera sin vardag. Lämpligast låter sig detta göra genom att slå ihop landets 30 självständiga a-kassor till en a-kassa som administreras under Försäkringskassan. Som en bonus slipper man därmed också politiseringen av a-kassan, så att a-kassan helt fokuserar på den enskilde och dennes behov av en tillfällig försörjning mellan två jobb.

Trots att fackförbunden själva, liksom a-kassorna, påstår att a-kassorna är självständiga och fristående är kopplingen till enskilda fackförbund stark. Den politiska inblandningen syntes inte minst vid rekryteringen av en chef till Handelsanställdas förbund förra året, då man i tidningen Riksdag & Departement sökte en ny chef till sin a-kassa med kravet på att denne också delade arbetarrörelsens värderingar.

För egen del har jag mycket svårt att förstå varför enskild politisk bakgrund ska utgöra ett av de viktigaste kriterierna för administrationen av välfärden. Det enda viktiga torde i stället vara att utforma en så enhetlig, rättvis och välfungerande offentlig service som möjligt. Inte minst därför bör en oberoende, effektiv, central och professionell myndighet skapas för att administrera arbetslöshetsersättningen för alla i arbetsför ålder.

Med detta sagt är förhoppningen att vi kan låta göra a-kassan till en balanserad omställningsförsäkring, det vill säga en tillgänglig trygghets-

lina vid arbetslöshet och en försörjning mellan två jobb som om möjligt via välfärdssystemet omfattar alla, som är politiskt färglös, som genom adekvata ersättningsnivåer och tak möjliggör en grundtrygghet och ett aktivt sökande av arbeten men som också medför en möjlighet att kunna söka arbeten på hemorten, som tillåter deltidsarbete och som även, i enlighet med förslaget i den motion från SD vi i dag behandlar, sköter utbetalningar snabbt.

Herr talman! Låt oss enas om att det är hög tid att sluta nedprioritera dem som vill arbeta. Med de orden avslutar jag med att yrka bifall till SD:s reservationer 2 och 5.

Anf. 143 JOSEFIN BRINK (V):

Herr talman! I dagens betänkande berömmar sig de borgerliga regeringspartierna av de drastiska försämringarna av arbetslöshetsförsäkringen. I betänkandet slår regeringspartierna rent av fast att ”förändringarna i arbetslöshetsförsäkringen är den av regeringens arbetsmarknadsreformer som i högst grad bidrar till minskad arbetslöshet”.

Det är ett intressant påstående med tanke på att arbetslösheten enligt regeringens vårbudgetproposition, som vi fick bara häromdagen, har stigit från 6,6 procent i september 2006 till ungefär 8 procent i dagsläget. Under samma period har dessutom antalet långtidsarbetslösa ökat med nästan 100 000 personer. Antalet personer som har varit arbetslösa i mer än två år har fördubblats på bara två års tid.

Då kan man inte låta bli att ställa sig frågan exakt hur katastrofalt ineffektiva resten av regeringens reformer har varit om nu försämringen av a-kassan betecknas som den mest framgångsrika i kampen mot arbetslösheten.

Den bistra sanningen är att regeringens jobbpolitik, hur man än räknar, har misslyckats. Det har inte fungerat att minska arbetslösheten genom att utförsäkra sjuka och arbetslösa, genom att strypa möjligheterna till fortbildning och omskolning och genom att avskräcka de arbetsökande med förnedrande arbetsmarknadsåtgärder.

Det har inte lyckats, för det är i grunden fel tänkt. Det är inte bristen på arbetsvilja på grund av för generösa ersättningssystem som är orsaken till den höga arbetslösheten.

Det är en misslyckad ekonomisk politik, en helt obefintlig näringspolitik, en brist på långsiktiga investeringar och en helt undermålig utbildningspolitik som ligger bakom den höga och stigande arbetslösheten i Sverige. Det som behövs för att på allvar bekämpa arbetslösheten är en ökad efterfrågan på arbetskraft. Och det är en utbildningspolitik och en arbetsmarknadspolitik som ger människor de kunskaper som de faktiskt behöver för att kunna ta plats i arbetslivet.

Till skillnad från regeringen vill Vänsterpartiet bekämpa arbetslösheten med satsningar på just sådana åtgärder. Vi vill investera i bostäder, infrastruktur, energieffektivisering och bättre kvalitet i skolan och omsorgen. Vi vill också satsa på fler platser i yrkesutbildningar och bättre möjligheter till omskolning och fortbildning, både för dem som är arbetslösa och för dem som har jobb men som vill gå vidare till någonting nytt.

Herr talman! Vänsterpartiet värnar också om den svenska modellen, där parterna tecknar avtal om löner och arbetsvillkor. Den modellen förutsätter starka fackföreningar och löntagare som är trygga nog att våga

ställa krav och hålla ihop mot försämringar av löner och arbetsvillkor, också i dåliga tider.

En arbetslöshetsförsäkring som ger alla löntagare inkomsttrygghet vid arbetslöshet är en helt omistlig del i den här modellen. En bra arbetslöshetsförsäkring understöder nämligen de avtalade lönenivåerna och förhindrar lönedumpning.

En bra arbetslöshetsförsäkring i kombination med en aktiv arbetsmarknadspolitik understöder också en positiv strukturomvandling som utvecklar ekonomin och kvaliteten i arbetslivet. Det tycker vi är någonting positivt. Dessutom dämpar en bra arbetslöshetsförsäkring de samhällsekonomiska effekterna av lågkonjunkturen genom att upprätthålla köpkraften hos dem som blir arbetslösa.

Med andra ord: Förutom det allra mest uppenbara för var och en, nämligen att det ska vara en skälig levnadsnivå vid arbetslöshet, är en bra arbetslöshetsförsäkring också en viktig beståndsdel i en fungerande samhällsekonomi.

Det är bara att konstatera att den lilla spillra som finns kvar av den svenska arbetslöshetsförsäkringen inte längre förmår fylla någon av de här funktionerna.

De differentierade avgifterna och de orimliga kvalifikationskraven har lett till att andelen arbetslösa som har rätt till ersättning har minskat från 80 procent 2006 till runt 30 procent i dag. En klar majoritet av de arbetslösa i Sverige i dag saknar alltså helt ersättning från a-kassan. Och de som ändå får ersättning får inte någon vidare valuta för sina inbetalda avgifter.

Taket i försäkringen ligger i dag ganska exakt 10 000 kronor under genomsnittslönen för en heltidsarbetande. Inte ens i de mest lågavlönade yrkena har en heltidsarbetande med genomsnittlig lön en teoretisk chans att få ut 80 procent av tidigare lön från a-kassan. I verkligheten är det någonstans mellan 3 och 4 procent av dem som har förlorat ett heltidsjobb som får ut 80 procent i ersättning i dag.

Det här sammantaget gör den svenska arbetslöshetsförsäkringen till en av de sämsta i hela OECD-området.

Det är fullständigt obegripligt hur regeringspartierna kan hävda att den här situationen är ett tecken på att arbetslöshetsförsäkringens roll som omställningsförsäkring har stärkts.

För vem då?

Lika märkligt är det att samma partier som har genomfört alla de här försämringarna påstår sig vara angelägna om att fler nu ska vara berättigade till en trygg inkomstförsäkring. Varför då? Det är ju ni som har saboterat försäkringen, som tidigare var en ganska stabil inkomstförsäkring.

Ännu märkligare blir det när man ser hur de här partierna kategoriskt avfärdar alla förslag om sänkta medlemsavgifter, generösare kvalifikationsvillkor och högre ersättningstak. Utan åtminstone någon av de här delarna finns det ju inga som helst utsikter att erbjuda just fler människor en inkomstrelaterad ersättning.

Den enda förändring som regeringspartierna faktiskt är överens om att man vill genomföra är att göra det obligatoriskt att vara med i inkomstförsäkringen. Om det förslaget genomförs utan några andra förändringar av regelverket skulle det i dagsläget innebära så gott som ingen-

ting. Det skulle innebära att de 36 000 personer som i dag får ersättning från grundförsäkringen skulle ha en möjlighet att få en något förhöjd ersättning. Det är nämligen de som har uppfyllt de kvalifikationsvillkor som finns för att få en ersättning men som inte är med i en a-kassa.

Det är alltså 36 000 av de närmare 200 000 arbetslösa som står utanför a-kassan. De skulle möjligtvis kunna få en lite högre ersättning. Men för den stora majoriteten av de oförsäkrade arbetslösa skulle ett obligatorium inte innebära rätt till någon som helst arbetslöshetsersättning. Där-
emot skulle de tvingas betala en avgift till en försäkring som de inte alls kan utnyttja.

Vad regeringen skissar på, sammantaget, är över huvud taget inte en inkomstrelaterad arbetslöshetsförsäkring för alla, utan det är en ganska dålig grundtrygghetsförsäkring som uteslutande riktar sig till dem som redan är väletablerade på arbetsmarknaden men som även de som är oetablerade på arbetsmarknaden ska tvingas betala en avgift till.

Herr talman! Vänsterpartiet har presenterat en lång rad förslag på förbättringar och förenklingar av arbetslöshetsförsäkringen. Vi vill nämligen att alla som jobbar ska ha tillgång till en inkomstförsäkring värd namnet.

Det bästa sättet att uppnå det är att ha låga avgifter, så att alla har råd att betala avgiften. Det handlar också om att ändra kvalifikationsvillkoren, så att man tar hänsyn till hur arbetsmarknaden faktiskt ser ut och så att människor har en chans att kvalificera sig för ersättning även om de råkar vara sjukskrivna en dag. Sedan handlar det om ett tak som faktiskt ger de allra flesta löntagare en ersättning på 80 procent och som följer löneutvecklingen genom en indexerings, så att man inte hela tiden halkar efter.

De här förslagen skulle göra det både överkomligt och framför allt meningsfullt för betydligt fler att gå med i en a-kassa. Och det skulle ge en väsentligt större andel av de försäkrade en inkomstrelaterad ersättning och göra de dyra och orättvisa tilläggsförsäkringarna överflödiga. Kort sagt: Det skulle skapa förutsättningar för en sammanhållen och solidarisk finansierad arbetslöshetsförsäkring som är tillgänglig för alla löntagare.

Men vi har också en del andra förslag för att förbättra försäkringen som vi tar upp i det här betänkandet. Vi vill också göra det möjligt för människor att vidareutbilda sig och ta fackliga och politiska uppdrag utan att riskera att förlora rätten till a-kasseersättning. Det borde vara en självklarhet i ett demokratiskt samhälle, men så ser det faktiskt inte ut i dag.

Däremot vill vi inte förändra systemet med a-kassor, för a-kassorna fungerar i grunden väldigt väl. A-kassorna har en effektivare och mer rättssäker hantering av sina utbetalningsärenden än exempelvis Försäkringskassan. A-kassornas branschkänedom och den naturliga kopplingen mellan fack och a-kassa är också någonting som vi värnar om och vill behålla.

Däremot finns det mycket som kan bli bättre även i a-kassornas hantering. Vi vill minska administrationskrånglet, som har uppstått efter regeringens försämringar i försäkringen.

Detaljkraven när det gäller vad som ska redovisas för att man ska ha rätt till ersättning är i dag så orimliga att en majoritet av arbetsgivarna

misslyckas med att fylla i arbetsgivarintyget på rätt sätt. Det skapar helt onödiga väntetider, stora kostnader och administrativt krångel med att skicka blanketter fram och tillbaka. Därför menar vi att det vore rimligare att införa enklare beräkningsmodeller som skulle öka förutsägbarheten och effektiviteten i handläggningen.

Med samma motivering anser vi också att a-kassorna bör ta över utbetalningen av aktivitetsstödet. Även det skulle förenkla, och det är också helt rimligt eftersom det ändå är a-kassorna som räknar ut ersättningsnivån och som redan har alla system på plats för att sköta utbetalningarna.

Sammantaget vill vi alltså inte bara förbättra själva försäkringens innehåll. Vi vill också minska byråkratin och administrationen i så hög grad som möjligt – tvärtemot regeringen, får man väl säga, som rimligen skulle behöva bygga upp en ganska omfattande ny byråkrati för att kunna administrera sitt obligatoriska försäkringssystem. Det ska bli spännande att höra vad de borgerliga ledamöterna har för tankar kring hur ett sådant obligatoriskt system egentligen är tänkt att fungera.

Herr talman! Jag tror att det är uppenbart att det finns väldigt tydliga skillnader i synen på arbetslöshetsförsäkringen och vilken roll den spelar för enskilda människors trygghet, för lönebildningen, för samhällsekonomin och för arbetsmarknaden.

Jag ska inte trötta utskottet med att redogöra för alla de förslag till förbättringar och förenklingar av försäkringen som Vänsterpartiet presenterar i det här betänkandet. Jag står självklart bakom alla Vänsterpartiets förslag, men jag nöjer mig med att yrka bifall till reservation 3 och lämnar därmed vidare till nästa talare.

(Applåder)

Anf. 144 MARIA PLASS (M):

Herr talman! Sedan Alliansen tillträdde för drygt fem år sedan har vårt främsta mål varit att öka sysselsättningen och därmed även minska utanförskapet. Jobben är vår viktigaste fråga. Vi vill att alla ska ha möjlighet till ett arbete och arbeta efter egen förmåga. Fler i arbete minskar klyftorna i samhället och säkrar en uthållig finansiering av välfärden. Med jobb kommer också gemenskap, trygghet och känslan av att vara behövd.

När vi nu ser en oro i världsekonomin i form av en skuldcris behöver vi prioritera jobben och jobbpolitiken. Vi är medvetna om att det krävs mer än ett enkelt handgrepp för att långsiktigt öka sysselsättningen.

Därför har Alliansen genomfört en rad olika reformer för att återupprätta arbetslinjen. Vi har gjort det billigare att anställa genom den sänkta arbetsgivaravgiften för unga och genom subventionerade anställningar som till exempel nystartsjobb. Vi har förbättrat matchningen genom att reformera Arbetsförmedlingen och förstärka kopplingen mellan utbildning och arbetsmarknad. Vi har gjort det mer lönsamt att arbeta genom jobbskatteavdraget, och vi har reformerat arbetslöshetskassan till att nu utgöra en omställningsförsäkring mellan två jobb.

Reformer går inte att se en och en. Man måste se dem tillsammans i sin helhet, en helhet som har syftat till att återupprätta arbetslinjen. Det handlar om en kombination av utbildningspolitik och en aktiv arbets-

marknadspolitik för att skapa förutsättningar för tillväxt och sysselsättning men också om aktiva insatser för omställning.

De reformer som genomförts har bidragit till att arbetsmarknaden fungerar bättre, att sysselsättningen har blivit högre och att arbetslösheten har blivit lägre än den annars skulle ha varit. Efter den förra finansskrisen repade sig sysselsättningen i Sverige mycket snabbt, och sedan Alliansen tillträdde har antalet sysselsatta ökat i befolkningen i stort. Totalt sett är drygt 200 000 fler personer i sysselsättning jämfört med 2006. Allt fler människor tar ett avgörande steg från utanförskap och närmar sig arbetslivet.

Detta är ingen slump, utan ett resultat av vår politik, och vi tänker fortsätta med en politik för att öka sysselsättningen och minska utanförskapet ytterligare. Den utmaning vi nu har är främst att få unga och utrikes födda i arbete så att dessa personer har ett jobb att gå till men också så att de kan bygga upp ett arbetsvillkor för att komma med i arbetslöshetsförsäkringen.

Herr talman! Det är just ett motionsbetänkande om arbetslöshetsförsäkringen som vi debatterar i dag. Arbetslöshetsförsäkringen är en omställningsförsäkring, en försäkring som syftar till att ge trygghet under en omställningsperiod för den som går från ett arbete till ett annat. För att få del av försäkringen ska man ha arbetat i viss omfattning. Det är rimligt att det är jobb som är vägen till en arbetslöshetsförsäkring.

Försäkringen består av två delar, dels en grundförsäkring där alla som uppfyller arbetsvillkoret, det vill säga har arbetat ungefär halvtid under sex månader, kan kvalificera sig, dels en inkomstrelaterad försäkring där den som uppfyller arbetsvillkoret och som varit medlem i en a-kassa ett år kan söka ersättning som bygger på en genomsnittlig inkomst.

Det är naturligt att ersättningen ser olika ut beroende på om den sökande har valt att ansluta sig till den frivilliga delen av arbetslöshetsförsäkringen eller inte.

Herr talman! Det är viktigt att det finns ett skyddsnät vid arbetslöshet, men lika viktigt är en aktiv arbetsmarknadspolitik för att främja omställningen till jobb. Det handlar dels om att skapa bättre förutsättningar för tillväxt och sysselsättning, dels om insatser för aktivitet och omställning. Alliansen satsar de närmaste åren drygt 8 miljarder kronor på en förstärkt arbetsmarknadspolitik i form av mer arbetspraktik, mer arbetsmarknadsutbildning och fler arbetsförmedlare.

Vårt mål är full sysselsättning. Alla som kan arbeta ska arbeta efter egen arbetsförmåga. Det ska löna sig bättre att arbeta. Det ska vara enkelt och billigt att anställa. Matchningen ska utvecklas. Vi prioriterar arbetslinjen och en aktiv arbetsmarknadspolitik före höjd arbetslöshetsersättning. Lösningen är att rusta personerna så att de kan få en bra grund att stå på och bli anställbara.

Socialdemokraterna talar i sin reservation om att arbetslöshetsförsäkringen inte fyller sitt syfte och att vi behöver en ny a-kassa. Men denna nya a-kassa synes i mångt och mycket vara en återgång till den gamla socialdemokratiska a-kassan med bland annat höjda ersättningsstak och lägre medlemsavgifter. Detta skulle öka utgifterna för försäkringen, men hur detta ska finansieras berättar inte Socialdemokraterna. Vi noterar dock att nu även Socialdemokraterna anser att det bör ställas högre krav på aktivitet hos dem som är arbetslösa.

Socialdemokraterna vill ha en frivillig försäkring som är solidariskt finansierad och som administreras av de fackliga organisationerna. Frågan om obligatorisk eller frivillig försäkring bereds nu i den parlamentariska Socialförsäkringsutredningen. Det är ju bra att Socialdemokraterna här och nu är tydliga med var man står i frågan om ett obligatorium, men det är Socialförsäkringsutredningen som bereder frågan.

Även Vänsterpartiet tar upp frågan om höjda ersättningstak och lägre medlemsavgifter, avdragsrätten för avgiften samt flera ganska omfattande förslag. På samma sätt som med Socialdemokraternas förslag ökar detta utgifterna för försäkringen, och här skulle det vara på sin plats att förklara hur detta ska finansieras.

Tyvär saknas den förklaringen. Är det möjligtvis så att det är kraftigt höjda skatter som är svaret?

Vänsterpartiet talar också om en obligatorisk a-kassa – som man helt förkastar – och i det sammanhanget också om den minskade anslutningen som varit till a-kassan. Jag vill då påpeka att utflödet från a-kassan har stannat upp och att man i stället har fått 90 000 nya medlemmar från september 2008 till januari 2012. Vi välkomnar de förändringar som har gjorts för att stimulera till ett ökat medlemskap i a-kassan.

Sverigedemokraterna önskar också höja ersättningstaket i arbetslöshetsförsäkringen, dock till en annan nivå än de övriga partierna, och anser att dagens a-kassa, jobbskatteavdrag och en alltför stor invandring är helt verkningslösa åtgärder och i mångt och mycket roten till det onda.

Svaret på detta är förstås det omvända. Jobbskatteavdraget har stimulerat människor att arbeta och dessutom gett låg- och medelinkomsttagarna mer pengar i plånboken. Att arbetslöshetsförsäkringen ska fungera som en omställningsförsäkring är en central del av en väl fungerande arbetsmarknadspolitik. Är Sverigedemokraterna emot att jobben är det centrala och att människor ska stimuleras att arbeta? Och vad är en selektiv invandring, som nämndes här i talarstolen?

Miljöpartiet tar i sitt särskilda yttrande upp begreppet arbetslivstrygghet där arbetslöshetsförsäkringen blir en allmän försäkring, liksom dagens sjukförsäkring, och där de två försäkringarna förs samman. Även Miljöpartiet vill höja ersättningstaket, dock till en betydligt lägre nivå än de andra oppositionspartierna.

Arbetslöshetsersättningen hanteras och betalas ut av arbetslöshetskassorna. För närvarande finns det 30 självständiga arbetslöshetskassor. Deltagande i arbetsmarknadspolitiska program ger som huvudregel rätt till aktivitetsstöd. Både Socialdemokraterna, Vänstern och Sverigedemokraterna tar i olika motioner upp frågan om hantering och administration av aktivitetsstödet respektive a-kassan.

Vem som ska administrera a-kassan tas upp i Socialförsäkringsutredningens direktiv i samband med frågan om ett obligatorium. I direktivet finns inget uppdrag att ändra och föra över flera myndighetsuppgifter till arbetslöshetskassorna.

Att utbetalning av aktivitetsstödet sker med största möjliga effektivitet är givetvis nödvändigt och önskvärt. Det har blivit bättre och vi förutsätter att ett kontinuerligt förbättringsarbete pågår.

För mindre än ett år sedan tillkännagav riksdagen som sin mening att regeringen bör återkomma till riksdagen dels med ett lagförslag som ger arbetslösa rätt att begränsa sitt arbetssökande under de första hundra

dagarna, dels att se över försäkringens regelverk när det gäller den nuvarande begränsningen att en sökande endast kan få ersättning på deltid i 75 dagar. Detta är komplicerade frågor.

Regeringen har inte återkommit till riksdagen med anledning av dessa två tillkännagivanden men har angivit att man ämnar göra så, vilket arbetsmarknadsutskottet välkomnar.

Fru talman! Moderaterna kommer att fortsätta ta ansvar för Sverige, lägga fram finansierade förslag och se till att vi har en arbetslinje och en försäkring som också bidrar till omställning på arbetsmarknaden. Därmed vill jag yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga motioner.

(Applåder)

Anf. 145 JOSEFIN BRINK (V) replik:

Fru talman! Jag skulle vilja ställa några frågor till Maria Plass om Moderaternas inställning till obligatoriet. Moderaterna påstår att man vill att fler ska omfattas av den inkomstrelaterade arbetslöshetsförsäkringen. Det står i betänkandet. Samtidigt avvisar man helt och hållet några som helst förändringar av arbetsvillkoret och gör det väldigt tydligt att man inte är beredd att öka utgifterna för a-kassan.

Med tanke på att 70 procent av de arbetslösa i dag står utanför försäkringen, vare sig den är inkomstrelaterad eller ej, och att ungefär 3–4 procent i dag i praktiken har en inkomstrelaterad ersättning, nämligen 80 procent av sin tidigare lön – av dem som får någon a-kasseersättning – undrar jag lite: Hur har Moderaterna tänkt att fler ska omfattas av den inkomstrelaterade arbetslöshetsförsäkringen givet att det inte ska ske några förändringar av arbetsvillkoret och att man inte ska höja taket i försäkringen?

Anf. 146 MARIA PLASS (M) replik:

Fru talman! Jag vill först och främst peka på frågan om obligatorium eller inte, alltså den obligatoriska eller inte obligatoriska arbetslöshetsförsäkringen, och vill då säga att det är Socialförsäkringsutredningen som utreder detta. Frågan bereds ju. Det håller på just nu. Jag svarar inte på den frågan, för det vore att förekomma en utredning som jag själv inte sitter med i. Jag vet inte om Josefin Brink gör det eller inte, men jag sitter inte med där och jag kan inte förekomma utredningen.

Däremot kan jag när det gäller ersättningen säga att vi inte i dagsläget har några tankar på att höja ersättningstaket. Däremot finns det något annat vi gör. Vi prioriterar att människor får jobb. Vi tycker att det är oerhört viktigt att människor kommer i arbete. Det är för oss det viktigaste, och det nämnde jag i mitt anförande. För oss är det viktiga att människor kommer i jobb. Vi prioriterar den delen. Vi har dessutom fört och för en aktiv politik för just den delen.

Anf. 147 JOSEFIN BRINK (V) replik:

Fru talman! Det är lockande att helt enkelt kasta tillbaka frågan: Hur tycker Maria Plass att den prioriteringen har gått med tanke på hur mycket arbetslösheten faktiskt har stigit sedan regeringen genomförde försämringarna av a-kassan och nedmonteringen av den aktiva arbetsmarknadspolitikerna? Men det är lite väl billigt.

Jag måste ändå säga att jag tycker att det är anmärkningsvärt att Maria Plass som representerar Moderaterna i arbetsmarknadsutskottet inte har någon uppfattning i frågan om arbetslöshetsförsäkringen ska göras obligatorisk bara för att det pågår en utredning. Såvitt jag vet är det ju den moderatledda regeringen som har gett en utredning i uppdrag att se över och utreda en obligatorisk a-kassa. Det är väldigt märkligt att de partier som står bakom utredningsdirektiven inte har någon åsikt om det är det här man vill genomföra eller inte. Att det pågår en utredning innebär ju inte att det sitter munkavle på partierna när det gäller att tala om vad de tycker i frågan. Oerhört egendomligt!

Sedan måste jag nog ändå säga att jag faktiskt tycker att Maria Plass backar från frågan. Det står i betänkandet att allianspartierna vill att fler ska omfattas av den inkomstrelaterade ersättningen. Jag upprepar frågan: Hur ska det gå till om ni inte tänker ändra arbetsvillkoren och om ni inte tänker höja ersättningstaket, eftersom det i dag är så att en majoritet av de arbetslösa inte kvalificerar sig till ersättning och att en förkrossande minoritet av dem som får a-kasseersättning får en inkomstrelaterad ersättning i dag? Om man inte tänker ändra på några av de här sakerna, hur ska man då uppnå de mål som man i dagens betänkande påstår att man har?

Anf. 148 MARIA PLASS (M) replik:

Fru talman! Jag vidhåller när det gäller Socialförsäkringsutredningen att jag inte tänker föregå den.

Däremot kan jag konstatera en sak. Det är att enligt SCB har vi drygt 200 000 fler personer sysselsatta. Det har skapats drygt 175 000 nya jobb. Vi ser arbetslöshetsförsäkringen som en del i en helhet.

Däremot kan jag också konstatera att Vänsterpartiet, som Josefin Brink representerar, har lagt fram oändligt många förslag. Det är jättebra att man lägger fram många förslag, men jag har inte sett någon som helst idé eller tanke på hur detta ska finansieras.

(JOSEFIN BRINK (V): Jodå!)

Det finns i alla fall inte med här hur man har tänkt sig, och jag kan inte ställa frågan. Men jag utgår från att någonstans måste pengarna tas, och det brukar vara höjda skatter när Vänsterpartiet är med.

Anf. 149 PATRIK BJÖRCK (S) replik:

Fru talman! Det var med stigande intresse jag lyssnade på Maria Plass anförande. Jobbskatteavdragen anförde Maria Plass som någonting som skulle ha förbättrat arbetsmarknaden. Forskningen säger att några jobbskapande effekter av jobbskatteavdragen inte är mätbara.

Maria Plass säger att man har förbättrat matchningen. Det är så att öronen trillar av. Är det någonting som inte fungerar på svensk arbetsmarknad är det matchningen. Det är bara att gå till Svenskt Näringsliv och höra vad de tycker om det här. De säger att det är skandal.

Sedan säger Maria Plass i sitt anförande att arbetsmarknaden fungerar bättre och att arbetslösheten är lägre. Det är fullständigt anmärkningsvärt, fru talman, att man kan ha en sådan verklighetsbeskrivning som inte

finns över huvud taget någonstans. Det är fel från start till mål. Det är inte en siffra rätt.

Det var bara ett konstaterande om ett mycket märkligt anförande, men nu vill jag ställa några frågor, fru talman. Det skulle vara spännande om Maria Plass kunde svara på dem, eftersom Josefin Brink inte fick svar över huvud taget på sina mycket enkla och väl berättigade frågor.

Jag skulle vilja att Maria Plass förklarade hur hon menar att en försämrad a-kassa minskar arbetslösheten. Det tycker jag skulle vara spännande att få höra.

Sedan skulle jag vilja ställa en av mina klassiska frågor, som jag inte har fått svar på hittills men som jag ändå hoppas och tror att jag någon gång ska få utredd. Vilken nivå på ersättningen är den optimala för att man ska uppnå de effekter som Maria Plass vill uppnå med sin arbetslöshetsförsäkring?

År 2006 satte man 680 kronor som högsta ersättningsnivå. Det skulle med dagens löner motsvara ca 800 kronor. Uppenbarligen var den nivån för hög 2006 eftersom man ligger kvar på den nivån snart sex år senare. Men vilken nivå behöver man ha på arbetslöshetsförsäkringen för att uppnå de effekter man vill uppnå?

Anf. 150 MARIA PLASS (M) replik:

Fru talman! Jag har bara en liten kommentar. När Patrik Björck ställde sig i talarstolen tog det ungefär fem sekunder innan han sade ordet misslyckad två gånger. Jag noterade bara att det kom sex sju åtta gånger på någon minut. Kanske lite enahanda, men Patrik Björck brukar använda det ordet.

Vi återvänder till a-kassan! Som jag sade förut är arbetslöshetsförsäkringen en omställningsförsäkring mellan två jobb. Vi prioriterar att människor kommer i jobb framför att de blir kvar i arbetslöshetsförsäkringen. Det är vårt mål, som jag sade i mitt anförande. Vi prioriterar att lägga krutet på att människor kommer tillbaka i arbete. Det måste vara det mest väsentliga. Målsättningen hos en person som blir arbetslös kan inte vara: Här ska jag vara kvar! Målsättningen är att komma tillbaka i arbete.

Vi har vidtagit massor av olika åtgärder för att människor ska få arbete och för att de ska bli anställbara. Utbildning, som även Socialdemokraterna pratar om, är en del. Att se till att personer slutför sin utbildning och att de får kompletterande utbildning är en del av ett stort paket. Att sänka arbetsgivaravgifterna för unga är ett sätt att få unga i arbete. Halveringen av restaurangmomsen har gett fler jobb. Jag tycker inte att det är ett misslyckande, som Patrik Björck ofta brukar säga.

Jag sade förut att vi hade fått fler sysselsatta, 213 000 personer fler sedan 2006. Vi har fått drygt 175 000 nya jobb. Är det att förakta? Är det ett misslyckande?

Anf. 151 PATRIK BJÖRCK (S) replik:

Fru talman! Maria Plass säger att jag ofta använder ordet ”misslyckat” här i kammaren. Det beror på att jag nästan alltid debatterar regeringens arbetsmarknadspolitik när Maria Plass är här. Det är alltså inte så konstigt.

Maria Plass vill inte diskutera a-kassan över huvud taget, för målsättningen är att folk ska komma i arbete. Men sanningen är att arbetslösheten stiger. Långtidsarbetslösheten biter sig fast, och ungdomsarbetslösheten är en katastrof. Det är sanningen. Maria Plass ger inte folk någon möjlighet att komma i arbete.

Men jag är en tålmodig person och tror egentligen gott om människan. Jag skulle, fru talman, vilja att Maria Plass förklarade för mig hur en försämrad a-kassa minskar arbetslösheten. Jag ska nöja mig med den enda frågan den här replikomgången.

Ni säger att försämringen av arbetslöshetsförsäkringen är den enskilt viktigaste åtgärden för att komma åt arbetslösheten. Det är ingenting som jag hittar på, utan någonting som regeringen och ni i allianspartierna i utskottet säger och som står i betänkandet. Ni använder i och för sig inte ordet "försämringen", utan talar om "förändringarna" eller "reformerna" i arbetslöshetsförsäkringen.

Jag tycker att det är fullständigt berättigat, fru talman, att Maria Plass förklarar hur en försämrad a-kassa minskar arbetslösheten.

Anf. 152 MARIA PLASS (M) replik:

Fru talman! Jag har sagt det tidigare, och jag säger det igen: Det är en omställningsförsäkring mellan två jobb. Det är tydligen svårt att ta in den delen, trots att man själv pratar om en omställningsförsäkring.

Vi vill rusta människor för att komma i arbete. Man ska inte ha en försäkring som gör att människor blir kvar i arbetslöshet. Det måste vara så att man prioriterar att människor kommer tillbaka i arbete.

Jag kan bara konstatera att jag inte hör några konkreta förslag från Socialdemokraterna mer än höjt tak och lägre medlemsavgifter. Det är tydligen lösningen på hela problematiken. Man plockar ut en liten bit och säger att om det bara blir högre ersättningstak har man löst hela arbetsmarknadspolitiken och hela den del som gör att människor är arbetslösa. Det är inte så.

Jag vet att människor prioriterar arbete framför att vara kvar i en arbetslöshetsförsäkring. Svenska folket vill jobba.

Anf. 153 JOHNNY SKALIN (SD) replik:

Fru talman! Jag tyckte väl egentligen att Maria Plass anförande talade för sig själv, men nu när hon ändå adresserade mig är det klart att jag tar chansen att kliva upp och bemöta henne.

Maria Plass frågar mig om jag inte anser att jobbskatteavdrag stimulerar till arbete. Visst gör de väl det – i alla fall det första och andra avdraget. Med det tredje och fjärde avtar effekten och planar i det närmaste ut.

Jag tillstår att vi inte är emot att fortsätta att sänka skatten för dem som arbetar heller. Men vi tycker också att vi måste lägga mer pengar på välfärden, framför allt på de arbetslösa, för att ge dem de instrument de behöver för att kunna söka arbete. Att då ha en arbetslöshetsförsäkring som dagens, där man får ungefär halva lönen efter skatt vid arbetslöshet räknat utifrån medianlönen ser inte jag som den bästa åtgärden för att hjälpa människor att söka arbete.

Man måste också se till de förutsättningar som finns för att söka arbeten. Vi har i dag 700 000 människor inskrivna på Arbetsförmedlingen. Då måste man kanske titta lite närmare på hur många fler människor vi ska ha i utbudet av arbetskraft. Är det verkligen lönt att fortsätta med den här arbetskraftsinvandringen och asyl- och anhöriginvandringen, där människor kommer hit utan några förutsättningar eller med väldigt dåliga förutsättningar att komma in på den svenska arbetsmarknaden? Det är det jag menar när jag talar om selektiv invandring. Vi kanske ska återgå till den typ av arbetskraftsinvandring som vi hade tidigare, innan regeringen tillsammans med Miljöpartiet ändrade systemet.

Man kan också titta på regeringens egna sysselsättningsprognoser. Inte ens regeringen själv avskriver utanförskapet. Ni lyckas inte pressa tillbaka det utanförskap ni gick till val på att pressa tillbaka.

Anf. 154 MARIA PLASS (M) replik:

Fru talman! Jobbskatteavdraget har gett låg- och medelinkomsttagare mer pengar i plånboken. Det är också en drivkraft att arbeta. Vi har sagt att det just nu inte finns reformutrymme för ytterligare ett jobbskatteavdrag. Vi avvaktar med den biten.

När det gäller dem som är inskrivna och är att betrakta som arbetslösa kan vi titta på ungdomsdelen. Av dem som är inskrivna och säger att de är arbetslösa är 50 procent heltidsstuderande bland dem som är mellan 15 och 24 år. Är man 15 år går man i skolan. Förhoppningsvis slutför man också sin utbildning. Man går också på gymnasiet, och förhoppningsvis slutför man även den utbildningen. Siffrorna inkluderar alltså också heltidsstuderande, vilket kan vara bra att ha med sig.

Sverigedemokraterna och vi har inte samma inställning till invandring. Vi kan bara konstatera det. Vi ser att vi kan få in personer med hög kompetens. Det behövs kanske en bättre validering av deras kunskaper. Det gäller att förhindra fördomar och dåliga attityder. Vi tycker att personer som kommer till Sverige ska ha kunskap. De kan få sfi-utbildning, och vi har en etableringsreform.

Anf. 155 JOHNNY SKALIN (SD) replik:

Fru talman! Jag håller med om att vi måste bekämpa fördomar och sådana saker. Vi måste se till att människor kan utvecklas som individer och personer. Givetvis ska det gälla alla människor, oavsett om man är invandrare eller svensk. Det ska inte vara någon skillnad på människor. Vi är emot all typ av diskriminering, vilket vi också har varit väldigt tydliga med, särskilt sedan vi kom in här i riksdagen och kan berätta vad vi faktiskt står för.

När det gäller bättre validering håller jag med om att det är klart att vi ska kunna validera människor och se vilka kunskaper de har. Men vi måste också se till vilka förutsättningar som finns på arbetsmarknaden. Regeringen har visserligen lyckats skapa förutsättningar för att fler människor ska få arbete, med 200 000 fler i arbete nu jämfört med tidigare som Maria Plass nämnde, men tittar vi på sysselsättningsgraden kan vi se att man inte lyckas öka antalet sysselsatta i förhållande till den arbetsföra befolkningen. Här har vi det största problemet att komma till rätta med.

Då funkar det inte att successivt och kontinuerligt hela tiden fylla på utbudet av arbetskraft. Vi måste titta på utbudet. Ska vi verkligen fortsätta att fylla på, eller ska vi kanske satsa på den arbetskraft som vi har i dag? Det är i första hand där Sverigedemokraterna skiljer sig från regeringen. Vi vill satsa mer resurser på att göra de människor som finns i utanförskap i dag anställbara i stället för att ta in ännu fler människor innan vi har åtgärdat problemen på den svenska arbetsmarknaden.

Låt oss också se på utbildningsnivån hos de människor som kommer! Räkna vi på de tio länder som flest asylsökande kommer från har ungefär 65 procent av dem som kommer till Sverige endast förgymnasial utbildning eller ingen utbildning alls. För afrikaner ligger det på 73,4 procent. Dessa människor är inte anställbara. De måste göras anställbara. Det är där vi har den största problematiken med den invandringspolitik som regeringen driver.

Anf. 156 MARIA PLASS (M) replik:

Fru talman! Nu blev det här en helt annan fråga än den a-kassefråga vi egentligen debatterar.

När det gäller sysselsättningen brukar man dela upp den arbetsföra befolkningen i tre grupper: 15–24 år, 25–64 år och över 65 år. I samtliga tre grupper ökar sysselsättningen. Men den grupp som är mellan 25 och 64 år växer hela tiden. När den växer påverkar det såklart hur det ser ut. Trots detta är det alltså 213 000 personer fler i sysselsättning nu.

Jag sade i mitt anförande att den utmaning som vi har nu främst är att få unga och utrikes födda i arbete. Det är viktigt att dessa personer har ett arbete att gå till, och det ska vi hjälpa till med. Om de har ett arbete att gå till känner de en trygghet, och de känner sig behövda. De kan bygga upp ett arbetsvillkor som gör att de kan komma in i arbetslöshetsförsäkringen. Det är ett prioriterat område för oss.

Anf. 157 HANS BACKMAN (FP):

Fru talman! Jag börjar med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkande AU8 *Arbetslöshetsförsäkringen*.

Fru talman! Arbetsmarknadspolitikens mål är att insatserna ska bidra till en väl fungerande arbetsmarknad. Att arbetslöshetsförsäkringen fungerar som en omställningsförsäkring är en central del i detta. Omfattande reformer har genomförts av denna försäkring sedan alliansregeringen tillträdde hösten 2006. Det har också varit en större del av den helhet som Alliansens jobbpolitik byggd på arbetslinjen utgör.

Där ingår också bland annat jobbskatteavdragen och de sänkta arbetsgivaravgifterna för ungdomar som tillsammans med förändringarna i arbetslöshetsförsäkringen har gjort att det lönar sig bättre att arbeta. Det har också blivit mer lönsamt för företagen att anställa. Det råder ingen tvekan om att utformningen av arbetslöshetsförsäkringen påverkar arbetsmarknaden.

En väl utformad försäkring som är generös vid kortvarig arbetslöshet kan öka flexibiliteten genom att människor blir trygga och vågar prova nya arbeten. En alltför generös försäkring kan däremot göra att de ekonomiska drivkrafterna att bryta arbetslösheten blir för svaga. Det gäller att finna balanspunkten däremellan; det är den uppgift vi har här i riksdagen.

Som försäkringen var utformad före 2007 med en hög ersättningsnivå under flera års tid visade det sig att risken var påtaglig att den i praktiken blev en långvarig försörjning som motverkade arbetslinjen. Försäkringen fungerade då i många fall mer som ett allmänt försörjningsstöd än som ett ekonomiskt stöd under en omställningsfas.

Ersättningsnivån har påverkan på sysselsättningen. En successivt nedtrappad ersättning stärker incitamenten att söka arbete. Sökaktiviteten påverkas liksom benägenheten att acceptera ett arbete, vilket givetvis också ökar sannolikheten att få ett arbete. Det kan också öka rörligheten på arbetsmarknaden både geografiskt och yrkesmässigt.

Det är värt att notera att också ett par av oppositionspartierna på senare år har anslutit sig till denna analys och numera i sina budgetalternativ förordar en nedtrappning i ersättningsnivån eller av den högsta dagpenningen efter en del av ersättningsperioden.

Fru talman! Folkpartiet och Alliansen vill ta avstånd från den negativa bild som Socialdemokraterna och Vänsterpartiet tecknar av regeländringarna och effekten av dem. Reformeringen av arbetslöshetsförsäkringen har till syfte att bidra till en varaktigt hög sysselsättning genom att öka sökaktiviteten och sannolikheten att man accepterar ett jobberbjudande. Detta har skett med insikt om de negativa konsekvenser som arbetslösheten har både för den enskilde och för samhället.

Långsiktigt beräknas reformerna av arbetslöshetsförsäkringen öka sysselsättningen och antalet arbetade timmar med 1 procent och därmed också minska arbetslösheten. I ett alljämt osäkert läge i världsekonomin och med en fortfarande alltför hög inhemsk arbetslöshet känns det mindre klokt att förorda en återgång till den tidigare politiken, som vi med facit i hand vet inte fungerade särskilt bra ens i högkonjunktur.

Fru talman! När det gäller frågan om en obligatorisk eller frivillig försäkring vill vi i Alliansen framhålla att det är mycket angeläget att alla som arbetar och uppfyller villkoren för försäkringen också ska ha ett gott skydd vid arbetslöshet. Så skriver vi också i betänkandet. Vi välkomnar därför de regelförändringar som genomförs för att stimulera till ett ökat medlemskap i arbetslöshetskassan, exempelvis sänkningen av arbetslöshetsavgiften, de slopade inträdesvillkoren för att bli medlem i en a-kassa och den tillfälliga förändringen av medlemsvillkor som medförde att en medlem snabbare kunde få inkomstrelaterad arbetslöshetsförsäkring.

Enligt statistik som Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, IAF, presenterade den 6 mars 2012 har arbetslöshetskassornas medlemsantal som tidigare har nämnts här i talarstolen stigit med 90 000 personer mellan september 2008 och januari 2012. Att trenden är tydligt positiv visas också av att tredje kvartalet 2008 var det senaste kvartalet då medlemsantalet sjönk. Detta tycker jag är mycket positivt. Men de facto vore det önskvärt om ännu fler förvärvsarbetande som uppfyller arbetsvillkoret var berättigade till en trygg inkomstförsäkring i arbetslöshet. Därför ser vi i Alliansen det som positivt att en av utgångspunkterna för den tidigare nämnda Socialförsäkringsutredningens arbete är att den framtida arbetslöshetsförsäkringens inkomstrelaterade ekonomiska ersättning ska omfatta alla som förvärvsarbetar och uppfyller arbetsvillkoret.

Fru talman! Vi i Alliansen ser klara fördelar med att de allmänna försäkringarna vid sjukdom och arbetslöshet behandlas i ett sammanhang. Därigenom kan samspelet mellan dessa försäkringar och mellan dem och

andra stödsystem i samhället belysas tydligare. Utredningen har också med det givna mandatet goda möjligheter att pröva eventuella för- och nackdelar med en harmonisering av försäkringarna. En sammanhållen utredning underlättar också regeringens ambition att se över möjligheterna att skapa ett enhetligt inkomstbegrepp för de olika trygghetssystemen. Ett enhetligt inkomstbegrepp ska enligt utredningens direktiv syfta till att underlätta kontrollen men också öka rättssäkerheten och andelen korrekta utbetalningar.

Fru talman! Jag vill också säga några ord om vad vi i Alliansen gör för att arbetsmarknadspolitiken ska fungera bra med det givna syftet att så få som möjligt ska behöva bli beroende av a-kassa och i stället få ett jobb så snabbt som möjligt. En lyckad reform som har genomförts är nystartsjobben, som har vuxit i rask takt och i början av året uppgick till nära 50 000.

För att komma till rätta med den långvarigt höga ungdomsarbetslösheten, som är en av de största utmaningar vi har i vårt samhälle i dag, har alliansregeringen tagit flera viktiga steg för att förbättra ungas möjlighet att få jobb. Det har bland annat blivit billigare att anställa ungdomar genom de sänkta arbetsgivaravgifterna. Enligt Företagarnas undersökning och utredning angående detta har 40 000 nya jobb skapats av denna reform.

En jobbgaranti har införts för att ge ungdomar individuellt utformade insatser. Regeringen har också under Folkpartiets ledning reformerat gymnasieskolan med syfte att förbättra kvaliteten och minska avhoppet. Regeringen har initierat den största satsning på gymnasial lärlingsutbildning som har gjorts i Sverige.

Många ungdomar saknar motivation att återgå till studier – i vissa fall beroende på dåligt självförtroende efter många misslyckanden och en tuff tid av svårigheter i skolan. För att öka studiemotivationen hos dessa ungdomar har regeringen infört en studiemotiverande utbildning i folkhögskolans regi som riktar sig till arbetslösa ungdomar som saknar fullständig grundskole- eller gymnasieutbildning.

Regeringen har också höjt studiebidraget för arbetslösa ungdomar i åldrarna 20–24 år som deltar i jobb- och utvecklingsgarantin eller jobbgarantin för ungdomar och som har avbrutit sin utbildning före juli 2010. Bidraget ligger på en bit över 6 000 kronor i månaden och kan ges till dess att den studerande har fått slutbetyg från grundläggande gymnasial vuxenutbildning eller motsvarande.

Regeringen har också infört en sak som jag tycker är viktig. Det är möjligheten till tidiga programinsatser för ungdomar. Arbetsförmedlingen kan numera på ett tidigt stadium identifiera de ungdomar som bedöms riskera långvarig arbetslöshet genom så kallad profilering. Syftet är att identifiera de ungdomar som riskerar långvarig arbetslöshet och erbjuda dessa programinsatser från dag ett när de kommer till Arbetsförmedlingen. Det här handlar framför allt om praktik där dessa ungdomar kan få en starkare anknytning till arbetsmarknaden genom referenser och arbetslivserfarenhet. Den grupp ungdomar som främst berörs av detta är sannolikt de som inte har fullföljda studier från grundskola och gymnasieskola.

Fru talman! Jag vill avslutningsvis säga att den del av arbetsmarknadspolitiken som vi i dag diskuterar gäller a-kassan, men samtidigt måste vi alltid se denna politik som en helhet. Arbetsmarknadspolitiken

är en helhet, och arbetslinjen är viktig att följa. Skapandet av förutsättningar för att fler ska kunna få jobb är kärnpunkten där. Samtidigt är det viktigt att ha en tryggad omställningstid via a-kassan under den tid man söker ett nytt jobb när man har förlorat sitt gamla.
(Applåder)

Anf. 158 PATRIK BJÖRCK (S) replik:

Fru talman! Hans Backman, Folkpartiet! I de allra flesta debatter vi tidigare har haft om arbetslöshetsförsäkringen har Hans Backman pratat om höjda ersättningsnivåer. Jag kanske hörde fel, men jag hörde inte att Hans Backman gjorde det den här gången. Det är en liten förändring. Det verkar som om Hans Backman nu har anpassat sig till den moderatledda regeringens arbetsmarknadspolitik och arbetslöshetsförsäkringen. Tidigare har Hans Backman åtminstone låtsats att han var folktoppartist.

Hans Backman pratar om att det är viktigt med en välutformad försäkring. Han pratar om att man ska hitta balanspunkten. Sedan tar Hans Backman avstånd från den beskrivning av försäkringen som vi socialdemokrater, och även Vänsterpartiet, gör. Det tolkar jag så att Hans Backman är väldigt nöjd och inte vill göra några förändringar. Det går inte att förstå Hans Backmans anförande på något annat sätt.

Då blir frågan: Anser Hans Backman att den här försäkringen har nått den balanspunkt som Hans Backman tycker att man ska eftersträva i försäkringen? Anser Hans Backman att försäkringen är välutformad och att den fyller de funktioner som man har rätt att kräva av en arbetslöshetsförsäkring? Anser Hans Backman att det är så, givet att en halv miljon människor har lämnat försäkringen för att den är så dyr och dålig, givet att det knappt är 3 procent som har sin inkomst försäkrad och givet att de allra flesta arbetslösa över huvud taget inte finns med i försäkringen? Är det så Hans Backman skulle vilja beskriva en väl utformad försäkring där han har funnit sin balanspunkt samtidigt som han tycker att det är anmärkningsvärt att vi socialdemokrater kritiserar det här misslyckandet?

Anf. 159 HANS BACKMAN (FP) replik:

Fru talman! Patrik Björck! Jag tror inte att jag behöver låtsas att jag är folktoppartist. Jag har min medlemsnål på mig.

Men låt mig återgå till frågorna. Det är viktigt att finna balanspunkten. I vissa stycken har vi lyckats med arbetsmarknadspolitiken som en helhet, och där ingår ju a-kasseförändringar som en del. Det är de facto så att 200 000 fler personer har kommit in i sysselsättning från utanförskap och att 175 000 nya jobb har skapats.

Det är väl i regel i replikskiften som jag har talat om ersättningsnivåer och förändringar av dessa. Det kan jag göra i dag också. Som Patrik Björck vet har vi i Folkpartiet tagit beslut på landsmötet om att vi skulle vilja föra en diskussion om att titta på ersättningsnivåerna och lyfta dem. Det är saker vi får göra tillsammans med de andra allianspartierna i budgetförhandlingar och i andra diskussioner. Det är en sak vi i Folkpartiet har tagit ställning för, men det är en sak som vi måste titta på. Vi måste ta hänsyn till den helhet som arbetsmarknadspolitiken är tillsammans med våra kolleger i alliansregeringen.

Patrik Björck och Socialdemokraterna pratar gärna om att det är viktigt att alla har en inkomstförsäkring från a-kassan i händelse av arbetslöshet. Jag delar den uppfattningen. Men jag har svårt att förstå varför inte Socialdemokraterna är positiva till att införa en obligatorisk allmän arbetslöshetsförsäkring i och med att alla som arbetar och uppfyller arbetsvillkoret är med och finansierar arbetslöshetsförsäkringen.

Det är viktigt att titta på balansen och finna den, och det finns skäl att diskutera vidare var de mest optimala ersättningsnivåerna ligger.

Anf. 160 PATRIK BJÖRCK (S) replik:

Fru talman! Det sista var lite hoppfullt. Då kan jag ställa min favoritfråga. Vilken är den optimala ersättningsnivån? Tack för den ingången, Hans Backman!

Jag blir inte riktigt klar över om Hans Backman anser att balanspunkten är hittad. I anförandet var Hans Backman oerhört nöjd med försäkringen. Nu känner jag igen Hans Backman lite mer när han kommer med de här tankarna om höjda ersättningsnivåer. Det finns uppenbarligen en spricka mellan allianspartierna om hur försäkringen ska vara utformad. Det skulle vara spännande om Hans Backman kunde förklara för oss vilken ersättningsnivå som är den välutformade försäkringens ersättningsnivå.

Hans Backman frågar mig varför vi inte vill införa ett obligatorium. Det finns en mängd olika skäl till det. Det allra viktigaste skälet är att det inte löser några problem. Kan Hans Backman förklara för mig på vilket sätt det skulle lösa några som helst problem? Det skulle vara väldigt spännande att höra. På vilket sätt ska man hantera att 3 procent har sin inkomst försäkrad? På vilket sätt ska man hantera att de allra flesta arbetslösa står utanför försäkringen? Hur skulle det förändras om man gjorde den obligatorisk? Det skulle jag vilja att Hans Backman svarade på.

Framför allt skulle jag vilja höra om ersättningsnivån och den väl balanserade punkten när ersättningsnivå fungerar. Är Hans Backman medveten om att den ersättningsnivå på 680 kronor som Hans Backman svarade 2006 ligger kvar på 680 kronor? Med löneutvecklingen motsvarar det en ersättningsnivå på ca 800 kronor. Om den var välbalanserad 2006 kan den omöjligt vara det nu. Om den är det nu måste det ha varit helt fel 2006. Kan Hans Backman reda ut det lite grann för oss?

Anf. 161 HANS BACKMAN (FP) replik:

Fru talman! Jag är inte beredd att sätta den optimala nivån här, Patrik Björck. Jag tror att det är svårt att finna den i en diskussion i kammaren i dag. Däremot är det värt att se över ersättningsnivån och bedöma var en rimlig nivå kan ligga. Det tycker vi i Folkpartiet, och vi får diskutera det vidare med våra allianskolleger, bland annat i samband med budgetarbetet.

Sedan frågar Patrik Björck hur en obligatorisk a-kassa skulle hjälpa till att göra det tryggare för oss alla i samhället. För det första tycker jag att det är rimligt att alla har rätt att få en arbetslöshetsförsäkring, precis som man har rätt att få en sjukförsäkring, när alla är med och finansierar arbetslöshetsförsäkringen när man jobbar. Det är vi ju. Den är bara delvis

medlemsfinansierad. Till stor del är den finansierad av alla oss som arbetar.

När det gäller de som står utanför rätten att få en arbetslöshetsförsäkring har vi ett helt annat paket och andra uppgifter att arbeta med. Det handlar ofta om de ungdomar som har lämnat skolan och inte har fullgjord gymnasieutbildning eller grundskoleutbildning och därför inte kommer in i arbete. Vi måste finna andra vägar för att ge dem möjlighet att komma in i arbete så att de också kan kvalificera sig för arbetslöshetsförsäkringen. Jag tycker att vi allianspartier som utgör regeringsunderlaget nu jobbar på ett konstruktivt sätt med detta.

Vi gör bland annat stora insatser för att skapa möjligheter till lärlingsutbildning. Många arbetsgivare och företagare säger att ett av de största problemen är att de inte får tag på arbetskraft som har yrkeserfarenhet. Lärlingsutbildningen är en del för att avhjälpa detta problem och göra det möjligt för fler ungdomar att få ett arbete.

Anf. 162 JOSEFIN BRINK (V) replik:

Fru talman! Jag konstaterar att Hans Backman upprepar det som står i betänkandet om att det är viktigt att alla löntagare har ett bra skydd i försäkringen. Man vill gärna att fler ska omfattas av den inkomstrelaterade försäkringen, men samtidigt står Hans Backman precis i majoritetstextens anda här och är i stort sett ganska nöjd med de förändringar som har gjorts. Han hävdar till och med att det har gjorts en hel del förbättringar.

Jag vill ta upp och beskriva hur läget ser ut. Andelen av löntagarna som är anslutna till en a-kassa har minskat från 85 procent 2006 till 70 procent 2011. Den lilla ökningen som har skett på sista tiden har inte förändrat det här i stort – det är ju ganska stora volymer av människor vi pratar om – utan det är en kraftig minskning av antalet personer som är med.

År 2006 hade 80 procent av de arbetslösa ersättning. År 2011 hade siffran krympt till runt 30 procent som får någon ersättning över huvud taget. Av dem som får ersättning är det runt 3–4 procent som får ut 80 procent av sin tidigare lön.

Jag kan tillägga att det innebär att inte ens inom de yrken som har den lägsta medellönen får en genomsnittlig heltidsarbetande ut 80 procent. Inte ens de som jobbar inom barnomsorgen, hotell och restaurang, handikappomsorgen och äldreomsorgen får ut 80 procent av sin tidigare lön när de blir arbetslösa.

Jag måste fråga: Tycker Hans Backman på allvar att den här situationen är bra? Är arbetslöshetsförsäkringen bättre i dag än vad den var 2006? Är det här ett lyckat resultat efter fem år med er politik?

Anf. 163 HANS BACKMAN (FP) replik:

Fru talman! Tack, Josefin Brink! Jag vill börja med att återigen nämna att det har hänt positiva saker till följd av den arbetsmarknadspolitik som vi har fört. Det gäller a-kasseförändringarna men också andra saker, till exempel halverade arbetsgivaravgifter för ungdomar och nystartsjobben.

Samtidigt har vi en a-kassa som ett antal personer har lämnat. Jag är själv positiv till att många är med i arbetslöshetsförsäkringen. Därför är

jag också positiv till att införa en obligatorisk, allmän a-kassa. Socialför-
säkringsutredningen jobbar nu med de direktiven.

Det är ingen nyhet att vi i Folkpartiet tycker att en del av utveckling-
en av arbetsmarknadspolitiken som är värd att se över är nivåerna på
ersättningen för att på så sätt göra det möjligt för fler att få ut 80 procent
av sin tidigare lön i ersättning. Det är Folkpartiets linje, men vi är förstås
också medvetna om att alla förändringar av arbetslöshetsförsäkringen
medför kostnader. Därför måste detta vara en del av ett arbete som görs
av regeringen i samband med en budgethantering.

Vad som möjligen ibland skiljer Vänsterpartiet från Folkpartiet i den
här frågan är att vi är mycket måna om att en förändring som vi gör
måste vara finansierad, för annars skadar man samhällsekonomin i andra
delar.

Anf. 164 JOSEFIN BRINK (V) replik:

Fru talman! Det råder inga som helst skillnader mellan Vänsterpartiet
och Folkpartiet i den delen. Därför har vi också i vårt budgetalternativ
som vi debatterade för bara ett par månader sedan faktiskt lagt in finansi-
erade förslag till förbättringar av arbetslöshetsförsäkringen.

Det är lite svårt att smälta att Hans Backman ändå i någon mening
tycker att det mesta är positivt och att de här försämringarna i a-kassan
på något sätt har varit värda att genomföra med tanke på hur mycket
positivt som har hänt på arbetsmarknaden.

Det är lite svårt att se med tanke på att arbetslösheten har stigit från
6,6 procent till 8 procent sedan 2006 och antalet långtidsarbetslösa har
ökat med nästan 100 000 personer under Hans Backmans partikamraters
regeringstid. Dessutom har antalet långtidsarbetslösa, alltså de som har
varit arbetslösa i mer än två år, fördubblats bara sedan 2010. Sysselsätt-
ningsgraden har sjunkit från 66 ½ procent till 65,4 procent, och ung-
domsarbetslösheten har ökat från 20 till 24 procent. Det finns ju inte en
siffra som pekar åt rätt håll!

Samtidigt hävdar Hans Backman i likhet med övriga Alliansen att de
här försämringarna av arbetslöshetsförsäkringen ändå har bidragit till att
öka sysselsättningen och minska arbetslösheten. Jag har väldigt svårt att
se hur det går ihop.

Jag vill gärna upprepa frågan som Patrik Björck ställde om obligato-
riet. På vilket sätt ska det ge fler personer en inkomstrelaterad ersättning
om varken arbetsvillkoret eller taket ändras? Och hur ska det kunna ske
utan några ökade kostnader? Det går inte att få ihop det!

Anf. 165 HANS BACKMAN (FP) replik:

Fru talman! Nu har inte vi i Folkpartiet sagt att det här inte skulle
medföra ökade kostnader, men vi måste i så fall ha de kostnaderna finan-
sierade så att vi vet varifrån vi ska ta pengarna.

En viktig del i att göra en a-kassa obligatorisk är det som jag tidigare
sade i debatten med Patrik Björck att alla faktiskt är med och finansierar
arbetslöshetsförsäkringen. Alla som jobbar lägger in pengar till den, och
då tycker jag också att det är rimligt att alla har rätt att få ut en ersättning
från denna försäkring, som man själv är med och finansierar när man
arbetar, om man blir arbetslös. Det tycker jag är en viktig rättvisepincip.

Sedan måste man som sagt titta på arbetsmarknadspolitiken som en helhet, och förändringarna i arbetslöshetsförsäkringen är en del av de förändringar och reformer som vi i allianspartierna och regeringen har gjort.

En sak som nu har blivit accepterad av stora delar av oppositionen är att vi har infört den här förändringen av försäkringen i så måtto att man har en nedtrappning i ersättningsnivån över tid. Det gäller inte Vänsterpartiet, men en annan del av oppositionen har accepterat detta.

Sådana saker har uppenbarligen ökat sökaktiviteten och medfört att rörligheten i viss mån kan öka på arbetsmarknaden. Det är en positiv del.

Vi i Folkpartiet har sett att det kan finnas skäl att diskutera en annan nivå på ersättningen i a-kassan, och det är det som Josefin Brink är ute efter, nämligen att man vill ha en högre nivå inom arbetslöshetsförsäkringen. Det är någonting som vi i Folkpartiet har tagit ställning för, men det är precis som när ni i Vänsterpartiet tillsammans med Miljöpartiet stödde den socialdemokratiska regeringen att man måste diskutera med dem man styr landet med innan man kan få gehör för alla sina åsikter. Det är så det fungerar när man har ett samarbete.

Anf. 166 ANN-LOUISE HANSSON (MP) replik:

Fru talman! Frågan jag ska ställa nu är kanske lite udda i sammanhanget, men den hänger ihop med arbetslöshetsförsäkringen som har försämrats. Ordet utanförskap hör jag, uppe i Norrland, er i Alliansen använda ofta. Min enkla fråga är: Varför vill Alliansen stigmatisera dem som är arbetslösa?

I min värld är det helt fel ingång för att se människan och dennas möjligheter att lösa sin arbetslöshetssituation. I genomsnitt byter man jobb tre gånger i sitt liv, har jag hört. Troligtvis är det ännu fler gånger i dag.

Varför vill Alliansen stigmatisera dem som är arbetslösa? Det är alltså min enkla fråga.

Anf. 167 HANS BACKMAN (FP) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Ann-Louise Hansson! Det skulle vara mig, Folkpartiet och Alliansen främmande att stigmatisera den som är arbetslös. Vi är väldigt tydliga med att säga att vi inte tror att någon egentligen vill vara utan ett arbete. Ett arbete för med sig så mycket positivt. Man får en social samhörighet. Man får sin ekonomi tryggad på ett helt annat sätt. Oavsett vilken ersättningsnivå man har på försäkringar som sjukförsäkring och arbetslöshetsförsäkring ger ett jobb ändå en större trygghet.

Vi tror däremot att utveckling för en människa ofta sker när man får möjlighet att gå en utbildning och sedan få ett jobb. Utifrån det har man också en stor möjlighet att med gott självförtroende ta sig framåt i livet. Jag tror att det är mycket olyckligt att ungdomar lämnar skolan och sedan blir långtidsarbetslösa. Det är skadligt för självförtroendet.

Att som ungdom känna sig behövd är viktigt. Den första känslan av att vara riktigt behövd kan för många ungdomar vara just att få sitt första jobb, att någon efterfrågar att man är på plats varje dag, att man får beröm, att man får visa att man är en värdefull del i vårt samhälle.

Det skulle vara mig främmande att på något sätt stigmatisera någon som är arbetslös. Arbetslöshet är något som ingen vill råka ut för.

Prot. 2011/12:99
18 april

Anf. 168 ANN-LOUISE HANSSON (MP) replik:

Fru talman! Jag tackar för svaret och håller förstås med om allt vad Hans Backman nu sade.

När det gäller ordet utanförskap tycker jag dock fortfarande att ni borde ha hittat på något bättre, Hans Backman.

*Arbetslöshets-
försäkringen*

Anf. 169 HANS BACKMAN (FP) replik:

Fru talman! Det finns många sätt att benämna saker och ting på. Det viktiga är att vi tillsammans arbetar för att ge förutsättningar för så många som möjligt att få en utbildning och möjlighet att komma i arbete. Jag anser att bland annat lärlingsutbildningarna är en väg som vi kan hoppas på, tro på och arbeta med, inte minst med tanke på de signaler som kommer från näringslivet. Man har behov av personer som har en viss yrkeserfarenhet. Det kan man som arbetsgivare ge genom att någon först är lärling på arbetsplatsen och sedan i många fall efter lärlingsperioden kan bli heltidsanställd.

Vi får jobba vidare för att så många som möjligt ska kunna komma i arbete.

Anf. 170 JOHNNY SKALIN (SD) replik:

Fru talman! Jag reagerade på att Hans Backman sade att den föregående politiken inte fungerade på arbetsmarknadsområdet. Jag tycker mig se samma sak med den nuvarande politiken. Inget av de båda blockens arbetsmarknadspolitik fungerar i praktiken. Det kan vi se inte minst genom att titta på sysselsättningsgraden under de senaste två decennierna. Det är faktiskt avgörande för hur många som i förhållande till arbetskraften är anställda eller har någon form av sysselsättning. Vi kan klart och tydligt se att inte heller den nuvarande regeringen har lyckats komma till rätta med problemet, vilket Hans Backman fått höra av företrädarna för det rödgröna blocket.

Det talas om 200 000 nya jobb. Om man sätter det i relation till tillväxten av utbudet på arbetskraft ser siffrorna inte längre lika trevliga ut. Det viktiga när det gäller arbetslösheten och arbetsmarknadspolitikerna borde vara att se till att fler människor i förhållande till arbetskraften fick ett arbete att gå till. Här har regeringen misslyckats, och jag skulle vilja att man erkände det. Regeringen skriver i sina budgetpropositioner att man inte anser sig kunna komma till rätta med problemet sett till sysselsättningsgraden. Däremot gör man det sett till antalet sysselsatta eftersom det ökar genom att befolkningen ökar, framför allt för att vi har en stor nettoinvandring.

Jag undrar även hur Hans Backman ser på a-kassan, hur det ökar utbudet av arbetskraft, vilket det ju gör. Hur ställer man det i relation till förmågan att anställa? Det viktiga i samhället måste väl vara att människor blir anställbara? Hur ska man lyckas med det?

Anf. 171 HANS BACKMAN (FP) replik:

Fru talman! Låt mig börja med arbetsmarknadspolitiken. I stora delar har den lyckats. Vi måste trots allt ta med i beräkningen att vi genomlevt en internationell finanskris. När vi tittar på länderna ute i Europa ser vi att de i många fall har ett betydligt tuffare läge än vi i Sverige. I Grekland talas det om lönesänkningar för att kunna lösa de ekonomiska problemen. I Sverige kan vi genomföra reformer för att skapa just anställbarhet.

Det är viktigt att satsa på bland annat grundskolan och gymnasieskolan. Det har under ett antal decennier inte fungerat bra i skolans värld. Alltför många elever har lämnat skolan utan kompletta betyg, vilket gör det svårt att bli anställbar. Därför gör vi nu satsningar på att från grunden reformera skolan så att eleverna får en bra och stabil utbildning och kan lämna skolan med fullständiga betyg. Vi satsar också på att stötta dem som lämnat skolan utan fullständiga betyg genom att de exempelvis via folkhögskolestudier får möjlighet att komplettera betygen och få gymnasiekompetens. Så arbetar man för att göra människor anställbara.

Sverige står sig väl i Europa. Tittar vi på arbetslösheten i stort ser vi att vi med europeiska mått mätt ligger på en relativt låg nivå. Med svenska mått mätt ligger vi dock relativt högt. Att arbetslösheten över lag är så pass hög beror på att vi i ekonomiskt hänseende genomlevt en mycket svår tid i Europa och världen. Utifrån förutsättningarna har vi i många stycken lyckats bra.

Anf. 172 JOHNNY SKALIN (SD) replik:

Fru talman! Hans Backman hänvisar till finanskrisen och att det varit ett tuffare läge för de andra länderna. Låt oss i stället titta på Norge. Norge har problem med att hitta arbetskraft, både i generella termer och i form av kompetent arbetskraft. Det är därför många svenskar av Arbetsförmedlingen uppmanas att flytta till Norge för att arbeta. Hur kommer det sig att Norge lyckats jämfört med Sverige?

Det sägs att för att lyckas sänka arbetslösheten i Sverige måste vi pressa tillbaka ersättningsnivåerna och försämra villkoren för de arbetslösa, piska dem till att söka arbeten som egentligen inte ens finns. I Norge har man väsentligt högre ersättningsnivåer och ändå brist på arbetskraft. Det verkar lite konstigt att Norge har brist på arbetskraft samtidigt som de har höga ersättningsnivåer och regeringen i Sverige säger att man genom att sänka ersättningsnivåerna ökar utbudet av arbetskraft, att fler människor söker arbete och att man därmed pressar tillbaka arbetslösheten. För mig är det ett ologiskt resonemang, och jag förstår faktiskt inte hur regeringen tänker.

Jag vet inte om regeringen menar allvar med det man säger eller om det finns ideologiska skäl bakom. Jag tippar att det är det senare. Jag vore glad om jag fick höra att det inte förhåller sig på det sättet, utan att man har en genuin vilja att ge människor möjlighet till arbete. Om den viljan finns undrar jag varför man i så fall hela tiden fyller på utanförskapet med en öppen och närmast fri arbetskraftsinvandring. Varför fortsätter man med den misslyckade asyl- och anhöriginvandringen?

Anf. 173 HANS BACKMAN (FP) replik:

Fru talman! När det gäller att öka utbudet av arbetstillfällen har vi ett antal olika åtgärder vi kan vidta. Vi har gjort ett antal reformer inom arbetsmarknadspolitiken som till delar varit lyckade. Vi har genomfört nystartsjobben som nu är uppe i ca 50 000. Vi har genomfört en förändring som gjort det billigare att anställa ungdomar, vilket gett ca 40 000 nya jobb. Men vi har ett stort arbete att göra när det gäller företagarnas villkor. Där är regeringen nu inne på att exempelvis förbättra tillgången på riskkapital så att man som företagare med en affärsidé som bär kan få möjlighet att växa och på så sätt kunna anställa fler. Där finns en utvecklingspotential som jag tror kommer att göra att det bli fler arbetstillfällen.

Det är också viktigt att satsa resurser på forskningen, vilket regeringen förstås vill göra. Forskning skapar nya idéer som kan leda till affärsidéer som i sin tur skapar arbetstillfällen. Man måste därför se politiken i dess helhet.

När det gäller arbetskraftsinvandringen vet vi alla att vi har en befolkningsstruktur som i många delar av landet kommer att leda till brist på arbetskraft inom exempelvis äldreomsorgen. Vi behöver således ge möjlighet till alla som nu bor i Sverige att få ett arbete, men vi kommer också att ha behov av att människor flyttar till Sverige. Dessutom är många som kommer hit kreativa och skapar egna företag. Bara i Gävleborg finns ett antal tusen personer anställda av företagare, entreprenörer, som kommit från andra länder.

Vi måste arbeta med en kombination av åtgärder för att öka antalet arbetstillfällen i Sverige.

Anf. 174 ANNIKA QARLSSON (C):

Fru talman! Att arbetslöshetsförsäkringen är en omställningsförsäkring är en av grundpelarna för försäkringen som låg till grund för de förändringar Alliansen genomförde när vi kom till makten 2006. Den ska inte vara en varaktig försörjning. Det finns inte något parti som säger sig vilja ha en varaktig försörjning, men det var ändå verklighet när vi tog över 2006. Många av de återställare som oppositionen föreslår leder tillbaka till en försäkring som mer lutar åt försörjning än en omställningsförsäkring.

De vitt skilda utgångspunkterna i synen på försäkringen kan delvis – inte helt – förklara den bild som målas upp av oppositionen. Vi har helt olika bilder av vad försäkringen ska vara.

När det gäller obligatoriet har vi i Centerpartiet uppfattningen att det vore värdefullt att försäkringen omfattar alla på arbetsmarknaden.

Reformeringen av arbetslöshetsförsäkringen har syftat till att bidra till en varaktigt högre sysselsättning genom att öka sökaktiviteten och därmed öka chansen till jobb. Den är en del av en helhet med många flera olika komponenter som har diskuterats tidigare i kväll, till exempel jobbskatteavdraget, sänkta arbetsgivaravgifter, RUT- och ROT-avdrag. Reformeringen har skett med insikt om de negativa konsekvenser som arbetslöshet har för den enskilde och för samhället.

I dag är Alliansen överens, men det finns också olika idéer som bollar mellan de fyra allianspartierna. Jag kan lova att vi när budgetdiskussionerna närmar sig kommer att ha täta överläggningar i frågorna, och jag är helt övertygad om att vi kommer att komma överens i höst.

Vi i Centerpartiet anser att som a-kassan i dag är utformad har incitamenten för att söka jobb stärkts. Vi vill gärna stärka de incitamenten ytterligare. Det skulle vi kunna göra genom att höja nivån på a-kassan under de första månaderna av arbetslösheten följt av en snabbare avtrappning i ersättningsnivåerna. Detta ska självklart vara kopplat till snabbare stödjande insatser än vad som i dag är fallet. Med hjälp av en kraftigare avtrappning är det också möjligt att höja a-kassan inledningsvis utan att det omöjliggör andra satsningar. Det vore också bra att få till en indexering av a-kassans tak.

För att människor ska känna trygghet på arbetsmarknaden är den ekonomiska situationen vid arbetslöshet viktig. A-kassan ska vara en stark omställningsförsäkring som både uppmuntrar till rörlighet och säkrar tryggheten. För Centerpartiet är arbetslöshetsförsäkringen en viktig del i en flexibel arbetsmarknadsmodell. I kombination med en reformerad arbetsrätt som lägger fokus på kompetens i stället för anställningsår och på en förbättrad arbetsmarknadspolitik, kan den bidra till att ännu fler människor kommer ut i arbete.

När jag säger ännu fler är det ännu fler än vad som redan nu är fallet. Det finns olika siffror som slängs runt i debatten. Fler i arbete är det nu jämfört med hösten 2006. Enligt SCB:s tabeller är det 212 800 fler sys-selsatta i dag. Om vi säsongrensar den statistiken är skillnaden 185 800 fler. Jämför vi enskilda kvartal och tittar på det fjärde kvartalet 2006 och det fjärde kvartalet 2011 blir det 175 700 fler. Men samtidigt har det också skett en befolkningsökning, och det är fler som står till arbetsmarknadens förfogande i stället för att sjukpensioneras. Även om det växt fram fler nya jobb har de inte växt i samma takt. Nej, det är sant. Men med alternativet med S, V, MP vid makten hade befolkningsökningen troligtvis varit densamma. Och färre hade stått till arbetsmarknadens förfogande. Men de 175 700 nya jobben hade varit betydligt färre med den alternativa politiken.

När det gäller Sverigedemokraternas syn på arbetsmarknaden kan jag konstatera att en dynamik med öppna gränser innebär en möjlighet för fler att komma hit till Sverige och arbeta, vara med och bidra, skapa en efterfrågan och är en förutsättning för betydligt fler i arbete. Det är en tilltro till en dynamik på arbetsmarknaden som Sverigedemokraterna uppenbarligen inte delar. De tror att om gränserna stängs kommer allt att lösa sig, och de ser inte de andra bekymren som finns på arbetsmarknaden. De ser inte möjligheterna med en öppen och fri arbetskraftsin-vandring.

Fru talman! I detta ärende behandlar vi motioner om arbetslöshetsförsäkringen från allmänna motionstiden hösten 2011. Mycket vatten har runnit under broarna sedan dess. Partiledare har gått och kommit i flera av våra partier. Men partierna och debatten består.

I går skrev Stefan Löfven och Magdalena Andersson på DN Debatt att människor har ansvar för att bli anställbara, vilket man också självkritiskt medger att man varit dålig med. Det var ju med viss nyfikenhet som jag gick till debatten här i dag. Skulle detta förnyade omtag märkas i talarstolen? Skulle det bli en ny anrättning här i kammaren eller var det samma gamla pyttipanna av gamla skåprester som S förlorat val på förut som skulle presenteras här i dag?

Jag kan bara konstatera att vänsterretoriken har flödat från Patrik Björck i talarstolen lika ymnigt som mittemellanretoriken flödade på DN Debatt i går.

Jag yrkar bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationerna.
(Applåder)

Anf. 175 JOSEFIN BRINK (V) replik:

Fru talman! Här får man höra en del spännande förslag från de olika allianspartierna. Man är uppenbarligen inte alls så enig om arbetslöshetsförsäkringen som det framstår i betänkandet. Där framstår det som att allt är väl, och det enda som ska förändras är att göra försäkringen obligatorisk.

Annika Carlsson säger nu att Centerpartiet vill höja ersättningen i arbetslöshetsförsäkringen. Det är naturligtvis välkommet, även om nästa steg att kraftigt sänka ersättningen efter en kort period inte är något som vi instämmer i.

Det är lite intressant att Centerpartiet vill höja a-kasseersättningen samtidigt som Centerpartiet de senaste veckorna har gått ut stenhårt och drivit att man ska sänka lönerna för dem som är arbetslösa med 20–25 procent. Då inställer sig frågan om det är Centerpartiets sätt att återupp-rätta den inkomstrelaterade ersättningen, det vill säga genom att sänka lönerna och höja taket hitta något slags balanspunkt där man kanske når ett mål om att 80 procent faktiskt får 80 procent av sin lön från a-kassan. Det sker genom att lönen från början är så låg. Ja, jag vet inte.

Hur som helst! Annika Carlsson upprepar att ett obligatorium ska lösa problemet med att så många inte får ersättning. Jag vill då ställa den fråga som ingen av de tidigare alliansdebattörerna har kunnat besvara. Om man inte samtidigt förändrar kvalifikationsvillkoren så att fler människor faktiskt kommer in i försäkringen, hur ska ett obligatorium förbättra möjligheten för människor att få arbetslöshetsersättning?

Anf. 176 ANNIKA QARLSSON (C) replik:

Fru talman! Det var många frågor. Vi är beredda att se över om det finns möjlighet att höja taken inledningsvis, och vi är beredda att sänka dem.

Nu står Josefin Brink och höjer på ögonbrynen. Det är spännande att debattera med Josefin Brink, men hon är inte speciellt neutral i talarstolen.

Vi pratar om att höja taken, men vi pratar också om att i snabbare takt sänka ersättningsnivåerna. Därigenom hålls samma ram för a-kassan. Den här delen är viktig för att öka incitamenten.

Sedan var det frågan om att sänka lönerna. Det skulle vara orsaken att man sedan kommer in i a-kassan. Vi har pratat om ingångslönerna. Det handlar om dem som inte har någon ersättning, som inte är kvalificerade för a-kassan i dag, som inte får in en fot på arbetsmarknaden. Det är den gruppen som vi har diskuterat.

Ingångslön är något som man har under en kort tid. Studier har visat att när man får in en fot på arbetsmarknaden har man tio år senare bevisligen betydligt högre lön. Man får en högre livslön om man kommer in tidigare på arbetsmarknaden.

Jag har inte hört något svar på hur man ser på frågan om livslön och möjligheten att faktiskt komma in på arbetsmarknaden. Men det är kanske så att Josefin Brink hellre ser att man går arbetslös än att man får chansen att komma in på arbetsmarknaden.

Det är sant att obligatoriet inte löser alla bekymmer på arbetsmarknaden. Nej, alla kommer fortfarande inte att få a-kassa i och med att vi inför ett obligatorium. Däremot kommer fler att omfattas. Fler kommer att få del av försäkringen. Många väljer i dag att inte gå med, dels för att de känner sig trygga på arbetsmarknaden och inte tror sig bli arbetslösa, dels för att många ungdomar väljer att inte gå med eftersom det innebär att söka medlemskap någonstans. Det blir ett för stort steg som gör att de väljer att inte söka.

Anf. 177 JOSEFIN BRINK (V) replik:

Fru talman! Nej, det är alldeles riktigt, Annika Qarlssoon, att jag inte är neutral i talarstolen. Jag representerar Vänsterpartiet och Vänsterpartiets politik och åsikter.

Annika Qarlssoon erkänner nu: Nej, ett obligatorium kommer inte att innebära att alla får a-kassa. Det låter sig sägas. Och det är ju bra att det är någon som åtminstone säger detta, att det här är inte lösningen på problemet att 70 procent av dem som är inskrivna på Arbetsförmedlingen i dag över huvud taget inte får någon arbetslöshetsförsäkring och att bara 3–4 procent får en inkomstrelaterad ersättning i dag. Det är bra att Annika Qarlssoon erkänner detta.

Det går att göra uppskattningar av om man inte förändrar arbetsvillkoret, vilket står mycket tydligt i betänkandet att man inte vill göra. I dag är det ungefär 36 000 personer som får ersättning från grundförsäkringen. Det är de personer som inte är medlemmar i en a-kassa men som för närvarande lever upp till arbetsvillkoret. Det är denna lilla grupp som med ett obligatorium eventuellt skulle kunna få en inkomstrelaterad ersättning.

Det innebär alltså ingen förändring för majoriteten av de 200 000 arbetslösa som inte har någon ersättning alls i dag. Det innebär inte heller några garantier för de 1,1 miljoner som står utanför arbetslöshetsförsäkringen i dag att de kommer att få någon ersättning den dag de blir arbetslösa, givet att de inte klarar arbetsvillkoret.

Eftersom det i direktiven till den utredning som pågår klart och tydligt står att man inte ska ta bort systemet med differentierade avgifter och att man ska ta ut en avgift av alla individer på ett eller annat sätt innebär det någon typ av graderad obligatorisk beskattning eller avgift som alla ska betala in. Men det är en löjligt liten andel av dem som i dag står utanför försäkringen som skulle kunna få en ersättning. Vad är rimligheten i det, Annika Qarlssoon?

Anf. 178 ANNIKA QARLSSON (C) replik:

Fru talman! Det var ett intressant ställningstagande från Vänsterpartiet. Det jag hänvisade till var sättet att agera i talarstolen, inte att vi har olika uppfattning – det kan det inte råda någon som helst tvekan om. Däremot hur man agerar mot varandra i talarstolen, ofta benämnt härskarteknik, är någonting som jag många gånger har reagerat på. Jag visste inte att det var en del av Vänsterpartiets politik.

När det gäller obligatoriet och arbetsvillkor finns det möjligtvis bara ett parti i den här kammaren som har varit i närheten av att inte ställa arbetsvillkor, och det är Miljöpartiet när man pratar om medborgarlön. I övrigt finns det hos alla partier ett krav på någon form av arbetsvillkor för att kvalificera in i försäkringen. Det kommer självklart att gälla även för obligatoriet.

När det gäller att se över arbetsvillkor och alla andra villkor som Josefin beskrev sist är det också det som utredningen har att se över. Det har jag inga svar på här i dag. Även om det är många av de sakerna som sedan kommer att komma fram, som utredningen kanske inte har fått på plats, tror jag att det kommer att fortsätta att vara diskussioner som gör att man ser över de sakerna.

Många står utanför försäkringen i dag men skulle ha möjlighet att få rätt till försäkring. De är inte inne i grundförsäkringen, för de står helt utanför och väljer att stå utanför därför att de inte vill anmäla sig och finnas med i registren. Det finns många olika grupper som står utanför men också de som i dag väljer att stå utanför då man bedömer att det är liten risk för att bli arbetslös. De skulle också finnas med i systemet och vara en del av den gemensamma finansieringen av det hela.

Anf. 179 PATRIK BJÖRCK (S) replik:

Fru talman! Det är spännande med arbetsmarknadspolitik, Annika Qarlsso och Centerpartiet, och det ska bli roligt att följa det här framöver. Rösta på Centern så sänker vi din lön! Det kommer att sitta fint i valrörelsen. Avskaffar vi anställningsskyddet också kommer det att bli riktigt lajbans.

Jag kostade på mig ett lite raljerande tonfall inledningsvis, och jag ska nu övergå till att berömma Annika Qarlsso. Hon har faktiskt läst betänkandet, och det tycker jag är bra.

Och Annika Qarlsso har svarat på den fråga som jag har ställt till hennes kolleger förut, hur man har tänkt sig det här, hur teorin ser ut för att en försämrad arbetslöshetsförsäkring ska skapa fler jobb. Då säger Annika Qarlsso så här, precis som det står i betänkandet: öka sökaktiviteten och stärka incitamenten. Det är teorin bakom den försämrade arbetslöshetsförsäkringen.

Då blir min fråga, eftersom vi nu kan gå vidare i den här diskussionen: Tycker Annika Qarlsso att det här har lyckats när arbetslösheten ökar, när långtidsarbetslösheten biter sig fast, när ungdomsarbetslösheten ökar? Har den ökade sökaktiviteten och de stärkta incitamenten lyckats? Är det Annika Qarlssons bild? Det är min första fråga.

Min andra fråga är, med tanke på att Svenskt Näringsliv säger att man missar sina rekryteringar eftersom man inte hittar folk med rätt utbildning och erfarenhet och det i sin tur är ett underbetyg för den förda arbetsmarknadspolitik: Hur ska man kunna söka jobb när man inte blir anställd eftersom man inte får en möjlighet till exempel till en arbetsmarknadsutbildning för att kunna ta de jobb som faktiskt finns även i en lågkonjunktur?

Anf. 180 ANNIKA QARLSSON (C) replik:

Fru talman! Ja, man skulle kunna vända på Patrik Björcks inledning och säga: Rösta på Centerpartiet så får du jobb! Rösta på Centerpartiet så

får du fler jobb! Rösta på Centerpartiet så kommer du att få en högre livslön än vad du får med alternativet Socialdemokraterna!

Det är det som någonstans hänger ihop med alla de förslag som vi diskuterar och debatterar. Det handlar om att se till att få en mer dynamisk arbetsmarknad.

Patrik Björck har varit ute efter balansen. Jag tror aldrig att det går att hitta en exakt balans, utan jag tror att det gäller att hela tiden vara öppen och fundera på vad som händer och sker. Arbetslöshetsförsäkringen är en del, om det är lågkonjunktur eller högkonjunktur och hur det förändras inom olika branscher.

Jag kan bara se den förändring som sker i mina hemtrakter i Västsverige med Saab, där folk söker sig vidare och där det finns grupper som har möjlighet att ta sig vidare på arbetsmarknaden. Men det finns också en grupp som kommer att ha svårare att ta sig vidare. Den typ av strukturförändring som det då blir lokalt kommer det att krävas att vi hela tiden ser över. Det går aldrig att säga att det finns en exakt punkt som är helt rätt.

När det gäller långtidsarbetslösheten kan vi bara konstatera att vi har haft ett strukturellt problem under lång tid, och vi har kommit åt vissa delar. Men vi är inte helt nöjda med läget, utan vi ser att det finns fortsatta bekymmer. Då måste vi jobba vidare och fundera på hur vi ska komma åt det.

När det gäller att ungdomsarbetslösheten skulle öka tror jag inte att siffran stämmer, däremot att den är fortsatt hög. Där kan vi se att vi behöver fortsatt jobba med många olika saker. Jag tror att det gäller att se att det behövs en palett av olika åtgärder för att vi ska komma åt det här.

Men en sak är i alla fall säker. Det som har hänt under de här rege- ringsåren är att det har blivit 175 500 fler jobb. Många olika saker har ändrats, och många saker sker, men det här är en strukturell skillnad som ändå går i rätt riktning och som hade uteblivit med en alternativ politik.

Anf. 181 PATRIK BJÖRCK (S) replik:

Fru talman! Jag ska bita mig fast lite grann vid min fråga. Annika Qarlsson gjorde ett försök att besvara frågan om teorin, och det var idén om ökad sökaktivitet. Det bygger ju på att om man gör arbetslöshetsförsäkringen tillräckligt dålig ska folk välja att arbeta i stället för att vara arbetslösa. Det har Annika Qarlsson nu svarat på, och det är det som är bakgrunden till detta.

Men det har visat sig att det inte fungerar. Drar Annika Qarlsson några som helst slutsatser av det enkla faktum att arbetslösheten ökar, att långtidsarbetslösheten ökar, att andelen som har varit arbetslösa väldigt lång tid ökar dramatiskt med Annika Qarlssons politik? Uppenbarligen väljer folk då att inte arbeta. Eller kan det vara så, som till exempel Svenskt Näringsliv säger, att valet inte existerar därför att man inte får anställning? Annika Qarlssons politik har inte bara trappat av a-kassan utan också dragit undan arbetsmarknadsutbildning, dragit undan vuxen- utbildning, dragit undan alla möjligheter för folk som har en utbildning som inte efterfrågas eller en erfarenhet som inte efterfrågas att skaffa sig de jobb som finns.

Drar Annika Qarlsson några som helst slutsatser av att verkligheten är den att arbetslösheten ökar och att folk inte kan välja de här jobben? Hela

politiken går ju ut på att man ska välja att arbeta i stället för att vara arbetslös. Om inte det valet existerar, är det då ett problem, Annika Carlsson?

Prot. 2011/12:99
18 april

*Arbetslöshets-
försäkringen*

Anf. 182 ANNIKA QARLSSON (C) replik:

Fru talman! När det gäller arbetsmarknadsfrågorna och om teorierna har hållit i praktiken eller inte är det inte så att det är enbart den saken som spelar roll.

Konjunkturläget är också något som spelar roll, oavsett om det är en socialdemokratisk regering eller en alliansregering – även om man som opposition, antingen det är en alliansopposition eller en socialdemokratisk opposition, gärna bortser från det. Det är klart att konjunkturläget påverkar arbetslöshetsciffrorna oberoende av allt det andra.

Men jag kan konstatera att från det att vi tog över 2006 fram till 2011 har vi 175 500 nya jobb. Till viss del fungerar det alltså. Är jag då nöjd? Nej.

En av de saker som Svenskt Näringsliv visade förra veckan men som också har kommit fram tidigare pekar på att företagen har svårt att rekrytera men också att de som står till arbetsmarknadens förfogande har svårt att hitta in på arbetsmarknaden, att få tag på rätt arbetsgivare. Där behöver vi göra mer.

Jag skulle gärna se att det fanns fler aktörer. Vi är inte riktigt överens om det, men diskussionen pågår. Det är en oerhört viktig förutsättning för att sedan komma vidare.

Det är intressant att Patrik Björck inte vid något tillfälle lämnade besked om den nya inriktning som det ändå gavs sken av på DN Debatt i går. Lite intressant och lite spännande var det när jag gick hit i dag, för jag hade trott att det skulle komma någon form av omtag, nytag eller inriktning beträffande vart Socialdemokraterna är på väg i de här frågorna – eller om man fortfarande står kvar vid samma pyttipanna som man tidigare har prövat och som jag kan konstatera – fast vi kanske inte är överens om det – inte har lyckats.

Anf. 183 ANN-LOUISE HANSSON (MP) replik:

Fru talman! Annika Carlsson nämnde i början av sitt anförande varaktig försörjning. Måhända finns det de som är arbetslösa och ser sin arbetslöshetsersättning som något slags varaktig försörjning. Men som det ser ut i dag har man försämrat för alla. Alla ska ha det sämre – även de som vill arbeta.

Jag tänker så här: Jag är lärare, och kollektiv bestraffning försöker vi avhålla oss från i skolan. Varför försöker man inte i stället ta tag i problemet, om man nu tycker att det finns människor där man anser ”Du kan gå ut och ta ett arbete – det går inte att sitta hemma och leva på arbetslöshetsunderstöd”?

Anf. 184 ANNIKA QARLSSON (C) replik:

Fru talman! Välkommen till arbetsmarknadsutskottet och arbetsmarknadsutskottets debatter, Ann-Louise Hansson! Det är väldigt roligt att ha dig med här.

När det gäller varaktig försörjning hade vi före 2006 ett system där det fanns människor som under lång tid hade just a-kassa som en varakt-

ig försörjning. Man fick förnyade perioder. Man var inne i kortare åtgärder för att sedan få ytterligare en förnyad period.

Det vi har gjort är att förändra reglerna så att det ska vara en tydligare omställningsförsäkring. Till det har vi kopplat insatser och stöd, åtgärder som ska göra att man får möjlighet att komma i arbete.

Den typen av försäkringar – oavsett om vi pratar om arbetslöshetsförsäkringar eller sjukförsäkringen – är generella system och ska fortsätta att vara generella system. Jag tror att det är väldigt svårt att gå in och säga åt någon: Du kan få lite annan a-kassa än en annan, för den personen har inte sökt så många jobb. Jag tror att den typen av system måste fortsätta att vara generella.

När man sedan däremot kommer till ekonomiskt bistånd, som är det som följer upp efteråt, är det individuell prövning som gäller, och det tycker jag är viktigt att det fortsätter.

När det gäller a-kassan och sjukförsäkringen tycker jag att det finns en poäng i att det är generella system med generella regler som gäller lika för alla.

Anf. 185 ANN-LOUISE HANSSON (MP) replik:

Fru talman! Det är klart att systemet ska vara generellt – jag kanske var lite otydlig. Jag tänkte bara att man på något vis borde bli bättre på att fånga upp de människor som är arbetslösa, kort och gott.

Anf. 186 ANNIKA QARLSSON (C) replik:

Fru talman! Det kan jag instämma i. Jag kan se att det är en del av utmaningen. Det gäller när Arbetsförmedlingen möter de här personerna men också de insatser och åtgärder som görs runt omkring, där man får möjlighet och tillgång till coacher eller andra typer av åtgärder. Jag tror att det är oerhört viktigt att fånga upp människorna i systemet för att det ska bli bra.

Anf. 187 JOHNNY SKALIN (SD) replik:

Fru talman! Annika Qarlsson sade några saker i sitt anförande som jag skulle vilja bemöta.

Hon nämnde bland annat att syftet med att slå sönder a-kassan är att öka sökbarheten för de arbetslösa. Det får mig att fundera på vad man menar med det. I dag har vi ett läge där drygt 700 000 människor är inskrivna på Arbetsförmedlingen. Behöver man då öka sökbarheten för dem som befinner sig i arbetslöshet och utanförskap?

Annika Qarlsson sade också att man har en ambition att införa en stark arbetslöshetsersättning. Men på vilket sätt är en arbetslöshetsersättning stark som slår undan benen på människor bara därför att de blir tillfälligt arbetslösa? Vore det inte bättre att ge de människor som tillfälligt blir arbetslösa en möjlighet och en chans att söka de arbeten som de är kvalificerade och utbildade för?

Annika Qarlsson säger också att Sverigedemokraterna har som ambition att stänga gränserna och på så vis komma till rätta med de problem som vi har på arbetsmarknaden. Det stämmer inte. Det är ett ohederligt sätt att argumentera på. Jag förstår egentligen inte varför man lägger sig på den nivån här i Sveriges riksdag. Här borde man kunna anta att en mer hyfsad nivå var på sin plats, men det är det uppenbarligen inte.

Det vi vill göra är att återgå till det arbetsmarknadssystem som vi hade innan Alliansen träffade sin överenskommelse med Miljöpartiet, det vill säga en behovsanpassad arbetskraftsinvandring och en tillfällig arbetskraftsinvandring när behovet inte går att tillfredsställa inom Sveriges gränser.

Anf. 188 ANNIKA QARLSSON (C) replik:

Fru talman! När det gäller att slå sönder a-kassan är det Johnny Skalin's ordval. Jag tycker inte att vi har slagit sönder a-kassan. Däremot har vi gjort förändringar som innebär att vi gör en omställningsförsäkring i stället för att det gäller som en varaktig försäkring. Det var i ett historiskt perspektiv jag beskrev det.

När jag pratade om att jag vill se att a-kassan ska stärkas ytterligare kan jag säga: Då skulle jag gärna vilja se att vi inledningsvis ökade nivån men sedan hade en snabbare avtrappning, vilket gör att när man inledningsvis blir av med jobbet finns det en stark försäkring men också incitament för att snabbt söka sig ut aktivt.

Det Johnny Skalin beskriver är någon form av yrkesförsäkring. Men det har vi inte i Sverige. Det finns egentligen inget parti som driver den frågan. Däremot kan man ibland få uppfattningen att vi ska gå åt det hållet. Men det skulle jag se som väldigt konstigt, ett väldigt konservativt system som inte skulle gynna rörligheten på arbetsmarknaden.

Ett ohederligt sätt att argumentera, sade Johnny Skalin. Ja, det kanske den tycker som inte håller med mig. Men när det gäller att stänga gränserna för arbetskraftsinvandring – att i stället för att få komma hit med jobb på fickan och bli en del av det svenska samhället få komma hit som gästarbetare i ett gästarbetarsystem och hela tiden vara beroende av eventuella arbetsgivares välvilja – tycker jag att det skulle vara ett oerhört allvarligt steg i fel riktning.

Det Sverigedemokraterna dessutom vill – förutom arbetskraftsinvandringen – är att se till att färre människor kommer hit och söker asyl. Det är också en del av helheten när det gäller att stänga gränserna, som jag uppfattar att Sverigedemokraterna har stått för. Men Johnny Skalin har kanske, tillsammans med sina kamrater i Sverigedemokraterna, ändrat uppfattning.

Anf. 189 JOHNNY SKALIN (SD) replik:

Fru talman! Sanningen är den att vi aldrig har stått för att stänga gränserna. Det är aldrig något vi har sagt från mitt parti.

Det vi hela tiden har sagt är att vi vill begränsa invandringen till en nivå som vi klarar av att hantera på ett korrekt och välfungerande sätt i samhället, så att de människor som kommer hit också får en möjlighet att på ett effektivt sätt komma in i samhället. Så ser det inte ut i dag. Det är bland annat därför vi har ett stort utanförskap. Det är en del av förklaringen.

Det hänger också ihop med att många av de invandrare som kommer hit i stort sett saknar förutsättningar att komma in i det svenska samhället. Det gäller framför allt de människor som saknar språkkunskaper, vilket givetvis är ett stort problem när man kommer som invandrare.

Men det är inte enbart det, utan man saknar också till stor del den utbildning som krävs för att ta ett arbete. Som jag har sagt tidigare har vi en situation på arbetsmarknaden i dag där nio av tio nytlysta jobb har krav på utbildning. Här har regeringen ett stort arbete att ta itu med för att komma till rätta med problemet, men för att kunna göra det kan man inte hela tiden fortsätta att fylla på arbetskraften med fler människor som behöver en anställning. Man måste se till den arbetskraft som man har här i dag.

Det är vår grundsyn. Det innebär inte att vi ska stänga gränserna. Däremot ska vi reglera invandringen till en nivå som vi klarar att hantera och vad gäller asyl- och anhöriginvandring prioritera de människor som verkligen har ett behov av att komma till landet.

Regeringens svar för att komma till rätta med dessa problem är nystartszoner, det vill säga att sänka skatten i vissa utsatta områden för att flytta arbeten från en plats till en annan plats. Det är instegsjobb och nystartsjobb. Men var finns de riktiga arbetena, och varför behövs de här åtgärderna?

Var ärliga och säg rakt ut att de här åtgärderna behövs för att de här människorna inte är anställbara. Där har vi problemet. Sätt in resurserna på dem som behöver dem, och begränsa invandringen, så att vi får en möjlighet att komma till rätta med situationen.

Anf. 190 ANNIKA QARLSSON (C) replik:

Fru talman! Jag kan bara konstatera att det Johnny Skalin just sade var: Stäng gränserna!

Han skriver om det och säger att det ska vara begränsad invandring och att vi inte ska ge skydd till människor som inte har asylskäl. Jamen det är ju så vår asylpolitik ser ut! Asylskälen prövas, och de som har skäl får också stanna här.

Det vi utöver detta har gjort är att öppna för arbetskraftsinvandring. Det handlar om möjligheten att komma till Sverige och vara en del av Sverige – att vara med och bidra. Johnny Skalin beskriver det som att de som saknar förutsättningar, språkkunskaper eller den utbildning som krävs ska stå vid gränsen och få beskedet: Sorry, vännen, hit till Sverige är du faktiskt inte välkommen! Det Johnny Skalin beskrev här i kammaren är för mig att stänga gränserna.

När det gäller arbetsmarknaden kan man bara konstatera att det finns lite olika syn på – eller rättare sagt att man tror eller är övertygad om – hur arbetsmarknaden fungerar. Man kan se det som att det finns en dynamik i arbetsmarknaden som handlar om utbud och efterfrågan, där vi skapar förutsättningar för företag att anställa, och vi skapar också möjligheter för människor att söka sig ut i arbete med hjälp och stöd på olika sätt. I den dynamiken skapas jobb som gör att fler människor arbetar, vilket i sin tur ökar antalet arbeten i nästa steg. Det finns alltså en dynamik som gör att det blir jobb.

Ett alternativt sätt att se det är att man tror att det går att lösa allting här och nu inom den här ramen utan att släppa loss den dynamiken. Det jag hör från Johnny Skalin är en statisk syn på arbetsmarknaden. Han tror att bara vi stänger gränserna kommer det här att lösa sig.

Nystartszoner är också en del av en dynamisk arbetsmarknad där vi skapar förutsättningar och möjligheter för fler att vara med och bidra i det svenska samhället. Det ser jag mycket positivt på.

Prot. 2011/12:99
18 april

---

*Arbetslöshets-
försäkringen*

Anf. 191 ANDREAS CARLSON (KD):

Fru talman! Det är viktigt att arbetslöshetsförsäkringen är en omställningsförsäkring mellan två arbeten och att försäkringen ger goda incitament att gå från arbetslöshet till arbete. Varje människas vilja att arbeta måste tas till vara och utanförskapet brytas. Arbetslöshetsförsäkringen ska baseras på inkomstbortfallsprincipen och utformas för att ge en ekonomisk trygghet vid arbetslöshet.

När vi talar om arbetslöshetsförsäkringen och hur den ska utformas handlar det om att finna balansen mellan två punkter. En generöst utformad försäkring kan öka flexibiliteten och göra människor trygga och mer benägna att pröva nya arbeten. Men om försäkringen bara är inriktad på detta minskas drivkrafterna att gå från arbetslöshet till arbete. Kristdemokraterna menar att den tidigare linjen med hög ersättning under lång tid för många riskerade att bli en försörjning under lång tid snarare än ett ekonomiskt stöd under en omställningstid.

Jag ska i den här debatten fokusera på tre för Kristdemokraterna viktiga frågor nämligen

1. införandet av en obligatorisk och allmän a-kassa
2. taket i a-kassan
3. ekonomisk kompensation vid för lång väntetid för a-kassa.

Många står i dag utanför a-kassan, har vi hört tidigare i debatten. Kristdemokraterna vill ha en obligatorisk och allmän a-kassa. En allmän och obligatorisk a-kassa är en förutsättning för en mer flexibel och trygg arbetsmarknad, där det är naturligt att under livet prova nya arbeten och byta jobb en eller flera gånger. För att människor på den typen av arbetsmarknad ska känna trygghet är en obligatorisk a-kassa viktig. Precis som alla löntagare omfattas av sjukförsäkringen bör också alla löntagare omfattas av arbetslöshetsförsäkringen.

Enligt statistik som Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen, IAF, presenterade den 6 mars 2012 har arbetslöshetskassornas medlemsantal stigit med ca 90 000 personer mellan september 2008 och januari 2012.

Det vore önskvärt om ännu fler förvärvsarbetande som uppfyller arbetsvillkoret var berättigade till en trygg inkomstförsäkring vid arbetslöshet. Därför är det positivt att en av utgångspunkterna för Socialförsäkringsutredningens arbete är att den framtida arbetslöshetsförsäkringens inkomstrelaterade ekonomiska ersättning ska omfatta alla som förvärvsarbetar och uppfyller arbetsvillkoret.

Det har i medierna framkommit att det finns flera partier som är beredda att se över sättet att mäta arbetsvillkoret och om det är ett tillräckligt bra redskap för att kvalificera sig för a-kassa. Förslag har lagts om att mäta inarbetad inkomst snarare än arbetade timmar. Kristdemokraterna är positiva till att pröva det förslaget för att fler ska ha rätt till a-kassa. I dag är det många som arbetar halvtid som inte kvalificerar sig, vilket inte har varit avsikten med de förändringar som gjorts. Eftersom det är inkomsten som försäkras kan det också vara rimligt att det är inkomsten

som är kvalifikationen. Jag räknar med att ledamöterna i Socialförsäkringsutredningen fortsätter att arbeta med den frågan.

Vi har i debatten hört en diskussion om taket i a-kassan. Kristdemokraterna vill indexuppräknas taket i a-kassan i takt med den årliga förändringen av prisbasbeloppet. Taket i sjukförsäkringen och socialbidragsnormen räknas upp varje år för att möta prisutvecklingen. Det vore rimligt att göra samma uppräkningsav den betydelsefulla omställningsförsäkring som a-kassan är. För att få en bra och tydlig diskussion om var nivån ska ligga behöver vi politiker lägga nivån för a-kassan på ett sätt som står sig långsiktigt för den enskilde.

Kristdemokraterna tycker också att en ekonomisk kompensation ska införas för dem som har väntat oacceptabelt lång tid på sin ersättning från a-kassan. Utvecklingen går åt rätt håll. Väntetiden har minskat. Enligt IAF:s årsredovisning för 2011 var medianväntetiden för personer som sökte grundbeloppet nio veckor, vilket är tre veckor kortare än 2010.

För personer som sökte inkomstrelaterad ersättning var väntetiden sex veckor – en vecka kortare än 2010. Vi förutsätter att a-kassorna bedriver ett kontinuerligt förbättringsarbete men tycker att det är angeläget med en ekonomisk kompensation för dem som väntat oacceptabelt länge.

Slutligen, fru talman, vill jag framhålla att det är bra med en sammanhållen översyn av de allmänna försäkringarna. Det är viktigt för den enskilda medborgaren att försäkringssystemen är förutsägbara och konsekventa och att berörda myndigheter talar samma språk med den enskilda. Vi menar i motsats till Vänsterpartiet att det är bra att ännu mer behandla frågor om exempelvis förändringarnas utformning i samma sammanhang, då det självklart finns viktiga beröringspunkter, och att det exempelvis finns en ambition att skapa ett enhetligt inkomstbegrepp för de olika trygghetssystemen.

Med detta ansluter jag mig till mycket av det som har sagts tidigare i debatten av mina allianskolleger och yrkar avslag på samtliga reservationer och bifall till utskottets förslag i arbetsmarknadsutskottets betänkande AU8.

(Applåder)

Anf. 192 PATRIK BJÖRCK (S) replik:

Fru talman! Andreas Carlson sade att det finns de som jobbar halvtid och som inte kvalificerar sig för ersättning. Så långt, fru talman, lyssnade jag lugnt och stilla vidare. Men det som kom därefter blev mycket märkligt. Då sade Andreas Carlson så här: Det har aldrig varit avsikten.

Nu har vi under fem års tid haft ett regelverk som har gjort att de som jobbar halvtid inte kvalificerar sig för ersättning, och Andreas Carlson säger att det inte har varit avsikten.

Fru talman! Jag skulle vilja att Andreas Carlson förklarar avsikten med regelverket kring arbetsvillkoret i arbetslöshetsförsäkringen för mig.

Anf. 193 ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Fru talman! Jag är glad att Patrik Björck ställde den frågan till mig, för det öppnar också en möjlighet för mig att återkomma med en fråga till Patrik Björck här i kammaren i kväll.

Kristdemokraternas avsikt har inte varit att de grupper i samhället som exempelvis arbetar halvtid, där det är 39 ½ timme eller 38 ½ timme eller liknande på en heltid, inte skulle kunna omfattas av a-kassa. Det var det jag menade med att det inte har varit vår avsikt att dessa inte ska omfattas.

Jag tänkte ställa en fråga till Patrik Björck i kammaren. Om jobbskatteavdraget är så katastrofalt dåligt och ett sådant misslyckande som Patrik Björck tidigare anförde i ett replikskifte undrar jag: Varför återställer inte Socialdemokraterna det om de får makten 2014?

Varför får vi inte höra från Patrik Björcks partikamrater att man ska höja skatten väsentligt för låg- och medelinkomsttagare? Om de skattesänkningar som alliansregeringen har gjort inte har haft någon effekt undrar jag: Varför återställer inte Socialdemokraterna de skattesänkningarna?

Jag vill också fråga Patrik Björck var det forskningsunderlag finns som pekar på att jobbskatteavdragen inte har haft någon som helst effekt, som jag tyckte mig höra Patrik Björck säga tidigare i debatten.

Jag hoppas att Patrik Björck är nöjd med mitt svar på frågan. Jag hoppas att jag blir lika nöjd med svaret på frågan, som jag i detta nu ställde till Patrik Björck.

Anf. 194 PATRIK BJÖRCK (S) replik:

Fru talman! Vad jag har sagt är att effekten av jobbskatteavdraget inte är mätbar. Jag vågar inte säga vad forskaren hette. Hette hon Laura Hartman, möjligen? Kan det stämma? Ja, Laura Hartman hette hon. Då har vi namnet på forskaren. Det var väl ganska nyligen som det här kom ut, men jag kan återkomma och skicka den utredningen till Andreas Carlson vid tillfälle. Jag hoppas att Andreas Carlson är nöjd med mitt svar på frågan.

Men då får jag återgå till det jag tog upp. Även om jag tar Andreas Carlson på allvar när det gäller hans avsikt att försöka besvara frågorna måste Andreas Carlson inse att det blir en del politiska komplikationer för Kristdemokraterna.

Om Kristdemokraterna röstar för förslag som de inte förstår har Kristdemokraterna stora problem i den här kammaren. Kristdemokraterna har röstat igenom förslag som har inneburit, vilket har varit fullständigt uppenbart för varje människa som har kunnat studera den här arbetslöshetsförsäkringen, att de som jobbar halvtid har problem att få ersättning och att de som har kortare arbetstid – Andreas Carlson nämnde 39 timmars arbetsvecka och så vidare – inte kvalificerar sig för försäkring om de jobbar halvtid. Det är fullständigt uppenbart för alla som hanterar de här frågorna.

Vi har alltså ett parti här i kammaren som röstar för förslag och trycker på voteringsknappen trots att de inte har en aning om konsekvenserna av sin politik. Det, fru talman, innebär naturligtvis ett stort demokratiskt dilemma, och det måste innebära ett väldigt förtroendedilemma för Kristdemokraterna.

Anf. 195 ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Fru talman! Jag ska återkomma till ett eventuellt förtroendedilemma för Kristdemokraterna. Jag ska nu fokusera på ett annat potentiellt stort förtroendedilemma, för det stora partiet Socialdemokraterna.

Om effekten inte är mätbar när det gäller att jobbskatteavdraget har påverkat människors möjlighet, vilja och incitament att arbeta undrar jag: Varför återställer inte Socialdemokraterna detta? Jag undrar varför Patrik Björck inte svarar på min fråga och säger: Ja, vi ska ta bort de historiska skattesänkningarna för låg- och medelinkomsttagare, för de har inte haft någon effekt. Vi ska satsa pengarna på någonting annat.

Det skulle hedra Patrik Björck, att han tar konsekvenserna av det han står och säger i kammaren och agerar utifrån de uppgifter som han har fått från den här forskaren. Jag tackar för att han ska skicka ett mejl till mig om detta, så att jag också kan studera den forskningen.

När det gäller politiska komplikationer för Kristdemokraterna och ett eventuellt förtroendedilemma för Kristdemokraterna är det så, fru talman, att vi ingår i en allians där vi i vissa delar kan ha olika synpunkter och åsikter.

Vi har hört tidigare i kväll i kammaren att det skulle vara ett stort problem för Alliansen att det kanske ibland går en våg på sjön eller krusar lite på ytan. Men jag skulle nog vilja vända mig till Patrik Björck och hans kolleger i den splittrade oppositionen här i kväll och säga att det är ett större dilemma för oppositionen att man inte vet i vilken sjö de här vågorna ska gå när det gäller deras eget samarbete.

Med det hoppas jag att Patrik Björck är nöjd med svaret.

Anf. 196 JOHNNY SKALIN (SD) replik:

Fru talman! Andreas Carlson sade några intressanta saker som jag reagerade på. Han sade att hans parti vill indexhöja ersättningen i a-kassan. Det tycker jag låter jätteintressant. Det är i alla fall bättre än att inte höja den alls, även om jag skulle vilja gå mycket längre än så.

Han sade också att han vill minska väntetiderna för utbetalningar, om jag uppfattade honom rätt. Det är i linje med våra förslag. Och han vill se en generell arbetslöshetsersättning som gäller för alla. Det är också i linje med mitt parti.

Det är kul att se att det finns partier inom regeringen som har lite olika åsikter. Däremot skulle jag vilja fråga: Vad finns det för möjlighet att få igenom de här förslagen i regeringen? Hur mycket trycker KD på för det här? Är det snack, eller finns det någon verkstad bakom de här påståendena? Tycker man det här, och driver man det här hårt i regeringen? Man har faktiskt en ganska bra förhandlingsposition där man befinner sig i regeringsställning.

Sedan undrar jag om den här generella arbetslöshetsförsäkringen, som ska vara obligatorisk enligt regeringen, också kan innebära att man kan slå ihop myndigheterna. Jag tänker då på Försäkringskassan och Arbetsförmedlingen. Det handlar om att människor inte ska falla mellan stolarna på det sätt som de gör i dag. Det är ett förslag som vi driver från vårt parti. Jag skulle vilja höra vad KD tycker om den frågan och också om man kan tänka sig att driva den frågan internt i regeringen.

Jag vill även passa på att fråga KD om en annan sak – jag hann inte fråga de andra företrädarna, eftersom man har så lite tid. Varför lyssnar

inte regeringen på riksdagens tillkännagivanden angående arbetsmarknadsområdet? Varför gömmer man sig bakom formuleringar som att riksdagens beslut måste utredas när de tillkännagivanden vi har framfört här i riksdagen bara innebär en återgång till det som var?

Anf. 197 ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Fru talman! Jag ska kort svara på Johnny Skalins frågor.

Det var en fråga om varför regeringen inte lyssnar på riksdagens tillkännagivanden. Jag räknar med att regeringen lyssnar på riksdagens tillkännagivanden och återkommer med ett besked.

När det handlar om förslaget om att slå ihop myndigheter och hantera den här obligatoriska arbetslöshetsförsäkringen vill jag säga: Den viktigaste utgångspunkten för Kristdemokraterna är inte att värna systemen utan värna människorna och att systemen finns till för människorna. Det kan tyckas vara en självklarhet och en plattityd. Men det är mycket viktigt att betona det, tycker jag.

Jag vill också säga att det pågår ett utvecklingsarbete i Kristdemokraterna kring de här frågorna. Med all respekt, Johnny Skalin, i det arbetet kommer vi nog inte att titta särskilt mycket på era förslag utan ta fram våra egna förslag. Det må vara hänt att de råkar sammanfalla med Sverigedemokraternas politik när det gäller de första förslagen, som du tog upp inledningsvis i din fråga.

Du ställde då frågan: Har Kristdemokraterna någon chans att få igenom de här förslagen? Kan Kristdemokraterna trycka på i de här frågorna? Svaret på den frågan är givetvis ja.

Anf. 198 JOHNNY SKALIN (SD) replik:

Fru talman! Då ska jag alltså förvänta mig en indexhöjning, att man inte kvarstår vid denna nivå fram till 2020, som jag har uppfattat det tidigare. Är det korrekt uppfattat? Jag skulle väldigt gärna vilja ha ett svar på den frågan.

Innebär det också att man ska minska väntetiderna när det gäller utbetalning av ersättning från a-kassan?

Hur blir det med den generella arbetslöshetsförsäkringen? Kan Kristdemokraterna driva igenom den här i riksdagen så att den blir obligatorisk för alla som arbetar? Finns den möjligheten?

Jag skulle även vilja att Andreas Carlson ger svar på hur regeringen ska vända sig från sina egna prognoser genom att skapa förutsättningar för att varaktigt höja sysselsättningsgraden. Jag har stått här i replikskiften med flera tidigare företrädare för regeringen, men jag tycker fortfarande inte att jag har fått något riktigt svar på det.

Min förhoppning är därför att Andreas Carlson slutligen, som sista företrädare för regeringen i denna debatt, kan klargöra för mig hur regeringen varaktigt ska höja sysselsättningsgraden och inte bara antalet sysselsatta.

Anf. 199 ANDREAS CARLSON (KD) replik:

Fru talman! Johnny Skalin kan förvänta sig att Kristdemokraterna kommer att arbeta för de frågor som jag har drivit och lyft fram här i kammaren i kväll.

Prot. 2011/12:99
18 april

Arbetslöshets-
försäkringen

Hur regeringen ska vända sig från sina egna prognoser är en fråga som jag är glad att jag inte är den sista talaren för regeringen någonsin i den här kammaren som ska svara på. Den frågan har Johnny Skalin alla möjligheter att återkomma till.

Hur ska vi öka sysselsättningsgraden? Kristdemokraterna och jag tycker att det är viktigt att komplettera arbetslinjen med en företagarijje med fokus på efterfrågepolitiken. Det behöver skapas fler jobb i Sverige för att möta de stora utmaningar vi har när det gäller exempelvis ungdomsarbetslösheten. Med detta arbetar Kristdemokraterna aktivt i den här kammaren och i regeringen och kommer att fortsätta att göra så.

Med detta, fru talman, vill jag tacka för frågorna och för ordet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 19 april.)

20 § Bordläggning

Anmäldes och bordlades
Proposition
2011/12:142 Ändrad könstillhörighet

EU-dokument
KOM(2012)167 Förslag till Europaparlamentets och rådets förordning om ändring av förordning (EG) nr 223/2009 om europeisk statistik

21 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 18 april

2011/12:328 Apoteksservice i glesbygd
av *Carina Adolfsson Elgestam* (S)

till socialminister Göran Hägglund (KD)

2011/12:329 Näringspolitik för jobben
av *Börje Vestlund* (S)

till näringsminister Annie Lööf (C)

2011/12:330 Digital kompetens
av *Monica Green* (S)

till statsrådet Anna-Karin Hatt (C)

2011/12:331 Friluftspolitikkens framtid
av *Anita Brodén* (FP)

till miljöminister Lena Ek (C)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 24 april.

22 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Prot. 2011/12:99
18 april

Anmälades att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 18 april

2011/12:529 Fångslade palestinska parlamentariker

av *Peter Hultqvist* (S)

till utrikesminister Carl Bildt (M)

2011/12:530 Neddragningar vid Sveriges lantbruksuniversitet

av *Jacob Johnson* (V)

till landsbygdsminister Eskil Erlandsson (C)

2011/12:531 Bolagsskattesänkningen

av *Peter Persson* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

2011/12:532 Instrument för en restriktiv alkoholpolitik

av *Christina Oskarsson* (S)

till statsrådet Maria Larsson (KD)

2011/12:533 Riksintag för Åre restaurang- och hotellskola

av *Marie Nordén* (S)

till utbildningsminister Jan Björklund (FP)

2011/12:534 Kurdiska biblioteket

av *Anna-Lena Sörenson* (S)

till kultur- och idrottsminister Lena Adelsohn Liljeroth (M)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 24 april.

23 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmälades att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 18 april

2011/12:512 Dubbdäckens betydelse för luftkvalitet kontra trafik-säkerhet

av *Nina Lundström* (FP)

till infrastruktur- och försvarsminister Catharina Elmsäter-Svärd (M)

2011/12:513 Ökning av sjukskrivningarna

av *Annelie Karlsson* (S)

till statsrådet Ulf Kristersson (M)

2011/12:514 Folkbildningens tillgänglighet

av *Annelie Karlsson* (S)

till statsrådet Nyamko Sabuni (FP)

2011/12:515 Åldersbestämning av ensamkommande minderåriga asylsökande

av *Björn Söder* (SD)

till statsrådet Tobias Billström (M)

2011/12:518 Samband mellan insektsgift och massdöd bland bin
av *Johan Löfstrand* (S)

till landsbygdsminister Eskil Erlandsson (C)

2011/12:519 Tydlig narkotikaklassning av GBL

av *Hans Backman* (FP)

till justitieminister Beatrice Ask (M)

2011/12:521 Tillstånd att utfärda examina

av *Krister Örnfjäder* (S)

till utbildningsminister Jan Björklund (FP)

2011/12:523 Avhopp från lärarutbildningen

av *Krister Örnfjäder* (S)

till utbildningsminister Jan Björklund (FP)

2011/12:524 Minskade resurser till Linnéuniversitetet

av *Tomas Eneroth* (S)

till utbildningsminister Jan Björklund (FP)

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 24 april.

24 § Kammaren åtskildes kl. 20.51.

Förhandlingarna leddes

av förste vice talmannen från sammanträdets början till och med 11 § anf. 30 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med 12 § anf. 61 (delvis),

av förste vice talmannen därefter till och med 15 § anf. 101 (delvis),

av tredje vice talmannen därefter till och med 18 § anf. 120 (delvis),

av andre vice talmannen därefter till och med 19 § anf. 144 (delvis) och

av tredje vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

MADELEINE GABRIELSON HOLST

/Eva-Lena Ekman

1 §	Justering av protokoll.....	1
2 §	Ledighet.....	1
3 §	Fortsatt ledighet.....	1
4 §	Anmälan om kompletteringsval.....	1
5 §	Meddelande om aktuell debatt	2
6 §	Anmälan om fördröjda svar på interpellationer.....	3
7 §	Anmälan om inkommen faktapromemoria om förslag från Europeiska kommissionen	4
8 §	Hänvisning av ärenden till utskott	4
9 §	Förnyad bordläggning.....	4
10 §	Internationell hållbar utveckling.....	5
	Utrikesutskottets betänkande 2011/12:UU12	5
	Anf. 1 DÉSIRÉE LILJEVALL (S).....	5
	Anf. 2 BODIL CEBALLOS (MP).....	7
	Anf. 3 CHRISTINA HÖJ LARSEN (V)	9
	Anf. 4 CHRISTIAN HOLM (M).....	11
	Anf. 5 DÉSIRÉE LILJEVALL (S) replik.....	12
	Anf. 6 CHRISTIAN HOLM (M) replik	13
	Anf. 7 DÉSIRÉE LILJEVALL (S) replik.....	13
	Anf. 8 CHRISTIAN HOLM (M) replik	13
	Anf. 9 BODIL CEBALLOS (MP) replik	14
	Anf. 10 CHRISTIAN HOLM (M) replik	14
	Anf. 11 BODIL CEBALLOS (MP) replik	15
	Anf. 12 CHRISTIAN HOLM (M) replik	15
	Anf. 13 CHRISTER WINBÄCK (FP).....	16
	Anf. 14 BODIL CEBALLOS (MP) replik	17
	Anf. 15 CHRISTER WINBÄCK (FP) replik	17
	Anf. 16 BODIL CEBALLOS (MP) replik	18
	Anf. 17 CHRISTER WINBÄCK (FP) replik	18
	Anf. 18 KERSTIN LUNDGREN (C).....	19
	Anf. 19 BODIL CEBALLOS (MP) replik	21
	Anf. 20 KERSTIN LUNDGREN (C) replik.....	21
	Anf. 21 BODIL CEBALLOS (MP) replik	22
	Anf. 22 KERSTIN LUNDGREN (C) replik.....	22
	Anf. 23 JULIA KRONLID (SD).....	22
	Anf. 24 ROBERT HALEF (KD).....	24
	Anf. 25 BODIL CEBALLOS (MP) replik	26
	Anf. 26 ROBERT HALEF (KD) replik.....	27
	Anf. 27 BODIL CEBALLOS (MP) replik	27
	Anf. 28 ROBERT HALEF (KD) replik.....	27
	(Beslut fattades under 17 §.).....	28
11 §	Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik.....	28
	Utrikesutskottets betänkande 2011/12:UU8	28
	Anf. 29 CARIN RUNESON (S).....	28
	Anf. 30 BODIL CEBALLOS (MP).....	31

Anf. 31	JULIA KRONLID (SD)	34
Anf. 32	CARIN RUNESON (S) replik	37
Anf. 33	JULIA KRONLID (SD) replik	37
Anf. 34	CARIN RUNESON (S) replik	38
Anf. 35	JULIA KRONLID (SD) replik	38
Anf. 36	LARS OHLY (V)	39
Anf. 37	ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M)	41
Anf. 38	BODIL CEBALLOS (MP) replik	43
Anf. 39	ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik	44
Anf. 40	BODIL CEBALLOS (MP) replik	44
Anf. 41	ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik	45
Anf. 42	LARS OHLY (V) replik	45
Anf. 43	ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik	45
Anf. 44	LARS OHLY (V) replik	46
Anf. 45	ELISABETH BJÖRNSDOTTER RAHM (M) replik	46
Anf. 46	FREDRIK MALM (FP)	46
Anf. 47	LARS OHLY (V) replik	49
Anf. 48	FREDRIK MALM (FP) replik	50
Anf. 49	LARS OHLY (V) replik	50
Anf. 50	FREDRIK MALM (FP) replik	51
Anf. 51	KERSTIN LUNDGREN (C)	51
Anf. 52	DÉSIRÉE PETHRUS (KD)	53
Anf. 53	ANNIKA LILLEMETS (MP)	56
Anf. 54	FREDRIK MALM (FP) replik	58
Anf. 55	ANNIKA LILLEMETS (MP) replik	58
Anf. 56	FREDRIK MALM (FP) replik	59
Anf. 57	ANNIKA LILLEMETS (MP) replik	59
	(Beslut fattades under 17 §.)	59
12 §	Alkoholservering på särskilda boenden	60
	Socialutskottets betänkande 2011/12:SoU15	60
Anf. 58	CATHARINA BRÅKENHJELM (S)	60
Anf. 59	METIN ATASEVEN (M)	60
Anf. 60	BARBRO WESTERHOLM (FP)	61
Anf. 61	RICKARD NORDIN (C)	62
Anf. 62	ROLAND UTBULT (KD)	62
	(Beslut fattades under 17 §.)	63
13 §	Läkemedelsfrågor	63
	Socialutskottets betänkande 2011/12:SoU16	63
Anf. 63	LENNART AXELSSON (S)	63
Anf. 64	AGNETA LUTTROPP (MP)	66
Anf. 65	MARGARETA SANDSTEDT (SD)	67
Anf. 66	EVA OLOFSSON (V)	68
Anf. 67	ISABELLA JERNBECK (M)	71
Anf. 68	LENNART AXELSSON (S) replik	72

Anf. 69 ISABELLA JERNBECK (M) replik	73
Anf. 70 LENNART AXELSSON (S) replik	73
Anf. 71 ISABELLA JERNBECK (M) replik	73
Anf. 72 EVA OLOFSSON (V) replik	74
Anf. 73 ISABELLA JERNBECK (M) replik	74
Anf. 74 EVA OLOFSSON (V) replik	74
Anf. 75 ISABELLA JERNBECK (M) replik	75
Anf. 76 AGNETA LUTTROPP (MP) replik	75
Anf. 77 ISABELLA JERNBECK (M) replik	76
Anf. 78 AGNETA LUTTROPP (MP) replik	76
Anf. 79 ISABELLA JERNBECK (M) replik	76
Anf. 80 BARBRO WESTERHOLM (FP)	77
Anf. 81 EVA OLOFSSON (V) replik	78
Anf. 82 BARBRO WESTERHOLM (FP) replik	79
Anf. 83 EVA OLOFSSON (V) replik	79
Anf. 84 BARBRO WESTERHOLM (FP) replik	80
Anf. 85 AGNETA LUTTROPP (MP) replik	80
Anf. 86 BARBRO WESTERHOLM (FP) replik	80
Anf. 87 AGNETA LUTTROPP (MP) replik	81
Anf. 88 BARBRO WESTERHOLM (FP) replik	81
Anf. 89 RICKARD NORDIN (C)	81
Anf. 90 LENNART AXELSSON (S) replik	84
Anf. 91 RICKARD NORDIN (C) replik	84
Anf. 92 LENNART AXELSSON (S) replik	84
Anf. 93 RICKARD NORDIN (C) replik	85
Anf. 94 ANDERS ANDERSSON (KD)	85
Anf. 95 CATHARINA BRÅKENHIELM (S)	87
Anf. 96 BARBRO WESTERHOLM (FP) replik	88
Anf. 97 CATHARINA BRÅKENHIELM (S) replik	88
Anf. 98 BARBRO WESTERHOLM (FP) replik	88
Anf. 99 CATHARINA BRÅKENHIELM (S) replik	89
Anf. 100 FINN BENGTTSSON (M)	89
(Beslut fattades under 17 §.)	90
14 § Genomförande av ändringsdirektivet 2010/84/EU	
avseende säkerhetsövervakning av läkemedel	91
Socialutskottets betänkande 2011/12:SoU17	91
(Beslut fattades under 17 §.)	91
15 § Hälso- och sjukvårdsfrågor samt tandvårdsfrågor	91
Socialutskottets betänkande 2011/12:SoU14	91
Anf. 101 ANN ARLEKLO (S)	91
Anf. 102 AGNETA LUTTROPP (MP)	94
Anf. 103 JULIA KRONLID (SD)	95
Anf. 104 EVA OLOFSSON (V)	98
Anf. 105 MATS GERDAU (M)	101
Anf. 106 JULIA KRONLID (SD) replik	103
Anf. 107 MATS GERDAU (M) replik	103
Anf. 108 JULIA KRONLID (SD) replik	104
Anf. 109 MATS GERDAU (M) replik	104

(forts. 18 §).....	104
Ajournering.....	105
Återupptagna förhandlingar	105
16 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 12 april.....	105
SkU10 Ändring i skatteavtalet mellan Sverige och Schweiz	105
SkU14 Allmänna motioner om beskattning av företag, kapital och fastighet	105
KrU5 Spelfrågor.....	107
FiU26 Bredare mått på samhällsutvecklingen.....	108
FiU32 Offentlig upphandling.....	108
FiU35 Riksrevisionens rapport om statliga myndigheters tjänsteexport.....	110
17 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde.....	111
UU12 Internationell hållbar utveckling.....	111
UU8 Mänskliga rättigheter i svensk utrikespolitik.....	111
SoU15 Alkoholservering på särskilda boenden	113
SoU16 Läkemedelsfrågor.....	113
SoU17 Genomförande av ändringsdirektivet 2010/84/EU avseende säkerhetsövervakning av läkemedel	114
18 § (forts. från 15 §) Hälso- och sjukvårdsfrågor samt tandvårdsfrågor (forts. SoU14).....	114
Anf. 110 EVA OLOFSSON (V) replik.....	114
Anf. 111 MATS GERDAU (M) replik	115
Anf. 112 EVA OLOFSSON (V) replik.....	116
Anf. 113 MATS GERDAU (M) replik	116
Anf. 114 ANN ARLEKLO (S) replik	117
Anf. 115 MATS GERDAU (M) replik	117
Anf. 116 ANN ARLEKLO (S) replik	118
Anf. 117 MATS GERDAU (M) replik	118
Anf. 118 BARBRO WESTERHOLM (FP).....	119
Anf. 119 EVA OLOFSSON (V) replik.....	121
Anf. 120 BARBRO WESTERHOLM (FP) replik	121
Anf. 121 EVA OLOFSSON (V) replik.....	122
Anf. 122 BARBRO WESTERHOLM (FP) replik	122
Anf. 123 JULIA KRONLID (SD) replik.....	123
Anf. 124 BARBRO WESTERHOLM (FP) replik	123
Anf. 125 JULIA KRONLID (SD) replik.....	124
Anf. 126 BARBRO WESTERHOLM (FP) replik	124
Anf. 127 RICKARD NORDIN (C).....	124
Anf. 128 ANDERS ANDERSSON (KD)	126
Anf. 129 JULIA KRONLID (SD) replik.....	129
Anf. 130 ANDERS ANDERSSON (KD) replik	129
Anf. 131 JULIA KRONLID (SD) replik.....	130
Anf. 132 ANDERS ANDERSSON (KD) replik	130
Anf. 133 ANNA-LENA SÖRENSON (S)	131
Anf. 134 MATS GERDAU (M) replik	133
Anf. 135 ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik.....	134

Anf. 136	MATS GERDAU (M) replik.....	134
Anf. 137	ANNA-LENA SÖRENSON (S) replik	135
Anf. 138	PER RAMHORN (SD)	135
Anf. 139	EVA FLYBORG (FP).....	136
	(Beslut skulle fattas den 19 april.).....	138
19 §	Arbetslöshetsförsäkringen	138
	Arbetsmarknadsutskottets betänkande 2011/12:AU8.....	138
Anf. 140	PATRIK BJÖRCK (S)	138
Anf. 141	ANN-LOUISE HANSSON (MP).....	141
Anf. 142	JOHNNY SKALIN (SD).....	143
Anf. 143	JOSEFIN BRINK (V)	146
Anf. 144	MARIA PLASS (M)	149
Anf. 145	JOSEFIN BRINK (V) replik	152
Anf. 146	MARIA PLASS (M) replik	152
Anf. 147	JOSEFIN BRINK (V) replik	152
Anf. 148	MARIA PLASS (M) replik	153
Anf. 149	PATRIK BJÖRCK (S) replik	153
Anf. 150	MARIA PLASS (M) replik	154
Anf. 151	PATRIK BJÖRCK (S) replik	154
Anf. 152	MARIA PLASS (M) replik	155
Anf. 153	JOHNNY SKALIN (SD) replik	155
Anf. 154	MARIA PLASS (M) replik	156
Anf. 155	JOHNNY SKALIN (SD) replik	156
Anf. 156	MARIA PLASS (M) replik	157
Anf. 157	HANS BACKMAN (FP).....	157
Anf. 158	PATRIK BJÖRCK (S) replik	160
Anf. 159	HANS BACKMAN (FP) replik	160
Anf. 160	PATRIK BJÖRCK (S) replik	161
Anf. 161	HANS BACKMAN (FP) replik	161
Anf. 162	JOSEFIN BRINK (V) replik	162
Anf. 163	HANS BACKMAN (FP) replik	162
Anf. 164	JOSEFIN BRINK (V) replik	163
Anf. 165	HANS BACKMAN (FP) replik	163
Anf. 166	ANN-LOUISE HANSSON (MP) replik	164
Anf. 167	HANS BACKMAN (FP) replik	164
Anf. 168	ANN-LOUISE HANSSON (MP) replik	165
Anf. 169	HANS BACKMAN (FP) replik	165
Anf. 170	JOHNNY SKALIN (SD) replik	165
Anf. 171	HANS BACKMAN (FP) replik	166
Anf. 172	JOHNNY SKALIN (SD) replik	166
Anf. 173	HANS BACKMAN (FP) replik	167
Anf. 174	ANNIKA QARLSSON (C).....	167
Anf. 175	JOSEFIN BRINK (V) replik	169
Anf. 176	ANNIKA QARLSSON (C) replik.....	169
Anf. 177	JOSEFIN BRINK (V) replik	170
Anf. 178	ANNIKA QARLSSON (C) replik.....	170
Anf. 179	PATRIK BJÖRCK (S) replik	171
Anf. 180	ANNIKA QARLSSON (C) replik.....	171
Anf. 181	PATRIK BJÖRCK (S) replik	172

Anf. 182	ANNIKA QARLSSON (C) replik	173
Anf. 183	ANN-LOUISE HANSSON (MP) replik	173
Anf. 184	ANNIKA QARLSSON (C) replik	173
Anf. 185	ANN-LOUISE HANSSON (MP) replik	174
Anf. 186	ANNIKA QARLSSON (C) replik	174
Anf. 187	JOHNNY SKALIN (SD) replik	174
Anf. 188	ANNIKA QARLSSON (C) replik	175
Anf. 189	JOHNNY SKALIN (SD) replik	175
Anf. 190	ANNIKA QARLSSON (C) replik	176
Anf. 191	ANDREAS CARLSON (KD)	177
Anf. 192	PATRIK BJÖRCK (S) replik	178
Anf. 193	ANDREAS CARLSON (KD) replik	178
Anf. 194	PATRIK BJÖRCK (S) replik	179
Anf. 195	ANDREAS CARLSON (KD) replik	180
Anf. 196	JOHNNY SKALIN (SD) replik	180
Anf. 197	ANDREAS CARLSON (KD) replik	181
Anf. 198	JOHNNY SKALIN (SD) replik	181
Anf. 199	ANDREAS CARLSON (KD) replik	181
	(Beslut skulle fattas den 19 april.)	182
20 §	Bordläggning	182
21 §	Anmälan om interpellationer	182
22 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	183
23 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor	183
24 §	Kammaren åtskildes kl. 20.51.	184

Tryck: Elanders, Vällingby 2012